

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Fra Land og Sø : Originale Fortællinger og
Skitser af forskellige danske Forfattere.

Udgivet år og sted | Publication time and place: København : A. C. Roms Forlagsforretning,
1887

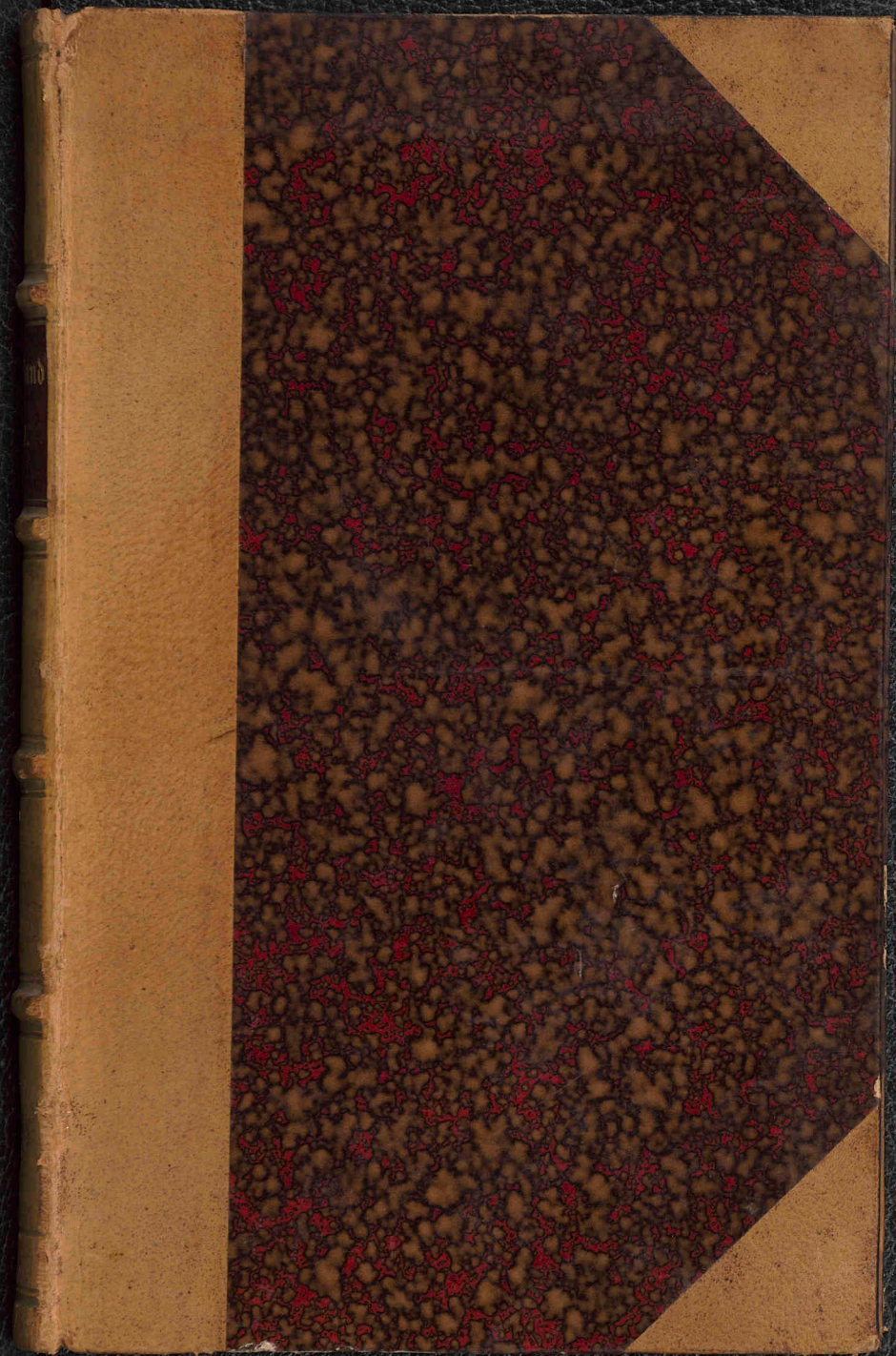
Fysiske størrelse | Physical extent: 324 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

54. - 57.

Det Kgl. Bibliotek

130025476752

Fra Land og Sø.

Originale

Fortællinger og Skitser

af

forskjellige danske Forfattere.

Kjøbenhavn.

A. G. Boms Forlagsforretning.

Trykt hos S. G. Schultz.

1887.

Indhold.

	Side.
Bundne Kræfter. Fortælling af Kristjan Øster- gaard.....	1.
Avindesforger. Skitse af Folkbar Krag.....	97.
En gammel Historie. Følkelivsbillede af G. Narslev.....	120.
Færgemandens Fortællinger, af Otto Sommer.....	161.
1. Hvordan han fik hende.....	163.
2. Briggen Anna.....	178.
Gravers Skinker. Fortælling af C. A. Thyregod	193.
Agnete. Fortælling af Henrik Pontoppidan....	243.
Det Corps vilde Plage. Fortælling fra Sønder- jylland af K. P.....	261.
P. Hansens Bryllup. Vestsjællandsk Følkelivsbillede fra Hyrterne af Anton Nielsen.....	285.
En Latter. Skitse af Joh. Skjoldborg.	309.

Bundne Kræfter.

Fortælling af
Kristjan Ostergaard.

med hende. Mange Historier gaar der om hende; men de vedkommer ikke denne Fortælling. Da hun nu døde, og Hørehuset blev ledigt, saa prøvede Mads Egholdts Formand, hvis Jord det laa paa, at saa det lejet ud igjen. Det vilde i lang Tid ikke lykkes; thi i de flestes Tanker var Huset endnu Opholdssted for den gamle Kones Gjenfærd. Der var de, som mente at have set Glimt af det, naar de en silde Aften var komne der forbi.

Længe varede det derfor, inden Huset blev lejet ud paa ny. Da det endelig var sket, blev der en almindelig Spørgen for at saa Rede paa, hvem det var, som turde bo i Hørehuset. Gaardmanden, som ejede det, kunde kun svare, at det var en Mand ved Navn Alrum, som var kommen langvejs fra med sin Kone og sin Søn. Men siden fik man at vide, at denne Alrum var en gammel Spillemand, samt at han var Visedigter — og en hel Del mere lagde det trable Rygte til.

Inden lang Tid var gaaet, var Hørehusets nye Beboere lige saa meget i Folkemunde, som den gamle havde været.

Hørehuset laa ved Bakkens Fod, og en Vej gik tæt oven for. Men naar Egnens Folk kom ad Vejen forbi Huset, saa de med en Slags ræd Nysgjerrighed der ned for at fange et Glimt af Beboerne; og de kunde da stundum se en middelhøj, fattig klædt Mand med et mørkeblondt, tjavset Haar hængende ned over Frakkekraven gaa og grave med sin Spade i Jorden, mens han trallede en lystig Melodi. Eller de kunde se en bleg og sygelig Kone liste sig omkring Hushjørnet, og en snavset, halvsnogen Dreng ligge og rode mellem et

Var forfultne Gribe uden for Huset. Med dette og Rygterne maatte man i den første Tid lade sig nøje.

Det varede dog ikke længe, før Alrum lod sig se hos Folk og blev kjendt. Men den skjulte Rædsel fra Høxehuset fulgte ham. Og naar han en Gang imellem i et Ørende nærmede sig til en af Nabogaardene, og Børnene var uden for, løb de skrigende ind til deres Moder og fortalte, at nu kom „Manden fra Høxehuset.“

Snart blev dog ogsaa Børnene fortrolige med ham. Thi han kunde ikke alene spille paa Violin for dem, men ogsaa, især naar han havde en lille Blyhat paa, fortælle særdeles morsomme og spændende Historier.

Før et Aar var onime, var han kjendt i hvert et Hjem i en vid Omkreds; og hans Komme var ikke længere til Skræk for nogen, men tvært imod Signalet til Munterhed; thi ofte fik man sig en Svingom til hans Musik, og ellers lyttede man til den og til hans Viser og Historier.

Hvor meget Alrum end fortalte, saa sagde han dog aldrig nogen, hvem han egentlig var, og hvor han var kommen fra, eller hvad han havde taget sig for i sit tidligere Liv. Vilde nogen føre ham ind paa dette Ømne, drejede han af med en snild Bending og slog ind paa at fortælle om Høxehuset, hvis ejendommelige Sagnkreds han ikke alene havde lært udenad, men endog „rettet og forøget,“ saa ingen kunde fortælle derom saa godt som han.

— Alrums Hustru døde et Par Aar efter, at han var kommen til Høxehuset. Men før sin Død havde hun bedt ham om at sætte deres Søn i Tjeneste hos Præsten i Nabosognet; hun havde i sin Tid selv

talt med Præsten om det. Dette lovede Alrum og han holdt det.

Fra den Tid, Alrum var bleven alene, saa man ham tiere drukken end før — dog sjælden døddrukken; sin Violin kunde han dog altid bruge som den bedste.

Hvad Visedigtningen angik, da hed det om ham, at naar man vilde have ham til at digte en Vise, saa skulde man bare opgive ham, hvad den skulde handle om, og hvilken Tone den skulde gaa paa, saa kunde han digte Visen i en urimelig kort Tid. — Han digtede ikke alene Bryllupsviser og Vigvers (noget, hvori han blev en slem Medbejler til Degnen, og fortjente mange blanke Dalere, som denne skulde have haft); men han digtede ogsaa „Kjæresteviser“. Naar, til Exempel, en Pige havde været sin Kjæreste utro, saa kunde han, om vedkommende forlangte det, digte en saadan Vise derom, saa Pigen i al sin Levetid skulde blive mindet om, hvad hun havde forbrudt.

Der var mere end en Gaardmandskone i Dalby og Omegn, der kunde saa høre sin Karl eller Dreng synge en Vise, der i tydelige eller forblommede Udtryk fortalte, at hun engang havde svigtet sin fattige første Kjæreste. Der var de, der mente, at dette var Grunden, hvorfor Alrum aldrig kom til at spille i Eggholt; men forresten var Lene Eggholdt for god en Kone til, at man skulde tro saadan noget om hende.

Alrums Viser har været sungne paa Egnen lige til nu, da de begynder at fortrænges af de Sange, som udbredes gennem Skolerne og Skytteforeningerne.

II.

Mens Alrum saaledes vandrede omkring og spillede og sang for Folk, voksede hans Søn, Jeppe Nielsen

Alrum, op i Nabofoognets Præstegaard, hvor han efterhaanden naaede at blive en meget betroet Aulskarl.

Præsten var en meget streng Budsprædikant, og der udgik fra ham en Vækkelse i mørk, pietistisk Mand, som efterhaanden spredte sig i en temmelig vid Kredss.

Det var med velberaad Hu, at den døende Moder havde sørget for at faa sin Søn i Huset hos denne Mand, der holdt, hvad han havde lovet hende, at fra den Stund af, at Drengen kom i Huset hos ham, skulde Faderens Indflydelse paa ham være forbi.

Drengen havde efter Moderen arvet et tungt Sind, og hans Opvæxt i Præstegaarden, hvor der aldrig hørtes en munter Vatter, men kun Sukke over Verdens Glendighed, udviklede kun Tungsinde mere.

Ind i en Befolkning, hvis Arbejde ikke adledes af nogen højere Stræben end at vinde Rigdom, hvis Tale kun drejede sig om Føde og Klæder, og hvis Udspredelser var Kortene, Dansen og Driften, — tordnede Præsten en Lovprædiken saa uforsonlig streng, at den fordømte al Glæde og Munterhed som noget Djævelskab; og de Tilhængere, han vandt, skilte sig ud fra den øvrige Del af Folket ved aldrig at tage Del i dets Fornøjelser og ved at samle sig om Prædiken og Salmesang lige saa flittig, som de øvrige samlede om Kortene og Fiolinen.

Det var derfor en Selvfølge, at Jeppe Nielsen Alrum, der drog al sin aandelige Næring af Præstens Ord, kom til at se paa sin stakkets forfaldne Fader som et Fortabelsens Barn. Han talte alvorlig med ham og satte ham i Rette; men dette havde kun til Følge, at Alrum holdt sig helt borte fra Sønnen og fra Præstegaarden.

Blandt Præstens jævnlige Tilhørere i Kirken og

ved de gudelige Forsamlinger i Husene var der en ung Pige, som kaldtes Grete Smed. Hendes Fader havde været Smed, og hun havde selv, mens han levede, maattet svinge Forhammeren i Smedjen, hvad hun ogsaa nok kunde, da hun var en stærk og mandhaftig Kvinde. Hun havde i sin Tid været meget lystig af sig, og da hun tillige var smuk, saa var hun i sin første Ungdom kommen med til en Mængde Gilber. En Gang, da hun tillige med nogle andre unge Folk kom fra et Gilde, der havde været fra Lørdag Eftermiddag til sent paa Søndag Morgen, og hvor hun havde danset meget, kom hun og de andre unge forbi Kirken, just som Præsten, den strænge Bodsprædikant, gik ind. I Overgivenhed sagde hun til de andre, at hun vilde gaa ind i Kirken for at hvile sig efter Dansen. De andre lo af hende og sagde, at det turde hun vist ikke; men hun svarede: „Jeg skal vise Præsten, at jeg ikke er bange for ham, selv om han ved, jeg har været til Dans.“

Hun gik saa ind, og de andre fortsatte deres Gang. Men fra den Dag af var hun helt forandret. Aldrig mere fik nogen hende med til Dans, som hun nu af inderste Hjerter fordømte. Og lige saa ibrig, som hun før havde været i Dansen, var hun nu i at deltage i de gudelige Forsamlinger; og hendes kraftige, skjønne Stemme skjælvedes i Salmesangen fra alle andres.

Med hende blev Jeppe gift, da han var sex og tyve Aar gammel og hun et Aar yngre. Hun havde efter sin Fader, den gamle Axel Smed, arvet et Boelssted tillige med Smedjen; og da denne Ejendom laa tæt ved Høgehuset, blev Jeppe og hans Fader Naboe.

Allrum havde ikke været med til deres Bryllup, som stod i Præstegaarden; han havde paa den Tid ikke

talt med sin Søn i flere Aar. Kort efter Brylluppet besøgte han dem dog, og de tog ret venlig imod ham; men da de gav ham flere Formaninger og Advarsler, end han skjøttede om, kom han der ikke saa snart igjen.

Først et Aars Tid senere, da de havde faaet en Søn, fik han i Sinde at komme der. Barnet var sygt og skulde døbes hjemme; og da Alrum saa sin Søn komme kjørende med Sognepræsten, — mod hvem Alrum ikke havde en saadan Uvilje som imod Nabosognets Præst, der havde opdraget Jeppe, — gif han der hen. Han glædede sig ved Tanken om, at den lille Sønnesøn skulde have hans Navn. I en højtidelig Stemning, som om han gif til en Kirke, traadte han ind i Sønnens Hus. Men da han kom ind i Forstuen og hørte sit Navn nævne, standsede han for at lytte.

„Kommer Deres Fader ikke her hen?“ hørte han Præsten spørge. „Jeg saa, han gif der ude.“

„Jeg har ikke snakket til ham om det,“ svarede Jeppe.

„Men det kunde dog maaske glæde ham at være med ved sin Sønnesøns Daab,“ bemærkede Præsten igjen. „Vi kan jo godt vente, mens en gaar over og henter ham.“

„Nej, han skal ikke hentes,“ svarede Jeppe igjen; „vor Glæde og hans Glæde er af en forskjellig Art.“

Der randt et Par stride Taarer ned over den gamle Alrums Kinder, da han hørte disse Ord af Sønneren. Han vendte sig om for at gaa, men hørte, inden han kom ud, de Ord af Præsten:

„De er en haard Mand, Jeppe Alrum!“

En halv Time senere stod gamle Alrum inde i sin Stue og spillede sin Violin omhyggelig ind i et Græblingeskjind. Derpaa tog han en sort Flaske, halv

fuld af Brændvin, drak lidt deraf og sat Resten i sin Baglomme; og saa laasede han Døren af og forlod Huset.

Siden den Tid saa man sjælden Alrum hjemme. Han drog som vandrende Spillemand det meste af Danmark over, fik stundum en Skilling, tiere en Snaps for sit Spil; men kun sjælden nød han ordentlig Mad, og tiere var han i en Gade eller under aaben Himmel end i en Seng. Ofte var han borte fra Hjemmet hele og halve Aar i Træk.

III.

Agel Alrum døbttes den gamles Sønnesøn, og det er hans Historie, der nu skal fortælles.

Han skulde opdrages i Gudsfrugt fra sin spæde Barndom; og naar han om Aftenen blev lagt i sin Bugge, satte Moderen sig med sin Bindehøse hos ham, traadte Buggen med sin Fod og sang:

„Det lider mod Natten, og Taagerne graa
sig sænker paa Mark og paa Enge,
og nu er det Tiden, at store og smaa
indslumrer i Bugger og Senge;

men højt over Taagen

Guds Dje er vaagen,

og venlige Engle han byder at staa
paa Vagt ved hvert Leje saa længe.

Saa sov da, min lille, sov sødt i Guds Fred!
Hans Sol vil i Morgen dig kalde;
Guds Engle, som vaager, vil fryde sig ved
den Fred, han har skjænket os alle.

Dg vaagn saa, du spæde,
 til Hyst og til Glæde,
 til Tak for Guds evige Faderlighed,
 at han sine Børn os vil kalde."

Dg om Morgenens vækkedes han igjen af Salmesang, naar hans Fader holdt Husandagt med sin Husstand, før Dagværket skulde begynde.

Derved lærte han tidlig at synge, og da han ikke hørte andet end Salmetoner, saa sang han dem. Hans Forældre var glade ved, at han som toaars Pog kunde synge flere af deres mest yndede Salmetoner fra Ende til anden; og da han et Par Aar senere kunde begynde at føje Ordene til, opmuntrede de ham meget, saa han fik lært flere Salmeveres udenad, før han endnu forstod noget af dem.

Indtil han blev saa stor, at han begyndte at gaa paa egen Haand uden for, hørte han aldrig anden Sang end Salmesang; men da fik han høre lystig Sang og Dansestykker ovre fra Aaræn Hywlmands, der var deres nærmeste Nabo. Det mødte ham med en sød, berusende Følelse, som naar man første Gang drikker Vin. Dg med det sædvanlige Nemme for Sang, som han havde arvet efter sin Farfader, tog han strax den livligste af de fremmede Toner op.

Først sang han den sagte for sig selv, og en Rigdom af Følelser og Stemninger rislede gennem hans Bryst, saa berusedes han mere og mere, og han sang højt uden at vide det.

"Axl! Ti stille med den Sang, Axl!" lød Moderens Røst ud gennem et Vindue, som var aabent paa Aften. Han tav forfækket stille. Da han senere kom ind, sagde Moderen til ham:

„Du maa ikke synge saadanne grimme, ugudelige Viser, for saa bliver Vorherre vred paa lille Arel.“

Grete havde i Sangen opdaget en gammel Kjending fra hendes egen glædste, vildeste Ungdomstid. Men naar den nu vilde øve sin Tryllemagt over hendes Søn, saa maatte hun passe paa.

Men Arel forstod ikke, at Vorherre kunde være vred over Sangen, der var noget af det dejligste, han havde hørt.

— Hjulmandens Hus laa saa nær ved Jeppe Alrum's, at man kunde raabe fra det ene Sted over til det andet; og Sangen derovre fra kunde ofte høres meget tydelig. Kræn Hjulmand havde megen Sang i sit Hus, megen fattigdom og mange Børn. Han var nu snart en gammel Mand, men alligevel en dygtig Arbejder, opfindsom og fingernem. I mange Aar gif han med den fulde Overbevisning, at det en Gang vilde lykkes ham at opfinde et Apparat, hvorved han kunde flyve som Fuglene gennem Luften; men Kræn Hjulmands Flyvemaskine blev aldrig færdig. Derimod opfandt han en Hækkelsesmaskine til Haandkraft, som brugtes mange Steder der paa Egnen og siden fandt Vej videre ud over Landet; men selv fik han kun Fattigdom for sin Opfindelse. Han forstod ikke at spare, sagde man; det forstod hans Nabo, Jeppe Alrum, derimod i meget høj Grad. Fattigdommen hos Kræn Hjulmand fik dog aldrig Sultens uhyggelige, blege Mærke. Børnene var velnærede og rødmsfede saa vel som han selv. „Det gjør ikke noget, om Tøjet gaar i Træbler, bare der er Kjøb paa Kroppen,“ sagde Kræn Hjulmand; og det var der hos ham og hans.

Kræn Hjulmands Børn var halvvorne og de

ældste vorne og gifte, da Axel var en lille Puk. De havde ofte Dans og Leg i deres Hjem, og Axel lod sig gjerne lokke over til dem, naar de dansede.

„Kan du danse? Du lille Blegnæb!“ sagde en af Hjulmandens Døtre en Dag til Axel.

Nej, den Kunst forstod Axel ikke. „Vi danser ikke hjemme hos os,“ sagde han.

„Da skal jeg lære dig det!“ og nu tog hun fat i ham og trak ham rundt. Han lærte med Betsked de første Dansettrin.

„Det gaar jo udmærket!“ raabte Hjulmanden, der fik det at se. „Du bliver jo snart en hel Dansemester, Axel!“

Axel var Barn nok til at løbe lige hjem for at dele Glæden over denne Berømmelse med sin Moder.

„Men jøsjes! — Barn! Gaar du der over og danser!“ raabte Moderen forfærdet. „Bed du da ikke, at den, der danser, fortørner Gud?“ og hun endte med en Formaning til ham om ikke tiere at gaa der over, uden hun eller Faderen var med.

Dette lod han da ogsaa være; men saa kom Hjulmandens yngste Børn over til ham, naar han var ude.

„Bed du, Axel, hvad vor Hane siger om Morgenens, naar den staar paa Møddingen og galer?“ sagde en af Hjulmandens Drengene en Dag til Axel.

„Nej — hvad siger den?“ Axel var meget nysgjerrig efter at faa det at vide; for han havde aldrig hørt noget om, hvad Hanen sagde.

„Vor Hane siger altid: Vi faar en faale goue Føh—aa!“ sagde Drengen.

Axel lo meget ad dette og spurgte: „Hvad siger da vor Hane?“

„Naar jeres Hane hører dette,“ sagde Drengen til ham, „saa svarer den: Vi sulter, te vi er nær ve' aa døh—aah!“

Axel løb ind og fortalte sin Moder det; for det var umaadelig morsomt, syntes han. — Men nu var det saa, at denne Samtale mellem Hannerne var lavet af Foll for at betegne Gnieriet hos den ene af Naboerne og den fattige Odselhed hos den anden. Dette vidste Grete, og derfor blev hun vred, da Drengen kom med sin Nyhed.

„Du skal ikke have saa megen Snaa med Aræn Hjulmands Børn, bitte Axel!“ sagde hun haardt bebrejdende; „for det er gjæffelig Snaa, de fører; og gjæffelig Snaa og letfærdig Skjæmt er Gud imod.“

Axel luskede sluskøret ud igjen; men han grundede længe over, hvordan det kunde være, at alt, hvad han fandt morsomt, var Gud imod. Og da han blev noget ældre, begyndte han at tvivle paa Forældrenes Ord. Han kom til at gaa i Skole og saa der, at andre Børn gjorde mangt og meget af det, der var ham forbudt, uden at det regnedes for nogen Overtrædelse af Guds Bud; ja, at selv Læreren kunde synge og spille muntre Sange, som hans Forældre sagde, var syndige.

Sin Bedstefader havde han set enkelte Gange, men havde aldrig faaet Lov til at tale med ham. Da dette skete første Gang, var han vel en halv Snes Aar. Det varovre hos Hjulmandens. Gamle Mrum var kommen der med sin Violin en Søndag, da Axels Forældre var borte; og da han hørte Musikken derovre fra, greb Tonerne ham med en saadan Magt, at han ikke kunde modstaa. Han maatte der over.

Længe blev han staaende ved Døren til Stuen, hvor de dansede. Døren var aaben, og han saa sin

Bedstefader — nu en gammel Mand med graasprængt Haar, der hang langt ned over Kraven, og et Ansigt, der var rødt af Drik — sidde paa en Stol og med en forunderlig Trolddomsmagt locke Tonerne frem under den dansende Bue. Han lagde Mærke til Fingrenes sikre Greb paa Strengene, selv naar den gamle sagde nogle Ord til en og anden af de dansende; og han fyldtes af Beundring. Men det næste var en stærk Vængsel efter selv at kunne spille saadan.

„Na — maatte jeg bare prøve!“ tænkte han, og uden at vide det selv nærmede han sig til Bedstefaderen og stod lige ved hans Stol.

„Men — Død og Plage! — er det ikke min egen Sønnesøn, her staar?“

Han rejste sig op, smed Buen over i venstre Haand, hvor han havde Fiolinen, og lod den højre glide gennem Axlens Krøller, der var mørke som hans egne, og fortsatte saa:

„Det er næsten mer, end jeg havde ventet, Axel, at du vilde komme hen til mig! . . . Ja, ja, min Dreng! Det skal du ikke komme til at fortryde. — Var der noget, du vilde sige mig?“

„Jeg vilde gjerne lære at spille.“

Den gamle saa et Øjeblik forbavset paa ham, derpaa slog han ham paa Skulderen og sagde:

„Du — Axel! Vi to skal snakke lidt med hinanden!“

Og uden at gjøre nogen Undskyldning for de dansende lod Alrum Fiolinen ligge og trak af med Drengen uden for i en Vejgrøft. Efter at have sat sig ned der tog den gamle Ordet:

„Jeg ved nok, at dine Forældre er henne til gudelig Forsamling, Axel, og derfor har vi No til at

snakke lidt sammen. — Vel er jeg en gammel Svinepels, der drikker op, hvad jeg tjener, og jeg vil aldrig ønske, at du eller nogen skal blive som jeg; — men nogen Djævel er jeg ikke nej gu' er jeg ikke! hvad saa somme Folk mener. Og kan jeg gjøre noget for dig, Axel, saa Dælen riv' mig, om jeg ikke gjør det, hvad saa somme andre siger til det. — Du vilde lære at spille min Dreng; men hvad tror du, dine Forældre siger til det? Har du nogen Tid hymtet noget til dem om det?"

"Nej, det tør jeg ikke," svarede Axel med lav Røst.

"Ho—ho! det tænkte jeg s'gu nok! Ja, bitte Ven, hvis du nu ikke har ladet dig bilde ind, at det er Synd at spille, saa kom du bare hen til mig bare uden videre Brøvl! naar som helst, du kan slippe ud om Aftenen; saa skal jeg lære dig at spille. Dælen riv' mig, om jeg ikke skal! Vid du paa det!"

— Axel havde den følgende Dag Mød med at holde Hjærtet oppe i Livet paa sig. Han forsøgte at slaa sig til Ro med, at han jo ikke vilde noget ondt med det, han tog sig for, — at det ikke var Synd at spille; for baade Præst og Degn spillede, og de maatte jo vide det bedre end hans Forældre —; men alligevel — han kunde ikke se dem lige i Øjnene, han forstod, at det i alt Fald var at bedrage dem. Det var derfor med pint Sambittighed, han om Aftenen bankede paa sin Bedstefaders Dør; men han droges af en ustyrlig Lyst til at lære at spille — han kunde ikke lade det være, syntes han.

For første Gang i sit Liv traadte han ind i sin Bedstefaders Stue. Lysen var ikke tændt, men gennem

Stuens eneste Vindue skinnede Maanen ind paa den gamle, der sad paa en Stol, foroverbøjet og nynnende paa en af sine egne Viser:

...„Du siger, jeg har berøvet dig alt —
nej! Det var din egen Skyld, du faldt.
Du siger, jeg lokked' din Ære bort —
nej! Æren regned' du ikke stort;
ved hvert et Gilde, paa hvert et Val
for hver en Kjøber du holdt den fal!“...

Den gamles Røst var haard og stødende; og hvor Tonen gik højt, var Stemmen skrigende. Og sammen med den lidet hyggelige Sang flød Mindet om alle de sælsomme Historier, der fortalte om dette Sted, saa det gøs lidt i Æxel, som han stod der inden for Døren og ventede; thi den gamle havde ikke lagt Mærke til, at han var traadt ind. Han hostede et Par Gange for at gjøre sig bemærket; men den gamle sang endnu og hørte ham ikke. Saa tog han Mod til sig, gik lige hen til Bedstefaderen og sagde højt: „god Aften.“

„Hvad! Naa, du kom dog omsider. Velkommen min Dreng!“ Han rejste sig op og gav Æxel Haanden.

„Velkommen her ned til Salen min,
jeg skænker for dig baade Mjød og Vin!“ ..

„Ho, ho! min Dreng! Den Sang kjenner du nok ikke. Det er ogsaa tidlig nok. ... Saa, nu tænker jeg Lys, og saa spiller vi, til Ellepigerne flokkes og danser rundt om Huset! Hvad, Æxel! Var det ikke værd at kunne spille saadan?“

Æxel vidste ikke, hvad han skulde svare. Saadan

havde aldrig nogen talt til ham; og han følte sig meget beklemmt. Men da Bedstefaderen fik Lysen tændt og Fiolinen sat, saa lettede det. Dog laa der en Rædsel i Stuens dunkle Kroge og i den gamles sære Ord og Fagter, som gjorde Axel utryg. Hans Knæ dirrede, og han satte sig ned, mens den gamle stemmede Fiolinen.

Nogle lette Strøg med Buen —, et Par raske Triller — og saa kom, Drag paa Drag, de bløde Toner af en Vals smeltende, blide, som en Moders Sang ved Buggen; derpaa legende, jublende lystige Toner; og igjen klagende, saa han kunde græde derved. Da glemte han al Skyhed og Rædsel for sin stakkels, forfaldne Bedstefader og gav sig helt hen i Musikken, til han ikke længere mindedes, hvor han var. Hans Blikke trylledes fast til Fingrenes og Buens sære Dans paa Strængene; og han bojede sig længere og længere for over, mens hans Sjæl sugede Tonerens Skjønhed og Varme.

Aldrig havde hans barnlige Drømme gynet i saa fulde og rige Toner. Og slige Toner skulde han lære at lokke frem!

Han fik den første Undervisning den Aften, og han kom igjen saa tit, han kunde komme ubemærket bort. Han blev snart fortrolig saa vel med Bedstefaderen som med Huset, denne boede i, om end en lille Mindelse om den første Rædsel hængte ved.

Men med de forbudne Undervisningstimer trængte sig noget fremmed ind mellem ham og hans Forældre. Deres ubetingede Magt over ham var forbi, og hans ubetingede Tillid til dem var ligeledes forbi. De havde spændt en Rjæde af Lovbud over hans Vej.

Fra den Dag, han brød igjennem den, var han ikke længere helt ud deres.

IV.

Fra den Tid af tog den gamle Alrum fat paa noget, som han i mange Aar ikke havde forsøgt, nemlig at spare nogle af de Penge sammen, som han tjente ved sit Spil. Det gjaldt nemlig om at faa kjøbt en Violin til Axel. Dette voldte, at han ikke saa ofte drak sig fuld som før; og selve hans Kjærlighed til Sønnensønneren var ham en Støtte. Da knap et Aar var gaaet, havde han en Violin til Axel, og nu øvede denne sig i den gamles Hytte, selv naar Alrum var fraværende.

— Da Axel først havde begyndt at holde noget skjult for Forældrene, saa gik det lettere siden. I Skolen fik han fat paa Ingemanns Romaner, som han begjærlig slugte i Fritiden; derved fik han Smag for en Art Læsning, som han vidste, at hans Forældre paa det strengeste fordømte; og siden laante han Bøger af alle Slags Indhold — lige meget hvad, bare det var noget nyt. Han skjulte Bøgerne i Læden, i Stalden, paa Loftet, i gamle Tønder, i Tørvedyngen — hvor som helst, han troede dem sikrede mod Opdagelse; og han læste, naar Forældrene troede, at han sov eller arbejdede.

En Tid glemte han sine Bøger i Hakkelseløsten; og der var de sikre, da ingen anden end han skær Hakkelse. Men saa glemte han en Dag Bogen, mens han begyndte at skære; og han mærkede ikke Uraad, før han havde skaarret store Snit af Bogen og ødelagt den, saa den ikke kunde bringes tilbage til Gjermanen. Han maatte derfor betale den; men da han ikke havde

Penge, fordi Faderen i den Henseende var meget knap imod ham (Pengene var kun til Fristelse for saadanne Syre, mente Faderen) saa stjal han Penge fra Faderen for at faa Bogen betalt.

Axel var paa den Tid stille i al sin Færd. Han bandte ikke, sloges ikke med de andre Drengene, men løb hellere fra dem. Han var flink i Skolen, men ikke flittig hjemme. Han fulgte med sine Forældre i Kirke, naar de bad ham om det eller sagde, han skulde; men Prædikenen kjedede ham, for den handlede kun om Synd og Fordømmelse; men Syndsbevidstheden var ikke vaagt hos ham.

Hans stille, takkefulde Væsen, forbundet med lidt Gang til tungsindig Grublen, som han havde arvet fra sin Fader, og som Hjemmets Tvang udviklede, tog Forældrene for en tidlig udviklet kristelig Alvor — en Frugt af deres egne Bestræbelser i den Retning. Men de saa kun paa Overfladen af dette stille Vand. Der gik en Understrøm af Tanker og Følelser en hel anden Vej, end de tænkte.

Nun de saa, der laante ham Bøger, vidste noget derom. Det var først ved et særegent Træf, som siden skal fortælles, at flere blev opmærksomme derpaa.

— Med Violinspillet gik det godt fremad indtil den Sommer, da Axel fyldte sit tolvte Aar. Hjemme kunde han jo ikke spille, da dette maatte holdes hemmeligt for Forældrene; men saa lod han Violinen blive i Bedstefaderens Hus og gik der hen for at øve sig, som han havde begyndt.

Folk, som jævnlig gik forbi „Hærehuset“, undrede paa, hvordan gamle Alrums Sange og Danse ogsaa kunde klinge ned fra Huset, naar han ikke var hjemme; men da man var gammel vant med at tænke sig lidt

Trolldom forbunden med dette Sted, og da Spillet altid lød sent om Aftenen, ofte lige til Midnat, saa sandt man det slet ikke saa paafaldende. Og hvor Overtroen holder Vagt, der falder ingen paa at gjøre Underføgelsøer.

Men Axel blev dog omsider opdaget, og det af Faderen selv.

Det var en mild Oktoberdag, at Axel blev sendt af Faderen ud paa Marken for at flytte Køerne. Da han kom forbi Høsehuset, blev Fristelsen ham for stærk, og han gik ind; og nu spillede han, saa han glemte baade sig selv og Køerne.

Da Time efter Time gik, uden at han kom hjem, gik Jeppe ud at se efter ham. Men der var ingen Axel at se. Derimod gik en af Køerne i Haven og aad af Kaalen. Jeppe tog den og trak den ned i Marken. Da han kom i Nærheden af Høsehuset, hørte han vel Musik der inde fra, men tænkte ikke videre ved det. Først da han gik tilbage igjen, huffede han, at den gamle ikke var hjemme, og vilde derfor, da det var højlys Dag, se ind ad Vinduet for at opdage Sammenhængen med denne gaadefulde Musik.

Da opdagede han, hvad Sønnen i over to Aar havde holdt skjult.

Det var en ny Polka, som havde holdt Axel borte længere, end han selv vidste. Der var et Sted i den, hvor han skulde tage anden Haandstilling for der fra at gaa ned i første med et Par vanskelige Sløjfninger. Dette kneb det ham at udføre. Men Vanskeligheden æggede ham; Melodiens Skjønhed loffede; og derfor tog han fat — om igjen, om igjen! Gang efter Gang, saa han glemte, hvordan Tiden gik.

Buen for op og ned, og Sveden trillede ned ad

hans Kinder, da Døren aabnedes og Faderen traadte ind. Men da tabte han baade Fiolin og Bue af Forstrækkelse og blev siddeende ligbleg, stirrende paa Faderen, der var yderst forbitret.

„Saa — de' de', det er den Maade, du fordriver Tiden paa, din ugudelige Knægt!“ — Jeppe nærmede sig med løftet Haand og stammede af Brede. — „Du sidder her og spiller, mens Kæerne gaar og æder Aaalen i Haven.“ — Han tog ham haardt i Trojekraven og beredte sig til at slaa. Men da faldt hans Blik paa Fiolinen, som laa paa Gulvet, og nu slap han Drengen for at tage Fiolinen op.

„Hvor har du faaet den fra?“ spurgte han.

„Bedstefa'r har givet mig den.“

„Tænkte jeg det ikke nok. Al, du gode Gud! vil han nu lokke dig ind paa den samme Fortabelsens Vej, han selv gaar.“

Han stod lidt i Tanke, saa holdt han pludselig Fiolinen saa tæt hen mod Sønnens Ansigt, saa denne maatte trække sig lidt tilbage; og derpaa vedblev han:

„Men du! — Du ved godt selv, at det er Synd, du har gjort. Du har bedraget dine Forældre i al den Tid, du har maattet bruge for at lære at haandtere dette Djævelskab.“

Axel tav; thi han følte godt, hvor megen Sandhed der var i Faderens Ord.

„Denne Kasse skal dog ikke tiere forføre dig,“ vedblev Faderen; og med disse Ord tog han om Fiolinens Hals og slog den med en saadan Magt mod Hjørnet af Kaffelovnen, saa Stumperne røg dem begge om Drene.

Dette var for meget for Axel at bære. Med et Skrig, som om det var ham selv, der var bleven

flaaet, styrtede han hen og greb efter Stumperne; men det var for sent.

„Det skulde du ikke have gjort, Faer!“ raabte han, og Taarerne rullede ham ned ad Kinderne. — Et Øjeblik saa det ud, som om Graaden skulde have faaet Magt med ham; men pludselig tørrede han Taarerne bort, skubbede Faderen til Side og løb forbi ham ud ad Døren, bort over Markerne. Han var ægget til Trods.

— Det blev sent paa Natten, inden Arel kom hjem igjen, og da var han dygtig forfrosen. Han havde ligget ude paa Marken og grædt, til han var falden i Søvn. Nu listede han sig i Seng i den Tanke, at Forældrene ikke skulde have lagt Mærke til ham. Men hans Moder havde gaaet frem og tilbage paa Gulvet den meste Tid, siden det blev mørkt; hun havde enkelte Gange været ude at se efter ham, havde gaaet omkring langs Bakken og raabt hans Navn; og i Angest for, at han skulde have gjort en Ulykke paa sig selv var hun helt utrøstelig og vilde haft Faderen til at saa nogle af Naboerne med for at lede efter ham. Jeppe mente dog, at han kom nok; og det gjorde han jo da omsider.

Da han var kommen i Seng, gif Moderen ind og satte sig paa Sengenanten hos ham, tog hans Haand i sin og græd, saa han følte Taarerne paa sin Haand.

Bønderne bruger ikke mange Hjærtegn mod deres Børn, og der er de unge Mennesker, som aldrig mindes at have kysset deres Forældre eller kjendt noget lignende Tegn paa deres Kjærlighed. Heller ikke mindedes Arel noget saadant, skjønt han endnu kun var en Dreng. Men Moderens Angest paa den ene Side, og paa den anden Side Arels Fortrydelse over

at have volbt hende Angest og Sorg drog dem nu sammen. Hun bad ham om aldrig at gjøre dem den Sorg mere; og da han lovede det, højede hun sig ned over ham og kyssede ham — for første Gang, siden han var tre Aar, — hans mindre Søfende tog de faa Hjærtagn, der var at faa.

Fra den Stund af holdt Axel inderlig af sin Moder. Men mellem ham og Faderen kom det ikke til nogen Dpgjørelse eller fuld Tilgivelse paa nogen af Siderne, og derfor blev det koldt imellem dem.

Han maatte nu slaa sig til Taals uden Fiolinen; derimod tog Faderen ham jævnlig med paa Arbejde. Jeppe Alrum havde taget Smeddehaandværket op, fordi Smedjen nu en Gang stod der fra den gamle Axels Tid, og der maatte Axel være med, ofte fra Morgen til Aften.

Siden han ikke mere kunde spille, tog han stærkere fat paa Læsningen; men han maatte, trods sit Løfte om større Lydighed mod Forældrene, holde den skjult for dem; og det pinte ham. Han blev indesluttet i sig selv, holdt ingen Omgang med sine jævnaldrende, men færdedes i den Drømmeverden, som Bøgerne aabnede for ham. Han sagde og gjorde ofte Ting saa bagvendt, at han blev til Latter for det; og det begyndte at hedde om ham, at han var ikke „ret rigtig“, det vil sige: ikke rigtig klog. Dette blev dog paa det stærkeste gjendrevet af Kræn Hytmand, der kjendte ham bedre.

„Sikken en Dumhed!“ sagde han ved en Lejlighed, da en ytrede Tvivl om Axels Forstand. „Naa — du tror ikke, han er klog. — Jo, mi'sæl er han klog! Han er klogere end nogen af os. Men han spekulerer for meget, det er Sagen; han spekulerer for meget!“

Og det blev da snart den almindelige Mening om den sære Fremtoning blandt Egnens Ungdom, at han „spekulerede“ for meget.

V.

Naar en Jærnbane skæres ind gjennem en affides Egn, bringer den hel Forstyrrelse i den gamle Tingenes Tilstand. Menneſter, ſom aldrig i deres Liv har tænkt at gjøre længere Rejſer end til nærmefte Kjøbstad, faar pludſelig Rejſenytter og farer langt bort. Gamle Skiffe, Vedtægter og Talemaader flygter ſom Trolde for Kirkeſloffen og kommer aldrig mere igjen. Poſtboguen, der før rullede ſaa privilegeret ſtolt hen ad Landevejen, har ſaaet Afſked paa graat Papir. Den „kongelig privilegerede Kro,“ ſer ſig paa en Gang berøvet, om ikke ſit Privilegium, ſaa ſin Søgning; for nu vil Folk ſamles ved „Stationen,“ hvor der er nyt at ſe og høre. Og fra Stationen hentes ikke alene ny Foderſtoffer og kunſtig Gødning, ny Sædarter og ny Maſtiner; men ny Tanker og Anſtuelſer ſendes dertil med Tog og Telegraf, ſpredeſ derfra ud i alle Omegnens mørke Kroge og lægger ſig ſom Sprængſtof under enhver forſtenet Sædvane, eller ſtrøs ſom ſpiredygtigt Frø ud over alle Marker.

En Jærnbane blev lagt tværs igjennem den Dal, ved hvilken baade Hæxehufet og Jeppe Alrums Egen- dom laa.

For Axel blev dette en Kilde til mange Glæder. De mange Arbejdere, der ſkar Bakkerne igjennem og lagde Opdæmning i Dalen; det anſelige Broarbejde over Aaen; Dampmaſtinens umaadelige Krafthytringer, naar Lokomotivet trak afſted med den lange Række af

tungt læsfede Bogue; alt dette var nyt og stort for ham. Det var Hilsen og Bud fra den store Verden derude, som han havde læst saa meget om i Bøgerne. Og et Glimt af „Verden derude“ fik han at se, naar han en enkelt Gang fik Lov at tage sig en Kjøretur med Toget.

Han havde nu naaet den Alder, da man ikke længere kan nøjes med Rejsebeskrivelser af fremmede Egne, men længes efter at rejse selv; da man ikke længere kan nøjes med Skildringer af Livet der ude, men maa leve med i det selv. Og da kom Rejselysten over Axl med hele sin Styrke. Naar Jærnbanetoget forsvandt langt ude i Synskredsen, da gik det ind i et Drømmeland, hvorhen hans Blik ikke kunde naa, men hvortil hans levende Indbildningskraft henslyttede alt, hvad skjønt eller stort han havde læst eller drømt om.

Da samlede hans Tanker om dette ene: at komme bort, indtil de formede sig i et bestemt Ønske om at komme paa Seminariet. Thi Rejselysten var forbunden med Lærelysten; og Seminariet var et Sted, hvor man læste meget — der iblandt ogsaa at spille paa Fiolin, vidste han. Og Fiolinen havde han længtes efter med en heftig, stundum sygelig, pinefuld Vængsel, lige siden den Dag, da Faderen knuste den for ham.

En Middag traadte han ind til det dækkede Bord i Dagligstuen med Hjærtet fuldt af en stor Beslutning. Han vilde bede sine Forældre, naar de vare samlede ved Middagsbordet, om Lov til at komme bort.

Bordet var dækket med Fisk og ufrællede Kartofler. Fra de varme Kartofler steg en Dampsejle op mod Loftet, drog hen gennem Stuen og lagde sig som et Taageflør om det grønne bornholmske Stueur, som nu faldt i Slag til tolv. Han satte sig paa sin Plads.

Et stort Torskehovede laa paa Træbrikken foran ham og gabede. Ratten stod med Bagpoterne paa Bænken, Forpoterne paa Bordpladen og kastede forelskede Blikke til Torskehovedet. Men Axel lagde ikke Mærke til den. Han ventede bare paa, at Forældrene skulde komme ind. Det gamle Ur stod og snakkede langsom: Snif Snaf! Snif Snaf! Og Engelen paa Skiven gyngede saa mageligt, som havde det slet ingen Haft. En gammel Bibel med store Kobberspænder laa paa Hylden ved Siden af og klemte en Avis fordærvet. Klokken stod med Hovedet indbundet i Hør, skjönt det var Sommerdage Snif Snaf! Snif Snaf! Nu var Uret to Minuter nær tolv.

Axels Øjne gled fra det ene til det andet; men han saa egentlig intet af det; han tænkte kun paa den bedste Maade at fremsøre sin Begjæring paa.

Endelig slog Klokken tolv, strax efter traadte Faderen ind. Det var en høj, kantet Skikkelse med busket Kindskjæg og et fortrædeligt Udtryk i Ansigtet.

„Hvorfor jager du ikke Ratten ned!“ raabte han.

Axel fór sammen; han havde slet ikke set Ratten.

Kort efter kom Moderen ind med Børnene. Hun var ogsaa høj af Væxt, men fyldig og med et Udtryk af mild Alvor. Der kom altid en Følelse af Ro og Tryghed, hvor hun var tilstede.

Jeppe satte sig for Bordenden, fremsagde Bordbønnen med foldede Hænder og bøjede Hoved, hvorpaa de begyndte at pille Kartofler og spise.

Axels Hjerter bankede. Han tog en Mundfuld, men det vilde ikke ret glide ned. Spørgsmaalet sad ham fast i Halsen. Endelig slap det ud:

„Maa jeg ikke saa Lov at komme paa Seminariet?“

Han kastede et hurtig Blik først til Faderen, saa til Moderen og til sidst paa Torskehovedet foran sig; men det var, som der grinte et vredt nej ud af hele Torskens Sjæs. Moderen tabte sin Gaffel af Forbavse. Men Faderen spurgte haardt uden at se op:

„Hvem har sat dig det i Hovedet? Er det din Gammelsa'r?“

Arxel sad med et Stykke Kartoffel i Halsen. Det vilde hverken glide op eller ned; til sidst gled det dog ned, og han fik sagt noget om, at det ikke var fra sin Bedstefader, han havde Tanken; men at han havde Lyst til at komme bort.

„Naa, det har du!“ udbrød hans Fader. „Men jeg har ikke Lyst til at søje dig i den Slags Nykker. Bliv du pænt hos dine Forældre, og tak Gud, at du har et godt Hjem. Det andet kunde let blive Sulteføde for dig. — Slaa de Griller ud af Hovedet, bitte Arxel! Det gjør du bedst i. — Din Gammelsa'r vilde nok ogsaa en Gang være noget stort; men se, hvordan det endte med ham.“

Moderen sad og rokkede frem og tilbage; hun aabnede en Gang imellem Munden for at sige noget, men fik det ikke frem. — Arxels smaa Søskende var nær ved at falde af Bænken af bare Forbavse.

Ratten var atter kommen i Nærheden af det kjære Torskehovede; nu stak den Poten op paa Bordet og trak med et rask Greb Torskehovedet til sig.

„Men Kat dog!“ raabte Konen og slog efter den med sin Gaffel. Ratten vidste nok, at den gjorde noget ulovligt, men skyndte sig ud af Vinduet med sin Fangst.

„Du sæder heller ingen Ting i Dag, Arxel!“ raabte

Faderen; „kunde du ikke sagtens holde Ratten borte fra din Mad?“

Da lagde Axel sin Kniv og Gaffel fra sig og gik ud. Han havde faaet nok.

„Det er re'le nok nogle rare Mykker, Drengen der har faaet,“ sagde Jeppe, da han var gaaet. „Hm! Det havde jeg dog mindst ventet.“

Men nu fik Grete Munden op. Hun sad rolig og siffer, seende ned for sig, mens han talte.

„Borherre har givet Drengen gode Gaver,“ sagde hun; „Gaverne er forskellige; men Herren er den samme. En giver han Visdoms Ord ved Aanden, en anden Kundskabs Ord ved den samme Aand; en anden Lægedoms Gave ved den samme Aand. Han uddeler til enhver især, som han vil. Og har Gud givet Axel Gaver til at blive Lærer, saa gjør vi vist ikke vel i at forholde ham det.“

„Men hvoraf ved du, Grete, at han har Gaver til saadan noget?“

„Det har jeg mærket saa mangen Gang. Forleden da Proprietær Fog fra Bildsøgaard var her, kom han og Axel i Snak om nogle gamle Konger og Fyrster, og de trattedes længe, men Fog gav dog til sidst Axel Ret; og han er dog en vel lærd Mand. Og saa var det forrige Jul, da Jensen var her, da hørte jeg, at Axel gik ham paa i noget om Afrika, endda Jensen for nys har været hans Lærer.“

„Hvor kunde Drengen dog det,“ udbrød Jeppe forundret; „han ved jo da ikke andet, end hvad Jensen har lært ham.“

„Ja, da er det ligevel, som jeg siger,“ forsikrede hun. „Men naar Gud har givet ham saadan et op=

lyst og forstandigt Hjærte, saa maa vi heller ikke staa hans Vilje imod."

Jeg vil dog se," ytrede Jeppe estertænkstomt, „om han bliver ved at have Vilje til det. Holder han fast et Aarstid endnu, saa kan vi endda se til, hvad vi kan gjøre for ham. Ungdommens Sind er som et Skib uden Ballast; lægger vi ældre ikke Ballast i, saa kuldsfejler det."

„Men lægger vi for tung Ballast i, saa synker det, sagde Grete fast.

— Axel fandt fiden ud ved at tale med sin Moder, at der muligvis kunde være lidt Haab; hun vilde i al Fald ikke sætte sig imod. Og ved dette lille Haab levede han det første halve Aar og det andet med; men da han saa igjen kom med sit Andragende til Faderen, fik han rent Afslag; Faderen var bleven svag af Helbred og kunde ikke undvære ham hjemme; og Rejsenykkerne skulde nok forsvinde med Tiden mente han.

En tro Ven havde Axel i Naboen, Kræn Hjulmand, og til ham klagede han ofte sin Nød. Dette førte saa til, at denne besluttede at hjælpe ham; og det vilde han tage fat paa, første Gang. Jeppe Alrum kom ind til ham i hans Værksted.

„Det er mi = minsandten snart nyt at se dig, Jeppe," begyndte han, da denne var kommen ind og havde sat sig ned paa en Huggeblok. Han havde nær sagt mi'sæl, som han plejede, men hufkede paa, at det ikke gik an i Jeppe's Nærværelse, da han var af „de Hellige".

„Na — ja!" sukkede Jeppe. „Jeg gaar jo ikke saa tit ud nu uden om Søndagen, naar jeg gaar i Kirke — og der ser man jo ikke saa tit dig."

Hjulmanden bed sig i Læberne. Han følte godt

at disse Ord i Jeppe's Mund var en Spydighed; men han tænkte ved sig selv: vil han til at skyde med den Slags, saa faar jeg nok ogsaa lade med Skarpt, og han svarede da med æggende Munterhed:

„Det er saamænd ikke saa sært, du sjældent ser mig der, Jeppe Mrum; for du ser jo altid ned ad, og paa den Maade kan du jo hverken blive Gud eller Godtsfolk var.“

„Se jeg ned ad? . . . Ja, om saa er, saa undgaar jeg vel ogsaa stundum at se Verdens Daarligheder omkring mig. Jeg kan da sommtider undgaa at se Kroen, som andre har ondt ved at gaa forbi.“

Dette var en ubillig Kampmaade; thi vel kunde Kræn Hyvmand stundum tage sig en Dram; men han drak aldrig til Overmaal. Derfor sølte han sig krænket af Jeppe's Ord og svarede hvast:

„Det er ikke sært, at du kan undgaa at se Kroen, der ligger højt, siden du i al den Tid, din Fa'r var syg, kunde undgaa at se hans Hus, skjønt det ligger lavt nok ved Bejen.“

Bebrejðelsen i disse Ord ramte Jeppe lige saa føleligt som fortjent; thi det, der hentydedes til, var virkeligt sket. Tirret af den skarpe Snært rejste han sig pludselig og forlod i Brede Bærkstedet med de Ord:

„Er det paa den Maade, jeg skal trakteres, naar jeg kommer her, saa skal det vare noget, før jeg sætter min Fod inden din Dør igjen, Kræn Hyvmand!“

Hjulmanden lo ved sig selv over sin Sejer da Jeppe var gaaet. Men da han bag efter huskede paa, at han derved forspildte sin Vejlighed til at lægge et godt Ord ind, for Axel, saa fortrød han bitterlig, hvad han havde sagt.

— For Axel syntes det nu, som om han var for-
dømt til at gaa i den samme Slidets Trædemølle alle
fine Dage. Ingen Udsigter til at komme bort; ingen
Afvevling fra Arbejdet uden Søvn; aldrig udenfor
Hjemmet, undtagen i Kirke — hvor han kun gik nød-
tvungen. Og hans Sind fyldtes med Bitterhed.

En Gang fandtes der paa Bagsiden af en Kirke-
stol et Vers skrevet med Blyant paa den lyse Maling;
og det blev oplyst, at Axel havde siddet der, saa han
fik Skyld for at have skrevet Verset. Det stod saaledes:

Da Talen var endt.

A og men siger Amen —
og saa var det hele forbi.

Ja og men siger jamen:
Det var noget Brøbleri!

Nu udtalte dette Vers ganske vist slet ikke andet,
end hvad de fleste tænkte om vedkommende Præsts
Prædikener, og mange lo ad det og sagde, at det var
godt skrevet. Men andre var forbitrede over det og
gik endog saa vidt at kalde det Gudsbespottelse.

Axel havde skrevet det og glemt det igjen. Det
var saa tit, han saaledes skrev en Tanke ned uden at
tænke videre over, hvad eller hvor han havde skrevet.
Her havde han givet sin Forbitrelse over at skulde
tvinges til at høre paa noget, som han ikke ønskede at
høre, Lust paa den Maade, der traf til, og ventede
mindst, at nogen skulde bryde sig om det. Men da
han et Par Søndage senere kom til Kirken, var alles
Øjne rettede paa ham. Nogle fniste, naar han gik forbi,
andre skjævede til ham med Forargelsens mørke Blikke;
men ingen sagde ham noget. Ende i Kirken sad ogsaa
mange og gloede paa ham, til han følte sig helt utilpas
og forlod Kirken strax, da Prædikenen var forbi. Først

da Forældrene ogsaa kom hjem, fik han Marsagen at vide, og det i Form af strænge Vebrejdelser. Men efter den Dag fik de ham ikke tiere til at gaa med i Kirke der; og det var kun, naar de gik uden Sogns, at han vilde følge dem.

Axel var den Gang sytten Aar.

VI.

Der var efterhaanden kommen Djeblikke i Axels Liv, da Længsel efter Samfund med andre unge Mennesker var saa stærk, saa den gjorde ham syg; thi han kunde ikke en Gang, som hans Natur krævede, skaffe Længselen Lust gennem Musikken.

I Hjemmet var der en tung, massinagtig gaaen forbi hinanden i Hverdagslivets Vanegang; men intet, der for Axel løstede op over dette. Og dette forøgede endnu mere den Længsel efter Verden omkring ham, som Forældrene med Magt vilde stænge ham ude fra.

— Det var en Søndag i Julen. Den nyfaldne Sne laa i løse hvide Lag over den ældre mørkere Sne og glimrede i Solen! Den dækkede Husenes mørke Tage og gav dem et festligt Udseende, og den tyngede Trærnes Grene til Jorden. Solen sank stærkt i Vest. Stor og rødmsjet, varm og smilende hilste den sit „Fred over Jorden,“ før den sank. Kirkeklokkerne begyndte at ringe.

Men Axel gik ude med Ufred i sit Hjærte.

Bjældklang og muntre Stemmer lød festligt gennem den høje, klare Lust, det kom fra en Kæde, som førte nede paa Bejen ved Hæghuset, fuldt pakket

med Folk. Den drejede om ad Vejen til Eggholt — en Gaard, hvor der var flere yngre Sønner og Døtre, som Arel af og til havde truffet sammen med; men han kom lige saa lidt i deres Selskab som i andres, skjønt just dem havde han mangen Gang ønsket at komme sammen med. — Ranen som førte dertil, saa ud til at være Proprietær Fogs fra Bildsøgaard. Der skulde altsaa være Gilde!

Arel vendte sig om. En Hare kom luntende hen over Marken og saaes meget tydeligt mod Sneens hvide Grund. Da brød en Røgsky ud fra en Tornebush ved Diget, et Knald hørtes. Haren gav et Hop, faldt ned og var død.

Nu kom nogen op ad Vejen igjen. Det var en Ungkarl med sin Kjæreste ved Haanden. De slap hinanden. Hun gav ham et Slag over Ryggen med sit Lommetørklæde. Han lo, bøjede sig og tog Sne, som han kastede paa hende. Saa løb hun, og han efter til han fangede hende, og saa gif de Arm i Arm. —

Liv og Munterhed over alt! To eller flere i Selskab; men han var saa ene — ene — ene! Det var ikke til at udholde.

Med en pludselig Vilje-Anstrængelse gif han ind og sagde til sine Forældre, at nu vilde han ud at more sig, hvorpaa han tog Frakke og Støvler paa og gif, mens de sad tilbage i stum Forundring; thi dette var aldrig sket før.

Uden at vide, hvor han vilde hen, men kun draget af Længsel efter Samliv med andre unge, flentrede han afsted, mens Mørket sænkede sig tættere om ham.

— Han havde vel gaaet en Timeetid, da han opdagede, at han var tæt ved Gaarden Bilgaard,

hvor der var vogne Sønner og Døtre, som han kjendte fra sin Skoletid, og han besluttede at gaa derind. Før havde han aldrig været der uden i Vrende.

Da der ikke var Gardiner for Vinduerne, kunde han fra Gaarden se lige ind i Dagligstuen, hvor han saa Sønnerne sidde og spille Kort med nogle fremmede Karle. De havde Puns paa Bordet ved sig, drak, slog i Bordet og var højroste. Paa en Stol ved Kaffeelovnen sad en anden Karl med den ældste Datter Mette, paa Skjodet. Han morede sig med at lade hende ryge af sin Pibe.

Agel spurgte uvilkaarlig sig selv, om det var et Selfkab, han kunde more sig i, og da han alt havde naaet Døren, sølte han Dybt til at gaa tilbage uden at gaa ind. Men i det samme aabnedes Døren fra Dagligstuen og Mette kom farende ud med Piben i Haanden, mens Karlen fulgte hujende og grinende efter. Hun fór lige i Armene paa Agel, gav et Skrig og trak ham hen for Dyset gav nok et Skrig ved at opdage, at det var Agel, hun havde faaet fat paa; nu maatte han pænt følge med ind.

Det var en lav Stue med gulnede Bægge, et langt Bord, hvorved Kortspillerne sad, og hvorpaa der stod to Tællelys, hvis Skjær havde ondt ved at trænge igjennem de Dunster af Puns og Tobaksrøg, der laa som Taage i Stuen. Under Datter og Skjæmt blev Agel nødt til at sætte sig ned og drikke med de andre. Han var ikke vant til Puns, og den steg til Hovedet. Mette satte sig hos ham, talte om den Tid de gik i Skolen sammen, om at han burde komme der oftere, at hun altid havde syntes godt om ham, at han var alt for stille af sig . . . Det løb tilsidst helt rundt for ham; . . . var det ham, hun sagde alt

dette til, eller misforstod han hende? . . . Jo, det var til ham. Hun var saa hed i Kinderne, saa varm i sit Blod . . . saa sød, saa berusende . . . han vidste ikke hvad.

De andre opfordrede ham til at spille; men det forstod han ikke. Og Mette sagde, at han skulde blive hos hende.

Saa aabnedes Døren, og ind traadte gamle Alrum med sin Violin i Haanden, Hatten paa Snur, Haaret uredt ned over Panden; en Flaske stak op af hans Lomme; han slog ud med Armene og sang. Da han blev Alsel var, nikkede han til ham: „Ret saa, min Dreng . . .! muntert Selskab . . .! intet Hængeshovederi! Gamle Alrum vil, Dælen riv' mig, ha' Liv i Kludene!“

Med støjende Jubel blev nu Kortene lagt til Side, og alle rykkede op i Storstuen for at danse; — Den yngste Datter med nogle andre Piger var allerede derinde, og nu gik det løs.

Alsel maatte lære at danse.

„En, to, tre! et lille, bitte Hop!
fem, sex, syv! i fuld Galop!
først paa Hæl og saa paa Taa,
saadan skal denne Hamborre gaa!“

Mette travede rundt med ham, mens hun sang; og han lærte snart Begyndelsesgrundene. Hans Bedstefader nikkede til ham: „Dælen riv' mig Alsel! om ikke du snart lærer det!“

Efter Dansen blev der drukket og sunget; blandt andre blev der ogsaa sunget en af Alrums Viser, og den skal anføres, fordi det var den første af Bedstefaderens Viser, Alsel lærte at synge.

„Hvad saa end andre siger om den Klode, vi bebor,
 saa er den jo i Grunden dog en prægtig gammel Jord;
 den drejer af sig selv omkring
 og ta'r os alle med i Ring,
 mens Maanen den gjør ingen Ting,
 men bare staar og glør.

„Hvad saa end somme siger om de Folk, som bor derpaa,
 saa gad jeg gjerne spørge dem hvor de dem bedre saa!
 For nappes de imellem lidt,
 saa kappes de dog ogsaa tit
 og har hverandre kjær, saa vidt
 som jeg kan det forstaa.

„Hvad saa end andre siger om de Folk paa atten Aar,
 saa er det dog nok disse, som at leve ret forstaa;
 De holder ej af nogen Tvang,
 la'r derfor Jorden gaa sin Gang
 og stemmer op en lystig Sang,
 mens rundt med dem den gaar.“

Da Arel sent paa Natten tog afsted, fik han mange
 Indbydelsler til at komme igjen. Og han kom ofte
 igjen i Løbet af Vinteren, trods det, at Moderen græd
 og bad ham om at lade være, og Faderen truede.
 Han skulde vise, han var Karl for at raade sig selv,
 sagde han.

Alligevel kunde det komme over ham midt i en
 Dans eller midt i en anden Lystighed med en pludselig
 Fortrydelse over, at nu sad hans Moder maaske hjemme
 og græd over ham; og da maatte han bryde af og
 gaa hjem, da kunde han ikke mere. Og da kunde han
 vaande sig i Anger, naar han var kommen hjem og var
 i Seng. Men næste Age maatte han gaa igjen.

Han havde en Gang drømt om at blive en stor
 Violinist; — han havde da læst om Ole Bull, — og
 da han bad Forældrene om at komme paa Seminariet,

var det med den Bagtanke, at han der kunde faa lært at spille og faa deraf komme til Hovedstaden for at lære det bedre. Han havde sørget inderlig over, at han ikke kunde faa Lov at øve sig og ikke komme bort. Nu begyndte han derimod at spørge sig selv, om det ikke havde været noget Narreværk af ham at tænke paa sligt; om det dog ikke var bedre at lade dem være lige, mere sig med de andre og finde sig i sin Skjæbne, siden han mødte Modstand alle Vegne. Han følte godt, at den Morsskab han søgte ikke var af reneste Slags, og at det var saa noget nær Egnens mest løsagtige Ungdom, han var kommen iblandt. „Men hvad . . . hvem er de reneste?“ . . . Ja han, vidste dem, der var bedre i al Fald; men saa var de nok for stolte til at omgaa ham, mente han.

Han blev ved at gaa med, og han blev ved at fortryde, at han gik med. Hans Skrivebog kunde i den Tid indeholde saadanne Vers som disse:

„O, denne Kamp i mit eget Bryst
bli'r værre nu Dag for Dag;
jeg drages ned mod den dunkle Ryst,
hvor Døgnets Glæder og vilde Lyst
nydes i fulde Drag.

„Jeg skulde levet lidt mere sandt
den første Tid, da det gjaaldt;
men smukke Løgne jeg kom iblandt,
til Sandhed tabte, og Løgnen vandt,
— ta'r vel til Slutning alt!“

Og et saadant:

„Syndens Tanker i mit Sind
kan jeg ikke fæ;
altid lister de sig ind,
derfor Taarer paa min Kind
du saa tit kan fæ.“

VII.

Mens Nyl aldrig følte sig tilfreds med sine Besøg i Pilgaard, saa var der en anden lille Kreds af unge i hvis Selskab han mente at kunne føle sig glad — blot de vilde have ham iblandt sig, tænkte han. Det var Sønnerne og Døtrene i Egholt og de saa andre unge, som sluttede sig til dem.

Egholtfolkene var velhavende. Der var et Præg af solid Velstand udbredt over Hjemmet. Man havde Rigdommen og brugte den — dog uden Ødselhed eller Pral. Skulde der være noget, der mindede om sligt, saa maatte det være det, at de holdt en Del Omgang med nogle af Egnens saakaldte „fornemme Familier“ — der iblandt Proprietær Fog's fra Bilsøgaard. Men de, som af den Grund beskylde Egholtfolkene for at være „store paa det“, maatte dog indrømme, at Mads Egholt hævdede Bøndernes Sag, hvor han kunde. Og forresten var hele Familien enig i at holde med en vis Stolthed — „Bondestolthed“ kaldte Proprietær Fog det — over deres Bondestik og Tale over for den Del af deres Omgangsvenner, der talte Rjebstadmaal og var „fint opfødte“.

Mads Egholt hed egentlig Mads Hansen; men det gaar med den jyske Gaardejer som med den engelske Lord, at han gjør Ejendommens Navn til sin, eller rettere: den bliver ham paanødt af Folkestikken.

Mads havde i Aarenes Løb tjent sig rig ved Hestehandelen; og mens den gik allermest glimrende, tog han sin ældste Søn med paa Handelsrejserne. Denne var paa den Tid kun en sytten—atten Aar gammel, var meget begavet og kunde bedømme en Hest undertiden fuldt saa godt som Faderen. Men i Løbet

af et Par Aar buffede den unge Knøs under for de Fristelser, Rejserne og Markedslivet førte med sig. Moderen havde længe frygtet og advaret; men Faderen kunde ikke se nogen Fejl hos sin kloge Søn. Da han fik Øjnene op, var denne ødelagt. Dette gjorde saa stærkt et Indtryk paa Mads Egholt, at han strax holdt op med Handelen og blev hjemme ved sin Gaard efter den Tid. Sønnen giftede sig med en Gaardmandsænke, men blev ved at føre et vildt Liv.

Sorgen over Sønnens Liv bragte Moderen, der var en stille, dyb Natur, til at søge Trøst i flittig Kirkegang og Læsning af Bibelen. Dette førte igjen til, at hun kom en Del sammen med Smedens — Agels Forældre — og fulgtes ofte med dem til Forsamling. Men især lagde hun al sin stille Magt ind paa at værne om sine yngre Børns Liv, at det ikke skulde gaa flere, som det var gaaet den ældste. Da hun hørte om Folkehøjskolen, at de unge der lærte meget, som kunde fylde deres Sind og Tanker med noget godt, saa hvilede hun ikke, før hun fik dem afsted en efter anden.

Saaledes var de unge i Egholt bleven baaret frem af deres Moders kjærlige Omhu; men efterhaanden, som der kom Fart i deres Udvikling, og som deres Synskreds udvidedes fra det kirkelige til ogsaa at omfatte folkelige Spørgsmaal, Literaturen, Politiken og de praktiske Forhold, som angik den hjemlige Virksomhed, saa rev de Forældrene med. Ethvert Spørgsmaal af Betydning, som blev drøftet i Blade, Bøger eller ved offentlige Møder, blev ogsaa drøftet i deres lille Kredss. De havde en aandelig Forbindelse med alt nyt og godt, der var fremme i Folket, og som hele Egnen ellers stod uden for.

Det, som Egholtfolkene saaledes var kommen til at leve med i, havde efterhaanden skilt dem fra Arels Forældre. De saa paa alt dette som Synd, halvvejs som Trasald fra Kristendommen. Egholtfolkene kunde læse Digterværker og synge Fædrelandssange. Da Jeppe fik det at vide, spurgte han dem, om de mente at kunne blive salige ved den Slags. Hvad der ikke var Kristendom, det maatte efter hans Mening være Djævelskab. Han sørgede over, at Vine Egholt saaledes havde ladet sig rive hen af det, som hørte denne Verden til. Ja Arel huskede, at han i sin Barndom havde hørt ham tale om det med Taarer i Øjnene. Grete saa ikke saa mørkt paa det; men hun stod dog tvivlende og ængstelig over for det ny, de havde hengivet sig til, og som hun ikke forstod. Begge vare de enige i at holde Arel borte fra Egholt, saa længe de kunde raade med ham, at han ikke ogsaa skulde blive draget bort fra dem.

Arel var kun lejlighedsvis kommet sammen med de unge i Egholt. Han havde ikke kjendt dem fra Skolen, da de ikke kom der, men havde Huslærer hjemme; og de var alle ældre end han, med Undtagelse af Matilde, som var tre Aar yngre.

Det var Arels Væselyst, der uden hans Forældres Bilje eller Vidende endelig førte ham til Egholt. Han kom der gjerne om Aftenen eller ogsaa om Søndagen, naar Forældrene var gaaet til Nabo sognets Kirke. Men det, at han maatte stjæle sig der hen, gjorde ham sky og undselig; og da han en Gang hørte Jakob Egholt, der var et Par Aar ældre end Arel, tale meget nedsettende om de Dansegilder og Drikkelag, der holdtes i Pilgaard, følte han sig endnu mere forlegen, thi der havde han jo været med. Men han

besluttede, at han ikke mere vilde komme til Bilgaard efter den Tid.

En Søndag Eftermiddag i Sommertiden var Jakob og Matilde tillige med Axel og en Del flere unge gaaet til Skoven. Der var Jordbær paa Skrænterne uden for Skoven, og de stansede for at plukke. Axel syntes godt om Matilde og vilde plukke til hende. Hun var den Gang kun sexten Aar gammel, noget opløben af Væxt, noget forkælet, som yngste Barn plejer at være, havde store melankolske Øjne og holdt meget af melankolske Digte, som hun kunde fremsige uden ad. Hun saa meget af Tiden ud, som om hun var paa en Sorg, skjønt hun aldrig havde haft nogen; hun holdt meget af Ensomhed, men i Selskab med andre blev hun let overgIVEN, og da var der et Liv i hendes store blaa Øjne, som bragte flere end Axel til at tabe Fatningen.

Matilde spiste lige saa raff, som hun plukkede, skubbende til de andre og fik dem til at rulle ned ad Skrænten, blev selv skubbet ned og kom op igjen med purlet Haar, lo og snakkede og beklagede sig for Axel, at de andre var flemme ved hende; — imens gik han trostydig og stille og plukkede Bær til hende uden selv at spise nogen. Han plukkede med højre Haand og gemte Bærrene i venstre; og da han havde Haanden fuld, rakte han dem hen imod hende. „Bær saa god Matilde!“ sagde han.

Men hans Haand var vaad af Sved, og han havde haft den luffet om Bærrene. Hun rynkede Næse og sagde: „Nej Tak!“ — Han forstod strax Grunden og følte sig skamfuld.

Siden kom de til at lege Enke paa en aaben Plads i Skoven. Axel blev Enkemand og skulde fange

Matilde; men han turde ikke tage hende. Da hun siden blev Enke, fangede hun ham og blev ved at holde ham i Haanden, til de atter skulde løbe.

Da de havde leget sig trætte, lejrede de sig i Græsset og sang. De havde smaa, tykke Sangbøger, som de sang af — Axel havde aldrig i sit Liv set saa mange Sange i én Samling — og de kunde synge de fleste. Hjemme havde Axel kun hørt Salmer; og de andre unge, han før havde været sammen med, sang kun Kjæresteviser eller ogsaa bedrøvelige Markedsviser om „den sidste sorgelige Begivenhed“. — Her var Sange i hundrevis; og der var noget af Skovduftens Friskhed og Fuglesangens glade Frejdighed i disse Sange, som bragte hidtil uberørte Strænge til at klinge i hans Sjæl. Han følte sig fattig over for den Rigdom, de dér ejede.

Paa Hjemvejen fra Skoven kom han til at følges med Matilde et Stykke Vej. Hun var i et og alt et stort Barn endnu, men det mærkede han ikke.

„Du skulde komme over til os noget tiere, Axel!“ sagde hun. „Vi har det saa rart, og du gaar jo saae ene og kommer ingen sammen med.“

Axel maatte nu fortælle noget om, hvordan han brugte sin Fritid; og hun lod til at høre paa ham med Deltagelse, indtil hun med et pludseligt Tanke-spring udbrød:

„Bed du hvad, Axel! Jeg skal være Lærerinde!“

Axel samlede sine Tanker sammen, som man sakter vaadt Græs. Han var ikke vant til raske Overgange i Samtalen og kunde ikke svare andet end „naa!“

„Du kan tro, det bliver morsomt,“ vedblev hun; „for saa kommer jeg til Odense eller Kjøbenhavn.“

Han fulgte hende i Tankerne til de store Byer

oft i Vandet, som han saa ofte havde ønsket at se, og hvor der maatte være saa uendelig meget at lære; men før han ventede det, var hun med en ny pludselig Overgang inde i en hel anden Tankeforbindelse.

„Sag ved nok, du at kan digte Vers, Axel!“, sagde hun; „men det kan jeg ogsaa.“

„Kan du det?“

„Ja — men jeg lader ikke nogen se dem,“ tilføjede hun med Barnets trofylde Fortrolighed.

„Det gjør jeg heller ikke!“ svarede han.

„Maa jeg ikke se nogle af dine Vers, Axel! . . .
Aa, maa jeg ikke?“

Jo — naar jeg maa se nogle af dine til Gjengjæld.“

Det maa du godt; men du maa ikke vise dem til Jakob; for han gjør Nar ad dem.“

Da han lovede det, saa aftalte de, hvordan de skulde give hinanden Versene. Han skulde lægge sine mellem de to sidste Blade af den Bog, han næste Gang leverede tilbage. Og naar han saa fik en ny, skulde han lægge den fra sig paa Bordet, og hun vilde da se Bejlighed til at lægge sine Vers i den.

Saadan begyndte de nu i den følgende Tid at skifte Vers, hver Gang han fik sine Bøger byttede. Siden skrev de Vers til hinanden og kritiserede hinandens Arbejder. Der ved kom det til Fornærmelser, der maatte hævnnes ved udsøgte, rimede Drillierier og Spydigheder.

Under alt dette talte de aldrig sammen uden i andres Nærværelse. Axel kom der ofte, men talte mest med Jakob; i Matildes Nærværelse blev han tavst og forlegen. De var begge saa forelskede i hinanden, som man i den Alder kan være det; og de trode begge fuldt og fast, at de elskede uden Haab, siden de var saa

stemme ved hinanden i Versene, — indtil de en Aften i en Leg opfandt Haandtrykkenes tavse Sprog og trode nu gjenfidiq at have forstaaet hinanden.

Men da kom det, som her skal fortælles.

Deres ungdommelige Digterkamp, som her er fortalt om, havde strakt sig gjennem Sommeren og den følgende Vinter; og i den Tid kom han aldrig til Pilgaard, men havde søgt enhver Lejlighed til at komme sammen med Jakob og Matilde og den Kreds af unge, som de og deres ældre Søskende samlede omkring sig.

Paaften faldt ind meget tidlig det Aar, før Vinteren endnu ret var forbi. Anden Paaftedag skulde der holdes et lille Gilde i Egholt i Anledning af Matildes Fødselsdag. Til den Tid ventedes en af hendes ældre Brødre, som var Mællkerisforpagter paa Falster; og der gik Rygter om, at han skulde have Matilde med sig, naar han rejste tilbage.

— Axel ventede saa sikkert at komme med til dette Gilde og glædede sig saare dertil; men Dag efter Dag gik hen; Paaftedag, anden Paaftedag kom, men ikke nogen Indbydelse.

Sagen forholdt sig saa, at da Jakob Egholt Paaftelørdag var nede ved Smedjen for at saa skoet Mællkeriheften, saa vilde han indbyde Axel, men traf ham ikke hjemme. Han sagde det til Faderen; men denne svarede med det Spørgsmaal, om der skulde danses.

„Ja, det er da Meningen!“ svarede Jakob ligefrem.

„Har I da ikke noget bedre at bruge den hellige Paaftefest til end Dans og Dystighed?“ spurgte Seppe Alrum; han stod og slog en Eko fast paa Hestens venstre Forben, som Jakob holdt op.

„Na — vi kan vel bruge Paaften til meget andet, selv om vi ogsaa tager det med,“ svarede Jakob.

„Ja, I tager nok adskilligt med af den Slags,“ brummede Jeppe.

Der efter gav de sig til at tale om andre Ting; og først da Jakob var ved at skulle ride bort, sagde han til Smedden: „Vi venter altsaa Axel.“

„Det kan I jo gjerne“, mumlede Jeppe; men han tilføjede ved sig selv: „I kan jo se, om han kommer!“ Og til Axel sagde han ikke noget om Indbydelsen.

Der gik nu Axel, yng af Længsel efter Gildet, efter at se Matilde endnu en Gang, før hun skulde rejse, og harmfuld over den formentlige Tilfidesættelse. Det var altsaa sandt, hvad han saa ofte havde sagt sig selv, at de kun havde taalt ham iblandt sig, fordi han nu en Gang plejede at komme der; men ved en saadan Lejlighed var han dem for ringe til at komme med! Han kom til at tænke paa Pilgaard. Der var han dog ikke overset. Han havde holdt op med at gaa der hen, siden han begyndte at komme til Egholt; men nu havde han ikke andet Sted at gaa; og han vilde ud at more sig. „Jeg skal dog vise de hovne Egholter, at jeg kan undvære deres Selskab,“ tænkte han; og ud paa Aftenen gik han til Pilgaard.

Han kom der sent den Aften, og de andre var ved at danse. De havde ikke nogen Spillemand, men dansede til Sang, og det gik vildt og støjende til. Han blev hilset med Jubel og bedt om at danse med; men han satte sig i en Krog og saa til.

Da han havde siddet en Stund, blev Lyset væltet, saa det slukkedes. Der blev Tummel og Støj, værre end før. Nogle vilde have Lyset tændt, andre, at der skulde være mørkt. Et Par Gange blev Svovlstikker revet, men slukkedes igjen. De, som holdt paa Mør-

fet, var de stærkeste. Karle bandte, Piger hvinte og skreg; nogle trak sig til Krogene, andre prøvede paa at danse, men faldt over hverandre, lo og prøvede at rejse sig igjen, men andre væltedes over dem.

„Åh! de træder mig paa Fødderne!“ hviskede Mette tæt ved Axel. „Jeg faar sætte mig ned.“ Og hun satte sig, som af Vanvare, paa Axels Skød og maatte for at holde sig fast slaa Armen om hans Hals, mens hendes Hoved faldt til Hvile mod hans.

Der for som en Strøm af Ild gennem hans Arter; men da hendes Kjærtegn blev for nærgaaende, følte han Bæmmelse og var strax kold igjen.

Saa hurtig, at Mette nær havde tabt Vigevægten derved, rejste han sig op og forlod Stuen uden at sige Farvel.

Uden for var der koldt og taaget. Det havde været Frost, men var sloaet om i Tø; og Sneen klampede under Fødderne, saa det var træls at gaa. Axel slentrede langsomt afsted. Han var ærgerlig — led ved Mette og hele Slængen; ked af sig selv.

Paa Hjemvejen drejede han efter en pludselig Indskydelse af til Egholt. Der var en stor Have ved Gaarden; gennem de bladløse Træer kunde han se Lyg indenor hele den lange Række af Vinduer i Stuehuset. I Storstuen saa han de dansende glide forbi Vinduerne. I Skyggen af Træerne listede han sig nærmere ind gennem Haven, til han stod saa nær, at han kunde kjende hver enkelt, naar de dansede forbi. Der dansede Jakob med Marie Dalsgaard fra Borup; det sagdes, at han var hemmelig forlovet med hende. Matilde dansede med en fremmed Herre, som Axel i Førstningen ikke kunde kjende, fordi han var i Vøjte-nantsuniform, men, som han siden saa, var Frederik

Fog fra Bildsfogaard. Hvor han dog var lapsket! Haa-
ret skilt midt i Panden, et spidst snoet Overskjæg, men
ellers glatraget . . . og saa smittede han hvert Øje-
blik til Matilde. Hun var i hvid Kjole, med et blaat
Baand om Livet, bar Hals og kortklippet Haar. Hen-
des opløbne Skikkelse var bleven mere afrundet og
fast i Formerne og syntes Axl det reneste og skøn-
neste, han havde set. Hun sænkede Øjenlaagene, da
de stansede, og Løjtenant Fog med et Blik førte hende
til Sæde paa Bænken, der stod langs den modsatte
Væg. Han satte sig hos hende, bøjede sig mod hende
og hviskede noget . . . hun blev rød, rejste sig og
gik ud, men fatte sig et andet Sted, da hun kom ind
igen.

„Det er ikke fordi, det kommer mig ved,“ tænkte
Axl; „men jeg synes da heller ikke, hun skulde sidde hos
den Laps.“ — Alligevel kunde han ikke dølge for sig
selv, at Frederik Fog saa godt ud som Løjtenant, og
han ønskede i dette Øjeblik, at han ogsaa selv kunde
blive Officer.

Mens nu Musikken tab, og der blev baaret For-
friskninger omkring, bølgede en Ræmpevises bløde To-
ner ham imøde der inde fra, og derefter Fædre-
landsfange — om Folkelykke og Folkemaal, om Søn-
derjyllands Tab og Haabet om dets Gjenforening med
Moderlandet. Det var Folkets bedste Følelser der
lyste ud af disse Ord og Toner. Det var som Mand-
bud fra en bedre Verden — men en Verden, som han
stod uden for. Og mens han stod der under de dryp-
pende Træer og med Fødderne begravede i den kolde,
flamme, halvsmeltede Sne, fyldtes hans Øjne med
Taarer. Han følte sig i Slægt med alt dette, som
de levede i, han trængte til at vugge sin Sjæl i disse

rige Toner og Tanker, at blande sin Røst med de andres, at bade sin Sjæl i Solskinnet af deres Glæde „Gud i Himlen! Hvorfor skal alt dette nægtes mig, som jeg trænger til for at leve!“ Han trykkede sin Pande mod den vaade Træstamme og græd, medens de blev ved at synge der inde. Det var ikke længere den forelskede Yngling, der længtes efter Dansen; det var et stakkels, fattigt Menneskehjærte, der længtes efter at aande i en renere og mere solfyldt Luft.

Han havde staaet en Stund, da han skræmtes af Jodtrin tæt ved sig; og i Forvirringen over at tro sig opdaget kom han til at rasle med Træet, hvorved den kommende først lagde Mærke til, at han var der.

Det var Jakob, som var kommen ud; og ved at høre det rasle mellem Træerne maatte han antage, at der var nogen, som fandt Fornøjelse i at staa og lure; han vilde derfor have vedkommende nappet. Men som et skræmt Dyr for Arel af Sted ud af Haven, hen over Markerne og standsede ikke, før Jakob for længst havde ophørt med at forfølge ham.

Da han var kommen hjem, kastede han sig paa Sengen og græd — græd over at finde sig udelukket fra Samfund med de eneste Mennesker, han rigtig holdt af. Han sov ind med Taarer paa Kinderne; og da han vaagnede næste Morgen, stod han ikke op, skjønt han hørte baade sine Forældre og sine yngre Søskende oppe. I Nattens Storm og Strid var der modnet en Beslutning hos ham.

For et Par Uger siden havde han hørt et Foredrag i Skolen af en yngre teologisk Kandidat. Det var om Evnernes Arvelighed. „Der kan være bestemte Evner,“ havde Taleren sagt, „der gjennem

flere Slægtled arbejder sig frem og gjør sig gjældende med stadig større Styrke; men de kan bindes eller hindres af Fordomme, af Uvidenhed eller af Lidenskaber. Til Exempel Digterebnen. Hvor ofte ligger den ikke bunden hos en Almuesmand uden nogen Sinde at blive løst! Allerede Henrik Bergeland havde Dje for dette, naar han sang:

„Tungfindig sidder paa sit Hjæld
en ledig Helt, en ubrugt Tæll;
en Byron tit, en Platos Sjæl
i Folkets Sværm forgaar!“

Man kan se en bestemt Evne vise sig hos Bedstefaderen, komme igjen hos Sønnen (ofte springer den dog et Led over!) og bryde frem med fuld Styrke hos Sønnesønnen. Men naar den bryder frem med saa overvældende Styrke, at den overskygger alle andre Evner og Kræfter hos vedkommende, da vil den enten gjøre ham til en stor Mand eller gjøre ham ulykkelig, alt efter som den udvikles og frigjøres, eller den bindes . . . Vor Tid har store Opgaver, men ingen større end den: at løse de bundne Kræfter i Folket!“

Denne Del af Talen havde særlig flaaet an hos Axel. Det var som talt om ham og til ham. Hvad her udtaltes i klare Ord, havde forebævet ham i dunkle Tanker. Han havde arvet Bedstefaderens Evner og maatte se at udvikle dem. Men bryde alle Baand for at komme bort havde han hidtil ikke kunnet. Nu maatte det ske. I denne Nat var Beslutningen modnet.

Medens han laa og tænkte paa dette, kom Faderen. „Naa — vil du blive liggende der i Dag, Axel?“ sagde han, i det han aabnede Døren paa Asem.

„Du har nok været borte i Nat. Det er sørgeligt, at du ikke kan lægge dette Natteloberi af. Der var dog en Tid, da jeg syntes, du havde holdt op med det.“

„Axl mærkede en oprigtig Bedrøvelse i den Tone, hvori Faderen sagde dette. Han rejste sig op paa Albuen, strøg Haaret fra Panden og sagde: „Nu skal det nok faa Ende, Fa'r! For nu faar du lade mig rejse. Jeg kan ikke holde dette ud længere.“

„Hvad siger du? . . . Rejse! . . . Hvor hen?“ Jeppe kom helt hen til Sengen.

„Ja, du faar give mig Lov til at rejse, hvis ikke du vil have, at jeg skal rejse uden Forlov,“ svarede Axl med en sorgmodig Fasthed i Stemmen. „Jeg kan ikke blive; jeg gaar til Grunde ved dette.“

„Men hør, lille Axl! Hvordan er det, du snaffer?“ sagde Moderen, som var kommen til og forstrækkedes ved Axels Ord. Hun satte sig paa Sengestoffen og tog hans Haand. „Hvad er der i Vejen, lille Axl! Er vi ikke gode ved dig?“

„Jeg tænker nok, J mener mig det godt, men J forstaar ikke, hvad jeg trænger til.“ Han sagde dette noget dæmpet og vendte Hovedet bort.

„Saa sig os da, hvad du trænger til,“ sagde Faderen.

„Nu trænger jeg kun til, at J lader mig komme bort her fra, saa snart det kan lade sig gjøre.“

„Ja saa i Guds Navn faar du vel rejse,“ sagde Moderen.

„Det siger du saa let“, bemærkede Faderen; „men hvordan skal vi undvære ham? Nu stunder Sommeren til, og jeg er ikke længere saa stærk til at arbejde, som jeg har været.“

„J faar undvære mig. Jeg vil ikke holdest bunden længere her hjemme!“

„Åxel, Åxel! Dine Ord falder saa haardt,“ sagde Moderen med blød Stemme, i det hun bøjede sig over ham. „Holder du ikke af dine Forældre? . . . Åxel, det havde jeg ikke troet“ — og Taarerne rullede ned over Kinderne, medens hun sagde det.

„Åa, jeg tror nok, jeg holder af jer; men J har altid taget det fra mig, som glædede mig mest,“ sagde han hulkende.

„Saa Gud hjælpe os!“ udbrod Moderen. „Er det sandt?“ — Hun begyndte at faa en Anelse om, at meget, de havde regnet for smaat, havde været stort for ham, og at de havde tvunget ham for meget til Ensomhed. — Faderen var gaaet ud af Åxels Kammer i Forvejen; nu gif hun bag efter for at tale med ham, medens Åxel klædte sig paa.

Jeppe ansaa det hele for Drengenykker, der nok skulde forsvinde med Tiden. „Det er nok de mange Bøger, han læser, der gjør ham Hovedet kulret,“ mente han; „men lad os holde ham strængere til Bøn og Arbejde, saa gaar det nok over.“

Dette stolede Moderen ikke paa. Hun havde nu faaet Øjnene op for, hvad der var i Vejen med Åxel, og sagde derfor:

„Lad os dog en Gang tænke os, at vi kan have taget fejl af ham. Bore Beje er ikke altid Guds Beje. Og vi ved ikke, hvad der er Guds Vilje med ham. Han er ikke saadan som andre unge Karle.“

„Er han ikke saadan som andre?“ spurgte Jeppe. „Da synes jeg netop, at han lægger sig alt for meget efter at blive som de andre med baade Nattekommers og alt saadant, som kommer af de onde Øyster i Mennesket.“

Da sagde Grete — og det blev afgjørende for Arels Fremtid —: „Det er jo netop derfor, at vi skal lade ham rejse. Vi har dæmmet for Naen, til den har brudt sig Vej der, hvor vi ikke holdt af, at den skulde gaa. Nu maa vi tage Dæmningen bort og se at faa den i sit rette Løb igjen.

Det tog ikke lang Tid med Forberedelserne, da Afreisen først var bestemt. Han vilde rejse som Haandværkspend og søge Arbejde, saa snart han kom lidt længere øst paa i Landet; og derfor skulde han hverken have nye Klæder eller andet Udstyr, men kun lidt Rejsepenge. Han vilde gjerne have sagt Farvel til sin Bedstefader, men denne var ikke hjemme. Forældrene og hans mindre Søskende fulgte ham et Stykke paa Vej, da han tidlig om Morgenens gik til Stationen. Han havde sine bedste Klæder paa og sit Arbejdstøj i en Badsæk i Haanden.

„Lad mig bære Badsækken for dig,“ sagde Faderen. „Du kan sagtens blive træt nok endda, før du naar Stationen.“

„Jeg kan nok bære den selv,“ svarede han.

„Naa — ja, bitte Arel! Du vil hjælpe dig selv nu,“ sagde Faderen; „men skulde du en Gang faa en Byrde, der er dig for tung, saa glem ikke, at vi gjerne vil hjælpe dig.“ Han førte Haanden til Øjnene. Moderen tilføjede: „Men glem for alting ikke, at der er en anden, der haade vil og kan hjælpe dig, og han staar dig endnu nærmere. Glem ikke at søge til din Gud og Fader.“

De fulgte ham det meste af Vejen til Eggholt, saa gav de ham Haanden til Farvel, ønskede ham

med Taarer i Øjnene Lykke paa Rejsen og gif tilbage.

Han standsede lidt efter og saa tilbage efter dem. Moderen førte Forklædet op til Øjnene, han forstod, at hun græd. Nu fik ogsaa han Taarer i Øjnene — han kunde ikke holde sig længer. — Huset der hjemme ragede op over Bakken med de sidste hvide Sneklatter paa Taget, der dampede i det varme Solskin. Smedjen laa ved Siden af med Rulrøg op af Skorstenen. Bag ved laa Skoven i Kamme om Vildsøgaards gammeldags Bygninger med rødt Tegltag; og bag Skoven laa Simfjorden, blaa-sort med enkelte lyse Glimt. — Han havde aldrig troet, at det skulde falde ham tungt at rejse bort. Men i dette Øyn var det, som om Tusender af fine Traade bandt ham til Forældre, Søskende, Hjem og Fødeegn — og som han skulde bløde for hver Traad, der revs over.

Faderen vendte sig om og saa efter ham, derefter Moderen og Søskende. Han vinkede endnu en Gang Farvel til dem, og saa vendte han sig rask om, tørrede sine Øjne og gif videre.

Da han kom forbi Eggholt, havde han nær ladet sig friste til at gaa der ind for at tage Afsted — og se Matilde endnu en Gang, hvis hun ikke var rejst. Men Tilfidesættelsens Braad sad ham endnu i Hjertet; han tvang sig til at gaa rask forbi. De skulde ikke se ham, før han havde naaet det, han nu rejste efter, og da skulde de blive nødt til at tage Hensyn til ham.

Paa Stationen traf han Frederik Fog, der kom hen og hilste paa ham. „Skal du ogsaa rejse?“ spurgte han Axel.

Denne havde ikke ventet, at Løjtnant Fog vilde mindes, at de havde kjendt hinanden som Dreng; men

da han nu sagde du til Axel, ligesom den Gang de gik til Konfirmationsundervisning, blev denne mildere stemt imod ham, end han havde været hin Aften, da Løjtnanten dansede med Matilde. Og nu fortalte han om Maalet for sin egen Rejse.

„Det er rigtigt!“ udbød Løjtnant Fog, „prøv til! Driftig Mand staar Lykke for. Jeg har længe undret paa, at du blev gaaende hjemme.“

Axel vilde gjerne have talt med ham; men Løjtnanten rejste paa anden Klasse, og dermed var de adskilte, skjønt de kjørte samme Vej.

— Om det nærmest følgende Aar af Axel Alrums Liv skal her kun fortælles, at han var stadig paa Rejse: — arbejdede som Smeddesvend først i det østlige Jylland, siden paa Fyn og Sjælland, indtil han sluttelig landede i et Smeddeværksted tæt uden for Kjøbenhavn. Han saa og lærte meget paa Rejsen. Sindet forfriskedes; og de Breve, han sendte hjem til sine Forældre, gav lyse Billeder af det brogede Liv, han saa røre sig ud over Landet. En Violin havde han strax kjøbt sig i Aarhus. Den havde været hans trofaste Følgesvend paa hele Rejsen, og det var mere den end Smedjen, der bandt ham i det følgende Aar til Kjøbenhavn.

VIII.

„Hurra, nu er vort Arbejd endt!

Hammer og Tang
skal ha' den Ro, de har fortjent,
og vi ha' en Sang.

At du saa vel som jeg er fort,
har vi ej glemt;

men Snabs, som man kan vaske bort,
er ej saa slemt.

Vel er en Grovsmed ikke fin,
nej, han er grov!
Han kan ej smedde gyldne Skriu,
nej, men en Plov!

Han bli'r ej slaaet til Ridder, han,
— slaa ej en Smed! —
Men skal der kæmpes for vort Land,
saa slaar han med."

"Du er, Katten ta' mig, lige vel en brav Gut
Axl! At du kunde digte en saadan Bise til os. Jeg
skal nu aldrig mere kalde dig storfnudet, fordi du bilder
dig ind at kunne blive noget mere end som vi andre.
Nej, gu' skal jeg inte! Det siger Smed Hansen, og
det skal han staa ved!"

Og Smed Hansen slog sin sorte Haandflade med
et Klask ned paa Axl's Skulder og bøjede sig ned over
ham med sin svære Overkrop, medens han sagde dette.

Hvis Axl's Kinder ikke havde været dækkede af
saa tykt et Lag af Kulstøv, saa vilde man set ham
rødme ved den velmente Ros, der blev ham tildelt af
Mesteren. Han smilede stille hen for sig, medens han
lagde Skjoldskindet bort og gav sig til at sæbe Kul-
støvet af Ansigt og Hænder.

De andre Svende, der alle var gifte, levede inde
i Byen; men Axl havde Koft og Bolig hos Mesteren,
der boede lidt uden for, tæt ved Smedjen. Da han og
Mesteren fulgtes ad hjem, sagde denne:

"Hør, lille Axl! Jeg kan forbandet godt lide dig,
for du er en brav Gut; og i den Tid, du har været

her, har jeg ikke haft nødig at skjænde paa dig en eneste Gang. Det siger jeg rent ud, og det har jeg sagt til saa mange: Axel er en fix Fyr, han passer sine Ting! — Smed Hansen rømmede sig et Par Gange, og Axel havde en Følelse af, at dette kun var Indledning til noget mere. „Men — ja, nu kan vi snakke videre om det, naar vi kommer ind og faar Aftensmanden for os.“

De var nu ved Døren, og den behagelige Duft af stegt Flæsk strømmede dem i Møde.

„Vær saa god! Maden er paa Bordet!“ raabte Smeddekonen muntert til dem. Hun var altid saa veltilfreds, naar hun kunde have Maden paa Bordet i samme Øjeblik, som de traadte ind ad Døren; for ellers blev Fatter gnaven.

„Det var nu, hvad jeg vilde sige dig, Axel,“ fortsatte Smedden, efter at de havde sat sig til Bords, „at jeg tror ikke, du gjør vel imod dig selv ved den megen Læsen og Spillen, du giver dig af med. Du splitter dig for meget.“

„Splitter mig? Hvad vil det sige?“

„Ja, hvad skal jeg kalde det? . . . Sig mig: hvad vilde du synes om at lave Søm med tre Spidser paa i Steden for én? Tror du ikke, de vilde splittes i Steden for at lade sig drive i?“

„Jo, det er klart nok.“

„Godt, min Søn! Saa forstaar du mig. Jeg er inte saa tosset til at lave Signelser; jeg kunde godt være Præst for den Sags Skyld,“ lo han.

„Nej, jeg forstaar dig ikke endnu,“ udbrød Axel lidt stødt over de mange Omkvøb.

„Ikke det? Da skal jeg sige dig det. Du er selv et Søm med tre Spidser; og det er derfor, du vil

splitte dig og blive paa Overfladen. Der er nu Smeddehaandværket — jeg siger ikke andet, end at du driver det godt nok, og naar vi har noget for, som der er noget Fixfæxerier og Mechanik ved, saa kan du jo glemme dig selv over det. Det er nu den ene Spids paa Sømmet, og den er god nok. Men saa laver du en til, for du vil ogsaa være saadan en Pokkers Karl af en Spillemand, saadan noget Profesjer i Musik eller slikt — jeg ved det godt. Og den tredje Spids paa Sømmet er, at du vil være Kimsmed eller Versemager, det de fine kalder Digter; det er vel sagtens derfor, du læser saadan en grimme Hoben Bøger baade om Ratten og om Søndagene . . . Naar, du skal inte blive stødt over det, for jeg mener inte noget ondt med det, jeg siger kun min Mening, enten den saa er vis eller gal. Jeg siger nu, som jeg saa tit har sagt til min Kone: Der sidder et godt Hovede paa Axel, og Hænderne er der heller inte noget i Vejen med; men han er ligesom et Søm med tre Spids'er, og derfor er jeg bange for, at han aldrig kommer til at stikke ret dybt, men at han splittes og bliver paa Overfladen. Se, det er nu min Mening, og den maa du inte fortryde paa, at jeg siger; for jeg mener, Ratten ta' mig, inte noget ondt dermed — nej gu' gjør jeg ej."

"Ja, nu forstaar jeg dig," svarede Axel alvorlig; „men jeg naar vel nok at saa de overflødige Spids'er fæbet af."

"Rigtig! Men vi ikke for længe med det, saa kan du blive Mester endnu, og maaske min Efterfølger, hvis du ønsker det. For ser du," tilføjede han hviskende, i det han bøjede sig frem over Bordet, „jeg har jo ikke nogen Søn til at tage Ejendommen efter mig; men min Datter Sofie — hm! — hun — ser — du — hun

har jo inte saadan videre Brug for Smedjen, uden hun skulde blive gift med en Smed; — men det gjør hun vel næppe — hm! — ja, det vil vi nu inte tale videre om“ . . .

„Jeg mente nu rigtig nok,“ bemærkede Axel, „at det skulde blive Musikken, jeg efterhaanden alene maatte holde mig til.“

„Naa — naa, saadan! . . . Du vil være noget stort! Ja, den Sygdom har nu saa mange unge Mennesker i vore Dage; de vil alle saa Pokkers højt til Vejrs. At være Arbejder det er jo ganske hæderligt, mener man; ja, man kan endog sværme for det paa Graastand og digte kjønne Sange om Arbejdernes agtværdige Liv; men selv vil man rigtig nok bede sig fritaget for den store Agtværdighed. Nej, selv har man „Ideer“ og „Livskald“ og „højere Stræben“ og alt dette, som Studenterne og Højskoleeleverne gaar og fror sig med! Jo, jeg kjender mine Lus paa Gangen, Axel! Vel er jeg kun en simpel Grovsmed, men jeg har dog ogsaa tænkt lidt over Tingene og lært et og andet.“

„Jeg forsikrer dig,“ udbrod Axel, „at det er ikke, fordi jeg agter andre Stillinger højere; men jeg kan ikke andet end stræbe efter det, som jeg altid har haft mest Lyst til. Du faar saa kalde det, hvad du vil.“

„Naa, naa! Intet saa hidsig, unge Mand! Jeg siger jo blot min ligefremme Mening, og derfor kan vi jo være lige gode Venner.“

— Denne Samtale gjorde Axel beklemmt. Han gjennemgik i Tankerne de Samtaler, han havde haft med Sofie, om han havde givet nogen Anledning til en saadan Hentydning fra Faderens Side, som han var kommen med. Eller var det maaske kun af per-

sonlig Interesse for ham selv, at Smedden havde talt saadan til ham? I ethvert Fald var der noget sandt i hans Ord.

„Var det nu ikke ogsaa bedst, om jeg kunde slaa mig til Ro med Haandværket?“ spurgte han sig selv, i det han gik op paa sit lille Loftskammer efter at have spist. Det gik slet ikke saa særdeles godt med Musikken; flere af de andre unge Mennesker, der fik Undervisning hos samme Musiklærer, gjorde bedre Fremskridt end han, hvad enten det nu var, fordi han manglede Tid til at øve sig tilstrækkelig, eller det var, fordi han var mindre begabet end de.

I en trykket Stemning gik han ind til Byen og op til sin Musiklærer. Denne var en yngre Mand, der selv var ved at vinde sig et godt Navn som Musiker. Han havde fra første Færd af fattet særlig Interesse for den unge Syde, der saa ihærdig havde brudt igennem sine Omgivelsers Fordomme og Modstand for at følge, hvad han ansaa for at være sit Kald. Han mente at finde gode Anlæg hos Axel og havde fra først af givet ham godt Haab. Derfor havde Axel ogsaa i Førstningen gaaet med en saadan Glæde til Undervisningen, at al Trætheden af Arbejdet forsvandt, saa snart han fik Violinen fat. Men siden var baade hans og Læreren's Glæde bleven mindre, uden at Axel ret kunde klare sig, hvoraf det kom.

„P. S. Lind, Musiklærer,“ stod der paa et Bistikkort paa Døren. Han kom selv og lukkede op for Axel, venlig og ligefrem, som han var. Men Beundringen for ham voldte, at Axel altid var forlegen i hans Nærværelse.

„Ov dem lidt ved Pianoet, medens jeg slutter et

Brev," sagde han; „luk kun selv op — saadan. Spil, hvad De selv vil."

Axel var snart fordybet i en Sang af Gade; men Vind rystede af og til paa Hovedet, og nogle nervøse Trækninger i hans Ansigt viste, at hans fine Dre ikke tilfredsstilledes ved Axels Spil.

„Stop, Alrum! Det er nok!" han lagde Brevet til Side og kom hen til Axel. „Nej, det kan ikke blive til noget."

Axel saa spørgende paa ham, i det han rejste sig.

„Tag saa Violinen, og lad os se, hvor vidt De er kommen siden sidst."

De gennemgik nu et Par Øvelser; men pludselig afbrød Vind ham og bad ham sætte sig ned i Sofaen; selv gif han et Par Minutter frem og tilbage paa Gulvet og sagde saa, i det han standsede foran Axel:

„Jeg har længe været i Tvivl om, at De kunde lære at spille godt, kjære Alrum! Men jeg har ventet, til De fik gennemgaaet disse Øvelser, for at være vis i min Sag, før jeg sagde Dem min Mening. Jeg er nu kommen til det Resultat, at De har sat Dem en Opgave, som De ikke kan løse; og jeg anser det for at være min Pligt at sige Dem det, inden De har spildt mere Tid og flere Kræfter derpaa. De har unægtelig Anlæg for Musik og kunde under gunstige Omstændigheder have bragt det temmelig vidt; men saaledes som De er stillet, vil De aldrig naa over det middelmaadige."

Da denne bestemte Erklæring pressede Taarer frem i Axels Øjne, vendte Vind sig pludselig om og gif hen til Binduet, hvor han blev staaende lidt.

„Hvad er Grunden til, at De nu har tabt Deres Tro til mig?" spurgte Axel sørgmodig. „Om jeg end

ikke gjør saa store Fremstridt som de andre, kan jeg dog nok . . ."

"Jeg skal sige Dem det, kjære, og jeg antager, De vil kunne forstaa mig." Han kom nu og satte sig i Sofaen ved Siden af Axel. "De har fortalt mig, at De blev afbrudt i Deres Øvelser som Barn. Det var allerede til stor Skade. Saa vidt jeg ved, er der ikke en eneste af vore betydelige Musikere, som har maattet undvære den stadige Øvelse gennem Drengenaarene; de har tvært imod levet under særdeles gunstige Forhold, hvor deres Anlæg stadig kunde udvikles. Men selv om der kan naas noget betydeligt af den, der begynder senere, saa maa det dog under alle Omstændigheder være ved mere stadige Øvelser, end De kan faa Lejlighed til. Og den allerførste Hindring for Dem er, at De maa tjene Deres Brød ved Smeddehaandværket, medens De skal lære at spille. Det er ikke alene at skulle gjøre to Mand's Arbejde; men selve det Arbejde, hvorved De skal fortjene Opholdet, medens De lærer, gjør Dem uskikket til at lære det. Deres Fingre bliver stive af Arbejdet, og, hvad der er endnu værre, den stadige Hamren i Bærkstedet ødelægger Deres Øre. Dette sidste, som jeg nu efterhaanden har opdaget, burde jeg have vidst og sagt Dem, før De begyndte. Jeg forsikrer Dem, kjære Alrum, at det gjør mig ondt at skulle sige Dem dette og derved nedslaa Deres Forhaabninger; men jeg kan ikke forsvare at vedligeholde et Haab hos Dem, som dog maa briste en Gang. Endnu er De ung nok til at kunne bryde Dem en anden Vane, og derfor maa De helst lade være med at gaa videre ad denne Vej, som dog kun vil føre til Skuffelser for Dem."

Axel bøjede Hovedet og tav. Musiklærerens af-

vorlige Ord faldt med Kjendsgjerningens overbevisende Bægt paa hans Sind. Han kunde intet Djeblik tvivle paa, at denne havde Ret.

„Hvis De kunde finde Dem i at vende tilbage til Deres Fødeegn, saa var det maaske det bedste,“ bemærkede Lind, der med rette ansaa Hovedstaden for et uheldigt Opholdssted for Axel, efter at hans lyse Forhaabninger var bristede.

„Rejsse tilbage som den forlorne Søn!“ udbrød Axel bittert; „nej, det har jeg dog ikke lyst til.“ — Han rejste sig op, strøg Haaret fra Panden, rakte med Taarer i Øjnene Haanden frem og sagde; „Farvel, Hr. Lind! og Tak for al Deres Godhed!“

„Farvel, kjære! . . . Men vent lidt! Jeg vil give Dem de Penge igjen, som De har betalt mig for de sidste tre Maanedes. Dem har jeg ingen Ret til at beholde . . . jo vist, vent nu!“ — Han gik hen til Skrivebordet og talte nogle Penge op, som Axel modstræbende tog imod. Axel kastede et sidste Blik paa den hyggelige Stue med de mange Instrumenter, — denne skjønne Tonehal, som han altid havde betraadt med Ærbødighed, men som han nu næppe mere skulde se! — Og saa gik han ud ad Døren. Men før han forlod Huset, sagde han endnu en Gang Farvel til Tonekunstneren. Og aldrig havde han set op til denne med større Beundring end nu, da Broen var kastet af for ham selv.

Saa snart Axel var borte, grebes Musiklæreren af Frygt og Selvbebrejdelser. Det var ubesindigt af ham, at han saa pludselig havde revet det unge Men=

neske ud af sine skjønne Illusioner, og det var umuligt at forudsæ, hvorledes han kunde bære et saadant Slag. Han prøvede at trøste sig med, at Axel var en Bondekarl, og at Bonden ikke var saa fintfølsende over for sjælelige Smærter, som han eller hans Lige vilde være. Men ved nærmere Eftertanke fandt han, at det i mangfoldige Tilfælde ikke holdt Stik, og at særlig Axel var en fintfølsende Natur. Hvad om han nu under Skuffelsen og Smerten gik hen og gjorde en Ulykke paa sig selv? —

Lind kastede i Hast en Kappe over sig, tog sin Hat og gik ud for om muligt at indhente Axel og følge ham hjem. Men han var ikke til at opdage. Da han godt vidste, hvor Axel boede, blev han ved at følge Bejen der ud. Det var maanelyst, og han gik rask til; men der var ingen Axel at se. Og da han kom til Smeddens og i en ganske rolig Tone, som om intet var paa Færde, spurgte om Axel, fik han til Svar, at han var gaaet til Musikundervisning og snart kunde ventes hjem. Lind gik igjen med den Tanke muligvis at møde Axel, der jo kunde have et Ørende at forrette i Byen. Men han mødte ham ikke.

Næste Morgen havde han ingen Ro, men maatte ud igjen for at spørge om Axel, og da var ogsaa Smeddens urolige for ham, thi han havde slet ikke været hjemme om Natten. Skjønt Lind meddelte dem sin Frygt, enedes man dog om at vente paa ham til hen imod Aften; men da han heller ikke til den Tid indfandt sig, blev de for Alvor bange for ham.

Under en sviende Følelse af, at han aldrig, aldrig nogen Sinde skulde naa det, der fra Barndommen

af havde staaet for ham som hans Livsmaal, og med den Bitterhed i Sindet, som fulgte deraf, gik Axel fra Musiklæreren og hen til den nærmeste Marskandiser, hvor han solgte sin Violin.

Med de Penge, han nu havde i Lommen, vilde han more sig. Han følte sig i Øjeblikket halvvejs som frigjort for et tungt Arbejde. Lige siden han var kommen til Kjøbenhavn, havde han levet i en uafbrudt Anspændelse af alle sine Kræfter; nu var Strængen brat hugget over og Buen slap. Havde han hidtil sejlet med alt for tung Ballast, saa var den nu smidt over Bord, og han følte midt i Smerten og Sorgen over sit skuffede Haab en velgjørende Lettelse; han kunde nu drive saa magelig med Strømmen.

Han standsede foran Teatret, hvor Folt strømmede ind. Her maatte han med. . . . Na, nu skulde han rigtig slaa sig løs, rigtig leve med i det lystige kjøbenhavnske Liv, som han før saa strængt havde holdt sig borte fra. Der var ogsaa varmt Blod i hans Arter, følte han; og nu skulde han ikke mere svale Begjæret for at hige efter et uopnaaeligt Ideal. — Han fulgte Strømmen, løste Billet og kom ind i et Hav af Lys og Toner og glade Menneſker.

Da han havde sat sig paa sin Plads, dæmpedes Lyset, Tonerne og den muntre Samtale, og Tæppet gik op for Hofstrups „En Spurv i Tranedans.“ Det var første Gang, Axel saa Stykket spillet, men han havde læst det før. Nu spurgte han sig selv, om ikke han paa en Maade havde gaaet som en Spurv i Tranedans. . . . Hvor havde det dog kunnet falde ham ind at ville være Tonekunstner? Det var jo kun de udvalgte saa, som naaede sligt — og hvorfor skulde han just høre til dem? . . . Selv om han ogsaa kunde

have naaet saa højt, som han havde sigtet, hvad saa? Vilde han være bleven lykkeligere eller bedre derfor? . . . Her saa han jo lige for sig, at der var den samme Udsjæthed i Salen som i Kjælderen, paa Borgen som i Hytten.

Folk lo og klappede. Hvad var det nu? . . . Na . . . det var Skrædderen, der sang. . . . Saa kom han til at se et Par Ansigter foran sig — kjendte Folk, som han ikke havde lagt Mærke til før: Frederik Tog ved Siden af Matilde! . . . Hun bøjede sig imod Frederik og lo . . . saa overgiben, saa blomstrende skøn, som han aldrig havde set hende før. . . .

Alxel havde rejst sig for bedre at kunne se; nu sank han sammen paa Sædet og saa ikke mere, hvad der blev spillet. Der gik Rygter om — havde hans Moder en Gang skrevet — at Frederik Tog havde bejlet til Matilde og faaet nej; . . . men dette her saa nok ikke ud til, at han havde faaet nej! . . .

Lidt efter vaskede Alxel som beruset ud af Salen. Han drev ned gennem Gaderne uden at vide, hvor han gik. Det var ud ad Vesterbro.

Der kom taktfaste Toner bølgende imod ham og lagde hans brusende Stemning i Rytmens Orden. . . . Hvor kom den Musik fra? . . . Lige meget, han vilde gaa efter Lyden.

Da kom han ind i en stærkt oplyst Sal. Folk sad ved smaa Borde og drak. De fleste var Mænd, muntre og varme af Vin. Nogle Damer i underlige Dragter sad paa en Forhøjning. Den smukkeste af dem nikkede flere Gange ned til ham, da han havde sat sig ved Bordet foran hende med en Glaske Vin. . . . Nu rejste hun sig op og sang en Vise; hendes brogede, perlesmykkede Dragt glimrede i Lyset. Alxel skyllede

tankeløst det ene Glas Vin efter det andet i sig, medens han saa paa hende. — Da hun var færdig med at synge, rejste han sig med et fyldt Glas og gik hen imod hende. De andre Piger stak Hovederne sammen og sniste. Han satte sig igjen, tømte Glasset og saa sig om. Der var flere, som lo, syntes han; men han var ikke vis paa, det var ham, de lo af. . . . Nu sang et Par af de andre til en dæmpet Musik. . . .

Det taagede for Axtels Dine. Han var ikke vant til at drikke. Men i Taagen gyngede tryllende søde Toner. Og Blodet rislede saa varmt gennem hans Arter. Aldrig havde han følt sig i en saadan lykkelig Tilstand.

. . . Hvor var de nu blevne af, de perlesmykkede Sangerinder? Deres Plads stod tom. . . . Eller skjultes de blot af Taagen? . . .

Hans Hoved thyngedes ned mod Bordet. Han sov.

— — — — —

Det gyngede og vuggede; Sangen og Musikken var til Ende; men leende Kvindestemmer omgav ham til alle Sider. Saa blev han lagt blødt og stille i en Seng. Han kunne føle, det var en Seng; men han vidste ikke, hvordan han var kommen der.

— Da han vaagnede næste Dag, var det lige ved Middagstid. Han kunde saa omtrent klare sig sin Stilling, og en blandet Følelse af Skam og Bælg gjorde ham utilbøjelig til at gaa andensteds hen.

Hvad skulde han ogsaa der ude? tænkte han. Fremtidsvejen var spærret . . . Mathilde forlovet med en anden . . . intet havde han at haabe . . . intet at miste; thi han havde tabt alt! . . . Her kunde han dog have det godt, saa længe Pengene slog til; en saa? . . .

Han kastede et mørkt Blik ud mod Fremtiden, og den formede sig i hans haabløse Selvopgivelse til et Digt, som han skrev med Blyant i sin Lommebog.

„Den kolde Verden skal ej se
min varme Taare mer!
Jeg heller' tvinges til at le
end raabe ud et Ak og Be
til Grin for Povel og Per.

Den kolde Vind skal blæse væk
hver Taare fra min Kind.
Saa gaar jeg ud paa Strømmen kjæt
og sejler, skjønt min Baad er læt,
bort med den første Vind.

Hu, hej! Det gaar saa lystig her
i Verden op og ned;
man frier sig fra alt Besvær
ved kun sig selv at have kjær
og nyde andres Sved.

Og har man kun det rette Snit
at tage Tingen paa,
saa kan man komme langt og vidt
med andres Tanker paa Kredit
— og Penge lige saa.

Se, det har jeg opdaget, du!
og derfor: lad det gaa.
Farvel, al Sorg og Suk og Gru,
jeg sejler af med Strømmen nu,
hvorhen den bære maa!

Saa glider jeg da langsomt ned
... ned ad den brede Strøm!
Jeg lukker Øjet; thi jeg ved,
foran er Dybets Evighed.
og bag — hver Ungdomsdrøm!

Men finder du en skønne Dag
 paa Rhystens Sten og Tang
 et bleget Lig blandt andet Brag,
 da kast derpaa af Sand et Lag
 og syng en Klagesang.

Det varede flere Dage, før Axel kom tilbage til sit Hjem hos den stikkelige Smeddefamilje, og da var han syg og mat. De spurgte bekymrede om, hvor han havde været, og hvad han fejlede; men han svarede, at de skulde ikke bryde sig om ham mere, da han var et Svin og blev aldrig til andet. Han vilde ingen Ting; han følte hverken Sorg eller Glæde — kun Sløvhed. Han vilde sove, bare sove.

Smed Hansen stod ved Axels Seng og saa i lang Tid sørgmodig paa hans smukke, men nu saa medtagne Ansigtstræk; saa rystede han paa Hovedet og gif hen til Smedjen.

„Det er sært med Axel,“ sagde han til de andre Svende; han har nok været paa Sjob og gjort det overmaade grundig; for der er snart hverken Liv eller Blod i ham. Havde det været en af jer, saa kunde jeg forstaa det; men Axel! . . . Saadan noget er inte arriveret ham, siden han kom her til.“

„Na — Mester! Det er nu inte værd at tro, at den unge Jyde er mere stikkelig end som os andre,“ bemærkede en af Svendene. „Nu er han i den Alder, da Vin og Piger ogsaa kan gjøre ham hed i Skallen.“

„Det har han, Ratten ta' mig, været saa længe!“ udbrød Smed Hansen; „men jeg tror aldrig, han har haft Tid til at gjøre Bekjendtskab med nogen af De-

lene. Saa længe han har været her, har han jo altid siddet og gnedet paa sin Violin i sin Fritid eller ogsaa læst Romaner. Mad og Søvn skilte han sig ved i en forbandet Hast; og det kunde jeg for den Sag godt lide."

"Ja, ja — nu er ligevel den Tid kommen, da han skal til at rase ud," paastod Svenden; "je nu til, om det ikke passer."

Og det passede for saa vidt, som Axel nu havde begyndt at mene om sig selv, at han hidtil havde gaaet som en overspændt Nar og forjaget alle Ungdommens Glæder, medens han higebe mod et Maal, han ikke kunde naa. Det var dog værdt at prøve en Gang at leve som andre Mennesker: mere sorgløst og mindre idealt.

Han kunde i den følgende Tid tage sig saa meget sammen, saa han kunde gjøre sit Arbejde i Smedjen — i alt Fald de fem Dage af Ugen; men om Søndagen var han borte, og han var ikke altid god til at arbejde om Mandagen.

Saa dan gik det til Jule. Da modtog han følgende Brev fra sin Moder:

"Dalby den 23de December . . .

Kjære Søn!

Gud Fader være med dig, ihvor du end gaar. ikke ved jeg hvor du nu færdes; for da du ikke har Besvaret vore Sidste Breve saa maa jeg befrygte at du er Rejst et andet Sted hen. men dog fand jeg ikke andet end Prøve endnu en Gang, om et Brev fand naa dig. for Vorherre fand dog mage det langt bedre end vi Tænker og er du end

langt Borte saa veed han jo dog hvor du er. ja det er den store Trøst en stakkels Moder har naar hendes Søn gaar paa Verdens de Bildsomme veie. at det er den samme Gud der raader overalt! han forlader ikke den der er Langt borte og han finner den der har forvillet sig og ikke fandt sin Hjem. Kjære Axel! vi har det alle got i det Timelige og Gudsfelob for det. vi ere alle Raskke her i Huset, men din Fader bliver Træt af Arbeidet nu og Ønsker at han havde dig Hjemme hos sig, og det ønsker vi allesammen dine Smaa Søskende ogsaa men allermest din Moder. Anton blev Komfermeret i efteraaret og Stine Tjæner i Egholt. det er Rare folk i den gaar og vi har igjen begynt at komme lidt sammen med dem ligesom i Gamle dage. de Tjæner Herren med Salmer og Lovsange af samme slags som vi bruger i Kirken, men at de Synger nogle fædrelandsange eller hvad det nu skal kaldes. det er der ikke noget Ondt i. Matilde har jo været Borte hele tiden og er bleven Lærerinde. hun var da ogsaa i Kjøbenhavn men traf ikke dig. nu er hun Lærerinde paa Bildsøgaard, men det de siger om hinde at hun skulde være bleven Forlovet med Frederik det trobr jeg nu ikke paa, for der er en anden hun tidt Spørger efter og hun vil gerne læse dine Breve naar hun kommer her. Kjære Axel! din stakkels gammelfar er nu Død. Gud være hans Sjæl Naadig. han var ikke Ond mod anner end sig selv, men sin Gud kjendte han ikke. de fant ham liggende død i en Lade ovre i Gudum og hans Tiol laa han med i Armen. Kjære Axel jeg beder for dig at Gud vil fri dig for at blive som ham der nu er død du ligner

ham i meget. Gud forby at du skulde komme til at ligne ham i alt. men Bed ogsaa selv og Bed for Os, ingen veed hvor snart hans Time kommer men at vi dog maa samles i Faderhuset hist oppe. og skriv saa igjen at vi kan vide hvor du er og ikke gaa med Sorg i vore hjerter for dig. din fader og dine Søffende Hilser dig, Gud være med dig!

Det ønsker din egen Moder
Margrete Axelddatter."

Det var Julemorgen, at Axel modtog dette Brev. Han gik op paa sit Kammer med det for at læse det i Ro. Men efter at have læst det sad han længe med det i Haanden og læste det over igjen – enkelte Steder læste han flere Gange, og imedens trillede hede Taarer ned over hans Kinder. Kjærligheden til Forældre og Søffende og Sorgen over Bedstefaderens Død blandede sig med Skamfølelsen over det Liv, han i de sidste Maanedes havde levet.

Og saa de saa Ord om Matilde . . . maaske hun dog elskede ham alligevel? Det var dog vel værd at leve saadan, at han kunde møde baade hende og sin Moder igjen uden at slaa Djæne ned. Han begyndte at tage gode Forsætter. Han var endnu ikke grundfordærvet. Det bedste i han Sjæl var blevet kaldt til Live ved Brevet fra hende, hans gode, fromme Moder! Hvor lidt havde han dog ikke kjendt hende! Hun, der sad hjemme og bad for ham, medens han søgte et Selvskab, som han skammede sig ved at nævne for sig selv. Men nu havde hun vækket ham, og dermed skulde dette Levned have Ende! Med denne Beslutning fulgte en inderlig Taknæmmelighedsfølelse over, at han dog endnu havde Kraft til at beslutte det; og med det samme

følte han Længsel efter Kirken; der vilde han takke Gud og sin fromme Moder. Saa saa paa sit Ur; det var 9, Prædikenen begyndte først Kl. 10; men han skyndte sig af Sted; han havde jo ingen Ro paa sig, og derfor mødte han ved Kirken saa tidlig, at han maatte vente en halv Time, før han kunde komme ind.

Hvor var det kvægende at høre Orgeltonerne og Salmesangen! Og saa Evangeliet om, at der var Frelse for alle, ogsaa for ham.

Under Indtrykket af alt dette skrev han efter at være kommen hjem fra Kirken følgende Digt i et Brev til sin Moder:

„O du, som altid var mig kjær,
fra først jeg Dyset saa'!
Vær du mig end i Tanken nær,
mens fremmed jeg ombvandrer her
og elstes af saa saa!

Maar i den stille Aftenstund
i Kamret du gaar ind,
før Djet lukker sig til Blund,
da bed med Hjærte og med Mund
en Bøn for Sønnen din.

Du kjender mig fra Barndomsaar,
du har det mærket og,
hvor jeg var egenraadig, haard,
og end jeg saa for Herren staar;
men ledes vil jeg dog.

Saa Tak for alt jeg sige maa,
for Barnets Fryd en Gang!
Kan ikke her vi Gjensyn naa,
vi sammen dog skal nynne paa
hin store Frydesang!”

IX.

Moderens Brev havde fremkaldt et fuldstændigt Omflag i Arel's Liv. Og dette gav sig Udtryk i, at han helt brød med de Bekjendtskaber og Forlystelser, han havde haft i den senere Tid. Han blev nu atter stadig ved sit Arbejde som i gamle Dage, og om Søndagen sad han hjemme, for saa vidt han ikke gik i Kirke.

Da han nu havde faaet sin Fritid til Væsnings, saa læste han meget, men uden Kritik og Vejledning. Men Væsningsen gav Tanker, som han ikke kunde meddele til nogen i sin snævre Omgangskreds, da den ikke vilde kunne forstaa ham. Derfor skrev han Tankerne ned og fyldte Side efter Side — mest med Vers; thi Vers er nu en Gang de uflare Tankers letteste Form.

Og somme af Versene lykkedes. Han fik dem optaget i nogle Blade; og med unævnlig Fryd saa han nu den ene Gang efter den anden sine Rimerier paa Tryk og troede sig allerede en vordende Digter. Hele det følgende Aar levede han i disse nye og skjønne Illusioner. Han gjennemgik i sine Digte alle de sædvanlige Stadier: fra „Foraaet“ og „Barndomsmindet“ til „Elfskovsvisen“ og „Længselen efter Døden“ — hver for sig behandlet i utallige Variationer.

Saa helt gik han op i disse Drømmerier, at han forestillede sig, hvordan han skulde forbyde Verden ved paa samme Tid at staa som den begavede Digter og den jævne Haandværker. Fra sin Smedje vilde han sprede sine Sange ud blandt Folket og vise, at den ædleste Kunst kunde forenes med den jævne Næringsvej. Med saadanne Tanker syslede han, naar han trak Blæsebælgen, og Begejstringen lagde dobbelt Kraft i hans Arm.

Det var ikke før midt i den næste Vinter, at han blev kureret for denne Sygdom; og det gik saadan til, som her skal fortælles.

Han gik en Aften efter endt Arbejde medommen fuld af Vers ind til den Redaktør, der havde vist sig mest forekommende mod ham ved at optage flere af hans Smaadigte i sit Blad. Da det var langt over Kontortid, maatte han opsoge Redaktøren i dennes private Bopæl og blev vist ind til ham i hans Arbejds-værelse. Der var foruden Redaktøren en ældre Mand til Stede, hvem Axel kjendte som Redaktørens Fader, den gamle Professor B. — Professoren havde hvidt Haar, og Skjægget hang som en lang, tilspidset Sølvklump ned over Besten. Hans faste, undersøgende Blik berøbede Axel noget af den Trejdighed, hvormed han ellers plejede at nærme sig til den jævne og ligefremme Redaktør. Denne hilste venlig paa Axel, bad ham sætte sig ned og sagde et Par Ord til Faderen om, hvem Axel var.

„Haa! — De er den unge Mand, der skriver i min Søn's Blad under Mærket Per Smed?“

Spørgsmaalet smigrede Axels Forsængelighed, og særlig klang Udtrykket „ skriver i min Søn's Blad“ godt i hans Øren. Han svarede derfor nok saa raskt ja.

„De er fra Jylland, kan jeg høre.“

„Ja.“

„Og Haandværker?“

„Ja. Grovsmed.“

„Se, se! Grovsmed og Rimsmed! Ja, hvorfor ikke! Robert Burns var jo Bonde — Mads Hansen, den unge Bonde paa Fyn, er jo ogsaa en lovende Digter.“

Det var, som Axel følte sig vore i Højden, hvor

han sad. Saa megen Anerkjendelse, som han mente at skilte i disse Udtalelser, havde han ikke ventet af den gamle Professor. Han sad og rykkede i sine Vers, som han havde paa en Pakke løse Blade i Brystflommen, og var nu lige ved at faa dem op.

„Men har De nu som Gaandværker tilstræffelig Tid til at læse for at fremme Deres Udvikling?“ spurgte den gamle.

„Megen Tid har jeg ikke; men jeg læser dog en Del,“ svarede han.

„Nu, det er jo meget rosværdigt,“ ytrede den gamle; „jeg skal dog ved Lejlighed læse lidt af det, De har skrevet, siden jeg nu har gjort Deres Bekjendtskab.“

Med disse Ord blev Axel noget lang i Ansigtet. Han havde aldrig tænkt sig andet, end at Professoren maatte have læst hver eneste Tøddel af det, han havde skrevet i dennes egen Søn's Blad.

Det lod, som om den gamle gættede hans Tanker; for han tilføjede i en ligegyldig Tone:

„Ser De, man læser jo ikke saadan noget; — man ser efter Navnet, og er det ikke en bekjendt Forfatter, saa læser man det ikke.“

Axel lod sin Pakke Manuskript glide ned i Sømmen igjen, og hans Gaand sank mat ned paa Skjødets medens Ansigtet fik et Udtryk af Skuffelse.

„De har maaske noget til mig i Aften?“ spurgte Redaktøren, der fra sin Stol ved Skrivebordet havde iagttaget Axels forandrede Ansigtstudtryk og følte Medynk med ham.

„Ja—a; men det kan vel være det samme,“ svarede Axel mut.

„Na — jo! Vi kan jo da kigge det igjennem, saa

kan Fa'r med det samme høre lidt af det, hvis De synes." Han smilede saa opmuntrende, i det han sagde dette og nærmede sig til Axel, at denne overbåndt sine Betænkkeligheder og rakte ham Papiret.

Redaktøren saa det løselig igjennem og læste saa nogle Stykker op for Faderen.

"Ja, ja! ... ikke saa ilde af en ung Haandværker!" bemærkede den gamle velvillig. — "Ganste bra! ... Det samme er jo rigtig nok sagt saa tit og undertiden nok saa godt! ... Na, De har nok læst Bloug flittig i den senere Tid?"

"Ja, jeg har læst hans Digte," svarede Axel.

"Det er saa naturligt ... en Del Efterklang maa der jo begyndes med; saa vil Tiden jo vise, om det bliver andet. Men vil De følge en gammel Mands Raad, saa spild ikke Deres unge Aar med at lave Vers; det er dog altid et utaknemmeligt Arbejde i en Tid, da der er flere til at lave Vers end til at læse dem."

Axel sad tavst og bed sig i Læben. Redaktøren kastede et halvt bebrejdende Blik til Faderen og sagde saa henvendt til Axel:

"Har De ikke Midler til at gaa den studerende Vej?"

"Jeg har kun, hvad jeg fortjener ved mit Arbejde."

"Det er for lidt. Med dette kan de ikke læse til artium," faldt den gamle Professor ind; "men tag lidt Undervisning i et Par af de nyere Sprog, og prøv Deres Kræfter paa det. Eller Naturfagene — maaske De uden at standse Deres Arbejde ret længe kunde tage den almindelige Forberedelsesexamen. Det vilde være Dem til Gavn ogsaa som Haandværker."

Da Axel gik hjem ad, tænkte han paa, hvor prosaisk

dog en saadan gammel Professor kunde være. Men alligevel lod han være at klemme sin Muse saa slemt efter den Dag. Derved fik han mere af sin Fritid til Læsning og kunde bedre samle sine Tanker derom. Han begyndte med at læse Historie og lod helt den æsthetiske Literatur ligge; men Historien — navnlig Verdenshistorien — bragte ham til at føle Mangelen af geografiske Kundskaber; og da han i nogle Maaneder havde læst Historie og Geografi, drog navnlig det fjerde Fag Zoologien og Botanikken efter sig, og disse vakte igjen Trangen til at læse noget Geologi, Fysik og Kemi. Han følte, der var en Forbindelse mellem det alt sammen; hans Synskreds udvidedes, hans Tankeliv berigedes, medens han stadig læste for at tilfredsstille sin Tørst efter Kundskaber og saa Svar paa ny opdukkende Spørgsmaal. Saaledes gled Maaned efter Maaned hen med strængt og stadigt Arbejde baade i Værkstedet og hjemme paa hans Kammer. Smed Hansen havde i den fjerde Tid lagt paa hans Søn, og Axel begyndte at faa sig en ret god Sparekassabog. Da et Aars Tid var gaaet paa den Maade, besluttede han sig til efter Samraad med Redaktøren at forlade Smeddeværkstedet for nogen Tid og tage Undervisning i de Fag, som han ikke kunde læse paa egen Haand.

Under Arbejdet med de tørre, praktiske Kundskaber, som han fandt en langt større Glæde i, end han havde ventet, begyndte Axels Udvikling at tage en ny Retning. Det drømmende og overspændte forsvandt efterhaanden. Han kom til at se mere ædruelig paa sig selv og paa Livet i det hele.

I det første smertelige Møde med den nøgne, haarde Virkelighed, da han saa, det var umuligt at naa det Maal, han havde sat sig, havde han lige været paa Nippet til at opgive sig selv. Men siden Moderens Brev havde vaakt ham, og navnlig siden han havde faaet fat paa et Arbejde, som han kunde magte, og som dog kunde fylde hans Tanker og Tid, var han mere og mere kommen til at slaa sig til Ro ved Tanken om, at Livet var for godt til at smides bort i en sygelig Sigen efter uopnaaelige Maal — at det nok kunde være værd at leve selv i en mere beskeden Livsstilling.

Meddelelsen om Farsfaderens Død havde paa en Gang gjort det klart for ham, hvad dennes Liv havde været. Fra det Skraaplan, som førte dertil, var han nu drejet af; og havde han end ikke mere noget Haab om at naa saa højt, som han en Gang stilede, saa vilde han dog i det mindste arbejde paa at holde sig oven for Dyndet.

Violinen, som han i den første Sorg over sit stuffede Haab havde solgt, købte han igjen, saa snart han var vis paa, at den ikke mere vilde tage Magten fra ham. Og sine Digterdrømme lærte han som saa mange andre at smile ad. Han var efterhaanden bleven kjendt med en Del unge Menneſter, som læste privat eller ved Skolerne. I Redaktørens Hus, hvor han efter at være flyttet ind til Byen blev en stadig Gæst, traf han sammen med jævnaldrende Studenter. Og nu fik han lejlighedsvis at vide, at de fleste af dem skrev eller havde skrevet Vers, der var lige saa gode som hans. Da skiltes han fra denne Drøm uden Sorg og uden Skuffelse; men ved Tanken om Musikken kunde han føle en sjælelig Smerte som af en ulykkelig Kjærlighed.

Axel blev nu Soldat; og Soldaterlivet gav ham et nyt Stød fremad i den Retning, hans Udvikling havde begyndt at tage.

Dette at skulle samle hele sin Person i den øjeblikkelige Opfyldelse af Pligten, altid være nærværende med sine Tanker for at lyde KommandoorDET, altid være rede til at indordne sig under en andens bestemte Vilje — det jog Resten af Drømmeriet bort.

Fra først af satte han sig som Maal, at han ikke vilde være blandt de daarligste Soldater. Da han strax naaede det, vilde han være blandt de bedste — mulig den dygtigste i Kompagniet. Da saa Kaptajnen efter nogle Maanedes Forløb spurgte, om han ikke havde Lyst til at blive Underofficer, svarede han nej; men da Underkorporalerne skulde tages ud for det næste Aar, og han blev taget med, besluttede han strax at ville være Løjtnant. „Den Bære hænger ikke saa højt, som visse Folk bilder sig ind,“ skrev han hjem til sine Forældre. Og han standsede ikke, før han naaede den.

X.

Løvet havde begyndt at gulnes i Frederiksberg Have, og enkelte visne Blade, der laa strøede i Gangene, vidnede om, at Løvfaldstiden var ved at begynde, da Axel i Løjtnantsuniform en smuk EfteraarSDag gik sammen med Matilde Egholdt forbi Frederik den sjettes Statue og ned ad Gangen til venstre. Han havde truffet hende og hendes Broder Jakob i Udstillingsbygningen og talte nu med hende for første Gang i de mange Aar, der var gaaede, siden han rejste hjemme fra. Hun var bleven fuldt udviklet og mere fyldig i Begemsformerne, men ogsaa mere smuk, end hun var,

da han saa hende sidst. Hendes Virksomhed som Lærerinde havde givet hende noget selvikkert i sit Væsen, som i Førstningen virkede lidt fremmed og frastødende paa ham; men jo mere han talte med hende, des mere fandt han af det gode, ustyldige Varn, som han en Gang havde elsket og aldrig glemt. Han skjulte ikke for sig selv, at han elskede hende endnu; men han havde lært at beherske sine Følelser, og han skulde i alt Fald ikke give hende Bejlighed til at lære dem at kjende, før han vidste, om hun var den samme over for ham. Derfor havde han med Magt holdt Samtalen gaaende i det lette og spøgende; men jo længere de talte sammen, des vanskeligere blev det for ham at holde sig i Afstand ved Spøg.

„Naa — du synes ikke, jeg passer i Løjtnantsuniform,“ sagde han som Svar paa en Bemærkning, hun havde gjort. „Hvad har du egentlig at indvende imod mig som Officer?“

Hun lo.

„Naa — ud med Sproget!“

„Ja, naar jeg endelig skal sige det,“ svarede hun, „saa er du bare en forklædt Smed.“

Hu lo han; men da hun frygtede for at have saaret ham, skyndte hun sig at tilføje:

„Jeg mener, at du er ligesom og naturlig i hele din Optræden .. ligesom andre civile Menneſker, mens man er vant til at se en mere opstrammet, afstivet Skikkelse inden for den pyntelige Officersuniform.“

„Det er juſt det ſamme, ſom jeg har hørt ſaa tit,“ ſvarede han muntert. „Men jeg har heller aldrig lagt an paa at blive Paradeofficer. Paa Skolen gif jeg under Navn af den gamle Smed; og det er nok ogsaa, hvad jeg bliver.“

„Hvorfor vilde du egentlig være Løjtnant?“
spurgte Matilde.

„Fordi jeg ikke kunde blive andet,“ svarede han
ligegehlidig.

„Du vilde dog en Gang være noget andet. Hvor-
for blev du ikke ved . . . ?“

Axel vendte sit Ansigt bort for at skjule et smerte-
ligt Udtryk, som hendes Spørgsmaal fremkaldte; der-
paa svarede han langsomt og stille:

„Hvis du vidste, hvad jeg har gaaet igjennem,
fordi jeg i det hele taget vilde noget, saa spurgte du
ikke saadan.“

Og nu fortalte han i korte Træk, aabent og
ærlig om, hvordan han havde arbejdet og lidt, kæm-
pet og fejlet. Han fortalte til hende som til en
Søster, og hun lyttede til hans Fortælling med Taarer
i Øjnene. Det kunstlet spøgefulde i deres Samtale
maatte vige for den Alvor, de begge følte. De havde
taget Plads under et bredkronet Bøgetræ, medens han
skilbrede hende sit Liv, siden de sidst talte sammen.
Han sad for over bøjet paa Bænken, hun lænet tilbage
og stirrede op i Trætoppene, der bevægedes af Vinden.

„Det var en forfærdelig Uret mod dig, at du
ikke kom ud noget før,“ udbrød hun, da han havde
endt sin Fortælling. „Nu kan du jo aldrig naa din
Bestemmelse.“

„Min Bestemmelse . . . ,“ gjentog han tankfuld.
„Hvad om der nu ikke er nogen Bestemmelse for et
Menneske — i den Forstand? . . . Jeg har tænkt over
det i Dage og i søvnløse Nætter, og endnu staar det
for mig som et Spørgsmaal . . .“

„Det er vel Frøfornets Bestemmelse at spire,

skyde stolt og kraftigt i Vejret og udfolde alle de Muligheder, der ligger i det," bemærkede Matilde.

"Men ikke et af hvert Tusende naar denne Bestemmelse," svarede han. "Det vilde ogsaa bare blive til Ødelæggelse, om alle naaede den. De fleste Korn maa nøjes med at blive det funde, nærende Brød."

"Ja men Længselen, Kaldet mod den bestemte Gjerning, som et Menneske har ..." indvendte hun. "Det vilde jo være Synd mod Mennesket, at det er skabt med denne Higen mod et bestemt Maal, naar dette saa aldrig skulde eller kunde naas."

"Jeg har sagt det samme før — aa, jeg har været nær ved at sætte Gud i Rette, fordi han skabte mig saadan; men nu ser jeg anderledes derpaa. Ikke det, at Trøfornet har Spireevnen; men det, at Spireevnen sættes i Virksomhed, er Synd, naar det ikke kan finde Jordbund at gro i ... Dykken og Livsglæden sættes til. Det er alt, hvad der naas."

"Du er bleven bitter og tvivlende, Axel, ved de Skuffelser, du har lidt. Du glemmer, at der er enkelte Mennesker, der ikke alene skal naa, men ogsaa virkelig naa op over det almindelige."

"Genierne — ja. Men disse enkelte bryder igjennem med en Sundhed og Styrke, saa alle undres og gør Plads for dem."

"Tror du da, at disse aldrig hindres i at naa frem?"

"Jeg ved ikke ... men lad dette være nok. Nu ved jeg, hvad jeg har at gøre."

"Og det er?"

"At blive fjønt paa det jævne og lade den Sten ligge, jeg ikke kan løfte."

„Er det alt?“ Hun saa skuffet og spørgende paa ham.

„Derom kan vi tale siden“, svarede han, i det han rejste sig op. „Skal vi saa gaa op paa Bassen, Matilde! Det er jo der, at Jakob og Frederik Fog vilde træffe os?“

Hun rejste sig, og de gik.

„Ariel!“

„Ja.“

„Jeg synes, det er først nu, jeg rigtig kjender dig igjen, om det end endnu er, som jeg ikke ret forstaar dig.“

„Hvorfor det?“

„Du forekom mig saa forandret og fremmed, da vi traf dig inde i Udstillingsbygningen. Det lod næsten, som om du havde mere Interesse for Maskinerne end for os, endstjønt det nu er mange Aar siden, vi saa hinanden. Det forekom mig næsten, som om du ikke havde Lyst til at forny Bekjendtskabet.“

Han tab en Stund, medens de langsomt gik op ad Bassen, saa svarede han nølende:

„Jeg har været i Tvivl om, hvor vidt vi egentlig nogen Sinde har kjendt hinanden... om det var andet end Børnestreger det hele...“

Hun blev rød og fik travlt med at tørste en Støvplet af sin Kjole. Da hun ikke sagde noget, saa vedblev han:

„Vi kunde vel ellers ikke have undgaaet at holde Bekjendtskabet ved lige, da du jo har været i Kjøbenhavn flere Gange i den Tid, jeg har været her.“

„Du rejste uden at sige os Farvel, og du skrev aldrig til os...“

„Af visse Grunde!“

„Hvad var det for Grunde?“

„Det ved du nok selv, Matilde!“

„Nej, jeg forsikrer dig, at det har jeg aldrig kunnet forstaa.“

„Hvor kunde jeg vente, at du brød dig om, hvor hen jeg rejste, naar du ikke turde være mig bekendt ved det Gilde, som blev holdt saa Dage, før jeg rejste. ... Nej, lad mig nu sige dig det, Matilde, siden jeg har faaet begyndt. Du havde de andre unge samlede paa din Fødselsdag, og jeg — jeg stod uden for Vinduet om Natten i Sne og Kulde og saa dig danse nok saa glad med den, du ... du satte mere Pris paa ...“

„Det er Synd af dig, Axel!“ udbrød hun med Taarer i Øjnene og standsede ham brat. „Du gjør mig frygtelig Uret ved at tænke saadan om mig.“

„Matilde! Jeg vidste, at du kunde indbyde, hvem du vilde, og jeg ventede ..“

„Du var jo indbudt — gennem din Fa'r!“

„Fa'r!“ udbrød Axel flaaet. „Det havde jeg aldrig tænkt paa.“

— „Men jeg tror virkelig, de staar og skjændes!“ raabtes der nu oppe fra Toppen af Bakken, og Jakob og Frederik Fog kom ned imod dem.

De havde ondt ved at redde sig fra en Tilstaaelse af, hvad de talte om; men Jakob kom dem til Hjælp ved at bemærke, at de to plejede altid at skjændes lidt, medens de var hjemme — enten mundtlig eller skriftlig.

— I det Par Dage, Matilde og hendes Broder opholdt sig i Hovedstaden, var de sammen med Axel og Frederik Fog saa meget af Tiden, som de sidste Tjeneste tillod. Den eneste af dem, som følte sig rigtig hjemme i den travle, larmende Hovedstad, var

Fog, der for længe siden var bleven Premierløjtnant; men selv han følte en velgjørende Glæde i at være stadig sammen med de andre jyske Landsbyboere. Da han stod ved samme Batalion som Axel, kunde de altid træffe sammen og følges ad hen til de andre. Og en Dag, medens de havde Hvil paa Øvelsespladsen, fortalte Fog spøgende til Axel, at han en Gang i sin grønne Ungdom havde erklæret Matilde sin Kjærlighed og faaet en Kurv saa resolut, som hans drengagtige Kjærlighedserklæring havde fortjent. Det var en Gang, da han i en Paaskeferie havde været hjemme og havde danset med hende paa hendes Fødselsdag. „Siden den Tid har jeg altid næret en sjælden Respekt for Matilde,“ sluttede han leende.

Denne Meddelelse gav Axels Tanker en lettere og dristigere Flugt. Han forstod nu, at medens han hin sorgelige Nat havde staaet uden for med en bitter Mistanke til hende i sit Hjærte, havde hendes Kjærlighed bestaaet sin første Prøve. Og han skammede sig over, at han nogen Sinde havde troet om hende, at hun blot vilde lege med hans Kjærlighed.

Aftenen før Matilde og hendes Broder skulde rejse, havde Axel indbudt baade dem og Fog til at spise hos sig paa sit Bærelse. Da traf det, medens Jakob var gaaet hen for at hente Løjtnant Fog, og Axel var gaaet ind til sin Værtinde for at bede hende om at gjøre Maden i Stand, at Matilde var standset ved hans Bogreol. Oven paa en Række Bøger laa der en gammel Brevmappe, og af denne stak der en Del befkrebne Blade frem. Paa det øverste Blad kjendte hun sin egen Haandskrift fra tidligere Dage og blev nysgjerrig efter at se, hvad det var.

Hun trak Bladet ud og saa nu, at det var nogle

af de Vers, hun havde skrevet til ham, fort før han rejste. Med bankende Hjærte løb hun nogle Linjer igjennem, og nu læste hun langsomt Vers efter Vers. Det var som en Gilsen fra hendes lykkeligste Dage. Men hun brast i Batter, da hun stødte paa følgende høist naive Linjer:

„Jeg er saa glad, du ej er vred paa mig,
og jeg er heller ikke vred paa dig!“

Neden under havde han skrevet Begyndelsen paa et Svar til hende, og det lød saaledes:

„O Matilde! Du forstaar da,
at jeg elsker dig . . .“

og derefter med mange Overstregninger en Del for-
gjæves Forsøg paa at faa dannet en Linje med Rimet
„lykkelig“. Siden var der tilføjet med forandret og
mere øbet Haand:

„Å, den Tid er forbi, Matilde!“

— Skulde det virkelig være forbi?

Hun havde begyndt med at le, men stod med Taarer i Øjnene, da han traadte ind. Strax hun hørte ham komme, vilde hun skynde sig at skynde Papiret ind i Brevmappen igjen, men kom derved til at rive den paa Gulvet. Hun bøjede sig efter den, lo og blev rød, da han kom og vilde se, hvad det var. Hun stod med Papiret sammentrøllet i Haanden, og han vilde tage det.

„Å — lad mig beholde det, Axel! . . . lad mig, du! . . . Nej, du maa ikke tage det. Det er bare noget, jeg selv har skrevet. Hører du . . . lad mig beholde det!“

Der var baade Latter og Graad i hendes Bøn; men han bristede lempelig Papiret fra hende, foldede det ud — og der stod de begge over for Tilstaaelsen af deres Ungdoms Kjærlighed, rødmende, undselige, forvirrede. Men saa jubledes han ud: „Nej, Matilde, det er jo ikke forbi! Vi har jo elsket hinanden hele Tiden!“

„Ja, ja!“ svarede hun. „Det var bare dig . . .“

Da Jakob lidt efter traadte ind ad Døren, gjorde han store Øjne ved at se dem fare fra hinanden rødmende og i stor Forvirring.

„Men har I nu skjændtes igjen?“ spurgte han med et Smil og en Stemmeklang, der røbede, at han havde en Anelse om den rette Sammenhæng. Da slog Matilde Armene om sin Broders Hals og hvistede: „Nej, vi er bare blevne forlovede.“

„Åh, det var da kjønt af jer, at I kunde ende det paa den Maade. Saa, saa til Lykke da!“ Han rakte dem Haanden begge to. „Men,“ vedblev han, „nu maa I da ikke staa her som nogle Børn, men se at saa noget ordentligt paa Bordet; for nu faar I store fremmede til jeres Forlovelsesgilde.“

„Hvem da? Kommer der flere end Frederik?“ spurgte de overraskede.

„Ja, da jeg kom hen til ham, da havde han opgivet at gaa her hen, fordi han havde faaet Besøg af en Fætter, der lige var kommen hjem fra en Udenlandsrejse.“

„Er det Lind?“ spurgte Axel spændt.

„Ja, saadan er det nok, han hedder; og han er jo en berømt Komponist. Da han hørte, at det var dig, Frederik skulde hen til, og at du var bleven Løjtnant, saa vilde han med. Der er de . . .“

Det var med hjærtelig Glæde, at Axel hød sin fordums Lærer velkommen, og ikke mindre var dennes Glæde over at se, hvor godt Axel var kommen over sin store Skuffelse. Medens de talte sammen, og Matilde hjalp Værtinden med at sætte paa Bordet, forsvandt Jakob og kom lidt efter tilbage med en Kury, som han fik listet ind til Værtinden. Da de derefter under Maaltidet overraskedes ved, at denne satte Vin paa Bordet, medens Axel kun havde bestemt at opbarte med Ol, lo Jakob i Skjægget, fyldte Glasene og udbragte de forlovedes Skaal.

Der blev stor Overraskelse og Glæde; men der var ogsaa Alvor, og da Komponist Lind holdt en Tale, gjemte Axel længe følgende Ord deraf: „Man ser des værre ofte, at den, der med rette eller urette har sat sig et Maal, som han ikke kan naa, synker sammen i haabløs Alynken over sine bundne Kræfter, mens han glemmer at bruge de Kræfter, som han virkelig kan bruge. Derfor glæder det mig højlig, at jeg her i min Ven, Løjtnant Mrum, kan se et Exempel paa, hvordan en sund Natur kan ryste Alynkeriet og Haabløsheden af sig og praktisk tage Livet, som det lægges til rette for ham — og,“ tilføjede han smilende, „forlove sig med en vakker Pige, naar han finder hende. Der er kommet enkelte store Mænd ud af Folkets brede Lag, og vi maa haabe, der kommer flere endnu. Ingen ved, hvilken Sum af rige Evner der gaar til Spilde i Folket, fordi de bindes af Uvidenhed og Fordomme. Men det er dog ikke Genierne, vor Tids Oplysning skal bringe for Dagen. Det er de dygtige, evnerige Almenmennesker! Dem gjælder det om at faa frem saaledes, at de hverken fortaber sig i en livslang Higen efter uopnaaelige Maal eller synker ned i den Slidets Trædemølle, hvor alle er lige gode . . . “

XI.

En Søndag Eftermiddag, nogle faa Aar senere, gik to ældre Mænd op ad Bassestraaningen mod det Sted, hvor „Hexehuset“ tidligere laa. Dette var forsvundet og Omgivelserne helt forandrede. En nylig anlagt Have strakte sig fra Toppen af Bakken og ned til den lille Dalby Aa, der paa dette Sted var staaen lige igjennem; Grunden var fyldt op, og nogle nye teglhængte Bygninger var blevne rejste paa begge Sider af Aaen, der syd for Bygningerne var dæmmet op til en Mølledam. Det var midt i Sommertiden. Solen brændte varmt, skjønt det var sent paa Eftermiddagen; og de to Mænd svævede over at naa op ad Straaningen. Den ene var Arels gamle Mester, Smed Hansen, som var kommen over for at besøge ham; den anden var Svigerfaderen, Mads Egholt.

„Her kan vi sætte os . . . lad os gaa her ind i Lysthuset,“ sagde Mads Egholt, i det de nærmede sig et lille, hvidmalet Lysthus, der var rejst paa samme Plet, hvor „Hexehuset“ tidligere havde staaet.

„Tak! Tak!“ svarede Hansen. „Men jeg maa først se, hvad det er, der staar over Indgangen. . . Er det inte „Hexehuset“, der staar? . . . Hvad er det for noget Hexeri?“ Han gik med Mads Egholt ind og satte sig paa Bænken, saa den bragede under Bægten af ham.

„Ja — pas De bare paa, at De ikke bliver forheret her,“ lo Mads Egholt. „Det har spøget svært her for en Del Aar siden . . . For Resten tænker jeg nok, at de unge Mennesker der nede i Hammerværket og Mælkeriet har faaet Spøgeriet jaget væk.“

„Aa — nu forstaar jeg . . . det var her, at hans Bedstefader, den gamle Alrum, boede,“ udbrød Hansen; „nu husker jeg, at Arel har fortalt om det en Gang.“

„Ja vel. Og da saa Haven blev anlagt, og Huset maatte væk, saa var det, de fandt paa at rejse dette Lysthus paa Stedet.“

„Se, se! . . . En fix Fyr, den Agel! Det har jeg altid sagt om ham. Han vilde noget, og derfor har han naaet noget, selv om det ikke just blev det, han en Gang gik og drømte om. . . Naa, her kan man jo se ned over alle Husene. Mælkeribygningen er da det kjønneste næst efter Stuehuset.“

„Ja — ved Værkstederne maatte der jo navnlig tages Hensyn til, hvad der var praktisk og billigt,“ svarede Mads Egholt.

Smed Hansen tændte en Cigar, smed Svovlstikken ud ad Døren og vendte sig saa imod Mads Egholt, i det han bemærkede:

„Dette kan der blive noget af, saa vidt jeg forstaar mig paa det. Og jeg blev lige saa overrasket ved dette som ved at se, at jeg dumpede lige ned i en Familiefest. Jeg vidste jo ikke bedre, end at han havde Faderens gamle Smedje.“

„Der begyndte han jo ogsaa.“

„Det var saa for at benytte Vandkraften, at han flyttede her hen?“

„Ja — og dog var dette ikke den første Grund. Ser De, Hansen . . . han og Faderen,“ vedblev Mads Egholt med dæmpet Stemme, da Foll, som spaserede i Haven, af og til standsede ved Lysthuset — „han og Faderen passede nu ikke til at være sammen. Han tog jo sin Afsted fra det militære og rejste her hjem fort efter, at han og Matilde var blevene forlovede. De var den Gang ikke saa helt unge nogen af dem, og derfor blev der ikke ventet saa længe med Brylluppet. De gamle lod ogsaa til at være glade ved

at saa dem hjem til sig; men det kunde ikke gaa alligevel. De var saa meget forffjellige, stødte sammen i Hundreder af Smaating. Faderen havde jo aldrig kunnet taale, at Axel spillede — han mente jo, det var dette, der havde fordærvet den gamle Alrum, der var bleven et sølle Menneske, inden han døde. Nu kunde Axel for sin egen Skyld saa nogenlunde føje Faderen i at lade dette være; men da han saa begyndte om Vinterastenerne at holde Skole for sine Svende — der blev jo snart flere Svende, da Axel slog sig sammen med en Søn af den gamle Kræn Hylmand om at lave Bogue — saa blev det galt. Han holdt Foredrag for dem, og det var ikke gudeligt nok for Jeppe. Sangen ligesaa. Jeppe kan jo ikke taale anden Tale end Prædiken og ikke anden Sang end Salmesang. Men i dette kunde Axel ikke give efter; for det var baade hans og Matildes Ønske at gjøre noget godt baade for deres egne Følf og andre af Egnens Ungdom i den Henseende. — Naa, saa plagede de unge ham om at øve dem i flerstemmig Sang, og det kunde han ikke sige nej til; men saa maatte Violinen frem, og der blev sunget og spillet et Par Gange om Ugen. Maaske de ikke altid var saa skjønne i Valget af deres Sange, som de kunde være. Jeppe kom da en Gang ind og hørte dem synge noget af Bellmann, og det var loblig stramt for ham . . . Smaating alt sammen! bare Smaating, der ikke var værd at tale om. Men alligevel gjorde det Livet surt for de unge, og Matilde kom en og anden Gang grædende hjem og beklagede, at de nogen Sinde var flyttede ind til de gamle. Imidlertid havde Axel og Jakob gaaet og smaa-snasket noget om, at det var en Skam, at der ikke blev gjort Brug af Vandkraften her nede; og da det lod til, at hans

Virksomhed vilde voge, saa tænkte vi nøjere over dette. Kort sagt: Enden blev, at jeg raadede Axel og Matilde til at flytte her over. Det tog de gladelig imod; og da Jakob paa samme Tid vilde bygge Fællesmælkeriet og benytte den samme Vandkraft, saa blev Udgifterne derved fordelte saadan, at de lettere kunde bæres Axel fik ingen Penge hjemme fra, saa det er kun Matildes Arv, han har at bruge; men nu gaar det jo godt med Bedriften."

— Medens Mads Egholt sad der og fortalte om Axels Virksomhed, gik Folk i Smaafloffe eller enkeltvis bort fra Huset der nede, bøjede uden om Haven og op til Landevejen, hvor de fordelte sig til højre og venstre. Det var Naboerne og de nærmeste Slægtninge som havde været samlede til Barmdaab. Axel stod med bart Hoved nede i Gaarden og sagde Farvel til den ene Flok efter den anden. Matilde var ikke at se, thi hun opholdt sig mest i Børnekammeret. — En Del unge Karle og Piger spaserede omkring i Haven. De vidste, at naar de gamle var tagne bort, saa fik de Lov at lege. Indtil da maatte de nøjes med at strejfe om gennem Gangene mellem de unge Træer. En og anden lo, naar de saa Navnet „Høxehuset“ over Indgangen til det lille, hvidmalede Vysthus. Som Børn havde de gaaet med stille Gysen forbi dette Sted, medens den gamle, straatafte Hytte laa der. Nu stod kun Navnet tilbage som et Minde.

— Blandt dem, der gik forbi Haven op til Landevejen, var ogsaa Axels Forældre. Jeppe var mager i Ansigtet og tynd i Kroppen. Han luede lidt og hostede, i det han gik op ad Bakken. Grete gik rank endnu; hun var noget fedladet og ret frisk af Udseende. En ny Salmemelodi, som var bleven sunget der nede,

da Præsten, som var fulgt med hjem fra Kirken, havde talt, gif hun nu og nynnede paa.

„Hørte du det, Grete?“ spurgte Jeppe, da de gif forbi Haven. „Matilde bad os om at komme snart igjen.“

„Ja — det er ikke hendes Skyld, om Græsset gror imellem os,“ svarede Grete og nynnede videre.

Lidt efter sagde han igjen:

„Kan det blive tiere som i Dag, saa vil jeg ogsaa nok komme der ... ja, jeg vil saamænd. I Dag kunde man dog saa et Guds Ord at høre og synge Salmer og Lovsange til Vorherres Pris. Men hvad er det ellers, der opvartes med, naar de har Moder der nede? ... Politik og Djævelskab! Ja, det kalder jeg det, saa kan du sige, hvad du vil, Grete. Politik og Djævelskab og Folkelighed og saadan noget er det, de ellers præfer om ... kan nogen blive salig ved det? ... Jeg spørger: kan nogen blive salig ved det?“ gjentog han med hæbet Røst.

„Nej, nej!“ svarede Grete; „men det ved de jo ogsaa nok ... alt til sin Tid.“ Hun nynnede igjen.

„Ja — alt til sin Tid ... det siger jeg ogsaa: arbejde om Søguedage og Guds Ord om Søndagen, saa har vi nok, Grete; men siden vi fik den her Tærnbane ind, saa farer de unge af Sted Landet over, og og naar de saa kommer hjem til os gamle, saa er det ikke længere nok for dem.“

Grete nynnede. Hun mente slet ikke, det var saa galt fat med de unge.

Lidt henne ad Landevejen indhentede de gamle Kræn Hylmand, der var gaaet foran. Han gif langsomt og støttede sig ved sin Stok, som han satte forsigtig mellem Stenene, at den ikke skulde glide.

„Naa — kommer I nu,“ sagde han og vendte

fig halvt imod dem. „Jeg gif foran, men nu bliver jeg vel bag efter. Det er ligesom med Ungdommen: den sejler os gamle agter ud. Hvem skulde ha' sagt det for tyve Aar siden, Jeppe — det vi nu ser der nede! Da gif vi to og smaapuslede i vore Værksteder og bødede paa gamle Stumper, som vi bedst kunde — nu gaar vore Sønner der nede og laver nye Vogne og Maskiner og sender dem bort med Jærnbanen . . .“

„Ja, Vorherre har givet dem Held med sig,“ svarede Jeppe; „bare de skønner paa det.“

„Du spejelerer for meget, sagde jeg til Axel, da han vilde til at stille an med dette her Vandkraft,“ vedblev Kræn Hymelmand i det de gif videre. „Du spejelerer for meget; det gaar aldrig godt! . . . Jo pyt! Se kun, om det ikke gaar. Er nu ikke baade Drejebænk og hele Stadsen i min Sønns Værksted der nede sat i Forbindelse med Vandkraften? . . . Bare Snoren paa — hvist! — saa farer det rundt, saa man kan dreje et Svingletræ lige saa let, som man kan snyde sin Næse . . . og som de Hamre gaar i Smedjen — jeg har mi—min Sandten aldrig set Magen. Det skulde din Fa'r, den gamle Axel Smed, ha' set, Grete! Hi hi! Det er s'gu noget andet end den Gang, du maatte staa og bruge Forhammeren for ham. . . .“

— Solen var gaaet ned, de fleste fremmede var gaaede bort, og der var nu mere stille nede ved Hammerværket. Kun i Mælkeriet var der Travlhed, da Astenmælken nylig var kommen. Jakob Egholt stod i Skjortærmer og gav Ordre til Folkene. Vandhjulet brusede, og Centrifugen surrede. Mogle unge Folk stod og kigede ind ad Døren for at se, hvordan Fløden risede ud; men ogsaa fordi de ventede paa Mælkerieleverne! Thi naar disse blev færdige, skulde der leges.

— Axel stod ved et aabenstaaende Vindue og tittede ind i Sovestammeret, hvor Matilde var ved at faa Barnet til Ro. Da blev der kaldt paa ham af Smed Hansen, der stod uden for Smedjen og betragtede en ny Plov. Saa forlod Axel Vinduet og gik hen til ham. Men inde fra Sovestammeret hørtes Matilde slynge dæmpet og blidt:

„Sov nu sødt du lille...“

*

*

*

Til Slutning skal her endnu kun fortælles, at hvorvel Axel for længe siden har opgivet Haabet om at blive Digter, saa kan det dog hændes for ham saa vel som for andre skikkelige Mennesker, at han en enkelt Gang kommer til at skrive et Vers eller to og har Fornøjelse deraf.

Og Fiolinen er ham endnu en trofast Ven, men den gjør ikke Fordring paa at være mere. Stundum hænder det dog, naar noget gaar ham imod, eller han i en mørk Time kommer til at tvivle paa, at han magter den Opgave, han nu har sat sig, at han tager sin Violin og spiller saa længe og saa vemodigt, at Matilde bliver betænkelig derved. Men da gaar hun ind til ham og tager lempeligt Fiolinen ud af hans Haand, og saa er det hende og ikke den, der bringer ham Trøsten og Kraften.

Kvindeforger

af

Folkvar Krag.

yrtaarnet laa ude paa Landtungen, hvor
Fjorden og Havet mødtes. Fra Landsbyen,
hvor jeg boede, var der kun en lille
Fjerdingvej der ud, og dog havde jeg end-
nu ikke været der, men kun nu og da sendt
et venligt Blik ud til det hvide Taarn, der stod en-
ligt, men dejligt bag det store frodige Engparti med
Havet til Baggrund og Smaapletter af Rydstov hist
og her i Rammen.

Saa en Sommersøndag Eftermiddag med Solskin
og lyseblaa, skyfri Himmel tager jeg og gaar ud over
de flade Enge for at se, hvordan de kan tage sig ud
en solblank Julidag med deres knæhøje Græsdække, der
er gjennembævet med gule, røde og lilla Blomsterhoveder
og store, blaa Forglemmigejer langs Bækkens gjenskin-
nende Striber.

Dg uden for glimtede og funklede Havet og Fjorden,
som om de selv var Sole, som om de vilde sende til-
bage til den store Sol en Gjentjærlighed for Lys og
Sommerlykke.

Inde i Landsbyen havde Luften været stille og lummerhed, blandet med Støv fra visjende Røer, men her ude rørte sig Havets kølige, saltfriske Vind. Ganske svagt vuggede den de tunge Blomsterhoveder, gød Sundhed og Fylde i deres Pynt, og Blomsterne gengjældte dens Venlighed ved at luge den lidt og fylde den med sin tusendartede Duft.

Men nu, om en Dag eller to, saa vilde hele Herligheden falde, saa kom Høstmanden med sin Le og jog Tavsheden bort, og bag efter kunde Havvinden lege med sig selv og kysse sig selv, for saa var Blomsterne døde. Og saa kunde det ikke nytte Viben noget, at den skreg og kredsede for at værges Helligdommen, for Odelæggesdagen var kommen.

Naar man skal ikke være sentimental eller rørende eller saadan noget, og derfor tog jeg ogsaa mine Dine fra Engen og rettede dem mod det hvide Fyrtaarn.

Og saa gik jeg der ud.

Fyrmeisteren og hans Kone var ikke hjemme, men jeg blev meget venlig modtagen af et yngre Menneske, Fyrmeisterens Medhjælper. Hans venstre Arm var visken, ellers var han et kjønt Menneske, der gjorde et tiltalende Indtryk paa mig, maaske fordi der over hans Væsen var noget, beslægtet med den Natur, der nys havde smittet mig paa Engen, baade det friske og aabne og dog bag ved det et lille Anstrøg af Tungvind.

Ekjønt vi var midt i Østdanmarks Egne, saa turde jeg holde en mod ti paa, at han var en Midt- eller Vestfyde.

Snart blev vi helt kjendte. Han viste mig over og op i Fyrtaarnet, fra hvis Top Havets Smaabølger og Engenes Blomster svandt bort for Synet, saa Havet syntes ene blaat og Engene ene grønne, mens nye Bidder

aabnede sig for Øjet med hvide Kirketaarne eller hvide Sejl. Og Fjorden syntes her oppe fra halvt saa smal, men dobbelt saa lang og bugtet som nede ved Kysten.

Jeg tog min Riffert frem og rettede den ud mod Havet, han stod og saa ind over Land.

„Er De født Kystbo?“ spurgte han.

„Ja!“ svarede jeg, mens jeg rettede Rifferten mod noget blinkende hvidt, jeg kunde ikke rigtig blive flog paa, om det var et Sejl eller en Maage.

„Det er jeg ikke,“ vedblev han, „men er det ikke mærkeligt, det slaar i Reglen aldrig fejl blandt de mange rejsende, der kommer her, at er én en Kystbo, saa ser han mest ud over Havet, og er han en Landkrabbe, saa ser han ind over Landet. Jeg fortaber mig ogsaa gjerne i Udsigten vest paa, skjønt jeg nu er godt kjendt med Landet.“

„Hvor er deres Hjemegn?“ spurgte jeg.

„Inde ad Viborgkanten.“

„Pyh!“ sagde jeg smilende.

„Ja ikke sandt! Det er latterligt at se efter den her, men jeg synes dog, der er noget, som gjør Eindet godt, naar man retter Blikket der imod i Steden for at vende det til den modsatte Kant.“

„Ja,“ svarede jeg, „Kjærlighed og Vængsel stirrer altid efter Udvej, selv midt i Haabløsheden.“

„Ja, og der bor min Moder,“ søjede han til med affluttende Betoning.

Senere fulgte jeg med ham over i hans eget Værelse; det var et Voftskammer, men var, som hele Vejligheden, hyggeligt, næsten pillent fint. Han havde mange gode Bøger, og jeg mærkede, at han havde brugt dem flittig i de mange Vaagenætter. Tillige havde

han Gaver og Øvelse i at lave mange Ting, skjønt hans ene Arm jo, som sagt, var visken. Jeg erindrer blandt andet hans Færdighed i at tegne Billeder efter Fotografier og nogle Navarbejder af ham. De forhavjede mig ligesom ved deres Korrekthed og nettede Udførelse.

Mens han viste mig sine Arbejder, faldt et løst Blad med et skrevet Digt paa ud af en Mappe. Han blev øjensynlig forlegen derved, men jeg fik dog Lov at læse det:

„Hjem, mit Barndomshjem, hvor Lyngen gror,
Livets bedste Baand til dig mig binder,
der min egen, gamle Moder bor,
der jeg har saa varme Barndomsminder.

Ode, ensom er din simple Jord,
ingen Træer skygge over Heden,
kun et Hjulspor sig til Byen snor,
Lyngen overgror det, kort og fæden.

Og dog elsker jeg dig, mørke Hjem,
intet Sted saa vidt kan Djet række,
Syner staa i Sol og Havus frem,
og din dybe Ro kan Alvor vække.

Naen glider, bugtet, blaa og bred,
farvet dunkeldyb af Bakkeshygger,
til det fjerne Hav i Vesterled,
Solen gyldne Broer paa den bygger.

Skovens Fuglesang ei kjendes her,
dobbelt vidt dog Højens Klager høres,
og ved Værkens Nøst i Morgensfær
Hedebødens Sind til Andagt røres.

Fattigt dog min egen Moder bor,
ingen har saa lidt som hun der ude,

fattig hendes Seng og Dragt og Bord,
 Velde blindet har den lille Rude.

Dog, min Moder, fattig er du ej,
 jeg vil nætte dig og om dig hygge,
 til en Gang din Sjæl skal finde Vej
 til det Hjem, hvor Sejerspalmer stygge.

Minder fra mit stille Barndomshjem
 og min Moders hjærtevarme Lære
 kalder nu i Hjærtet Blomster frem,
 som mit Levned's bedste Frugt skal bære."

— Der stod et Vindue aabent ud mod Havet,
 og gjennem det hørte man tydelig Bølgernes Slag
 mod Bækkens Grund. Luftningen var nu, hen imod
 Aften, bleven til en svag Blæst, og Bølge paa Bølge
 hævede sig der ude som uformelige Vandmasser, spidsede
 sig til og rullede med vøgende Brus og skumklædte
 Rygge ind mod Fyrtaarnet, som vilde det hæbne sig
 paa denne Skildbagt, der var stillet op imod det for
 at hindre det i dets lumste Rovlyst.

Men det hele var kun Spøg. Bølgerne snappede
 kun truende efter Taarnet, som naar en stor, fredelig
 Hund bjæffende snapper efter en fireaars Pusk, der er
 kommen i sin struttende Stads. Det viste kun Tænder,
 men bed ikke.

En Tid efter flyttede jeg fra denne Egn ind i
 Midtjylland. Og nu maatte jeg forlægge mine Tod-
 ture fra de grønne Strandenge og stenede Ryster til de
 mørke, næsten uendelige Heder med deres Virvar af
 Aløster og Bakkefjæder.

En Sommerestermiddag nærmede jeg mig paa en
 saadan Tur en lille Hedeby. Hea var bleven mæt af

at vandre i den mennesketomme Natur. Den Uventyrglans, som for Turistens Øje synes at hvile over disse tavse, jomfruelige Steder, naar de krogede Gulveje for første Gang fører ham bort fra Kulturverdenen, var forsvunden. Hvad der laa til begge Sider af de lyngovergroede Vejgrøfter — enten det nu var mægtige Bakkedrag med blaaslørede Kloster eller Farvepletterne i Heden, ildrøde, snehvide, kaalgrønne eller gule, alt efter som de var dækkede af Rødknæ, Boghvede, Kartofler eller Rug — det lod jeg alt sammen være, hvad det var, og stirrede blot længselsfuld — og sulten — i Retning med de to dybe Hjulspor, der som to hvide Streger pegede ind mod en hvid Klump, den fullede Landsbykirke.

Der boede en Degn der inde i den stille, fattige By, som ejede en blød Sofa, et gjæstfrit Bord, en „lang“ Pibe Tobak og — en rar venlig Røne.

Søs ham slog jeg mig naturligvis til Ro for denne Dag og fulgte med ham op til Kirken for at ringe Aftenklokken — ikke her som i urofyldte Egne for at ringe Dagens Travlhed til Ro, men for at blande en Tone af Højhed over den vidtstrakte Fred.

Paa Vejen kom vi forbi et forsaldent Hus.

„Det er Fattighuset,“ sagde Læreren.

„Ja saamænd!“ svarede jeg og fik nogle af de Tanker, man kan faa ved at vandre velmættet og vel-forsørget forbi et Fattighus.

Bag det var en ikke lille Have, og Læreren førte mig hen til Bejdiset, for at jeg kunde se over i den. Den var inddelt i mindre Stykker, saadan at hver af „Lemmerne“ havde en Have. De fleste Stykker laa halvt overgroede af Ufrugt med lidt forkrøblet Kaal,

men et enkelt Stykke dannede en saa paafaldende Mod-sætning til de øvrige, at man maatte studse derved.

„Se, hvilken Kaal vi avler her ude paa Heden!“ sagde Læreren triumferende.

Der var Hvid- og Grønkaal saa kraftig som i nogen Gartners Have, samt alle Slags almindelige Røffen-urter, og hele Partiet var velordnet og velrenset.

„Det er Ma' Rødgaard hendes,“ sagde Læreren, der havde tilegnet sig nogle af Egnens Sprog vendinger. „Hun er hele Byens Gartner, skal jeg sige Dem, for vi er jo nogle Sinkere i denne Retning. Skal vi bruge lidt Kaal, Gulerødder eller andet Suppegront saa maa vi altid om til Ma' Rødgaard. Og vi faar det gratis paa en Maade. Jeg skal sige Dem, de fattige gaar jo om efter en Taar Mælk og Uld og saadant. De øvrige tigger det ligesvem, men Maren vil helst betale med sin Kaal og sine Gulerødder, og det er jo forresten pænt nok af hende.“

Mens Degnen ringede, tænkte jeg — med Skam at melde — paa Maren Rødgaard og hendes Kaal, og da vi gik tilbage igjen, kigede jeg atter over Diget. Men nu sad der en ældre Kone der ude paa en Trillebør og læste i et Blad ved Aftenskjæret.

„Det er hende,“ hviskede Læreren.

Hun saa os og hilsede, og vi bøjede os ind over Diget og indledede en Samtale med hende. Jeg kunde godt mærke, hun var glad over, at jeg syntes om hendes Kaal, og saa kom jeg til sidst over i Haven til hende for rigtig at se alt efter. Siden faldt mine Øjne paa Bladet, som hun havde lagt paa Trillebøren, det var et ældre Nummer af et underholdende Søndagsblad.

„Og De kan ogsaa nok læse?“ spurgte jeg, lidt

forundret over at træffe saadan Beskæftigelse og Evne i et Hedefattighus.

„Ja, Gud ske Lov!“ sagde hun, „saa meget har jen da lært.“

Det faldt mig ind, at dette „Gud ske Lov“ var intet Mundskvejr. Det, at man selv i de fattigste Hytter i Danmark kan læse et godt Ord, det er rigtig værd et varmt „Gud ske Lov“.

Bladet havde et Indledningsdigt, som jeg løb igjennem:

— — — — —
— — — — —
„Aaen glider, bugtet, blaa, og bred,
farvet dunkelby af Bakkeskygger,
til det fjærne Hav i Vesterled,
Solen gyldne Broer paa den bygger.“

— Det var, som en kjendt Stemme talte til mig fra et fremmed Ansigt, men jeg kunde ikke komme paa Sporet, før jeg læste de sidste Strofer:

Minder fra mit stille Barndomshjem
Og min Moders hjertevarme Lære
kalder nu i Hjertet Blomster frem,
som mit Levned's bedste Frugt skal bære.“

„Dette Digt er skrevet af en af mine Venner,“ sagde jeg og saa med en uvis Anelse paa Konen.

„Er det!“ sagde hun og saa overrasket paa mig, „ja, jeg skal betro Dem, at det er skrevet af min Søn.“

Disse sidste Ord føjede hun til med samme udsælselige Glæde som den, hvormed hun havde fremvist sin Kaal.

Nu var Ubekjendtskabets Stillemur væltet mellem os, jeg var strax en fortrolig Kjending for hende, da

hun mærkede, at jeg kjendte hendes Søn rigtig godt. Jeg fortalte hende om hendes Søns Opholdssted, som hun aldrig havde set, og hun fortalte mig, at han vedblivende havde det godt.

Saa sagde vi god Nat til den gode Kone, og henne i Skolen satte jeg mig ved det aabne Vindue og rensede de støvede Lunger ved at indaande den ublandede, kolige Hedeluft, og Aftenrøden døde mere og mere hen og lod den blaa Himmelhvælving med sine Stjærner brede sig over Jorden, og Dagslyset trak sig mere og mere tilbage fra det mørke Jordsmon, saa Omri'sene gled ud i Dunkelhed. Læreren sad ved Stueorgelet og spillede og sang:

— — — — —
 „ej Verden larmer mer,
 fro smiler Maanen til sin Sky,
 til Stjerne, Stjerne ser!“

For her ude var man endnu ikke groet over de gamle Sange.

Vi havde fiddet længe tavse efter Sangen. Min Tanke dvælede uvilkaarlig stedse paa den gamle Kone med sin flinke, banføre Søn og sin Kaal, indtil den formede sig i Spørgsmaal til Læreren om disse to Menneskers Livshistorie; og han fortalte. Jeg skal ikke trætte Læreren ved nøjagtig Gjengivelse af, hvordan Fortællingen faldt med sine Spørgsmaal og Svar, men skal gjengive den jævnt og ligefrem, som den formede sig for mig, hver Gang jeg senere gjenkaldte mig det fortalte Levnedsløb.

*

*

*

Det var i mange Stykker en lille Hverdagshistorie og begyndte som de fleste unge Pigers med, at hun blev Kjæreste med en Karl. Om Sommerastenerne sad de ofte der ude paa de bløde Hedebakker og lobede hinanden Kjærlighed og Fremtidslykke. Der syntes at ligge et lyst Liv for dem, for de havde Raad til at købe en lille Bondegaard, og de havde begge Lyst og Anlæg til at arbejde.

Før de blev forlovede, havde han rigtig nok haft lidt Gang til at søge om i en Smule Smugtro, der var i Byen, hvor om Vinterastenerne flere unge Karle samlede sig for at spille Kort og drikke Snapse, og det havde hun syntes mindre godt om. Men nu, siden de blev Kjærester, holdt han sig rent borte der fra, nu vilde han allerhelst altid være sammen med hende, og hun var glad for hans Kjærlighed.

De blev gifte om Foraaret, og den første Sommer delte han trolig mellem sit Arbejde og hende. Han sled af Hjærtens Lyst og aflede godt; det var alt det, han kunde have Stunder til at være lidt sammen med sin unge Kone, og naar hun var færdig med sit Arbejde hjemme, saa vilde hun intet hellere end ud og ræffe ham en hjælpende Haand. Der arbejdedes med Lyst, for Hjærterne var fulde af Lykke og Kjærlighed.

Men da Efteraaret kom, og Aftenjædet begyndte, blev Niels Rødgaard noget forlegen med sig selv. Han var saadan en rigtig Birkenatur, der ikke kunde stilnes ved sine egne Tanker en Times Tid, men maatte have noget mellem Hænderne. Maren saa hans Forlegenhed, og tænkte paa, hvad hun skulde saa at sige sætte ham med. Først foreslog hun, at de skulde holde en Avis, de havde jo gode Raad dertil, men Niels havde faaet en forsjømt Skolegang og havde nu

faa megen Møje med at hakke sig igiennem Vinjerne, at Indholdet gik tabt for ham. Det havde før været almindeligt paa denne Egn, at Mandfolkene „bandt“ Udvareer, men dette var allerede i hans Barndom gaaet stærkt af Mode. Gaardmændene havde nu lært at af-
tvinge Hedejorden et rigeligt Udkomme, og de savnede Syn for, at Arbejdet ikke blot er til Gavn og Nød-
tørst for Kroppen, men ogsaa til Glæde og Betsignelse for Sjælen. Dette gamle Aftenarbejde var derfor nu gaaet over til at blive „Kvindearbejde“, og Niels Rødgaard havde saaledes heller ikke lært at „binde“.

Saa strængte Maren sig an for at underholde ham med Spøg og Samtale og søgte at faa ham til at hjælpe sig ved et og andet Pilleri.

Men allerbedst, som hun syntes at have ham lidt i Gænge, fik hun en ny Modstander.

Gaardmændene gik just ikke hen i Smugkroen, men derimod holdt de meget af at samles med enkelte Naboer i en eller anden Gaard. Det var den gamle Bane fra „Bindestuernes“ Tid, der gik igjen, men nu, da de ikke havde Bindepindene mellem Fingrene, thæde de til Kortene. Og saasom man bliver tør i Munden af at sidde og væde Fingrene, naar man skal tørre ud af Kridtstregerne paa Bordpladen, saa vankede der en blank „Dram“ med det samme. Mændene morede sig saa med Bysset imellem sig ved den øverste Bordende, mens Konen og Pigen brugte Kof og Kartet i den dunkle Kaffelovnsfug, og de halbvogne Puslinger sov med Arme og Hoved hvilende paa den nederste Ende af Bordpladen.

Der var en ung Nabogaardmand, som var slem til at komme og friste Niels Rødgaard til at følge med til et saadant Lag. De første Gange, han kom,

saa Niels spørgende hen til sin Kone, som vilde han sige: „Skal jeg gaa med et Djeblif? Det er saa støvende at sige nej, det er jo da vore Naboer og stikkelige Folk!“ Og Enden paa det hele blev jo, at han listede med.

De første Aftener kom han virkelig ogsaa hjem efter et „Djeblifs“ Forløb eller i hvert Fald ved den Tid, de plejede at gaa til Ro, og han kysjede ømt sin Kone og forsikrede, at ingen Kone forstod at have saa hyggeligt og rart et Hjem som hun. Naar hun kysjede ham, kunde hun jo godt mærke en Smule Brændevinssduft ved hans Ande, men ellers fejlede han intet, og hun var glad for, at han kom nu til Sengetid, hun kunde ikke godt gaa til Ro alene.

Hen paa Vinteren fødte hun saa en lille Søn.

Men Niels Rødgaards Udflugter blev hyppigere og længere med hver Vinter, der siden gif, og endskjønt ingen endnu kunde kalde ham andet end en paa-passende og pæn Mand i det daglige, saa behøvede man ikke som Maren at kysje ham for at mærke, at han havde smagt Brændevin, naar han kom hjem fra Gilder eller Sammenkomster. Det skete ogsaa nogle enkelte Gange, at han faldt i Sovestuen over et eller andet.

Maren Rødgaard talte kjærlig og bønlig med ham om den Fare, der trueede ham, og naar hun laa alene i den store Seng med sin lille Dreng og ventede paa ham, saa foldede hun sine Hænder i Mørket og græd til Gud over sin Sorg og sit Savn.

Og naar hun imellemstunder fik ham overtalt til at blive hjemme og gaa til Ro med sig, saa kunde hun ikke sove, før hun fik takket Gud derfor.

Men Niels var kommen paa en Glidbane, hvor han ikke vilde eller kunde sige stop.

Blandt de Forholdsregler, hun traf for at holde igjen, satte hun især sin Vid til en. Hun fandt paa at forlægge Sammenkomsterne til deres eget Hjem, og skjønt Niels i Forstningen satte sig derimod, fik hun det dog ordnet saaledes. Hun søgte saa at give det hele Præg af et lille Vennelag. Hun snakkede op med Mændene i Spøg og Alvor for at trække deres Tanter lidt fra Kortene og Skillingerne, og hen paa Aftenen opvartede hun med en dampende Eggekage og Kaffe. Men hvor blev hun ikke stuffet, da Eggekagen kun listede saa mange flere Snapse ned, og den gode Kaffe fyldtes med Brændevin. En Aften senere tabte hun sin Taalmodighed og søgte at fjerne Glassen fra de halvt berusede Mænd, men fremkaldte kun derved en styg huslig Scene, i det Niels Rødgaard for sin egen mandlige Værdigheds Skyld mente tydelig at burde vise Gæsterne, hvem der var „Vand i Huset“.

Fra den Dag samlede man ikke mere i Niels Rødgaards Gaard, og nu var det sorgelige Forhold modnet, kun dets Følger stod tilbage.

Gaardens Velstand gik svært tilbage, thi da Manden svirede og vaagede om Nætterne, maatte han jo sove om Dagen. Hans Omgangskreds blev mere og mere de værste Drankere, og Dagen maatte tit forlænge Natten. Ved Markeder gjorde han taabelige Handler, og et Par Gange kom han galt afsted og maatte blive paa Sygestuen i Kjøbstaden.

Maren Rødgaard græd nu ikke længere, men søgte at holde lidt igjen paa Gaardens Forsald og passede i øvrigt sin lille Dreng. Men paa dette Tidspunkt fik vel hendes Ansigt det Udtryk over Dine og Læber, som tyktes at bære Vidne om en nys astørret heftig Braad, og som det siden ikke havde tabt.

Man talte i det lille Gedesogn om, hvor nær det Tidspunkt var, da Niels Rødgaard maatte fra sin Gaard, og de ulevede Kællinger og Mænd haabede i deres stille Sind paa, at det maatte ske, mens de levede, saadan at de kunde faa det at se med.

En Søndag Eftermiddag i Juni var det noget tordenlummert, man havde haft enkelte Lyn og Skrald. Niels Rødgaard sadovre ved en Nabo og spillede Kort, han havde været derovre en Times Tid og havde hele sin Opmærksomhed samlet ved Spillet.

„Jeg tror, til Fanden, der er Ild i din Gaard, Niels!“ siger en af Mændene, der havde fiddet og set ud ad Vinduet.

De smider Kortene og springer til Vinduet: Quen slog allerede ud af Ladebygningens Tag, og der hørtes Brandraab fra Gaden. Den lille By savnede dog baade Sprøjte og Branddam, og Gaarden stod ikke til at redde; enhver søgte kun at redde en eller anden Gjenstand af Løsoret Niels selv fór fra Sted til Sted og var meget optagen af at redde.

Pludselig raabtes der af en Flok Kvinder: „Aa, Ellen, Ellen!“ og snart lød det igjen rundt fra den brændende Bygning: „Ellen, Ellen!“ uden at de fleste dog vidste, hvad der egentlig var i Vejen med Ellen.

Ellen var en gammel Ustægtskone, der havde sit Ophold af Niels Rødgaards Gaard. Kom man ind i Stuehusets snævre Forstue, saa var hendes Stue lige frem for Indgangsdøren, mens Niels Rødgaards Vej-lighed var til højre. Da Branden begyndte, havde hun været ude, men nu var hun intet Sted at finde, og nogle Kvinder var derfor faldne paa den Tanke, at den gamle, der var meget gjerrig, og som havde grædt for sine Sengeflæder, igjen havde vovet sig ind

i Stuebygningen og nu var bleven overbældet af Røgen.

Et Par Karle vilde vove sig ind i Forstuen, men et Klædestab spærrede for Indgangen — man havde prøvet paa at redde det ud fra Niels Rødgaards Stue, men kunde ikke faa det ud ad Yderdøren og havde derfor forladt det uden at tænke paa, at det spærrede Udgangen fra Ellens Stue, og uden at ane, at huu i Mellemtiden var løben ind.

Nu anede man, hvordan det var gaaet, og mens en Flok grædende Kvinder samlede om Indgangen, splintrede Karlene med en Krafsanstrængelse Skabet og banede Vej til Værelset.

Maren Rødgaard stod med sin lille, sybaars Knægt ved Gaanden og ventede med Rædsel paa, hvad der vilde komme.

Men samtidig lod et hæft Skrig hende ved Bryggersdøren; thi ud ad denne kom Ellen pludselig styrte. Hun faldt i samme Nu, og det saa i Graastand næsten ud, som om en brændende Stolpe faldt fra Bygningen, thi der var Ild i hendes Klæder og Haar. Det var ikke hende, men Niels Rødgaard, der havde ffreget, thi han var ivrig sysselsat der henne, og hun faldt næsten over ham.

De Spande Vand, man havde holdt til Rede ved Indgangsdøren blev slaaede paa hende, og man samlede nu sin Opmærksomhed og Tænde om hende, mens Gaarden brændte til Grunden. Men Ellen havde faaet for meget, og hun døde under store Alarmer Dagen efter.

Der blev holdt Brandforhør, men intet mistænkeligt kom frem, thi vel havde Niels de forfaldne Bygninger godt asjurerede, men han havde jo været fra-

værende, da Ilben opkom, og det blev antaget, at Branden enten maatte stamme fra Tordenen eller Uforsigtighed fra den gamle Kones Side.

Niels Rødgaard lejede Bolig i en gammel Ustægtsleilighed og gjorde Forberedelser til at bygge.

Men denne Begivenhed havde gjort et svært Indtryk paa deres lille Søn og næsten gjort ham forstyrret af Angest. Om Natten maatte Maren lægge sig hos ham og trykke ham fast ind til sig for at faa ham lidt til Ro. Han havde holdt saa meget af den gamle Ellen, som han kaldte Bedstemoder, og det var vel især det, at han havde set hende, da hun styrtede ud, og hørt hendes Skrig senere, som havde fyldt ham med Gru.

Niels Rødgaard, som ellers plejede at forkjæle sin Søn, var irriteret derover, han hørte hans mindste Klynken om Natten og truede ham hidsig med Bank. Denne Angest vilde ikke svinde bort hos Drengen, skjønt Niels Rødgaard satte igjennem, at Maren ikke maatte ligge hos ham.

Et Par Maaneder efter Branden var det et hæsligt Vejr en Nat. Det tordnede og lignede af og til, og tunge Regnstyer gjorde Sommernatten mørk. Vindstøddene frembragte enkelte Knirk oppe paa Loftet, og Stuedøren slog med visse Mellemrum nogle hurtige, taktfaste Slag. Niels Rødgaard og Maren laa i Sengen og lyttede til, og Anægten smaaped af Angest i sin Seng ved Siden af.

Maren vilde have Niels til at staa op og se Huset efter, det kom hende for, at Smaabragene fra Loftet lød, som om de hidrørte fra noget, der brændte. Niels Rødgaard sagde, at det var noget Kvindfolke-

flubder, og vilde ikke staa op, og Drengen lyttede og svedte i Sengen.

Til sidst blev Niels vred og bad Maren holde Mund, for nu vilde han sove. Der blev ogsaa om- trent en Times Stilhed, under hvilken Knægten faldt i en urolig Søvn, men pludselig fór han op, som et Lynglimt fyldte Stuen, og raabte forvildet: „Aa, Bedstemor', aa Bedstemor' brænder!“

Niels Rødgaard sprang op. „Vil du tie!“ raabte han og rev Drengen ud af Sengen. „Vil du sove! Her ligger din forbandede Unge og holder os vaagne alle sammen!“ Zmens bankede han løs paa Drengen, ruskede ham i Armen og smed ham til sidst hen i en Krog.

Drengen tav øjeblikkelig, da han mærkede den op- bragte Faders haandfaste Tag, men Maren sprang ud af sin Seng og greb fat i Niels. „Er du gal,“ raabte hun. „Slaar du Drengen fordærvet, fordi dit eget Sind er i Uro — der er maaske en anden, der skulde have Utaffen, fordi vi ikke kan sove!“

I Mørket saa hun ikke Virkningen af sine Ord i Niels Rødgaards Ansigt, men han greb hende i samme Minut og smed hende ud i Forstuen og bag efter Drengen.

Drengen klagede sig i sin Arm og tog efterhaanden til at græde voldsomt af Smerte. Tordenvejret og Stormen var stilnet af og Skyerne borte. De første Striker af Morgensolen lagde sig over den rensede Hvælving og gjorde det næsten lyst. Maren Rødgaard lagde sig ned og undersøgte Armen. Drengen klagede sig, naar hun rørte ved den, han kunde ikke løfte den op, og den b gyndte at hovne mellem Skulderbladet og Albuen. Armen var sitterlig brækket paa den fjønne, friske Dreng!

Følelser af Angest og Raseri steg op i Maren's Bryst og kæmpede om Overtaget. Hun havde baaret Nielses Udskejelser med Taarer, tiet til hans Skandaler og Urimeligheder, ja endog ladet ham i Fuldstab lægge Haand paa sig; men nu havde han slaaet hendes eneste Varn, hendes Haab og Trøst, til en Krøbling . . . hun havde hørt ham der inde famle efter sin Flaske og hørte nu hans ravende Træskofridt over Gulvet.

„Du har slaaet dit eget Varn til Skamme, dit Umenneske!“ raabte hun og slog rasende paa Døren.

Men saa højede hun sig ned over Drengen og græd voldsomt, ikke trodsig, men brudt og ulykkelig, mens Niels Rødgaard som Svar paa hendes Raab ravede hen og krogede Døren.

Men denne Historie kunde ikke skjules; der maatte Læge til Drengen, og Niels Rødgaard kom ud til Herredsfogden.

Efter et Par Forhør havde han bekjendt for Dommeren, at han selv havde brændt sin Gaard af.

Han døde et Mars Tid efter i sit Fængsel. Den Afholdenhed, som Fængselslivet paanødte ham, klarede hans Tanker paa det sidste og lærte ham at se den Forbandelse, som de tilsyneladende uskyldige Aftenmøder med deres Kort og Smaasnapse havde ført over et Hjem, som fra først af havde været bygget paa Kjærlighed og Arbejdsglæde.

Og Maren Rødgaard besøgte ham paa Dødslejet og de kyssede hinanden inderlig og varmt til Afsked som forudm ude blandt de bløde, brune Bakker, dog ikke som da med smilende Ansigter og Hjærter fulde af lyse Haab, men med Ansigter, hvori tunge Mar havde skrevet deres Saga, og med Hjærter, som overfyggedes af mørke Fortidsminder. —

Naar hun havde taget sig det saa nær, som saa mange Kvinder før og siden hende har baaret med nogenlunde No, saa kunde Grunden kun være den, at hun havde elsket Niels Rødgaard med hele sit varme Kvindehjerte. —

Hvordan det senere gik, var snart fortalt. Efter Gaardens Salg ejede hun aldeles intet. Hun havde faaet frit Husly i Fattighuset, men Føden og Klæderne klarede hun selv, og naar hun her ude kunde tjene sin egen Føde, især mens hun havde Drengen, saa maatte det kaldes godt. Tyve, tredive Kroner til Husleje kan en fattig Kone vanskelig tjene paa Heden.

Fra hendes Søn vidste jeg, hvordan hun havde opdraget ham. Hun havde siddet oppe ved sin Kof Nætterne ud for at tjene saa meget, at hun kunde beholde sin Dreng hos sig og holde ham stadig i Skole. Det er næsten utroligt, men sandt, at hun, som aldrig selv havde læst Geografi, paa sine gamle Dage selv lærte sig at finde Rede paa et Danmarkskort for at kunne hjælpe sin Dreng. Hendes Flid var det, som havde bevirket, at Præsten ved Konfirmationen kunde sige, at Maren Rødgaards Dreng var den bedst oplærte Konfirmand, han havde haft i dette Sogn.

Men hun nøjedes ikke hermed.

Der var en Utrættelighed over hende for at lære denne Dreng, som om han skulde vide Besset paa alt. Hun lærte ham at strikke, saa godt han kunde med den svage Arm, at binde Lyngkoste o. s. v., og da Drengen havde megen Lyst til at sidde og tegne, købte hun Papir og Blyanter til ham og fik Degnen til at vejlede ham lidt. — At hendes sørgelige Erfaringer havde bidraget mægtig til at spore hende fremad i den Retning, var indlysende for mig.

At Drengen senere var kommen saa langt bort fra hende, var gaaet saadan til, at den Præst, som havde konfirmeret ham, var bleven forflyttet ud til Sognet med Fyrtårnet, og han havde skaffet den vanskelige Dreng denne Ansættelse.

*

*

*

Det var nogle faa Aar efter, at jeg en Efteraarssdag var i Viborg. Jeg havde udrettet mine Vender og var træt af at staa og hænge ude i Kjøbmandens kvalme Butik, mens jeg ventede paa den Mand, jeg skulde kjøre hjem med. Saa gik jeg mig en Tur ned ad mod Banegaarden. Det morer mig stundum at sidde og ryge en Cigar inde i Ventesalen og se paa de til- og bortrejsende, paa Modtagelses- og Afrejsescener, de mange Hoveder med deres Rejseansigter paa og nogle tjenerdannede Kuffer, der i Samdrægtighed med rødnejsede Postbude væder Livets Tørhed med en halv Bajer.

Der kom en ældre Bondekone, forjaget og urolig, ind i Salen med et Par Bylter under Armen. Hun saa sig forvirret og fremmed omkring, men jeg kunde ikke se hendes Ansigt, da det var tæt indpakket.

Hun gik hen til Restavrationen og bad om Billet til Toget. Men paa Restavrationen havde man travlt og gav ikke meget fra sig uden Penge, især ikke til gamle Bondekoner, og hun blev kort vist af, mens man dog som en Slags Underretning pegede mod Døren til Forhallen.

Jeg rejste mig og gik hen til hende for at hjælpe hende til rette. Det var Maren Rødgaard — det An-

figt kunde jeg kjende igjen, skjønt det i Dag havde et Overtræk af Rejssespænding og dog Veltilfredshed.

„Nu er min Søn bleven Thyrmeister,“ sagde hun, „han har arvet Pladsen efter den gamle, som er rejst, og nu er han ogsaa bleven gift med en Pige der nede fra — her skal De se!“ vedblev hun og gravede i sin ene Bylt; jeg lod hende have Ulejligheden, da jeg nok gad se et Billede af min unge Vens Kone. Hun viste mig et Billede af en ung Kvinde, som syntes et have skjønt, kjærligt Ansigt.

„Og de skriver begge to til mig, at de har saadant et fint og rart Hjem, lige saa fint som Præstens hjemme, skriver min Søn, ja det er nu kun Spøg, forstaar De nok, men Gud give dem Tilfredshed og Glæde i det! Men nu har de begge holdt paa, at jeg skal rejse ned og bo hos dem for bestandig; Herregud, jeg er jo kun et gammelt Skrummel, skrev jeg til hans Kone, men nu er det da Meningen med min Rejse alligevel.“

„Gjorde det Dem nu ikke ondt at sige Farvel til Hjemmegnen?“ spurgte jeg.

„Na, ja — jo — jæn har jo meget at tænke paa, naar jæn vender Ryggen for bestandig til det Sted, hvor jæn har levet over et halvt hundrede Aar, men det er da mine egne Børn, jeg rejser til, og jæn vil jo ogsaa nødig ende i Fattighuset.“

Saa snaksom hun var bleven, den gode Ma' Rødsgaard, hun var som ti Aar yngre i Dag.

Et Kvarter efter havde jeg skaffet hende og hendes Pakter til rette i en Jærnbanevogn. En Betjent havde lovet mig at hjælpe hende i Løngaa, og jeg rakte hende for sidste Gang Haanden igjennem det aabne Vindue.

„Hils, hils Deres Søn og hans unge Kone!“

sagde jeg. „Guit hu — hu=uit!“ hvæsede Lokomotivet og dampede bort.

Saa gik jeg alene op i Byen igjen. Jeg valgte Bejen langs med Søen. Det var Efteraar, men Solen gød dog en behagelig Glans ud i den lette Luft, Søen laa med jomfruelig, hvidblank Renhed, og Almildkloster Skov og længere mod Syd de store Hedebacker spejlede sig selv med Hovedet nedad paa den anden Bred. Over Søen snoede sig svævende Røgen fra Toget, der ilte bort med Ma' Rødgaard til hendes Søn — til den hvide Skildvagt ved det blaa Hav. Og paa de solvarmede Tage paa venstre Haand hoppede Spurvvene fornøjede omkring.

Jeg følte mig behagelig stemt her og gik ganske langsomt, og imens erindrede jeg mig, hvad jeg havde hørt fortælle hin Aften af Læreren — og jeg magede det paa min egen Maade sammen med det „Træf“, at jeg i Dag skulde faa i Sinde at gaa ned til Banegaarden og faa Maren Rødgaards Glæde at se.

Det var en lille Lære til mig, fordi jeg da havde dømt stykkevis og glemte, at bag hver Kjærlighedsgjærning maa ligge en Kjærlighedsfrugt. Og for rigtig at kunne holde den Lærdom fast, som jeg havde hentet mig i Dag paa Banegaarden, gik jeg og formede paa at give den Udtryk i Ord. Det lykkedes mig ogsaa, da jeg vendte mig og saa ud over Søen, før jeg drejede op i Byen:

„Na, jo, Gud ske Lov! Der kan ogsaa være varmt Solskin over Efteraarsdage.“

En gammel Historie.

Folkelivsbillede

af

G. Aarslev.

I. Smørmandens Mening om de nødvendige Betingelser
for et lykkeligt Ægteskab.

Di havde en „Smørmand,” der regelmæssig
en Gang hver Uge kom med sin Leve-
ring Smør. Samme Mand, hvis ærlige
Navn for øvrigt var Hans Petersen, kunde
ikke blot skaffe godt Smør, men næsten alle
mulige landlige Produkter. Han havde ogsaa en
Gang skaffet os en flink Pige fra Landet.

Saa en Dag siger min Hustru til ham: „Hør,
Petersen, kan De skaffe mig en god Pige til Novem-
ber?”

Han summede sig lidt paa det: „Ja, jeg ved en;
men det kommer an paa, om De vil have hende.”

„Hvorfor ikke? Er hun ikke flink?”

„Jo, det er en Stadspige; men hun er lidt fin
paa det.”

„Naa, hun bruger maaske for megen Tid til at
pynte sig.”

„Na nej, det vil jeg just ikke sige — men hun er
en stor Gaardmandsdatter her ude fra Bellerup.”

„Af hoad Grund vil hun da hjemme fra?“

„Ja, det har nu saadan sin egen Marsag. Hun er ellers i alt en fornuftig Pige; men med Hensyn til Fremtiden da staar hun sig selv i Ulyset. Faderen, Niels Jensen, har en god Gaard, sidder kvit og frit i den og har endda mange Penge paa Rente. Saa vilde han og Moderen have, at Maren skulde giftes med Sognefogdens Mads, der kunde komme ind i Gaarden med 20,000 Kroner, saa kunde de to jo sidde som Blommen i et Vg. Alle de andre var enige, men Maren var ikke til at drive til det, hverken med det gode eller det onde.“

„Saa har hun maaske en anden Kjæreste?“

„Ja se, det er justement det, der er Ulykken. Hun er bleven rent forgabet i en sølle, fattig Snedker-svend.“

„Er han da ikke et ædrueligt og pænt Menneſte?“

„Han er saamænd saa ordentlig og pæn, som saadant et Menneſte for den Sag kan være. Det var Synd at sige ham andet paa.“

„Og hun elsker ham?“

„Elsker“ — Smørhandleren saa medlidende paa min Hustru, „ser De, Frue, det at elske, som fine Folk altid har saa travlt med, det er noget, der er opfundet af dem, der skriver Kjærestehistorier. Vi simple Folk, vi kjender den Ting bedre. Da jeg var ung, havde jeg nok af og til lidt Kjæresteri med kjønne Piger; men det var kun saadan til Tidsfordriv og Forlystelse. Da jeg skulde have mig en Kone, saa søgte jeg efter en Pige, som var velskabt og arbejdsdygtig og tillige havde en Del Klæder og nogle Skillinger — og naturligvis var af et nogenlunde godt Sindelag.“

Da jeg sandt hende, saa giftede vi os, og vi lever

saamænd meget fredelig sammen. Naar jeg en enkelt Gang har faaet for meget og er lidt urimelig, saa firer hun af, og paa den Maade undgaar vi Spektakel. Hvad nu Mads angaar, saa er han saamænd med Hensyn til Krop godt og solidt bygget. Han har kun den Skavank, at han er links paa det ene Ben; men den Skade har haft det gode, at han blev fri for Kongens Tjeneste. Han er maaske lidt for lystig; men hvad, Herre Gud, han er jo ung. Han sagde meget forsonlig til Maren, at hendes Kjæresteri med denne herre Snedkerjvend vilde han slaa en Streg over, naar hun blot vilde love for Fremtiden at blive fra ham, og det var jo da et rimeligt Forlangende; men hun var saa hvimst, at han ikke kunde komme hende nær. Saa gif det jo i Stykker."

Min Hustru gjorde et svagt Forsøg paa at rkke Smørmændens, efter hendes Overbevisning, kjætterske Mening med Hensyn til Betingelserne for Indgaaelsen af Egtteskab, men hun mærkede snart, at hans Meninger og Erfaringer i denne Retning var saa grundmurede, at ethvert Forsøg paa at rkke dem var frugtesløst.

De kom saa tilbage igjen til Gjenstanden for deres Forhandling — Maren. Denne var altsaa, paa Grund af det mislykkede Egtteskabsforslag og det, trods Forbuddet, fortsatte Forhold til Snedkerjvenden, bleven aldeles usaatet med Forældrene og vilde absolut bort fra Hjemmet.

Da min Hustru kaldte mig til, fik jeg ubilkaarlig Interesse for vedkommende Maren. Smørmænden gif med vort Tilbud, kom næste Uge med hendes Samtykke, og dermed var den Sag afgjort.

II. Niels Jensen vil hellere have en død Datter end en ulydig Datter.

Første November kom altsaa Maren. Der var intet særlig paafaldende i hendes Ydre. Hun havde fyldt sine 22 Aar, var en lille fastsluttet Skikkelse, der struttede af Sundhed og Friskhed, havde et fyldigt, brunt Haar, blaa Øjne, røde Kinder og noget fremstaaende Træk, hvoraf enkelte i Forening med den fremspringende Hage averterede om den Vilje, der havde sat sig til Bærge mod Forældrenes Tvang og brudt med Hjemmet, og denne Vilje kunde af og til i de daglige Forhold give sin Tilværelse til Kjende, dog noget forsigtig og afdæmpet og altid styret af et velvilligt Sindelag mod alle.

At Maren kom fra et rigt Hjem, var øjensynligt; thi hun medførte en Halvkiste og et stort Klædestab propfuldt af Klæder, foruden en Mængde Kasser med en Uendelighed af Smaating, deriblandt flere kostbare Smykker.

Min Hustru blev formelig forstrækket over at skulle have en Pige med sine i saadan solid Velhaben-
hed indlevede Vaner ind i vore tarvelige Kjøbstadsfor-
hold, der ofte maa skjule væsentlige Mangler bag et nogenlunde antageligt og fremviseligt Ydre; men Maren nemmede dog ret hurtig, at man maa sætte Tæring efter Mæring og dog se nogenlunde at ligne andre Menneſker ved saa vidt muligt at følge Stik og Mode. Hendes nuværende Stilling gjorde hende i denne Henseende lærvillig.

I andre Henseender maatte hun pudses og poleres lidt for ikke at støde for meget an mod de almindelige Kjøbstads Samlivsformer. I Begyndelsen nævnte

hun saaledes min Hustru ved Fornavn, som hun hørte, jeg gjorde, eller ogsaa hun sagde „Mo'r“ ligesom Børnene. Mig kaldte hun „vor Fa'r“ eller „han selv.“ Dog, saadant ændredes Tid efter anden, og Marens i landlige Forhold indlevede Vaner og formløse Optræden over for andre bøjede sig efterhaanden ind under Dannelsens Former og Fordringer.

Det havde været Maren strængt at komme bort fra Moderen; thi dennes tvindelige Blødhed og moderlige Omhed havde dog i enkelte afgjørende Øjeblik været forsonlig og imødekommende, medens Faderen stedsse stod fast paa sit Forlangende og satte haardt imod Datterens Ubøjelighed. Ved Afskeden havde Moderen knuget hende i sin Favn; men Faderen havde afvist hendes Kjærtæg og tabs peget paa Døren. Det sidste Afskedsblik tilbage i Stuen — hendes Barndoms lykkelige, lille Verden — viste hende Moderen siddende bortvendt i en Krog hulkgrædende og Faderen staaende tabs og kold midt i Stuen med Øjnene slaaede mod Gulvet.

I de første Dage følte Maren en vis Lettelse ved at være undsluppen Forældrenes Nag og hele det pinlige Forhold i Hjemmet; men efter nogen Tids Forløb fandt vi hende ofte i Graad. Hjemmets Minder dukkede, efter at være tilbagetrængte en Tid af Frihedsfølelsen, efterhaanden op i hende, og hele hendes unaturlige Forhold til Hjemmet og hendes Forældre blev mere og mere klart for hende. Hun sank af og til hen i Selvanklage, og Graaden kom gjerne med det Udbrud: „Det er dog mit eget kjære Barndomshjem, og det er mine egne kjære Forældre, og jeg burde vel lyde.“ Lidt efter kom dog Modsatningen: „Men hvorfor vil de dog tvinge mig, hvorfor vil de for hele

Livet lænke mig til en Mand, jeg ikke kan udstaa. — Nej, jeg kunde ikke handle anderledes — lad saa komme, hvad der vil." Maren tørrede saa Øjnene og tog igjen fat paa sit Arbejde. Denne Skala af Følelser gjennemløb Maren mange Gange, og den endte stedsse med den faste Viljes Slutningsafford.

Den første Gang efter Adskillelsen, Smørhandleren skulde komme, var Maren meget urolig, og hver Gang Døren gik, for hun op. Da han kom, havde han ikke meget nyt at fortælle og slet intet glædeligt.

"Jeg har med Forsæt ikke været der ude," sagde han; "men der snakkes jo paa Egnen en hel Del om dig. Det, at dine Forældre absolut vilde tvinge dig, det tykkes Folk baade saa og saa om. At du saadan er tagen bort fra Hjemmen, det, mener de fleste, er forkert af dig. Præsten var der inde forleden Dag. Han mente, at du og dine Forældre kan have godt af at være skilte fra hinanden et Aarstid. I kan maaske fra begge Sider komme til at længes efter at blive ens om Tingene igjen. Han vilde dog have, at de skulde lade dig komme hjem i Besøg, at det ikke saadan skulde se ud, som om I aldrig vilde samles og enes igjen; men din Fader sagde meget bestemt: „Nej, ingen Experimenter af den Slags — hellere en død Datter end en ulydig Datter," og Præsten opnaaede ingen Ting.

Din Fader er, som du ved, stiv, og Folk mener, at han aldrig tilgiver dig."

Alt dette havde Maren sagt sig selv; men dog gjorde det hende saa inderlig ondt, da hun hørte det som en fastslaaet Kjendsgjerning.

III. Birthe Jensen føler, at en Moder — er dog en Moder.

En Dag gik Smørhandleren ind til Niels Jensens, og han traf Moderen alene hjemme. Hun var strax op fra Stolen og rokkede hen imod ham: „Men Hans dog, er det dig?“

„Ja, det er saamænd, Birthe.“

„Hvordan har dog Maren det?“

„Na, hun har det for den Sag saadan, hvad det angaar, rigtig godt. Hun er paa et godt Madsted. I Kjøbstaden er det jo ellers imellem lidt knapt i den Retning; men hun maa saamænd ikke klage, og det er ogsaa nogle retfens gode Folk. Jeg har nu solgt Smør til dem i ti Aar og kjender da saadan en Del til dem.“

„Men længe hun dog ikke efter Hjemmet?“

„Jo det gjør hun, meget mere, end hun vil kjendes ved; det lurede jeg hende strax af.“

„Men kan du da ikke bringe hende til Fornuft, at hun kan komme til os igjen. Jeg gaar her hver Dag og græder over hende. En Moder er dog en Moder. Vi har kun det ene Barn, og saa skulde den Ulykke komme over os.“

Birthe førte Forklædet til Dørene: „Naar du vidste, Hans, hvor mange Taarer jeg har grædt over den Pige.“

„Ja, Birthe, se, I har nu fuldt op af Guds og Guds Gaver; men ingen paa Jorden for Sorger er kvit, stod der i en Salme, jeg læste for Præsten den Dag, jeg blev konfirmeret, og det er sandt. Nu er dette jer tilskiftet, og det maa I bære.“

„Men det er jo ikke Vorherre, der er Skyld i det,

Hans. Det er jo os selv, der ikke kan forliges med hverandre."

"Naar vi skal se en Sag fra den Side, Birthe, saa er vi vel selv Skyld i de fleste Ulykker. I maa dog være glad ved, at Maren hverken har løjet eller stjålet eller stilt sig selv ved Livet eller gjort jer Skam paa anden Maade."

"Vorherre bevar os, Hans — skjønt dette her er slemt nok; men, Gud ske Lov, det kunde jo have været værre."

Birthe trippede hen til Dragkisten og tog en Tifronesjeddél op af en Kiste: „Na, Hans, Maren fik saa faa Haandskillinger med. Giv du hende denne Seddel med en Hilsen fra mig. Og det er sandt, der er saa lidt af Frugt og den Slags i Kjøbstaden —"

Hun førte Smørhandleren ind i Vælskammeret og gav ham et stort Tørklæde fuldt af de bedste Graastener, hun kunde finde: „Du vil nok tage dem med dig Hans — og jeg ved slet ikke, om hun er godt forsynet med Strømper til Vinter, se, her har jeg bundet et Par rigtig tykke og varme til hende, og jeg skal binde et Par andre til Jul. Herre Gud, Hans, vi skal holde Jul uden at have hende hos os. Det er drøjt, maa du tro; men nu for Guds Skyld ikke et Ord til Niels — han er jo nu saadan lidt haard af sig i det Stykke, som i saa meget andet."

Da Smørhandleren passede Moderens Sager ud for Maren, blev hun saa henrykt og overvældet af Glæde, at Taarerne strømmede ned ad hendes Kinder. Her var Tegnet, hun havde længtes efter. Her var Duen med det Oljeblad, hun havde spejdet efter. Det

var den første Gilsen, hun efter sin Afrejse fik hjemme fra, og hun havde længtes mere efter en saadan, end hun havde villet tilstaa for sig selv. Nu fik hendes Hjerte ligesom Luft efter den pinlige Afsted. Fra Faderen ventede hun intet; men hun trængte til et Bevis paa Moderens uforandrede Følelser for hende, og her var det.

Hun vidste vel, at hendes Moder paa ingen Maade vilde svinge Faderen og gaa over paa hendes Parti, hvilket hun heller aldrig vilde forlange. Hun vidste, at hendes Moder saa med samme Øjne som Faderen paa hendes Handlemaade; men hendes Moder havde et blødt og godt Hjerte, hvis inderlige Kjærlighed til hende paa intet Punkt vilde svinge, og skulde Forholdet til Hjemmet nogen Tid blive godt igjen, da maatte Vejen dertil gaa gjennem Moderens Hjerte, det var hun vis paa.

Aldrig havde vi set Maren saa glad som denne Eftermiddag; hun sang og trallede ved sit Arbejde, saa det lød over hele Huset.

IV. Povlsen mener, at Maren er værd at faa til Kone, selv om hun ikke faar Gaarden.

Fra sin dyrebare Snedker, for hvis Skyld Maren nu havde opgivet Hjem og Forældre, fik hun jævnlig Brev. Et saadant bragte hende stedse i glad og lykkelig Stemning, men formaaede dog ikke at sprede de Skyer, som paa Grund af Forholdene havde lejret sig om hende og skyggede for de Lykstraaler, som Ungdom og Livshaab kastede over hendes Tilværelse.

Povlsen havde faaet Arbejde ved Monteringen af en Del Banegaarde i Nordjylland og var saa bleven i en af Byerne der oppe. I Juledagene kom han. Han var en rigtig net Mand paa 25 Aar, af Middelhøjde, med blondt Haar, lyst Skjæg, et aabent Ansigt og et Bærlige og kloge Øjne. Han havde vel ikke mange Kundskaaber eller megen Dannelse, men han talte rigtig fornuftig og lod til at være meget praktisk.

Maren var i den syvende Himmel. Under Povlsens personlige Beskyttelse glemte hun i Øjeblikket al Hjemforg, og medens Forældrene sad hjemme og holdt en trist Jul, glædede hun sig ved Samlivet med sin Hjærtenskjær.

Da jeg en Gang var ene med ham, spurgte jeg ham: „Maa jeg et Øjeblik aabent og ærlig tale lidt med Dem?“

„Ja, med Fornøjelse.“

„Kan De nu lægge Haanden paa Hjærtet og forsikre, at Marens Fødegård aldrig har lagt et Lod i Bægtstaaen i Deres Forhold til hende?“

„Nej, det kan jeg ikke. Da jeg mærkede, at Marens Øjne stadig søgte mig, kom jeg hende i Møde; thi jeg syntes godt om hende; men jeg kan dog ikke nægte, at Tankerne om hendes Fødegård, der ligger ved en stor Aa, hvor der med Penge kan udrettes en hel Del, løb stedse rundt i Hovedet paa mig, og jeg lagde store Planer for en vældig Forretning.“

Jeg maatte jo forudsætte, at Marens Forældre vilde sætte sig stærkt imod vor Forbindelse. Men da det saa blev rent galt der ude, og det ikke var til at holde ud for Maren, saa sagde jeg til mig selv: Nu ryger alle dine Planer; men du slipper ikke Maren, om hun saa skal gaa nogen fra sin Fødegård. Nu

følte jeg, hvor meget jeg holdt af hende, og at hun ogsaa uden Gaarden er værd at faa som Kone.

Jeg presser ikke Maren i nogen Retning. Vil hun vente for mulig at komme i Forstaaelse med de gamle, da skal jeg ogsaa vente og holde mig borte fra hende. Vil hun hellere have, at vi skal se at komme sammen, da haaber jeg i Løbet af et Aarstid at kunne skaffe os et lille, tarveligt Hjem. Jeg gjør naturligvis ikke Regning paa en Smule fra hendes Forældre, men gaar ud fra, at vi skal staa paa vore egne Ben, og med Guds Hjælp skal vi nok komme igjennem."

Efter flere Gange at have talt med ham og hørt nærmere om alle hans Forhold nærede jeg ingen Tvivl om, at han var et sandt og oprigtigt Menneske, til hvem Maren, efter alt hvad der efter menneskeligt Skjøn kunde forudses, trygt kunde knytte sin Fremtid.

Han rejste saa igjen, og da Maren efter nogle Dages Forløb var i de gamle Følde, spurgte jeg hende: „Naa, lille Maren, er De saa fast bestemt paa at ville ofre Forældre, Hjem, Slægtninge og Venner, Arb og alt for at forene Deres Fremtid med Povelens?"

Hun rettede sig og sagde med en Bestemthed, der ikke lod Tvivl tilbage: „Ja, jeg vil gjøre det, for jeg kan ikke andet."

„Godt, Maren, saa skal min Hustru og jeg støtte Dem, saa godt vi kan; men jeg tvivler om, at De med denne Bestemmelse for Dje vil komme i godt Forhold til deres Forældre igjen — i hvert Fald ikke for det første."

„Nej des værre, det er en stor Sorg for mig; men den maa jeg bære. I alt andet vilde jeg føje og

bøje mig efter Fader og Moder, selv om de var nok saa urimelige; men i dette Stykke kan jeg ikke give efter — komme saa, hvad der komme vil."

Et Par Dage efter kom Smørhandleren. Han havde dog ingen Julestrømper med. Tvært imod, Niels Jensen var kommen under Vejrs med Moderens Planer om vedblivende at staa i Forhold til Datteren. Efter et heftigt Optrin lovede Birthe at bryde al Forbindelse med Maren, og det blev højtidelig vedtaget, at hendes Navn aldrig maatte nævnes iblandt dem.

Da Smørmanden berettede det sidste, gav det et voldsomt Sæt i Maren, og hun faldt uvilkaarlig over mod Væggen. Lidt efter rettede hun sig dog, rakte Smørmanden Haanden og sagde:

"Hans, vil du gjøre mig en Tjeneste?"

"Ja, det ved Gud, to, om du vil."

"Vil du gaa ind til mine Forældre og bringe dem en Hilsen fra mig. Sig dem, at jeg hver Dag vil indeslutte dem i mine Bønner, og sig dem . . . at selv om vi aldrig mødes her i Verden . . . lad os saa alle tre leve saaledes . . . at vi en Gang kan mødes for Guds Trone."

"Det skal blive besørget, Maren," sagde Smørmanden, i det han strøg Haanden over Djnene.

Graaden overbældede Maren, hun glemte Ansigtet i sit Forflæde og løb ind paa sit Kammer.

Smørmanden saa efter hende og sagde halvt hen for sig selv: „Herre Gud, hvor vi Menneſter dog kan gjøre hverandre mange Sorger."

V. Jeg gik fejl i By og fik en Bitter.

Hen i Forſommeren ſkulde jeg en Tur ud i Egnen af Bellerup og vilde da aflægge et Beſøg hos Niels

Jensen. Giverken Maren eller jeg selv havde mindste Tro til, at jeg kunde udrette noget til at forbedre Forholdet mellem hende og Forældrene; men jeg mente dog at burde gjøre et Forsøg i denne Retning.

Jeg kom ind i den store Bondegård. Birthe var til Kistelæg hos en Husmandsfamilie, der havde mistet et Barn. Dette var strax et daarligt Tegn; hende kunde jeg altsaa ikke komme til at tale med. Niels Jensen var ude i Stalden. Der blev sendt Bud efter ham, og snart stod han for mig, en lavstammet, fastbygget Skikkelse med et Par tætsluttede Læber og en Del Skjægstubbe om Munden, et Par dybtliggende Øjne med et skarpt Blik under de lavt hængende Øjenbryn, en lille lodret, men stærkt suret Pande, omkranset af en meget tynd Haarhvirvel, hvori enkelte Høsttraa havde fæstet sig.

Han bød mig Velkommen og sendte mig et undersøgende Blik, der tydelig spurgte: hvad er du for en Karl? Jeg havde, mig bevidst, aldrig været inden for hans Synsrække før.

Jeg forestillede mig for ham og nævnede mit Navn.

Han gjorde uvilkaarlig et Skridt tilbage og blev synlig overrasket.

Der blev en lille Pause; men pludselig gik det op for ham, at han maaske skulde mig et Svar, og han sagde da:

„Ja, det kan godt være.“

Paa denne tvivlende Bemærkning svarede jeg strax:

„Jeg forsikrer Dem for, at jeg er —“

„Ja, det maa De bedst selv vide.“

Jeg mærkede strax, hvad Vind jeg havde, og jeg henbødte mig atter til ham: „Sig mig ærlig og oprigtig, hvad Tanker har De om mig?“

Han tøvede lidt og sendte mig et Sideblik: „Ikke de allerbedste.“

„Det kan jeg mærke.“

„Det var jo heldigt.“

„Hvorfor var det egentlig saa heldigt?“

„Na jo — det er dog altid godt at vide saadan, hvordan man er stillet.“

„Hør, sig mig oprigtig, af hvad Grund tror De, at jeg tog Maren lidt under min Beskyttelse?“

„Hæ! — jeg ved jo ikke saadan . . . hvad Fordel De venter Dem af det.“

„Fordel?“

„Ja — a; men det kan ogsaa være, at visse Følf regner fejl.“

„Men Mand dog, De staar jo og fornærmer mig lige op i mine aabne Øjne.“

„Saa — aa, det ved jeg da ikke saadan.“

„Hør, Niels Jensen, lad os nu lægge Kortene aabent paa Bordet. Har De virkelig en ren Samvittighed over for Deres Datter?“

„Hæ — nu er det nok min Tur at spørge: vasser De for Følf?“

Jeg kunde ikke lade være at trække paa Smilehaandet: „Jeg er rigtig nok hverken Præst eller Profurator; men kunde jeg hjælpe Dem lidt til at faa Deres Samvittighed lagt i Blød, da var det maaske en god Gjerning. Mener De, oprigtig talt, ikke?“

„Na, jeg ved ikke saadan.“

„Naa, det ved De ikke. Men hør nu, min gode Mand, at De er en haard Hund, det ved jeg, og det kan jeg se paa Dem; men en lille Smule Følelse maa De dog have inden for Bringen. Naar De nu alvorlig vil tænke Dem om og se at komme til Bunds i hele

Deres Forhold, er det saa ikke Synd og Skam, at De vil tvinge Deres Datter til at dele Liv og Fremtid med en Mand, som hun ikke kan udstaa. Hvad kan Gaard og Rigdom hjælpe, naar Sorg og Ulykke kommer til at bo under Tag hos en. Den gode Sognefogeds Søn har dog et temmelig daarligt Rygte, og De kan ikke for Alvor tro, at han kan gjøre Deres Datter lykkelig. Der er intet andet, der driver Dem til at fremtvinge denne Sag, end Begjærlighed og Stivfind. Hvad vil ske, hvis De faar Deres Vilje? Deres Datter vil sørge og pine, komme her at græde og klage for Dem og Moderen, og to Hjem vil saaledes blive ulykkelige. De vil tidlig eller sent komme til at fortryde Deres Havesyge og Bondestoltthed; Sorg og Anger vil forbitre Deres Dage og formørke Deres Dødsstund. At fremtvinge et Giftermaal, hvor der ikke er Kjærlighed og gjensidig Tilbøjelighed, er en stor Synd og et aldeles uberettiget Tyranni over for Børn, det er ligefrem en himmelraabende Mishandling mod ens eget Kjød og Blod. Jeg behøver vel ikke at minde Dem om, et De skal staa Gud til Regnskab for en saadan Handlemaade — ?"

Mit spørgende Blik besvarede han med det tørre Spørgsmaal: „Er De saa færdig?"

„Nej — ikke endnu. Det var den ene Side af Sagen, at De vil tvinge Deres Datter til at ægte en Mand, som hun afstjyr. Den anden er Deres uberettigede Modstand og Ringeagt over for den Mand, hun elsker og har skjænket sin Tro. Hvad har De at indvende mod Povlsen, uden at han ikke er født i en stor Bondegaard? Han er en retsfindig og dygtig Mand, der nok vil bane sig Vej uden Deres Penge. Han er tilmed en

god og elskværdig Karakter og har hverken Plet eller Dyde paa sit Navn. Hvad i al Verden kan De forlange mere?"

Jeg saa spørgende paa ham.

Han gjentog sit: „Er De nu færdig?"

Et Nik med et: „Ja," og han begyndte:

„Se, nu har De holdt Deres Præken, nu skal jeg fige Dem min Mening om de Dese.

Ser De kuns nu. Da jeg var Ungkarl, sad vor Fa'r smaat i det. Han havde 15 Tusend Dalers Gjælb paa Gaarden, og det saa saadan lidt kontrarig ud for os.

Jeg kunde nu retten godt lide Marie Bjerre. Hun var saadan et stateligt Kvindfolk, og saa havde hun et muntert Sind, der formelig kunde tå en op indvendig. Jeg vilde nu sælt gjerne have hende i Gaarde; men Per Bjerre havde flere Døse og Sønner, og han kunde kun give hende 6 Tusend Daler. Saa sagde min Fa'r: hør Niels, det gaar ikke med Marie, tag hellere Birthe Hans's, Hans byder 10 Tusend, og vi faar ham nok op til 12.

Jeg kløede mig lidt bag Øret. Birthe havde et godt og blødt Hjærtelag, men var rundrygget og noget pyllervorn. Jeg sagde strax resolut Marie, hvordan Sagerne stod. Hun kyskede mig og græd, og jeg var ogsaa lidt bevæget bag Vesten; men vi skiltes, og jeg tog Birthe. Hun er vel selv ikke videre arbejdstærk; men hun kan saadan saa rart pille lidt overalt og forstaar med det gode at kommandere de andre. Hun har været en god Kone, og jeg har ingen Ting at beklage mig over — saadan lidt paa Kryds og tværs kan der jo komme alle Steder. Se,

saadan bærer efter min simple Forstand fornuftige Folk sig ad. Alt det om Følelser, Holden af og saadant noget, det giver jeg ikke min daarligste Kvieskalv for.

Og Mads er der ikke det bitterste at sige paa. Har han haft Pige historier, nu, saa er han Mand for at kunne betale dem. Om vi end har været lidt kvindenhængne som Ungkarle, skal vi s'gu nok komme til at gaa pænt i Tritt, naar vi faar Selen paa.

Se, det var nu den Ting. Hvad det andet angaar, da er jeg vel en simpel Bonde, men De maa ikke tro, at jeg skulde være saa torstedum, at jeg ikke kan forstaa, at Snedkeren har sendt Dem her ud for at fiske efter min Gaard; men er De kommen til Niels Jensen efter det, Farlil, saa er De s'gu gaaet fejl i By, det kan De forlade Dem paa.

For di saadan en snottet Dreng er kommen til Kjøbstaden, har lært at gaa i en Klædes Trakke og at patte paa en Cigar, saa skal han Dælen pine mig ikke tro, at han kan spille Hejgut med Gaardmand Niels Jensen i Vellernp.

Jeg har hørt om hans Spekulationer og Luftkasteller og alt det. Tror saadan en Sphyttegjøg, at Birthen og jeg i 25 Mar har rabet og skrabet, for at han skulde smide det hele i en Muddergroft. Nej, Vorherre bevare min Forstand, saa skal den Vindspiller ikke komme til at sætte sin Fod her, saa længe jeg er over Jorden. Jeg ved ikke, om De har forstaaet mig?"

„Jo Tak, De taler meget tydelig.“

Han nærmede sig Køkkendøren og kaldte paa en Pige: „Åa, Kirsten, kom med en Snap og et Glas Øl — og du kan for den Sag ogsaa skære en Vid

Brød" — henvendende sig til mig: „De skal da ikke have gjort Turen her ud helt omsonst.“

Jeg lod ham vide, at jeg dog havde haft andet at udrette her ude paa Egnen, men at min Vej fra Svingsstrup faldt her igjennem, at min Vogn stod i Kroen, hvor jeg lige havde spist, og at jeg ikke drak Snapse.

Han saa paa mig: „Naa, det gjør De ikke — ja saa skal De have noget andet — Kirsten, tag Kirsebærvinen.“

„Tak, jeg drikker heller ikke søde Snapse.“

„Saa — det var da svært det, for det Slabberads kan ellers den mest ædruelige drikke, selv Kvindsfolkene er hægne efter det. — De faar nu ikke Lov til at gaa med Deres tørre Mund. Kirsten, kom saa med „æ Bukbitter.“ Nu skal De s'gu saa noget extra. — Saa De har været i Svingsstrup. Det var vel saadan en Forretningstur?“

„Nej, det var et privat Vrende.“

„Naa, jeg forstaar — noget, der ikke maa snakkes om. Ja, mig kommer det jo ikke ved.“

Han skjænkede: „Skaal! Ja, det er en, der kan fradse; men den er god for en daarlig Mave. Vi brygger den selv. De faar ikke Mage til den paa hele Apotheket, det maa De s'gu godt fortælle dem, at Niels Jensen har sagt.“

Han fortsatte lidt efter: „Det er ellers et fint Vejr, De er kommen ud at lufte Dem i.“

„Ja, det er rigtig sommerkoldt i Dag.“

„Ja, saamænd er det saa; men for Resten alligevel, hvad jeg ellers vilde sige uden at lyve — De skulde ikke have Øyst til at lirke lidt for Maren — saadan i en anden Retning. Noget for noget, jeg

skal nok . . .“ han saa paa mig med et tvivlsraadigt Blik: „Jeg ved jo ikke saadan, om De thffkes om det.“

„Opriktig talt, nej, og det vilde heller ikke nytte det mindste.“

„Naa — det mener De?“

„Ja; men skal jeg tage en Hilsen med til Maren?“

„Na nej, lad det saa heller staa ved det gamle.“

Lidt mut fulgte Niels Jensen mig ud gjennem Porten, og vi skiltes.

VI. Gud er ikke saa haard som Menneskene.

Sommeren svandt, Træerne havde frydet os med Efteraarets Farvespil, og Vinteren lagde sit kolde Grablin hen over Jorden, uden at der skete nogen Forbedring af Maren's Forhold. Om Foraaret kom imidlertid Povlsen for at ned sætte sig her i Byen, og det gav Forandring i hendes Tilværelse. Hvor var Maren glad og lykkelig ved at have ham i sin umiddelbare Nærhed. Naar hun havde ham hos sig, saa skinnede hendes Livs Sol, alle Glædens Smaafugle sang for hende, og hun glemte for en Del Sorgen over Barnedomshjemmet.

Povlsen sled og slæbte hele Dagen og ofte en Del af Natten med; men hans Bestræbelser lykkedes ogsaa saa godt, at han Marsdagen efter sin Ankomst til Byen meddelte mig, at nu kunde han tilbyde Maren et tarveligt, men hyggeligt Hjem. Han viste mig med en vis stolt Selvsølelse en Del smukke Møbler, han havde bestemt for deres egne Stuer.

Jeg gjorde ingen Indvendinger, men tilbød at

føre Maren til Alteret, saafremt hendes Fader ikke vilde gjøre det. Jeg stillede blot den Fordring, at hun indeu Tillysningen skulde skrive et kjærligt Brev til sine Forældre og meddele dem, at hun nu vilde holde Bryllup. Dette fandt de begge i sin Orden.

Maren raadsførte sig i dette Anliggende nærmere med mig, og følgende Brev blev affendt:

„Kjære, dyrebare Forældre!

Det er nu snart halvtredie Aar, siden jeg maatte forlade mit kjære Barndomshjem. Hver Dag har jeg bedet for eder og tænkt paa eder, og det har været mit Livs tungeste Sorg, at jeg maatte gjøre eder imod for at følge mit Hjertes Tilskyndelse. Jeg kan for Guds Afsyn forsikre, det kunde ikke blive anderledes, jeg turde ikke handle paa anden Maade. Sorgen og jeg har nu besluttet at flytte sammen og bestemt vort Bryllup til første Maj, og der vil snart blive lyst for os.

Nu kommer jeg som i mine Barndomsdage og beder og bønfalder eder om at opfylde mit Hjertes inderligste Ønske. Kom her ind Fader og før mig til Alteret, kom Moder og sid ved min Side, og jeg skal velsigne eder herfor hele mit Liv. Vi bliver boende her, og jeg forlanger ikke en Skilling af eder. I maa gjerne lade Gaarden gaa i Arv til Faders Familie, blot I vil skænke mig eders Tilgivelse og Kjærlighed; det er mig saa tungt at leve uden denne. Kom — eller giv mig dog blot et venligt Ord, at jeg dog kan være glad paa min Bryllupsdag.

Modtag herved mit Hjertes varmeste Hilsen og bedste Ønsker.

Eders hengivne Datter

Maren.“

Brevet blev ubesvaret. Ikke en Gang fra Smørhandleren kunde vi faa den mindste Oplysning hjemme fra. Fordi han kom her, var han ilde set i Gaarden, og hans Hustru maatte besørge Forretningerne der. Kun det vidste vi, at de to gamle var blevne mere og mere stille og indesluttede og indskrænkede deres Omgang med andre Mennesker til det mindst mulige.

Maren maatte faa gaa til Alteret uden sine Forældres Bedfagelse. Brylluppet stod hos os, og hun havde ikke Graaden af Djuene hele Dagen. Da de kom hjem fra Kirken, fastede hun sig om Povlsens Hals og sagde:

„Alt, kjære Sorgen, nu har jeg forladt alt for at følge dig. Gud tilgibe mig, hvis jeg har handlet urigtig.“

Det var første Gang, jeg saa Povlsen helt give efter for de fremvældende Følelser. Han svarede med graadfuldt Stemme: „Maren, du ved, jeg vil gjøre alt, for at du kan blive lykkelig. Gud vil ikke slippe os; han er ikke saa haard som Menneskene.“

VII. Et Offer.

Bellerup laa henved 4 Mil her fra, saa Niels Jensen tog i Reglen til et Par nærmere liggende Byer og kom sjælden her til, og nu kom han naturligvis aldrig. Det var derfor kun gennem Smørmanden eller lejlighedsvis ved andre, at Maren en Gang imellem kunde høre lidt hjemme fra. Men trods al den haardnakkede Tavshed hun mødte, blev hun dog ikke træt af ved Lejligheder at lade Forældrene høre fra sig.

Da hun havde faaet en Søn, meddelte hun dette og bad om at maatte kalde ham op efter Morfader og bad Mormoder at komme og holde ham over Daaben; men der kom intet Svar.

Et Aarstid efter lod hun sig tage af med Drengen paa Skjødets og sendte dem Billedet; men heller ikke dette formaaede at bryde deres Tavshed.

Da Niels var fire Aar, lod Maren tage et stort Billede af den kvikke Dreng, der sad nok saa strunt paa sin Gyngehest, og hun sendte Forældrene det.

Dette Billede havde nær tøet de gamles Hjærter op. Efter at de omhyggelig havde betragtet det og udtalt deres Mening om det, standsede deres Samtale, og begges Tanker gled videre ud over det, de ikke gjerne talte om.

Efter en Pavis sagde Birthe lidt sagte: „Hør Niels, ved du, hvad jeg tænker paa?“

„Nej det er da ikke godt saadan at vide.“

„Kunde det ikke gaa — saadan lidt forsigtig gjennem Smørmanden at lade Maren forstaa, at hun saadan en Gang kunde komme ud for at vise os lille Niels? Det skulde jo ikke være andet end — hun kan rejse igjen og saadan — men det var dog Plaser for os to gamle at se Drengen.“

Niels purrede lidt op i Pandehaaret, han formelig gottede sig ved Tanken om at se den lille Knægt, — det var dog hans Barnebarn, at vise ham alle Morfaders store Geste. Men hans gamle, stenhaarde Seg fik efterhaanden Magt over den forbigaaende bløde Stemning. Efter nogen betænkning kløen over Panden kom der et sagte, affbuppet Nej — stærkere Purren i Haaret, et kraftigere Nej — voldsom Purren, nu fik han Lust. Der kom et stærkt udstødt: „Nej Birthe,

den Røter skal ikke overløste os. Han har nu gennem
 Aar og Dag indpræket Maren, hvad hun skal gjøre.
 Hans Fingre bliver ved at flø efter vor Gaard; men"
 — Knøene bankede paa Bordpladen — „han kan tro
 nej! — — Først lokke Pigen fra os . . . saa gennem
 hende stadig fiske efter vor Gaard . . . nu skal den stakkels
 uskyldige Dreng være den Madding, han sætter paa
 Krogen — nej Birthe, saa længe mine Dine er aabne,
 skal den Vindspiller ikke komme til at sætte sin Fod
 her i Gaarden. — Naar vi en Gang skal kjøres her
 fra, saa kan vor Dattersøn saa det hele; men jeg skal
 forinden saa Rettens Folk til at kradsje saadanne Be-
 stemmelser op, at den forbandede Snekker skal saa Lov at
 holde sine lange Fingre fra vore Sager."

Alderen tillige med Sorg og Vergelse begyndte
 efterhaanden at tage en Del paa de to gamle. Niels
 havde vel endnu en betydelig Rest tilbage af sine for-
 dums Bjørnekræfter; men Birthe skrantede ikke saa
 lidt, og begge førte de i deres temmelig aflukkede
 Ensomhed og Indesluttethed midt i al deres Rigdom
 og Herlighed en glædeløs og trist Tilværelse.

Sos Pøvlens derimod gik alt fremad. Forret-
 ningen blev med hvert Aar større. Det gamle Hus,
 de havde kjøbt, var til Dels blevet ombygget, og de
 havde faaet et ret stort Møbelmagasin. Pøvlens var
 en driftig og dygtig Mand, og der begyndte nu at
 komme Velstand inden Døre. De kom efterhaanden i
 Forhold til adskillige Familier i Byen, men vort Hus
 vedblev Maren at betragte som sit andet Hjem, og
 hun tog hjærtelig Del i hele Familiens Ve og Vel.

Ville Niels havde nu fyldt sex Aar, og Maren
 haabede stedse, at Drengen dog mulig kunde saa Bugt

med Forældrenes Stibfind. Hun havde derfor bestemt sig til hen i Foraaret uden videre at rejse en Tur hjem til Forældrene med Niels. Hun kunde til den Tid over en Naboby, hvorfra en ny Tværbane skulde aabnes, rejse lige til sin Fødestad, hvor Stationsbygningen laa lige over for hendes Forældres Gaard.

Men det blev anderledes. Lille Niels havde en Dag været for længe ude i en bidende skarp Østenvind. Da han kom ind, klagede han over ondt i Hovedet og Smærter i Nakken. Han fik voldsom Feber, og to Dage efter var han død af den ondartede Halskyge.

Povlsen luskede sin Smerte inde og bar den pludselige og forfærdelige Sorg nogenlunde hengiven og stille; men alle Mærens Tanker og Følelser kom helt ud af Ligevægten. Hun kunde slet ikke tro den sørgelige Kjendsgjerning, her forelaa, men forsikrede, at Drengen sov, han vilde vaagne og blive rask, og de skulde rejse ud til Mormoder og Morfader.

Omfrider gik dog den forfærdelige Visshed i al sin Gru op for hende. Hun hulkgræd, jamrede og baandede sig i voldsomme, frampagtige Trækninger og rettede idelige Anklager og Bebrejdelser mod sig selv.

„Det er Guds Straf over mig, fordi jeg forlod mit Hjem og mine Forældre. Du skal ære din Fader og din Moder, staar der. I Børn lyder eders Forældre . . . aa, jeg har kun tænkt paa mig selv. Forældrenes Synd hjem søges paa Børnene . . . min lille stakkels, uskyldige Niels maatte være Offer for sin Moders Synd. Aldrig kan jeg glemme det, aldrig kan jeg blive lykkelig. Ti Mar af mine Forældres Liv har jeg forbitret dem . . . min Mand og min stakkels Dreng har jeg ikke været noget for.“

„Men Maren dog — Maren dog!“

„Det kan ikke hjælpe, hvad du siger, Sorgen, der har været noget trykkende og ulhykkeligt over os. Nej, en daarlig Datter kan ikke blive en god Hustru og Moder. Hele mit Liv har været forsejlet, og mørkt og øde er der nu omkring os. Er det ikke forfærdeligt? Jeg kan ikke holde det ud.“

Povlsen greb hende og knugede hende til sig: „Men Maren dog . . . kom dog til dig selv igjen. Hvor megen Glæde og Lykke har vi ikke nydt i de Aar, vi har været sammen. Lad os nu ikke i vor Sorg blive utaknemmelige, men sige: Herren gav, Herren tog, Herrens Navn være lovet! Du har været en god Hustru og Moder. Hvorfor Gud har taget lille Niels fra os, ved vi ikke; men lad os ikke tage det som en Straf, derimod som en faderlig Hjemsøgelse. Saa . . . saa, kom nu til Ro og lad os sammen i Ydmyghed bøje os under Guds Tilstiftelse.“

Men alle Povlsens Trøstegrunde og al hans Kjærlighed og Omhed formaaede ikke at bortmane de mørke Aander, der havde lejret sig om hans Hustru.

Maren blev vel efterhaanden mere rolig og hensant i en stille klagende Tilstand; men hendes Dine flød fra Morgen til Aften og til Dels Natten med i en Taarestrom, og da Graadkilden omsider syntes at være udtømt, kom der ligesom noget koldt, haardt og stift over hende. Hendes Benægelsjer blev mere automatiske, hendes Dine havde en vis uhyggelig Glans, og hun var nu besynderlig aandssfraværende.

Da min Hustru og jeg, Aftenen før lille Niels skulde jordes, var der omme, bad Povlsen min Hustru om endelig at se om næste Formiddag, inden Jorde-

færden fandt Sted, for at trøste og styrke Maren lidt.

Maren og Povlsen havde begge, hver paa sin Maade, med en vis Spænding ventet, at der ved denne Lejlighed skulde fremkomme et eller andet deltagende Bidnesbyrd fra Forældrene. De ventede paa ingen Maade, at de gamle skulde komme til Jordefærden, især i denne kolde Tid; men en Krans eller et Par venlige Ord vilde under de nuværende Forhold have været til vidunderlig Betsignelse og have lagt en velgjørende Balsam over det ti Aar gamle, blødende Saar. Men de hørte slet intet fra Forældrene.

Da de om Aftenen ordnede Kransene, greb Maren Povlsens Haand og knugede den, i det hun med rystende Stemme sagde: „Der er ingen fra Moder — det er Faders Stenhjærte, der er Skyld i det.“

VIII. Tille Niels's Gjerning her paa Jorden.

Næste Formiddag gik min Hustru om til Povlsens, og da jeg skulde et Grend i samme Retning af Byen, fulgte jeg med hende for at se ind, hvorledes det stod til.

I den inderste Stue, hvor Riget stod, sad Maren, kold og fraværende med Hovedet hvilende i den ene Haand. Min Hustru gik og kjærtegnede hende paa kinden og Haaret og søgte at faa hende op af den selvopgivende Sløvhedstilstand.

Jeg stod og talte med Povlsen i den forreste Stue. Vi hørte nok en Bogn holde for Døren, men ænsede den ikke. Povlsen gjorde et Slag med Haanden i Ret-

ning af Døren, idet han sagde: „Skal vi nu have Forretninger i Dag.“ Vi fortsatte imidlertid vor Samtale.

Vige med et gaar Døren op, og et Par gamle, stærkt indhyllede Bønderfolk kommer ind i Stuen med hele Indpakningen paa.

Povlsen og jeg blev hver paa sin Vis saa forbauset, at vi glemte baade at byde Velkommen og stille dem af med Tøjet.

Det som et Vindpust fløj Maren op, for ind og kastede sig om Virthes Hals, i det hun raabte: „Mo'r! Mo'r!“

Hun knugede sig frampagtig om den tilhyllede gamle Kone, stirrede hende ind i Øjnene og blev ved at gjentage sit Udraab: „Mo'r! Mo'r!“

Da Faderen saa lidt længselsfuldt hen til dem, slap hun Moderen, og nu fik han sit Velkommen, og derefter knugede hun, trods alt Besvær af de tykke Klæder, begge ind til sig.

Men denne hurtige og voldsomme Sindsbevægelse tog saa stærkt paa Maren, at hun segnede ned iblandt os. Hun blev lagt hen paa en Sofa, hvor min Hustru tog sig af hende, medens Povlsen og jeg forsøgte at hjælpe Forældrene af med Overtøjet.

Der stod saa endelig de to gamle, graa Bønderfolk, hvis Kjærlighed Maren i de mange Aar havde sukket efter. Efter at have set til Datteren kom Virthen med foldede Hænder hen imod mig og hviskede: „Hvor er lille Niels?“

Jeg pegede paa Døren, og snart stod den gamle Kone ved Kisten og kjærtegnede Vige af den lille Datter søn: „Ak, lille stakkels Niels, saa skulde du al-

drig lære Bedstemoder at kjende, aldrig føle hendes Kjærlighed. Du lille staffels, uskyldige Dreng, du maatte dø for at faa os to gamle her ind til din Moder. Ak Herregud! Ak Herregud! Hvor gaar det underligt til. Herrens Beje er uransagelige. Kom herhen, Fa'r, at se, hvor sød han er."

Gamle Niels Jensen nærmede sig Kisten. Han saa paa den lille Dreng, de stride Taarer løb ham ned ad Kinderne, og han tænkte paa, hvor ofte han havde ønsket at vise sin gyngehestridende Datter søn sine store Søstre, det lille Føl, de smaa Lam og Grise og have kjørt med ham ud i Marken. — Nu var det for sent, aldrig skulde han nu saa den Glæde.

Al den Barme, der nu var skudt op fra Bunden af hans gamle Hjærte og havde sprængt Stenpanseret, var for en stor Del opsparet for lille Niels, og nu havde han ingen Brug for den. Nu maatte hun have det alt sammen, og han saa ind paa den blege Datter, der laa paa Sofaen. En iskende Tanke stød op i ham. Skulde de ved at komme saadan pludselig og uventet over Maren have forvoldt en Ulykke, saa blev den sidste Forfærdelse jo værre end den første.

Men Glæden havde ikke dræbt Maren, tvært imod, den havde, da hun sad lamslaaet, kaldt hende til Live igjen. Rødmen kom atter i hendes Kinder, og Øjnene aabnede sig og smilede til de to gamle. Hun rakte Hænderne op imod dem, og snart kom hun paa Benene, knugede sig ind til dem og førte dem hen til Pøvsjen. „Gam maa I ogsaa holde af," sagde hun, „hvis vi skal blive gode Venner, det maa I vide."

„Ja, det vil vi ogsaa," sagde gamle Birthe og gav ham et hjærteligt Svigermoderkys.

Gamle Niels rakte ham sin Haand, og de to saa ind i hinandens taareblændede Øjne.

„Tilgiv og glem,“ sagde den gamle.

„Tilgiv ogsaa mig og glem,“ svarede den unge.

Vi gik ind i Vigstuen og stod omkring den lille Kiste. Der blev et af de højtidelige, tavse Øjeblik, der i forskjellige Livsforhold kan indtræde. Tankerne bliver saa rige og fyldige; men Sproget mangler Udtryk for dem. Der kan kun føles. Denne Tavshed afbrød Maren, i det hun sagde: „Forunderligt er det! Lille Niels's Begravelsesdag skulde trods vor store Sorg dog blive en Glædesdag for os. Han var dog den Guds Engel, der førte os sammen igjen, det var hans Gjerning her paa Jorden.“

„Ja,“ tilføjede gamle Birthe, „og gid den nu maa blive til varig Glæde og Velsignelse for os.“

IX. Jeg tjener en Tønde Graastener.

Jordfæstelsen var færdig, Familien havde om Eftermiddagen været oppe at ordne Kransene paa Graven, og Mormoderen havde pyntet den med et stort Moskors med en lille Krans over.

De gamle skulde kjøre hjem næste Morgen i Dagen. Om Aftenen var jeg med min Hustru inde hos Povlsens, og gamle Niels Jensen rykkede da frem med noget, der laa ham paa Sinde:

„Ser du, Jørgen — hvad jeg saadan vilde fige — alt i Livet kan jo forandre sig, og en kan komme til at gjøre det med Glæde, som en ikke før har villet gjøre. Se, nu er lille Niels død, han havde vel ellers

faaet vor Gaard en Gang, hvordan vi saa end til den Tid havde faaet Ablingen drevet. Nu kan vi spare os den Spekulation. Men se, Mo'r og jeg begynder allerede at blive aflægs, den sidste Tid har saadan taget slemt paa os. Naar vi nu havde dig og Maren der ude, saa kunde det jo blive helt anderledes. Der er Maen, som du ved, og der er nu Station, saa du kan saa Bærksteder, Sæbbærk og Trævarefabrik og kan bruge Banen til begge Sider. Penge skal det ikke skorte paa. Mo'r kan saa pusle lidt saadan indvendig, og jeg kan pille lidt hist og her, og saa for Resten vil vi overlade hele Regimentet til dig. Hvad siger du til det Tilbud?"

Den gamle rettede med en vis Spænding sit furede Ansigt om mod Pøblsen, der svarede lidt tøvende:

„Først siger jeg dig mange Tak, det er et stort Tilbud, Svigerfader. En Gang vilde jeg have modtaget det med Jubel — senere hen vilde jeg vist i Stoltthed og Selvfølelse have sagt nej til det. Det gjør jeg vel ikke nu, men — “

Den gamle trak paa Brynene, var der virkelig noget „Men“ at tilføje?

Pøblsen gjentog sit: „Men —“ og fortsatte: „nu har jeg her en god Forretning. Jeg har arbejdet den op fra bar Bund, saa den er mit eget Bærk, og den gaar stadig fremad. Jeg er tilfreds med vore Forhold, og jeg tror ogsaa, at Maren er det. Jeg har desuden nu ikke rigtig Mod paa at begynde en Forretning af en helt anden Art for fra, selv om Forholdene for en saadan er nok saa gode. Desuden har jeg ikke Kendskab nok til Aulsvæsen. — Maren og jeg har nu vænnet os til Kjøbstadsforhold og duer vist ikke rigtig til at komme paa Landet igjen. — Nu

vil lille Niels's Grav ogsaa bidrage til at binde os til Stedet her. I et saadant Spørgsmaal skal Maren for øvrigt ogsaa have sin Stemme med — og det kan ikke saadan afgjøres paa staaende Fod. I to gamle kan nok drive Gaarden en Tid endnu, saa kan vi siden forhandle nærmere om, hvad der skal gøres."

"Saa kommer en anden og anlægger Sabbærket."

"Saa faar han at komme; det sker hverken i Dag eller i Morgen. Der skal noget mere end en Mand til. I skal have hjærtelig Tak, Svigerforældre, ogsaa for dette Tilbud, men først og sidst Tak, fordi I har vendt jere Hjerter til os — det sætter vi mere Pris paa end paa Gaarden. Nu kommer vi snart ud at besøge jer, og Maren kan da blive nogle Dage, mens jeg faar en Del Arbejder fra Gaarden. Den anden Sag lader vi staa hen."

Gamle Niels var nær ved at stirre sig Djinene ud af Hovedet. Over for ham sad den Mand, hvem han tidligere sidst af alle i hele Danmark vilde have afstaaet sin Gaard til — og nu, da han havde overvundet sig selv og tilbød ham alt, hvad han ejede, sagde han uden videre nej. Han var nu maaske den eneste i hele Landet, der vilde give et saadant Afslag. Niels var sig selv bevidst at have sine 20 Tusend staaende i god Sikkerhed. Hele Herligheden hjemme turde han nok anslaa til 50 Tusend, og til alt dette sagde hans egen Svigersøn: Nej Tak — og det for at sidde og hugge sig igjennem paa en Rjøbstadgade. Nej, en saadan Hjærnemaskine maatte være indrettet anderledes end andre fornuftige Menneskers.

Medens der blev talt lidt for og imod Niels Jensens Forslag, skød den gamle Niels op i ham, og han

sagde lidt stødt: „Ja, ja — vil I ikke have Gaarden, skal I s'gu blive fri — tigge jer den paa vil jeg ikke; der er nok en anden, der tager den med Tak og med Glæde.“

Efter en Del forsonende og oplysende Bemærkninger blev denne Sags Forhandling foreløbig afsluttet og henstillet til nærmere Overvejelse.

Næste Morgen skridtede de store blankbrune til Bellerup med Niels og Birthe. Nogle Dage derefter tog de unge der ud, og Maren blev en Ugestid. Lysten til at faa dem der ud for bestandig blev nu oplivet hos de to gamle, og Maren var ikke fri for at hælde svært til deres Parti. Hun var aldeles henrykt over sin Fødeby, over Stationen og alt det nye, der var kommet. Sagen blev forhandlet, hver Gang de kom sammen; men den støtte Svigersøn vilde ikke give efter.

En Dag kom gamle Niels Jensen meget højtidelig ind til mig. Jeg saa lidt forbausset op fra mit Arbejde.

„So, det er sandeligen mig, Niels Jensen fra Bellerup.“

„Ja, det kan godt være.“

„Det er s'gu ingen anden, men mig selv lyslevende.“

„Ja, det maa De bedst selv vide.“

Han slog et bredt Grin op og sagde: „Naa, det kalder man nok at faa sine egne Ord Retur igjen, som de siger paa Jærnbanen. De har ikke glemt, da De var ude hos mig.“

„Nej, da fik jeg en Bitter.“

„Ja, ved De hvad, Bitteren var s'gu god nok; men jeg var kansjesens lidt for kaalhøgen og skrap

imod Dem; men — æ, se, nu har Binden vendt sig til den anden Side, og vi skulde gjerne have den drejet helt om i mit Hjørne."

"Og saa vil De have, at jeg skal hjælpe Dem at dreje den."

"De traf det; det er justement det, jeg kommer at lirke lidt for. Se, det med Sorgen er kun den bare Stoltthed og Stivhed. Nu vil han spille Niels Jensen. Men han skal have Gaarden, om jeg saa skal binde ham til den. Det siger nu jeg, Niels Jensen fra Vellerup, og denne Gang vil jeg, gaar alt da vel, have min Vilje. Se," her sænkede han Stemmen lidt, "De er nu en Mand, der saadan bedre kan haandtere med Grunde og Overtalelser. Jeg er jo ikke boglærd — ikke for det, jeg er s'gu kjævedygtig nok, det fik De at føle, da De var ude hos mig. Men lærde Folk har nu et eget Snit paa deres Tale, de kan saadan bedre rede en Sag ud. De kan jo saadan immervæk lirke lidt ved det og tage det py om py med Smaaslag, saa gi'r han s'gu nok Kjøb. Jeg lægger Penge ud til alle Anstalterne der ude. Kloge Folk mener nu, at det kan blive en udmærket Forretning. Jeg stoler nu paa, at De gjør Dem Ulejlighed."

"Og hvad Fordel skal jeg saa have af det?"

Niels saa overrasket paa mig: "Det er bandsat, hvor De kan huske! Men det er lige godt det samme, De skal til Efteraaret saa en Tønde af vore bedste Graastener."

"Det var et glimrende Honorar, nu skal jeg gjøre alt for at bringe Povlsen til Fornuft."

Den gamle gned sig paa Armen og lo: "Ja, lidt Plaser skal man jo saadan have imellem. Se De nu at tjene Ueblerne."

Jeg fik næste Dag fat i Povlsen og fortalte ham om mine Udfigter til Graastenerne, som han endelig ikke maatte formørke mig.

Han havde i den sidste Tid tænkt meget paa Fabrikfagen og var mere og mere kommen til Erkjendelse af, at det mulig kunde gaa; men det vilde blive ham lidt svært at forlade sin Virksomhed i Byen. Vi gjorde nu en Del Overslag, og vor Forhandling endte med, at Povlsen sagde: „Ja, ja — vil Svigerfader risikere Pengene, saa slaar jeg til. Vi skal snart faa bygget op der ude.“

Bærkstedet med Lejligheden i Byen blev overdraget til hans bedste Svend og en lille sortøjet Smededatter. Povlsen og Maren flyttede til Vellerup, og jeg fik Graastenerne.

X. Niels Jensen paa alle fire, og Smørmanden i Knibe.

Ude i det tidligere affides liggende Vellerup er der efter Banens Aabning blevet Liv og Røre. Der blev strax bygget en stor Gjæstgivergaard med en Forsamlingsaal. Der kom en Urtekræmmer, senere en større Kjøbmandsforretning med Klædehandel og et stort Kornmagasin m. m. Der er baade kommet en Dyrlæge og en Menneffelæge. Men den, der har bragt mest Røre der ude i den gamle Landsby, er dog Povlsen. Først byggede han et stort Bærksted, saa nede ved Aaen et Savværk og en Træbærefabrik, og af mindre Huse rejste han det ene efter det andet. Sidst har han bygget et stort, nyt, meget smukt Stuehus.

Ved Siden af alle sine øvrige Forretninger driver han Agerbruget til Gaarden, og i dette staar han ikke tilbage for de bedste i Byen.

Desuden maa Povlsen gjøre Nytte paa andre Maader. Han kom snart ind i Sogneraad og Amtsraad og er selvskrevet Medlem af alle Komiteer og Kommissioner.

Inden Døre er der ogsaa sket stor Forandring hos Niels Jensens. Det lader til, at Lykken og Glæden er flyttet der ind med de unge. BIRTHE bliver med hvert Aar tilsyneladende yngre og stærkere, og Niels Jensen har faaet et andet Syn paa Penge og personlig Dygtighed. Han har aldeles afvæbnet sin Vilje over for Povlsen, og vil nogen nu spørge ham om, hvem han anser for den dygtigste Mand i Danmark, vil han ubetinget svare: „Min Svigersøn er en af de dygtigste.“

Til al anden Betsignelse i Gaarden er, som Kroen paa Bærket, kommet en lille Dreng og en lille Pige.

Min Hustru og jeg plejer hver Pinsen at tage med vore Børn ud til Povsens i nogle Dage. Sidste Pinsen, da Vejret frydede sig i den lifligste Skærsommer, tog vi for at nyde en forfriskende Morgentur med det første Tog der ud Pinselørdag og kom saaledes lidt ubentet. Familien og Huset var endnu ikke satte i pyntelig Stand til vor Modtagelse.

Rundt i Stuerne gjorde gamle Niels Jensen, paa alle fire Tjeneste, som Hest for den lille Niels, der holdt ham i Trøjekraven og flittig brugte sin Pisk, medens den lille BIRTHE sad paa Mormoderens Skjød og klappede i Hænderne og lo af fuld Hals.

Jeg udbroød uvilkaarlig: „Naa, Niels Jensen, nu

kan man rigtig nok se, at De har faaet Herskab i Gaarden."

Han rejste sig forpustet: „Ja, det er farligt, hvor man maa ase for den Dreng; men han gi'r ikke Njeb, han vil have sin Vilje."

„Det har han nok arvet efter sin Morfader."

Birthe lo: „Det maa De nok sige; men De kan ellers tro, at vor Fa'r er bleven dejlig medgjorlig og regerlig, siden han er kommen under lille Niels's Kommando."

Min Hustru søgte Maren og fandt hende i fuld Birkfomhed nede i Mælketjælderen.

Seg søgte ud i Povlsens vidtløftige Rige og fandt ham omfider nede i Savværket. Han saa forbavset op: „God Dag! Er De allerede kommen?"

„Jo, Deres Majestæt, jeg har nu gjennembandret hele Deres Rige for at finde Dem."

„Na, det Rige er dog af de bitte smaa."

„Nej, ved De hvad, jeg synes rigtig nok, at det er mere end stort nok, og jeg begriber ikke, hvorledes De kan overkomme alt det, De her har i Birkfomhed."

„Jo, ser De, det gjælder navnlig om at have en dygtig og solid Mand i Spidsen paa hvert Sted. Jeg sparer i denne Henseende hverken paa Løn eller andet. Jeg har en udmærket og paalidelig Advokat, og jeg har dygtige og tro Formænd her paa Bærkstederne. Jeg forlanger overalt godt Arbejde og saa lidt Brøv som muligt, og paa den Maade gaar hele Maskineriet sin jævne Gang uden alt for mange Bryderier."

„Ja, Povlsen, De var dog den rette Mand her til Pladsen, og nu nyder De ogsaa Lønne. Lyffens Sol skinner jo nu ind ad alle Vinduer til Dem."

„Jeg er saamænd ogsaa rigtig glad og tilfreds

med alt — det var Synd at være andet; men jeg skulde have været her ude noget tidligere i de gode Aar, saa havde vi dog saaet bedre fat end nu. Vi kunde nok have saaet Jærnbanen tidligere her til. Men de ti mørke Aar, de er som tabte baade for Forretningen — og i mange andre Henseender. Al, ja, jeg har saa tit tænkt, hvorfor vi Mennesker her paa Jorden paa saa mange Maader søger at stygge for hverandre og formørke Livet for hverandre."

"Svaret ligger lige for — fordi vi kun er Mennesker."

"Ja, det har De Ret i, og saldt der ikke Lys ind over os fra oven, da vilde vi komme til at føre en mørk og trist Tilværelse."

Under denne Samtale nærmede vi os Hovedtrappen til Stuehuset, og hvem saa vi her komme smilende hen imod os — vor gamle Ven Smørhandleren.

For nogle Aar siden havde han jvigtet os. Der var kommet et Par Smørforretninger i Byen, og Smørret vilde ikke længere glide for ham, saa havde han slaaet sig paa en af Nabobyerne med Handel af Kreaturer, Svin og Ug m. m., og nu havde han for kort Tid siden kjøbt en falleret Urmagers Sted her ved Stationen.

Han havde set os komme, og, som han udtrykte sig, han kunde ikke dy sig, men maatte strax over at hilse paa os.

Efter at vi havde hilst paa hinanden, sagde jeg smilende, i det jeg pegede paa Povlsen: „Naa, Petersen, har De saa ikke forandret Deres Mening om Kjærlighed?"

Han skuttede sig og sendte mig et polist Blik: „Deres True og jeg, vi har saadan op og ned repe-

teret om den Ting, og jeg har jo maattet fire lidt af; men — æ . . ."

"De har dog et „Men.“

"Ja . . . det vil sige, jeg tror lige godt, at det kommer mest fra Kvindfolkene's Side. Vi Mandfolk skal jo tænke og spekulere paa saa mange Ting; men Kvindfolkene har det saadan mere med Følelser og indre Fornemmelser og de Dele."

"Na ja saamænd, det er der noget i; men De har dog maattet give min Hustru Ret i, at der er en Stormagt, som hedder Kjærlighed, og at denne ikke lader sig træde under Fødder af Penge og jordist Gods."

"Ja . . . jo . . . der maa være noget om det; men der skal lige godt helst lidt Fornuft med fra alle Sider — det er nu min Mening."

"Og det kan gjerne være, at den Mening ikke er saa gal endda!"

Færgemandens Fortællinger

af

Otto Sommer.

I.

Hvordan han fik hende.

Gamle Thorvald Olsen sad under Bislaget ved Nyhavns Hoved og tyggede sin Skraa. Der laa de fire Færgejoller, men der var intet at bestille. De andre tre Færgemænd var gaaede over „paa Hjørnet“. Kristian Pedersen havde haft „en brillant Fragt“, det var en amerikansk Kaptain, som skulde om Bord i sit Skib, en svær Bark med dobbelte Mærseil, dobbelte Bramseil, Røjl og Skøjsel, Kaptajnen havde ikke været kneben, og nu var Kristian gaaet over med de andre i Kjælderen for at kvæle tre „Knuder“. Thorvald holdt Vagt.

Den femte Færgejolle paa Stationen kom roende, den drev næsten med den stærke Søndenvind. Kor-farlen sprang i Land, fortojede og „hev Pal“ under Bislaget ved Thorvalds Side.

„Har du set Amerikaneren, Thorvald?“ spurgte den yngre, „det er den første Hvedeladning, der er kommen her til direkte fra San Francisco sønden om „Hjørnet“. Thorvald lo saa smaat. „Hvad ler du af, gamle, kan du gi'e en Pibe Tobak?“

Samtalen blev afbrudt af en yngre, velklædt Herre med et rask Sømandsvæsen.

„Er Thorvald Olsen her?“

„Galloi.“

„Naa gamle, hvordan staar saa Afforden? Holder I snart Udsfejning?“

„Ja vel, Styrmænd, nu er Kloffen strax syv.“

Den unge Mand havde været Styrmænd med den Vestindiefarer, som Thorvald havde sejlet med i flere Aar, og kom altid ned og besøgte sin gamle Ven.

„Har du set Amerikaneren derovre, Thorvald?“ spurgte Styrmænd.

„Na jo, mange Tak, jeg kender hende baade uden Bords og inden Bords i alle Krumholter og Hellegatter.“ Thorvald grinede med sit eiendommelige, smørrede Grin.

„Hør nu, Thorvald,“ faldt hans yngre Kammerat ham i Talen, „nu har du saadan smaagrinet hele Dagen, naar nogen spurgte dig om den Skude, hvad er der i Bejen med den?“

„Ja, vent du, til du faar noget mere at se af Søen end Havnen her, din Gallionskraber, saa skal jeg fortælle dig det, men nu er Kloffen syv.“ Thorvald gjorde klar ved Jollerne, lagde Aarerne paa deres Sted og eftersaa Førtøjningerne.

Styrmænd sa til, Thorvald vidste godt, at der bankede en Toddy i Aften, det var jo Lørdag, og „Mutter“ der hjemme tog aldrig en lille „Gir“ fortrydelig op, naar det var Styrmænd Brandt, der havde givet ud.

„Saa er jeg klar, Styrmænd.“

„Ja, du kender jo Bejen, gamle, hvad skal det være!“

„Det er jo Lørdag Aften, saa der banker vel efter gammel Skif en stiv Grog.“

Over i den lave, tilrøgede Kneipe var der allerede temmelig fuldt. Paa Disken var der en fristende Ud-

stilling af haardkogte Æg, røgede Sild og sure Agurter; over Døren læstes: „Kredit i Morgen“, og rundt om de smaa Borde sad forskellige Grupper, Færgemænd, Søfolk og saadanne, hvis Arbejde førte dem ned til Havnen; det var sunde, solbrændte Ansigter, brune Hænder og grove Trøjer, det var Folk, der arbejdede strængt den hele Dag i den frie Luft, til en Afvejling var saa den beklumrede Atmosfære i Skjænkstuen ganske behagelig.

Thorvald gik til Ankers ved et lille Bord, tørrede noget Brændevin af Pladen med Wermet af sin uldne Trøje og stoppede sin Rridtpibe, denne Sømandens trofaste og aldrig svigtende Følgesvend. Paa venstre Arms Inderside saa man en meget smuk Tatoering, forestillende en ung Matros i rød Skjorte og blaa Benklæder, der omfavner sin Kjæreste, en hyppig Skjønhed i korte Skjorter, medens Skibet ligger for fulde Seil og venter; oven over hele Billedet læstes: „Goodbye my darling“. Det hele Billede var udført med Amerikanernes hele Dygtighed i denne Kunst, der undertiden gjør Matrosens Bryst og Arme til sande Billedgallerier.

Punschen blev rekvireret, og Thorvald og hans Kammerater, der imidlertid var komne til og var blevne indbudte, tog sig nogle hjærtelige Drag og klinkede med Styrmændene. Han, der havde roet den amerikanske Kaptajn, udtalte sig meget begejstret om dennes Skib.

„Patentblokke, Manillaender, Bramsfjøder og Fald i Mærset, otteogtyve Mand om Bord, ja, var jeg ikke saa gammel, som jeg er, saa kunde jeg splitte mig have lyst til at gøre et Pryds med ham, hvad Styrmænd?“

„Ja, det tror jeg nok,“ mente Thorvald, „du

havde vel nok Vyst til at sejle under „Striberne“, det er saa dejligt alt sammen, to Skibe fra et Nederi til samme Havn, Præmie for den, der kommer først, og saa lade Bramsejlene staa, naar fornuftige Folk tager Reb i Mærsejlene, never mind om Rikken gaar, det gaar paa Assurancen. Og saa Hestebønner, salt Kjød og tynd Kaffe, jo, det er et skjønt Liv paa de amerikanske Langvejstrædere, men ligegodt fik jeg dog min Rone, da jeg var i amerikansk Fart, og Villedet her paa Armen det blev stufket i Port au Prince i den Anledning.“

„Op med den Ende, gamle,“ sagde Styrmanden og vinkede til Bærten, der paa ny fyldte Glasene.

„Ja, det er ganske grinagtigt, at jeg skulde saa mit gamle Skib, „George Washington“, at se her i Kjøbenhavn, for det var netop om Bord i den, at jeg lærte Mutter at kjende, om det just inte var i det bedste Selskab, jeg traf hende; men nu har vi faret sammen i to og tredive Aar, og der er ingen af os, der har fortrudt det. Skaal.

Se, det var i mine unge Dage, jeg havde altid været en raff Gut, og jeg mente som saa, at ingen bliver til Smand uden at gaa paa de lange Rejser, den Gang havde vi ikke saa mange Dampskibe, saa Rejserne varede længe, man tjente sig en god Skilling, men saa snart Ankeret var i Bund, var jo „Sandhajerne“ og „Runnerne“ strax klar til at kapre os, og saa i Ungdommens Dage ta'r man det ikke saa nøje med Pengene; naar man er læns, stikker man til Søs igjen, og der er ingen „Chance“ for at bruge Penge. I Kina blev jeg „shanghaiet“ (presjet) om Bord i en Amerikaner, der skulde over Stillehavet, og da vi saa kom til St. Francisko, var lige „Guldsfeberen“ brudt

ud; det var i 48. Jeg rømte fra Skuden, men det skulde jeg inte have gjort, for jeg var ikke saa snart kommen ind i et Boardingshus og havde faaet noget at drikke, før jeg blev fuld, og da jeg vaagnede, laa jeg med en Del andre paa Dækket af en Amerikaner, der gik under Sejl, saa snart vi var blevne kvikke nok til at lette Anker. Det gik rundt om Hornet; forinden anløb vi Antefigaster i Chili, men der var ikke noget, der hed Landlov, saa sloges vi med Stormene ved Kap Horn og fik saa Turen langs Brasilien.

Da vi kom til New Orleans, blev vi mønstrede af, og jeg lovede mig selv, at nu skulde jeg nok passe mig for at blive presset igjen. Jeg blev ellers nødt til strax at tage Syre igjen, for den gule Feber rasede, og Folk døde som Fluer.

Saa kom jeg om Bord i Barken, der ligger derovre, men den Gang var den ganske ny. Da jeg kom om Bord, var der fuldt Arbejde, vi havde en Mængde Tømmermænd, der høvlede og hamrede paa Mellemdækket, slog Rojer op og lavede smaa Lukaser; ikke var jeg Mand for at begribe, hvad vi skulde have for en Fragt! Vi Solsolk maatte gaa i Gang med at sy Solsejl, der skulde være Sejl over hele Dækket fra for til agter, og vi sad og prikkede med Naalen, lige saa lang Dagen var. Naar jeg spurgte nogen om, hvad Fragt vi skulde ha', saa grinede de bare og sagde: „Det faar du nok at se.“ Det ragede jo heller ikke mig.

Jeg skal ikke fragaa, jeg brød mit Hoved svært med at udfinde, hvad Meningen var med alle disse Grejer.

Styrmanden fortalte, at vi skulde føre en Ladning Mormoner til Sandwichsøerne, hvor de vilde

oprette deres nye Zion, men den tog jeg dog ikke for gode Varer.

Saa endelig da alt var klart, bli'r vi en Morgenstund kommanderede til at trække i rent Tøj og spule Jollerne; da vi havde faaet Kaffen til Dibs, maatte vi alle ro i Land, og hvad mener I saa, det var? I nde paa Pieren stod der to fine Gentlemen, omgivne af over hundrede Fruentimmer med Puffexter og Pafkelliker.

„Det var s'gu ellers en løjerlig Forsamling den,“ siger jeg til min Sidemand, en forthaaret Spanier.

„Der bli'er noget at spule om, naar de bli'er søsyge, men Karolos, det bli'er en lystig Rejse.“

„Hvad for Noget, skal de om Bord til os?“

Nu var jeg først rigtig med paa den. De to fine Gentlemen var et Par Agenter af temmelig fedtet Bonitet, og de havde fragtet Studen med alle de Fruentimmer.

Jeg havde nok hørt, at saadan noget gik, men, ærlig talt, havde jeg ikke rigtig troet det.

Se, Sagen var i Northed saaledes. De sorte holder jo meget af de hvide Fruentimmer, det er en stor Ure for en sort at blive gift med en hvid, men begribeligvis er det ikke ordentlige Piger, som vil gifte sig med Morianerne. Den Gang var der jo Slaveri alle Vegne i Vestindien og Amerika, menovre paa Haiti, der før havde hørt under Spanien, havde de sorte for et halvt hundrede Aar siden gjort sig frie selv og lavet sig en hel Negerrepublik.“

„Den bestaar da endnu,“ indskød Styrmand Brandt.

„Ja vel bestaar den endnu,“ fortsatte Thorvald, „men se, den Gang var det nu saadan, at da Negerne

nu selv var blevne Plantageejere, saa blev de stor-
snubede; gifte sig med sorte Fruentimmer, det vilde de
ikke, og hvide kunde de ikke saa; men rige var mange af
dem, og saa havde disse to Gentlemen taget sig for at
forsyne rige Negerkjøbmænd med Koner; men de vilde
begribeligvis ikke gjøre det gratis.

Hele det Kompagni Fruentimmer, der nu skulde
om Bord til os, havde de to Fyre trommet sammen i
New Orleans. I kan selv gætte, det var begribeligvis
inte Statsraadsdøtre! De havde saa fragtet Varfen,
og hele Regimentet skulde saa ober og sælges i Port
au Prince.

Det vil sige, Gudbevares, sælges skulde de jo
ikke, men naturligvis kunde jo Negerne ikke forlange
at saa Koner gratis, jo, det forstaar I jo nok."

Thorvald stoppede sin Pibe og saa med et be-
tydningsfuldt Blik først paa det tomme Glas og saa
paa Ethymand Brandt. Denne smilede: „Hvad tror
du, Mutter siger, naar du kommer hjem i Aften,
gamle?"

„Naar Mutter hører, at jeg har sat og fortalt
Dem om, hvordan det gik til, at vi blev splidsede,
saa faar jeg et Slaf under Næbbet i Steden for
Skjænd, men det er bedre, vi hiber videre ind paa
Trossen, at vi kan blive færdige.

Se, saa roede vi jo hele Dagen frem og tilbage
med alle Fruentimmerne og havde jo et farligt Mas
med at saa dem indlogerede om Bord. Der er jo
ingen, der er værre til at gjøre Brøvl end Fruen-
timmer, og saa var der ogsaa den Ting ved det, at de
jo begribeligvis ikke alle var lige fine, de to Fyre
havde naturligvis belabet sig paa at have dem til forskellige
Priser, derfor var ogsaa Mellemdækket inddelt i tre

Lufaker efter Rangforordningen, de forreste var de simpleste, som begribeligt var, men det vilde de ikke lade sig nøje med, de fløj op og stjældte ud; naa, jeg siger inte mer, saa vilde nogen i Land, fordi de ikke havde det fint nok, saa havde de mistet deres Grejer, og hvad ved jeg alt. De to Tyre havde saamænd deres fulde Læs med at snakke og berolige. Vor Kaptajn tog sig et billigt Grin af det hele. Sær var der en lille, sortøjet Spanierinde, der gjorde Tyrene Helvede hedt; saa vidt jeg forstod af det, fortalte hun nok, at hun havde været gode Venner med en Don, Gud ved hvad, og nu skulde hun stubes ned i Jorden mellem saadant Raf.

Kaptajnen lo, og den ene af Tyrene kom i fuld Fortvivelse hen og bad ham om dog endelig strax at lette, naar de blot først blev „seefrank“, mente han, det vilde nok gibe sig. Ja, for jeg har glemt at sige, at de to Herrer var Tyssere; der er jo et gammelt Ordsprog, der siger: „hvad gjør Tyssen ikke for Penge“, og jeg er sær'ig at sige, at det er ingen Løgn, allensfalds ved da enhver, som har set sig om i Amerika, at lige saa vift som de fleste Kjeltringer ere Grishmen, lige saa vift er alle Knejs- og andre Værter Tyssere.

Naa, saa fik vi da lettet og gjort Sejl og dingelde ned ad Floridastrædet. „George Washington“ var et godt Søfih, men en slem Kullekasse, og det varede da heller ikke længe, inden alle Donnaerne laa og spyhede, saa Mellemdækket saa værre ud end det Sted, som ikke nævnes her i pænt Selskab. Vi spulede jo hver Dag med Sprøjten, og saa galede de over, at deres Grejer blev spolerede. Der var jo ogsaa Historier af en anden Elags, men Kaptajnen passede svært paa. Nu maa jeg sige, at jeg for min Part

aldrig har været saadan meget forlibt af mig; jeg passede mine Ting og saa til, men jeg syntes dog, det var en led Fragt. Hvor mange af disse stakkels Piger var ikke ført paa gale Veje uden at vide af det, og nu blev de slæbte af Sted som andet Kvæg for at sælges til en eller anden Morian. Naa, det var da ikke det værste; de vilde nok blive skikkelig giste og saa komme paa ret Fjøl igjen; men jeg ærgrede mig over, hvor mange Skarns Mennesker der er til i Verden.

Skulde nu ikke saadanne Fyre, der tog sig den Slags Forretninger, baade hænges og hølhales, saa vidste jeg ikke, hvem der skulde.

Jeg fik da ogsaa „Chance“ til at lange den ene en alvorlig Lussing ud, som han ikke glemte lige strax igjen. Det var en Gang, han vilde kommandere mig til at spule paa min Fribagt, og da jeg ikke svarede, gav han ondt af sig og var storsnudet; men som sagt, det fik jeg snart vænnet ham af med.

Pigebørnene var naturligvis af mange forskjellige Nationer, men flest franske og spanske, og hvad skal man sige til det, de sydlandske Folk er nu altid mere hidfige end vi her oppe. Saa var der nogle tyske og endelig en eneste dansk; det kunde jo ikke undgaas, at jeg lagde Mærke til hende, men ellers gav jeg mig ikke af med hende lige strax; hun saa meget bedrøvelig ud, og naar hun havde Fred et Øjeblik, saa sad hun gjerne og smaagræd, hun hørte nok egentlig heller ikke til det samme „Sjap“ som de andre, men skulde nok være et Slags Kammerjomfru for dem, der logerede i det agterste Lukas; jeg fik ud af det, at hun paa en eller anden Maade var kommen fra New Orleans paa

et falskt Løfte og først rigtig havde faaet at vide, hvad Meningen var, da hun var kommen om Bord.

Jeg havde saa inderlig ondt af hende, for hun blev jaget af alle de andre, især af et Par tykke Tøse, som nok stod meget højt hos de to Leverandører. Hun fandt sig længe i det, men en Dag blev det hende for galt, og da den ene brugte et Ord mod hende, som jeg ikke bryder mig om at sige, fløj hun op fra Risten, hvor hun sad og syede, og sagde Tyskeren saa alvorlig Bæst, at han fornam, det var ikke raadeligt at komme der igjen, saa smed hun Tøjet og gik forud, hvor jeg stod og splidsede et Øje.

Det kan nok være, jeg saa lidt vist paa hende, for jeg skal ikke fragaa, det undrede mig lidt, at se hende snakke ud paa den Maner. Jeg kunde nu godt lide hende, og jeg havde ogsaa set, at hun flere Gange havde figet efter mig, vel nærmest fordi jeg var dansk. „Tror du, at jeg er en ordentlig Pige, Thorvald?“ kom det endnu helt i tæxt.

„Jeg ved snart ikke, hvad jeg skal sige, her har du været meget pænere end de andre, men . . . “

„Men du mener, at jeg er lige saadan en som alle de andre, siden jeg er kommen i det Selskab?“

„Ja, hvad skal man sige, det er jo saadan . . . “

Jeg var slet ikke glad ved det hele, jeg brød mig ikke om at mengelere mig i Dele, der ikke angik mig, og man er jo immer lidt mistænksom.

Hun har vel nok kunnet se det paa mig, for saa siger hun:

„Jeg kan jo heller ikke forlange, at du skal tro godt om mig, men jeg holder ikke af, at den eneste Vandsmand, jeg har om Bord, skal anse mig for saadan en, se, her er mine Hænder, synes du, de ser ud, som

om jeg har levet af at drive om paa Gaderne i New Orleans? Men vi Fruentimmer er udsatte for ganske andre Ting, end I kjender til, naar I da ellers er ordentlige Karle."

Og med det gik hun lige saa rask fra mig. Det kunde jeg nu godt lide, for jeg holder ikke af dem, der endelig vil fortælle om deres Vidervæertigheder, naar en Landsmand eller gammel Bekjendt træffer dem i en snabstet Stilling.

Naa, Rejsen gik saa smaat, for der er meget tit Vindstilleovre imellem Verne i Vestindien, vi gik vor langsomme Fart og der var et farligt Gallop, naar Vejret var godt. Om Aftenen dansede de, og „Damer“ var der jo ingen Mangel paa.

Jeg gik heller ikke saa sjælden og tænkte paa den lille Mariane, hvad hun havde sagt til mig, hun havde aldrig siden den Gang nærmet sig større til mig, og det kan gjerne være, at det netop var det, der gjorde, at jeg fik mere og mere Lyst til at saa lidt mere at vide om hende; jeg var da ogsaa bange for, at jeg havde fornærmet hende, for naar jeg saa, hvordan hun holdt sig alle Mandfolkene fra Livet, saa kunde jeg ikke lade være at tænke, at hun var dog af en ganske anden Slags end alle de andre letfindige Tøse, og det maa jeg sige, en prægtig Pige det var hun, høj og med en stolt Skabelon og Rejsning, og saa sejlede hun hen ad Dækket med en Fart som en udgaaende Kinafarer. Det var mangen en Gang, at jeg greb mig selv i at tænke paa hende.

Saa en Aften hører jeg et farligt Gallop nede i Agterlukafet, den lange Dystre skjældte Mariane Guden fuld, fordi hun ikke vilde gjøre noget, som en af de andre Piger havde forlangt hende til. Han vilde

lige til at slaa hende da jeg røg til og fik ham fat om Haandledet.

„Nej stop nu, gode Karl,“ siger jeg, „Mariane er ikke mønstret om Bord for Svabergast og Gallionsfraber! Skal det komme an paa det, saa har hun lige saa god Ret til at være Passager som de andre, derfor vil jeg i al Venstabelighed raade Dem til at holde Deres Fingre hos Dem selv, for ellers kunde det let træffe at jeg ikke holdt mine hos mig, og dem kjenner De jo allerede, saadan en . . .“ Naa, det kan nu være det samme, hvad jeg sagde, men Gyren dyede sig, for han vidste, at han ikke vilde saa Medhold af Kaptajnen, om han meldte mig.

Saa om Aftenen staar jeg henne ved Læ Vønning, og Mariane sad paa Bare Mærseraaen der laa i Borde, det var, ligesom om vi begge havde noget paa Hjerte.

„Vil du saa fortælle mig, hvordan du dog er kommen bort fra dine Venner og Frænder, Mariane,“ siger jeg.

„Det vil jeg heller end gjerne, for selv om ogsaa jeg skulde gaa til Grunde, saa kan du dog maaſte bringe mine Forældre Efterretninger fra mig.“ Naa, hun var da kommen fra Kjøbenhavn til New Orleans med sit Heskab, der nok havde arvet en stor Ships-handlerforretning, som de vilde drive nogle Aar og saa rejse hjem igjen; men en af de allerførste Dage da hun blev sendt ud i en langt borte liggende Del af Byen, var hun faret vild og havde endelig truffet en tyff Herre, som havde budt sig til at vise hende Vej, men han havde i det Sted ført hende til et Hus, hvor han havde kaserneret en hel Del flere Piger, som skulde føres bort. Der havde hun saa været otte Dage og kunde ikke paa nogen Maade slippe ud. Hun kunde

ikke et Møst engelft, og da hun ikke vilde indlade sig med de andre, blev hun haardt behandlet af dem. Saadan var det gaaet til, og nu var hun saa gruelig ulykkelig over det.

Herren, der havde nappet hende, var just den, jeg to Gange havde været i Gang med.

Jeg trøstede hende, det bedste jeg kunde, Vorherre levede da endnu, og det kunde da gjerne gaa bedre, end hun tænkte, og hvad jeg saadan kunde sige, men hun var helt ulykkelig. Jeg har nu aldrig kunnet lide at se et Fruentimmer græde, og da hun sad der saa ulykkelig, saa kom jeg pludselig i Tanker om, at jeg holdt af hende; men hvad skulde det blive til? Jeg forhørte mig saa smaat hos de andre Piger, især hos en lille, godmodig Englænderinde, og hendes Historie lod til at stemme. Som jeg dog var lynende gal paa de to Tyffere. Naada, jeg skulde haft dem alene, saa vilde jeg ikke have asfureret deres Gallionsfigurer.

Jeg tænkte baade hist op og her ned, og endelig bestemte jeg mig da til at fortælle Kaptajnen det hele. Han kunde godt lide mig, og jeg var vis paa, at han vilde hjælpe mig, hvis han kunde. Han hørte meget venlig paa mig, men hvad skulde han sige, han kunde ikke give mig andet Raad end at løskjøre hende af Thyveknægten; men jeg var nu vis paa, at han vilde forlange en urimelig høj Betaling for hendes Fragt, ved det jeg jo ikke stod mig farlig godt med ham, men Kaptajnen lovede mig dog at gjøre, hvad han kunde.

Saa efter en Maanedes Sejlads naaede vi da endelig Port au Prince, og det kan nok være, jeg blev glad, da jeg saa det danske Flag vaje fra Gaffelen paa Fregatten „Cinherien“, der laa i Bugten med Kanonerne ind mod Byen.

Se, det var nu gaaet saadan til, at i 1848 var der jo næsten Krig over hele Verden, om det saa var Slaverne i Vestindien, saa skabede de sig jo gale, der havde været helt Mytteri paa vore Øer, og i Port au Prince, hvor der boede flere danske Kjøbmænd og Plantere, var det gaaet ligedan, saa var „Einherien“ kommanderet der hen, medens en Korvet var bleven ved de danske Øer.

Det var ikke den heldigste Tid, vor Ladning var arriveret, for det lod til, at Haitianerne havde nok at gjøre med at passe deres Oprør.

Saa snart vi var klarerede, gik begge Døsterne i Land, og allerede samme Dag myldre der med Baade. Alle Donnaerne var i Paradetøj og spaserede nok saa flot under Solsejlet. Begge Herrerne viste dem frem, og snart trak den ene Neger efter den anden af med sin Skat, medens de nede i Lukaset opgjorde Regningerne.

Kaptajnen var tidlig paa Morgenens roet om Bord i Fregatten for at saa rettet sit Kronometer, og jeg havde saa bedt ham at sige et Ord om Mariane.

Lige med et ser vi Fregattens Hækjolle komme over til os, og en ung Vojtnant kommer op over Galderebet, hvor han blev modtaget af vor Kaptajn; de snakkede et Par Ord sammen, og Kaptajnen prajer saa mig og siger, jeg skal tage mit Kram og gaa med Mariane i Tollen; med det samme stikker han mig tyve Dollars, min tilgodehavende Gyre, i Næven. Mariane var lige ved, og hun var ikke sen til at jumpe i Tollen, for begge Gyrene var nede at skaffe. Jeg slæbte Kiste og Kojeklæder ud af Lukaset, sagde i en Fart Farvel, og af Sted gik det.

Da vi saa kommer om Bord i Fregatten, kalder Chefen mig agter ud og siger, at han har hørt, hvordan

det var gaaet os, jeg kunde blive om Bord, over det at han havde mistet nogle Folk under Negeroprøret paa St. Croix; og hvad Pigebarnet var anbelangende, saa traf det sig saadan, at den danske Konsul i Port au Prince med hele sin Familie vilde rejse hjem med Fregatten, og saa kunde Mariane blive Kammerpige hos Fruen. Se, det kan man kalde en god Chance. Forresten stod vi nu under det danske Flags Beskyttelse.

Men nu skal I høre, hvordan jeg fik Lejlighed til at gjøre min Regning op med Tykkeren.

Ud paa Eftermiddagen kom Kjeltringen nok saa flot roende om Bord i Fregatten og begjærede at saa Chefen i Tale, han forlangte lige rent ud Mariane igjen, han havde betalt for hendes Overrejse og saa videre. Jeg kunde se, at Kaptajnen var flyvende gal ved at se den Kjeltring staa der. Jeg stod lige saa stille og lagde en dobbelt Tallierebs Knob paa Tampen af et Stykke smækkert Skibmandsgods, og Kaptajnen blinkede saa lumst til mig.

„Vil du skaffe os af med den Herre, Waadsmand,“ siger han saa til sidst, „eller kanske du forstaar det bedre, Thorvald, saa besørg du det.“ „Det skal jeg, Hr. Kaptajn,“ sagde jeg. Tyren mærkede jo Uraad og vilde stikke af, men inden han naaede Galderebet, havde jeg ham jo i Krukken, og det kan nok være, at ingen Waadsmandsmat i den danske Flaade nogen Sinde har leveret en bedre Portion Tamp ud end den, han fik til Afsted. Saa gav jeg ham et Spark ud over Galderebet, lige ned i Søen, for han skulde dog svale Rygstykkerne lidt.

Naa, ja saa er der ikke stort mere at sige. Paa

Haiti lod jeg saa Billedet her paa Armen stikke, og saa kort efter gif vi hjem.

Der var ikke talt et Ord om Kjæresteri mellem Mariane og mig, for jeg har nu altid holdt af at smage lidt paa Grøden, før jeg spiser den, men da jeg havde prøvet hende paa hele Rejsen, saa var jeg sikker, og da vi kom hjem, blev vi nok saa reglementeret gifte, og det maa jeg sige, jeg har aldrig haft Grund til at fortryde det.

Se, det var den Ende. Nu tænker jeg snart, Mutter har tabt Taalmodigheden.

Skaal, Styrmand! og Tak for i Aften."

II.

Briggen „Anna“.

Det var Juleaftensdag og ret et velsignet Julevejr, et let Snelag laa hen over Gaden og paa Færgedørken, hvor gamle Thorvald sad med Snadden dampende under Næsen, ibrig i Gang med et „Plattings-tæppe" af den Slags, som Søfolk syr saa smukt paa Sejldug med forskjelligfarvet Tøvværk.

Thorvald var ellers i Pudsen i Dag, nye, blaa Benklæder, rødtærnet ulden Skjorte og Vest med Ankerknapper samt graa Hat. Hans ærlige, vejrvidte Ansigt, hvor de trofaste, blaa Øjne ubilkaarlig vakte Tillid, var i Dag mere end almindelig alvorligt til Trods for det smukke Vejr og de nye Klæder.

Han havde Sejllhandsken paa og stak hist og her i Tæppet, der var syet med en brun Rand af tjaeret

Kabelgarn, den indre Fylde var hvid Manilla, og paa Midten var der med forskjelligfarvet Uldgarn broderet en Brig for fulde Sejl.

Thorvald havde nu i mange Aar hver Jul haft to Julegaver at lave, snart et Par saadanne Tæpper eller Dørmaatter, snart en kunstig flettet Klokkestræng eller lignende Tobbærksarbejder af den Slags, der kan finde Anvendelse i et Hus.

Disse to Gaver blev hver Juleaften bragte op til Enkefru Bruun og den gamle Superkargo Lund i Strandgade.

Med Superkargoen havde Thorvald som ganske ung Matros gjort to Kinarejser af den gode, gamle Slags med Kompagnisfibe „Europa“.

Til Fru Bruun stod han i et af den Slags Venstabsforhold, som stiftes ved en indgribende Livs-tilsikkelse og netop derfor holder Livet ud.

Hans Kammerater ved Færgeren vidste, at han altid var utilgængelig og i tungt Humør, naar han arbejdede paa Fru Bruuns Julegave, derimod munter og snakksom, naar det var Superkargoens, han var i Gang med, de lod ham altaa i Fred i Dag og roede for ham, naar hans Tørn kom.

Den gamle pudjede og pyntede, redte og glattede paa sit Tæppe og bredte det ud paa „Dørken“.

„Briggen Anna“; Herregud, Jens Bruun, at du skulde dø saadan, hvorfor gaar jeg her og bliver gammel og graa, og du, den stolteste Gut og det bedste Menneſte jeg nogen Sinde har kjendt, du kom saadan af Dage! Ja, ja, han døde da i sin lovlige Gaandtering, men det er dog svært, Livet laa lige saa klart for ham som Pasfatvinden, han havde sat alle Aludene til og havde Udsigt at lade dem staa, og saa

gik det hele. Der er meget underligt til, men den gamle der oppe raader nok bedst alligevel, han har vel set, at Jens var klar til at sejle af, og at jeg ikke var det. Hans Kone, ja hun er da ligesom han, det er ligesom at gaa i Kirke, at komme op til hende, saa siger hun, at hun først ret har mærket, hvor godt Vorherre gjorde det for hende, da han tog Jens væk. Na ja, aa ja."

Thorvald var saa fordybet i sin Enetale og sine dybsindige Betragtninger, at han slet ikke havde mærket sin unge Ven Styrmanden, der nu kom ned ad Trappen, rast og livsglad.

"Glædelig Jul, gamle! Sikken et velsignet Veir, lige afmonstreret fra Fregatten „Freja" derovre, tre tusend Kroner paa Lommen ovre fra Kina Kysten."

"Er det ogsaa en Kinafarerdress at møde i? Det er sgu, ligesom De kom fra Grønland og ikke „fra Varmen"."

"Ja, det var anderledes i din Tid, ikke sandt?"

"Naa da, det kan nok være, blaa Silketrøje med Ankerknapper, Silkebuxer, hvid Silkeskjorte og et rødt Bandanatørklæde om Livet, Lommen fuld af Penge, ud til „Rosenlund" og „Monigatti"! Ja, det var i de Dage."

Det var, som om Thorvalds Ansigt lygte ved disse glade Minder, han rullede sit Tæppe sammen og tændte Røben.

"Er det til Superfargoen?" spurgte Styrmanden.

"Nej, det er til Fru Bruun. I Dag er det lige femogtyve Mar siden, at jeg fik sikkert at vide, hvor min bedste Ungdomsven var bleven af."

"Du holder vel Jul hos hende i Aften?"

"Det gjør jeg. Mutter og jeg følger med hende hen paa Sømandsstuen.

Ja, De minder mig tit om Jens Bruun, Ethrmand! Han var lidt ældre end De, da vi stiltes. Na ja, det er da sært, som det kan gaa til i Verden."

"Fortæl mig noget om ham, Thorvald, jeg har jo aldrig rigtig hørt, hvordan det gik ham."

"Ja, jeg kan gjerne fortælle Dem det, jeg har godt af at tænke lidt over, hvordan Vorherre fører det med et Menneſke, til at det kan blive bedre, jeg bliver jo selv gammel, og det er nu min Tro, at baade Jens Bruun og hans Kone har lært mig mangt og meget om de Dele. Det er i Dag fem og tredive Aar siden, at jeg traf Briggen „Anna“ ude i Atlanterhavet, men det er bedſt at begynde for fra.

Se, Jens Bruun var ligesom jeg Nybodersdreug, hans Fader var Højbaadsmand, en af den gamle Stof, der ſatte Matroſkorpſet over alt og anſaa det for den ſtorſte Ære, at hans Slægt fra Far til Søn havde hørt til „Holmens faſte Stof“, lige fra Kriſtian den fjerdes Tid. Det er nu lige godt ogſaa en Ære, hvad de ſaa nu ſnakker om.

Se, Jens og jeg ſtod begge ſom Lærlinge i Korpſet, og da vi var blevne halvbefarne, og der ikke var nogen Udſigt til Krig, gik vi efter gammel Nybodersſkik paa en Kinarejſe for at tjene til at ſætte Bo for. Som begribeligt var, fik jo de gamle der hjemme „Trækseddel“ paa Kompagniet for den halve Gyre.

Se, Jens var et af den Slags Menneſker, ſom Vorherre havde mærket fra Fødselen af. Alle, ſom ſaa ham, maatte holde af ham, hans blaa Øjne kunde ſe lige ind gjennem Folk paa en Maner, ſom jeg ſlet ikke kan beſkrive. Raſt til ſit Arbejde, raſt til Lyſtigheſed, men aldrig mere, end hvad alle maatte ſe. Aldrig holdt han Kjærefteri eller drak ſig en Gi'r, og ſaa havde

han saadan en Maner at seje os af paa, naar vi vilde have ham med paa Galejen. „Nej, nej, Kammerater! Staa i Spillet, drikker vi os fulde, saa snyder vi os selv for at være Menneſter, og har vi en Kjæreste i hver Havn, saa snyder vi jo den Kone, vi ikke har, men en Gang kan saa.“

„Ja hverken du eller jeg har da nogen Kone,“ kunde vi saa sige.

„Der har vi det jo netop,“ svarede Jens saa, „men vi faar vel forhaabentlig en, og saa er det ikke godt at have haft for mange Kjæreſter.“

Var der saa en imellem, som var gift og dog kunde have lidt Gjas for, saa kom det saadan lige ud af Jens: „Du vilde dog inte holde af, om din Kone havde sig en Ven, mens du var væk, saa maa du heller ikke ha'e det.“

„Ja, det er da ligegodt en hel anden Sag med et Mandſkolt,“ mente saa den anden.

„Nej saa gu' er det ej,“ svarede Jens; „lige for lige, naar Venſkab ſkal holdes. Men derfor maa De nu ikke tro, at Jens var noget Hængehoved; han kunde føre en Reel eller Gig op saa godt som nogen og ſvinge ſin Pige ſom den bedste. De ſkulde have ſet ham i Silkedragten, da vi kom hjem; men immervæk „ſfejede han ud“ (holdt op) med Lyſtigheden, naar Vinen ſmagte bedſt.

Jeg ſkal nu aldrig fragaa, at jeg kunde have gaaet i Jlden for Jens Bruun, ſkjønt jeg da ellers var et Par Aar ældre end han. Jeg har nu altid været ſaadan noget tung af mig, der er aldrig nogen, der har kunnet ſige andet end Skikkelighed om mig, men ſaadan en ſom Jens det har jeg nu aldrig været,

men den Slags findes der heller ikke mange af i Verden. Man siger jo, at der er Børn, som man kan se paa, at de ikke skal leve længe. Meningen maa vel være den, at de allerede i deres Barndom er for gode til at være her; jeg tror næsten, det var saadan med Jens Bruun. For kunde man sige om noget Menneſte, jeg har kjendt, at han var klar til at monſtre af, hvad Djeblig det ſkulde være, ſaa var det Jens. Naar vi ſad paa Bagten og fik os en Paſſiar, ſaa kunde jeg ſaadan af hele mit Hjærte ſige til ham:

„Du er dog et ma'esløſt Menneſte, Jens.“

Saa ſvarede han mig ſaadan helt alvorlig: „Nej, Thorvald, det er jeg langt fra. Vorherre har givet mig en lykkelig Natur, og mine Forældre lærte mig, at det ogſaa medførte et ſtort Anſvar at have gode Evner, huſk ſaa paa Thorvald, at ikke ret mange Menneſter i den Grad ſtadig maa være klar til at dø ſom en Sømand! Livet er ſkjønt, men vi maa dog ſaa vidt muligt ſørge for altid at være klar til den ſtore Rejſe.“

Se ſaadan var Jens, og ſom De vel kan forſtaa, holdt alle meget af ham, baade Kammeraterne og de foreſatte. Ser De vel, de gamle Kinaſarere det var jo ſaadan halve Orlogsmænd; vi førte Splitflag, og „Evropa“ var armeret med atten Kanoner, ſaa der var jo en ſvær Beſætning i ſaadan en Kaſſe. Se, alle Officererne holdt nu meget af Jens, og iſær tog Superfargoen ſig af ham. Jens lærte Regnskabſføring og det hele!

Saa en Dag fortæller Jens mig, at Kaptajnen og Superfargoen havde ſpurgt ham, om han vilde træde ind i Kompagniets Tjeneste, ſaa vilde de ſørge for, at han fik Udnævneſe ſom Baadſmand, ſaa ſnart

vi kom hjem. Vi snakkede saa om det; men som jeg ogsaa sagde til ham, at hvis han vilde gaa ud af Kongens Tjeneste, saa var det jo da ikke noget Avancement at blive Underofficer i det asiatiske Kompagnis Tjeneste, vi var da ogsaa godt nok enige om, at han skulde tage mod Tilbuddet, hvis de vilde hjælpe ham til at komme paa Navigations-skolen og saa blive Styrmand. Det sagde Jens saa til Kaptajnen og Superkargoen, og de gav ham Ret.

Men der var en gal Historie tilbage. Hvad vilde gamle Fatter hjemme i Pindsvinegade sige til, at Jens saadan „skejede ud“ med Kongens Tjeneste?

Jens, som ellers aldrig var raadvild, var ikke fri for at være lidt bange; men jeg forklarede ham, at det nok vilde gaa; naar alt kom til alt, saa var Kina-skibene jo ogsaa Orlogsmænd, og Kompagniet oktroieret; naar han sagde det til den gamle, saa klarede Bugterne sig nok, sagde jeg.

Og det gjorde de da ogsaa, kan jeg tro, men rigtig nok paa en anden Maade, end vi havde ventet, for da vi kom hjem, var Højhaadsmand Bruun død.

Jens sørgede oprigtig; men som han selv sagde, hans Fader var død som en Hædersmand, der efterlod sin Søn et godt Navn og sin Kone en lille Pension, godt var det ogsaa, at han, Jens, nu ogsaa var saa vidt, at han kunde tage Kommandoen.

Kaptajnen og Superkargoen holdt Ord og hjalp ham paa Navigations-skolen, og han hængte i med Længden og Bredden som en Igle. Han var ikke af dem, der, som jo Søfolk plejer, naar de læser til Styrmandsexamen, holder et farligt Leben paa Sjapper og Dansehoder. Han passede sin Læsning og besøgte sin Moder og Shipshandler Kristensen, der gjorde

mange Forretninger med det asiatiske Kompagni. Jeg laa hjemme den Vinter og gif paa Holmen, for jeg var begribeligvis traadt i Numer i Korpset igjen, da jeg kom fra Kina; min Silkebragt havde jeg givet min Moder til en Kjole, og hun saa helt statelig ud, naar vi om Søndagen alle Mand spaserede ud paa Raskbrænderiet.

Jens og jeg saas begribeligvis jævnlig, for han var slet ikke bleven storsnudet, som jo saa mange bliver, naar de faar Vind i Sejlene.

Glad og vel tilfreds var han altid; men jeg kunde godt mærke paa ham, at der var noget mere ved ham end sædvanlig, og jeg var jo heller ikke mere løsojet, end at jeg godt kunde lodde Grunden der. Han kom tit til Shipshandleren, og der var en rigtig fjøn Datter, som hed Anna. Sikken en Pige, høj og slank som en Fuldrigger, og saa sejlede hun hen ad Gaden lige saa let som en Fragtkonnert. Naar jeg saa hende, kunde jeg tit blive helt benavet ved det, men jeg fornam jo godt nok, at hun var alt for fin til saadan en Taffelloftsgast som mig. Jeg kunde jo nok se, hvordan Jens havde det, og jeg undrede mig tit over, at det ikke blev til noget."

"Hun vilde kanske ikke have ham," indskød Styrmanden.

"Ikke ha'e ham," svarede Thorvald med Overbevisningens Varme, "ikke ha'e ham. Ja, vel er Fruentømmerne nogle løjerlige Sejlere, det skal jeg villig indrømme, de er lige saa vanskelige at se igjennem som en Kanaltaage, men jeg gad nok set den Pige, der ikke vilde ha't Jens Bruun! Hun maatte da ha'e været mer end almindelig løjerlig. Og Jens, han havde det nu slet ikke med at gjøre Riks, hverken i det eller andet. Men det gif jo ogsaa, som det skulde.

Ud paa Foraaret tog han saa sin Examen med Glans, som man jo nok kan begribe, og samme Eftermiddag kommer han flyvende ind til mig i Rattegade, og var nær røget baade Moder og mig om Halsen. „Na Jens, du ved ikke, hvor jeg er lyffelig. Jeg har faaet Examen, og saa er jeg bleven forlovet, ja du ved nok med hvem.“ Min gamle Moder blev helt bevægelig. „Vorherre være med dig, Jens, du fortjener det, for du har altid været et mageløst Menneſte.“ „Nej, Jens, jeg har ikke fortjent det, vi har i det hele aldrig fortjent noget. Jeg synes, at jeg har faaet alt for stor en Part af Lykken.“ Saa gif jeg med ham og hilste paa hans Kjæreste og spiste til Aften hos Shipshandleren, og det var det smukke ved det, saa kjønt baade Madammen og Jomfru Anna tog imod mig. Se saa sejlede jo Jens igjen til Kina og var borte i tre Aar. Hans Svigerfader vilde have givet ham Penge til at kjøbe Skib for; men det kunde det natyrligvis ikke falde Jens ind at tage imod, han vilde klare sig selv.

Det kneb for mig at skilles fra ham; men jeg kunde ikke saa Permission igjen. Saa maatte jeg ud med Briggen *Fortuna* til Vestindien. Saa gif Tiden saa jævnt hen. Jomfru Anna syede paa Udſtyr, for Brylluppet ſkulde ſtaa, naar Jens kom hjem.

Jeg havde lavet et stort Tæppe ligesom dette — Thorvald fremviſte ſit Tæppe — „til Brudegave, og det var alt nok saa herligt. Saa kom Jens hjem, og han havde lagt ſig en rigtig god Skilling op; men der var ingen Udſigt for ham til Avancement i Kinaſkompagniets Tjeneste, og da der, netop ſom han kom hjem, laa en norſk Brig her i Havnen under Havari, ſaa mente Jens's Svigerfader, at det var bedſt, han

satte sine Penge i den og selv blev Skipper. Det blev saa saadan, og Briggen blev omdøbt til at hedde „Anna“; tidligere hed den „Væringfos.“

Saa stod Brylluppet, og der var Fryd og Glæde. Aldrig har jeg set saa smukt og lykkeligt et Par. Na! Det er af mine bedste Minder!

Saa gjorde hun den første Rejse med ham ned til Livorno, og jeg var da ogsaa med, kan jeg tro.

Det var, som om Emil og Solfin fulgte i Briggens Rødvand; men vi havde ogsaa „Lykken om Bord“, som Jens sagde til mig. Han var stot væk ens imod mig; jeg var Baadsmænd om Bord og skaffede og var agter.

Saa sidder vi en Nat sammen paa Hytten agter. Vi skulde staa Gibraltar ind, og Madammen laa og sov. Det var en af disse dejlige Middelhavsnætter, hvor det dunkelblaa Vand er saa klart, at man kan se helt ned til Bunden, og Stjærnerne tindre, som Guldsøm.

„Jeg synes tit Thorvald, at jeg har faaet for megen Lykke. Jeg er bange, jeg skal glemme at takke Vorherre for det. Sæt om han nu kaldte mig i det samme; men skulde det ske, saa er det for det bedste, det ved jeg.“

Det er jo saadan med den Slags Tale, at man kan ikke sige noget til det, og Jens blev da ogsaa ved:

„Jeg tror nu saa sikkert, at det er lykkeligst at dø, naar man er beredt til det, og Vorherre er god ved den, der faar en hurtig Død, han kalder heller ikke dem, der ikke er klar til at rejse.“

Se, dette fortæller jeg nu bare for at vise, hvordan Jens var, ellers døde han da ikke den Gang. Vi

kom godt hjem, og det blev bestemt, at Briggen her-
efter stot skulde gaa i Brasiliefarten.

Des værre maatte baade jeg og Konen blive
hjemme. Jeg skulde blive paa Holmen, og hun havde
en anden Grund, hvorfor Jens ikke vilde tage hende
med nu ved Vintertid; saa sagde de jo Farvel — og det
blev det sidste.

Der gik et halvt Aar, saa kom der Brev fra
Montevideo, at han havde indtaget en Ladning Guder,
Kobber og Koehenille, De ved de her smaa Insekter,
som man laver rød Farve af; men siden den Tid
hørte vi ingen Ting fra ham, og nu kom den tunge
Tid for Madam Bruun — hun havde faaet den dejligste
Dreng, ja jeg stod saamæn Fadder til ham — og
hun ventede og ventede, men der kom intet. Det var
en Jammer at se paa hende; hun blev bleg og mager,
for hun var af disse stærke Fruentimmer, som ikke
taaler Ubished, og hun var nu vel heller ikke saa
gudhengiven, som Jens var.

Saa blev jeg udkommanderet igjen paa en Sommer-
tur med Kadetforvetten, og jeg gik saa op og sagde
hende Farvel, hun boede oppe i Toldbodgade. Da jeg
kommer ind til hende, sidder hun ved lille Jens's
Bugge. — Hun havde grædt, det var tydeligt nok, men
der var dog saadan en smuk Ro over hende.

„Sid ned, Thorvald,“ sagde hun og skjænkede mig
et Glas Vin. „Ja, nu er jeg rolig, for nu ved jeg,
hvor Jens er.“

Jeg saa jo lidt paa hende, men saa sagde hun
igjen:

„Vi ved jo nok alle, at vi skal ikke tro paa
Varøler og Tegn, og det gjør jeg heller ikke; men
jeg kan ikke tænke, at det skulde være Synd at tro, at

Vorherre sender os Bud fra dem, vi holder af, og det har jeg saaet. Jeg ved nu saa vist, at Jens er død, og at vi først skal ses igjen i det andet Liv. Han fik aldrig sin lille Dreng at se, men det var vel saa det bedste. Der er vist ikke mange, der har haft en en saa lykkelig Kjærlighed som han og jeg."

Det gjorde mig dog saa inderlig ondt; men sige noget kunde jeg ikke. Jeg sad og drejede paa min Raskjet; men det maatte dog være sandt, for der var kommen saadan en skøn Ro over hende. Jens havde altsaa dog saaet Ket. Han var død midt i sin Lykke, og det ved jeg for vist, at har Vorherre taget godt mod nogen, saa maatte det være ham.

Jeg syntes, jeg fik ligesom Vand i Øjnene, og saa gik jeg.

Det skulde, underligt nok, blive mig, som bragte Madam Bruun den fulde Visshed om hendes Mand's Død.

Det gik nu saadan til, at vi det Aar kom til at gaa til Vestindien med Radetforbotten, og saa skulde vi jo hjem i December Maaned. Vi laa da saa for hjemgaaende omtrent paa Højden af Western Islands (Azorerne) og havde lige netop redet en Storm af, det var lige den 4de December, og vi haabede at naa hjem til Zulen.

Saa er det midt paa Hundebagten, at jeg gaar og stabrer om paa Dækket; vi var noget trætte efter Stormen alle Mand, saa der blev nok aldrig holdt saa farlig godt Udfig; saa prajer den vagthavende Officer, at det sidste Reb skal stikkes ud af Mærsejlet, og vi entrer jo op. Lige som jeg er kommen op paa Raaen, faar jeg Øje paa et Brag ret for Boven. Man maa jo ellers ikke praje ned fra Vejret; men her stod for

meget paa Spil, og jeg brøler alt det, jeg kan: „Gøld fast, Følk, for Livet!“ og ned paa Dækket brøler jeg: „Brag flos for Boven.“

Men det var for sent, Korvetten braste lige ind paa Braget; til Lykke havde vi til Vejrs holdt os godt fast, saa der var ingen, der faldt ned; men nede paa Dækket var der flere, der rullede lige paa Næsen, og Frivagten kom farende op fra Banjerne.

Vi blev kaldt ned fra Vejret og alle Mand purret ud; saa pejlede Tømmermannen Pumpen, men det viste sig da til Chefens store Beroligelse, at Skibet ikke havde taget Skade, for Pumperne slog læns efter ti Minutters Forløb.

Naa, det var jo en Beroligelse; men Chefen bestemte sig til at faste bak og afvente Morgenens for at se, om der maasse skulde være levende Mennesker paa Braget.

Jeg kan endnu ikke forklare det, men det kom mig saa underlig for, som om jeg skulde saa noget at vide; forklare kan jeg ikke, men jeg blev ved at holde Øje med Braget, lige til det gryede ad Dag, og jeg var første Mand i Tollen da den blev firet af for at undersøge det.

Jeg tror nu ikke paa hverken den flyvende Hol-lænder eller onde Mander, men lige saa vist som Madam Bruun troede at have faaet Bud fra sin Mand, lige saa vist tror jeg, at jeg den Nat fik en Følelse af, at jeg skulde saa noget at vide om min bedste Ven.

Vi roede altsaa hen til Braget, der laa paa ret Rjøl lige i Vandgangen. Det var mosgroet alle Vegne, saa det maatte have drevet en rum Tid; men der var ingen Hajer om det, og det var sikkert Tegn paa, at der hverken var levende Mennesker eller Sig om Bord.

Vi passerede agter om det, der stod ganske rigtig „Anna af Kjøbenhavn“. Jeg blev helt løjerlig til Mode og bad Løjtnanten om at lægge til Siden, og saa fortalte jeg ham, hvad jeg troede. Søen var rolig, og han gjorde det ogsaa, og jeg kravlede saa over Dækket ind i Kabytten. Det var ganske rigtig Jens's Skib, jeg stak en Ende paa Skrivepulten, som stod i Kabytten, og den fik vi saa om Bord i Jollen. Saa roede vi om Bord i Korvetten igjen. Da vi kommer om Bord, fortæller jeg Kaptajnen, hvad jeg tænkte, og saa blev Pulten aabnet. Der laa Skibsjournalen og alle hans Papirer, og i en Skuffe et dejligt Skrin, paa hvis Laag der var fæstet en Sølvplade med de Ord „fra Jens til Anna.“

Ja det var rigtig sørgeligt at tænke sig. Hvordan Skuden var blevet Brag og Mandskabet kommen fra Borde, det blev aldrig opklaret! Da jeg kjendte Jens's Enke, fik jeg Lov at saa Skrinet til hende, og Tømmermanden om Bord hixede saa med det, saa det blev fint igjen, inden vi kom hjem. Saa netop i Dag for fem og tredive Aar siden gav jeg mig paa Vej til Madam Bruun med Skrinet under Armen.

Da jeg kom ind til hende, var hun lige kommen fra Kirke, for det var en Søndag. Jeg havde lidt ondt for at komme frem med det, men saa satte jeg Skrinet paa Bordet.

Hun saa paa det og saa kom hun saa underlig til at græde; jeg forstyrede hende ikke, for jeg forstod jo, at Sorgen lettes bedst uden Snak. Saa rakte hun mig Haanden og sagde saa mildt til mig: „Tak, Thorvald, det skal jeg aldrig glemme dig af! Nu er jeg rolig igjen. Vorherre tog Jens, da det var

hans Tid; men saa gjerne jeg vilde have døet med ham, saa ved jeg nu, at jeg har noget tilbage at gjøre her!"

Saa, se, nu har hun i al den Tid siden den Gang levet for at opdrage sin Søn, og hvad hun har tilovers af Penge, det bruger hun til at sy Sætøj af, og hver Juleaften deler hun det saa ud til fattige Vantroser, som Sømandsmissionen anbefaler.

Saa, at komme til hende og høre hende tale, det er lige saa godt som at gaa i Kirke."

Kirkeflokkerne begyndte at ringe.

"Saa, Farvel, Styrmand, nu ringer de Helligaften ind, nu skal jeg op til hende med min Julegave."

Og gamle Thorvald rullede sit Tæppe sammen, tog det under Armen og styrede Bejen op mod Toldbodgade.

Groovers Klinker.

Fortælling af

C. A. Thyregod.

I.

En Efteraarsmorgen, da Knud Sivertsen i Kjærgaard gik og puslede i sin Lade, hørte han Hønsene strige og kagle, og derpaa saa han dem komme farende ind i Gaarden. Han gik uden for Gaardsleddet for at opdage, hvad der var paa Færde, og fik da at se, at en Ræv sad henne paa Grønningen og var ved at pille en Høne, som den havde stjaalet ud af Flokken. Ræven saa godt Manden; thi den skottede velvillig til ham, medens den sad og nød sin Smule Frokost med synligt Velbehag. Den havde forresten flere Gange i den senere Tid taget baade Høns og Vnder der ved Gaarden, og det gjentagne Held havde gjort den dristig. Det var vist nok ogsaa en gammel udlært Fyr, der ikke alene vidste, hvad der smagte godt, men vidste ogsaa, at i Sommertiden fik den saa temmelig Lov til at være i Fred. Nu var man rigtig nok midt i September, saa Jagttiden allerede var begyndt, men det vidste den

vel næppe. De havde maaske ingen Almanak hjemme i Nævegravten.

Knud, der var arrig over Tabet af Hønen, blev det endnu mere ved den firbenede Tybs Frækhed, og man kunde høre paa hans Røst, at han var forbitret, da han raabte ind mod Gaarden:

„Povl! Kom her ud med Bøssen! Vær snar!“

Næven lettede lidt paa sig ved at høre Tale om en Bøsse. Den fandt maaske, at den burde være sig lidt, men Hønen vilde den have med. Den tabte den en Gang, men gav sig Tid til igjen at sanke den op. Derefter tog den Fart ud over Kjøret, og da Povl kom med Bøssen, var Næven uden for Skudvidde, hvilket ogsaa kunde være det samme, da der hverken var Krudt eller Hagl i Bøssen.

Knuds Folk skulde grave Kartofler op den Dag. Han selv drog ud at pløje, men hans Børn sendtes i Kartoffelmarken. Der var Povl, en velvoxen to og tyveaarig Karl med en sund Ansigtssfarve og et straa-gult Dun paa Hagen, og der var endvidere hans to Søstre, som var to og sex Aar yngre, endelig var der tre Dreng. Disse sex var Knuds og Johannes Børne = Besætning, som de med Grund kunde være glade ved, da det alle sammen var smukke og — saa vidt de var komne — velartede Børn.

Endvidere havde Thomas Damsted indfundet sig for at hjælpe ved Kartoffeloptagningen.

Thomas Damsted beboede den lille Hytte, som kunde ses ude i Mosen, sydbest for Kjørgaard. Han var en fyrretyveaarig Mand, der havde Kone og mange Børn og ernærede sig mest som Daglejer. Som saadan var han selvstreven, naar man i Kjørgaard havde et Stykke Arbejde for, som man vilde have

Hjælp til. Han var altid rede, naar han fik et Bink fra Knud Kjærgaard, og det var ikke uden Grund; thi manglede han Græs til sin Ko, eller han trængte til nogle Skjæpper Korn, som han ikke strax kunde betale, eller han ellers behøvede en Haandsrækning, saa vidste han, at Folkene i Kjærgaard havde Viljen og som oftest tillige Evnen til at hjælpe. Forholdet var det, at Kjærgaardsfolkene var velvindede og godgjørende, og at Thomas Damsted og hans Kone var hæderlige og redelige Fattigfolk, som det kunde være en Glæde at hjælpe, især da Thomas, i den dygtige og stikkelige Arbejder han var, stræbte efter Evne at afstjene de ydede Tjenester. Knud var heller ikke nøjeregnende, og han regnede det slet ikke for nogen Ting, at Thomas græssede sin Ko i det store Kjær, naar det mindsfede med Græs paa hans lille og tørre Husemandslob, og heller ikke at Smaamanden hjærgede sig et Læs Hø om Sommeren i nogle affides Dele af Kjærgaards vidtstrakte Enge. Thomas var dog meget taknemmelig for sligt.

Thomas havde med al sin Bravhed en Videnskab, der vel i sig selv kan kaldes uskyldig, men som en fattig Familieforsørger ikke gjør vel i at hengive sig for meget til. Han var en stor Jagtelsker, og hvor vel han var en ganske duelig Skytte, spildte han mere Tid paa Jagten, end han vel havde Raad til. Ja, han loffede somme Tider den unge Povel i Kjærgaard til at gaa med sig paa Jagten, hvad Unglingen dog næppe havde synderligt Anlæg til. Han kunde godt i behørig Afstand sætte et Skud Hagl i en Ladeport, det kunde Povel; men da det var sjældent, at noget Wildt vilde tøve, til han blev færdig med at sigte, saa kom der kun grumme lidt ud af Povel Knudsens Skytteri.

Nu da! Hele Flokken af store og smaa Mennesker drev ud paa Kartoffelmarken, der, ligesom de fleste andre af Kjærgaardens Jorder, var lavtliggende og næsten i Flugt med det store, græsrige Blaatjør. I selve Kjæret havde mange, til Dels fjærntboende, Folk Engskifter, og Kjærgaarden især havde betydelig Høbjergning. Men Kjærgaarden havde ogsaa dyrkede Jorder der ude, baade med Korn og Kartofler. Altsaa grov man Kartofler op i Dag der ude, og under Arbejdet talte man om forskjellige Ting, ikke mindst om Næbens Morgenbedrift. Thomas havde stor Lyst til at faa Vejlighed til at smælde den dristige Hønsetyb paa Pelsen, og det havde Povl ogsaa. Thomas var da flog nok til at ville træde i Baggrunden og overlade Wren og Fortjenesten til den unge og indskrænke sin egen Rolle til en Raadgivers og Medhjælper.

„Jeg tror nok, jeg kjenner den laadne Fanden, der stjæler Eders Høns,“ sagde Husmanden. „Jeg er vis paa, han har sin Bolig oppe i Røgildbjærgs Skrænter. Det er en flog, gammel Fyr, der baade er fræk og forsigtig. Jeg har været efter ham til fine Tider; men han har ligesom gjort Nar ad mig, og det er næsten, som om han ved, at naar han kommer op paa Gravers Egebjærgs Mark, saa er han i Sikkerhed.“

„Da kunde man vel styde ham der,“ mente Povl.

„Ja, det kunde man vel nok,“ lod Svaret; „men du ved, hvad Gravers er for en Stikkenpind. Han bander paa, at hans Næbe skal have Lov til at gaa i Fred paa hans egen Mark, og hans Farer og andet Vildt da ogsaa. Jeg har været i Filteri med ham en Gang. Jeg var gaaet der op i Heden og vilde prøve at smække en bitte Misfikat, eller hvad der kunde falde

for, og havde jeg ikke været bedre til at løbe end han, havde han sikkert taget min gode Bøsse fra mig. Bag efter lod han mig stæbne, men da der ikke var Vidner, blev det ikke til noget."

"Men hvor kan han have saa meget imod det? Han gaar jo ikke selv paa Jagt, saa vidt jeg ved," sagde Povl.

"Var Arakileri og Ondskab, lille Ven, for saadan er han. Saa er det jo ogsaa saadan, at jeg er en fattig Mand, som han sagtens kan træde paa Nakken. En anden Sag er det med dig. Mod dig vilde han vist ikke være saa bandsat."

"Han vilde vel nok lade være at tage Bøssen fra mig, hvis jeg ikke vilde give den fra mig frivillig."

"Det tror jeg ogsaa; men han vilde vel ogsaa ellers gjøre Forskjel paa Knud Kjærgaards Søn og en Stodder som mig."

"Det kunde der dog være Spørgsmaal om; thi min Fader og han er slet ikke gode Venner."

I Dagens Løb blev der saa talt adskilligt om, paa hvilken Maade man bedst skulde komme Gravers Egebjærgs Ræv til Livs. Thomas udkastede til sidst en Plan, som vandt Povls udelte Bifald, og som han skundede efter at saa iværksæt.

De vilde nemlig gaa op til Røgildbjærg, der laa paa Egebjærggaardens Mark og straanede stejlt ned mod Blaaflær. I Skrånten var der en Mængde gamle og nye Ræveggrave, hvor Thomas mente, at de muligvis kunde træffe Hønsethyben. De vilde lade Bøsserne blive hjemme, for saa kunde det ikke siges, at de gik paa Jagt. Men kunde de skjønne, at der var en Ræv i en af Hulerne — Thomas havde ikke

liben Øvelse i at udfinde sligt — saa vilde de røge den ihjel efter alle Kunstens Regler.

Som sagt, saa gjort. Det var en meget kold Efteraarssdag, og værre blev det hen imod Aften. Pigerne og Børnene klagede, at de frøs Fingrene af sig ved at strabe i Muldet efter Kartoflerne, og Poul gav dem Medhold i Klynkeriet. En Times Tid før Aften aftalte han saa med sine Søstre, at de og Drenge skulde gaa hjem og fortælle deres Moder, at de umulig kunde udholde Kulden længere. Det var vel just ikke den strænge Sandhed, men dog temmelig nær derved, og da Flokken ikke havde dovnnet i Dagens Løb, turde de nok stole paa Forældrenes Overbærelse.

Saa gik Thomas og Poul tværs over Engtjæret over til Røgildbjærg.

Der var en skjønne Mængde Rævegrave, som laa meget belejligt for Blaaflær og Blaaflær Mose og det hele lavtliggende Strøg, hvor de langhalede Kolonister Sommeren igjennem kunde have det godt med Sumpfuglenes Æg og Unger og alle Haande Smaadyr. Thomas var ikke længe om at finde en Grav, der var beboet, og han følte sig overbevist om, at Herren eller Fruen eller maaske begge i Øjeblikket var hjemme. Saa stoppede de alle Udgange undtagen en, der syntes at være den mest benyttede. I den skulde der gøres Ild paa, hvortil de havde medbragt Tørv nede fra Mosen, medens Lyng kunde faas paa Pletten.

I det samme kom et Menneske tumlende ned ad Strænten. Det var Morten Bro, og han kastede sig i Lyngen hos dem, i det han udbrød:

„Goddag, Godtfolk! I er nok i Færd med at stege min langhalede Ven i hans eget Fædt!“

„Ja, vi er saa,“ sagde Thomas, der trak sig lidt

tilbage og syntes ikke at være videre glad ved Nær-
værelsen af den fremmede. „Ja, vist er vi. Det vil
sige, det er Povl, der er vred paa Næven, fordi han
gaar og tager deres Høns.“

„Ja, det er jo ogsaa ret morsomt at røge Næve
ud, naar man forstaar det. Ja, jeg ved nok, at
Thomas forstaar det; men forstaar du det ogsaa,
Povl?“

„Ja, han forstaar det godt nok,“ forsikrede Tho-
mas, der nu havde lagt sig ved Siden af Morten og
ikke mere rakte Haand til Foretagendet.

„Jo,“ vedblev Husmanden, „nu har han stoppet
alle Udgange paa den ene nær — jeg tror ikke, han
har overset nogen — nu paffer han Tørv og Lyng
i den sidste. Kan du se, Morten, han ved Besked.“

„Det kan han sagtens, naar du sidder og figer
ham det,“ grinte Morten. „Har du ogsaa Fyrstøj hos
dig, Povl?“

„Ja, han har Fyrstøj,“ skyndte Thomas sig at
svare; „men det ligger i min Lomme. Der har du
det, Povl, hvis du nu vil have tændt Ild.“

„Ja, Povl bliver nok en dygtig Sæger,“ forsikrede
den fremmede, „og det har han let ved at blive, naar
han har dig til Læremester og til at gemme sit Fyr-
støj, for du er, Dælen annamme mig, den ypperste
Skytte, der er baade fjærn og nær.“

„Na, ingen Forseelse! Det er ikke saa stort be-
vendt med mit Skytteri. Povl behøver heller ikke at
have mig til Læremester. Han kan selv.“

„Nu havde Povl faaet tændt Ild, og han satte
sig hos de to andre. Det var mest Morten Bro, der
førte Ordet, og han var utrættelig i at rose baade
Thomas og Povl, medens han tildelte de fraværende

Menneſter, der tilfældigviſ blev omtalte, alt andet end venlige Bemærkninger.

Aſtenen ſalbt nu paa, og det gif jævnt godt med Røgeriet i Mikſels Forſtue. Thomas ſagde, at nu kunde de godt gaa hjem og komme igjen næſte Morgen og tage Mikſel.

„Ja, nu bier Fyren nok, til I kommer og hente ham,“ forſikrede Morten.

Og ſaa fulgteſ de ad alle tre bort fra Stedet, men neden for Bakken ſagde Morten Farvel og gif til venſtre. Han vilde til Viſtjær Kro, ſagde han. Der gif han ſaa over og traf gode Benner, ſom han spillede Kort med et Par Timer, derefter vendte han tilbage til Rævegraven, aabnede den og tog Ræven, ſom han fandt liggende død tæt ved Ilden. Saa gif han igjen over til Kroen, og i Stalden, hvor der hang en Dygte, ſlaaede han Dyret, ſaa han endnu ſamme Aſten ſik Skindet ſolgt til Kromanden. Næſte Dag var det Søndag, og da opſøgte han Thomas Damſted og ſpurgte, hvordan det var gaaet med Ræveſangſten. Han ſik da at vide, at baade Thomas og Povl om Morgen en gif over at hente deres Jagtbytte, men da var dette borttaget. Det undrede Morten ſig højlig over. Under Samtalen med Thomas ſlog han paa, at Povl nok havde været ovre ved Graven om Natten og hentet Mikſel paa egen Haand. Paa lignende Maade ſøgte han ſiden at henlede Povls Miſtanke paa Thomas. Der var dog ingen af de to, der troede ham, og Povl ſagde rent ud, at det nok var Morten ſelv, der var Rævethven. Mortens Forſøg paa at ſtiſte Ufred imellem Huſmanden og Gaardmandſpønnen ſlog altsaa fejl, og det var meget kjedeligt for ham; thi at op=

ægge et Menneskes Brede imod et andet, det var den lille Tyfsals største Glæde.

II.

En god Fjerdingmil norden for Rjærgaard ligger Gaarden Egebjerg i en Dal, omringet af lave Lyngbanker. Det var ingen stor Gaard, men den tog sig smuk ud i Afstand. En lille Bæk snoede sig igjennem Dalen og var kanted med en livlig Grønning; selve Gaarden var pyntelig bygget og havde grundmurede og gultmalede Vægge. Bag Stuehuset var der en temmelig stor Have med Kampestenstidige og mange Træer af forskjellige Slags. Kom man nærmere, tabte dog Herligheden sig noget; thi da saa man, at Husene var forfaldne paa Tag og Fag, Havediget til Dels nedstyrtet og Haven tilgroet med Hvitgræs og Rodstod og forvildede Buske. Bækken havde en Gang været benyttet til at overrisle det laveste Strøg af Dalen; men Anlægget var forsoemt, saa man næsten blot kunde kjende Aflednings- og Paaledningsrender ved den store Mængde Lysesiv, der vorede i lige Rækker.

Den Forandring, der var sket, skyldtes et Eierstifte. Kjeld Madsen, der havde opbygget Gaarden, anlagt Haven og taget Bækvandet i Tjeneste, var en meget driftig og dygtig Avlsbruger, og havde han levet noget længere, vilde Egebjerg blevet en skjøn Ejendom og han selv maaske en formuende Mand. Men han døde i en ung Alder og efterlod mindre gode Omstændigheder til sin Enke, Frederikke, og sin lille Datter, Anna. De Forbedringer, han havde iværksat ved Ejendommen, havde kostet Penge, Den Gjæld,

han i den Anledning havde gjort, var ubetalt; thi han havde ikke naaet at se ret mange Frugter af sin Virksomhed.

Frederikke var en ung, smuk Kone med et søjeligt og godmodigt Sind. Hun lyttede gjerne efter Benner's Raad, og Raadet gik ud paa, at hun skulde gifte sig igjen, navnlig hvis hun kunde faa en Mand med en Del Penge. Ja, det vilde hun faa ogsaa, og Bennerne — det var nok endda hendes egne Forældre — udsaa Gravers Klinker til hendes Husbond og Herre. Han var kun lidt ældre end hun og var en lille, bredskuldret Fyr, der saa nogenlunde vel ud. Penge havde han, og flere kunde han maaske skrabe sammen; thi han havde Ord for at være en Gnier paa en Hals. Man fik altsaa de to gifte, og med deres Samliv gik det ganske godt. Han var et Stykke af en Tværpind; men hun var en taalmodig og nøjsom Kvinde. De fik to Sønner sammen i Maren's Løb. Stifdatteren var Gravers ikke slem imod, og hun var da ogsaa en vakker lille Pige.

I Begyndelsen omtalte Frederikke stundum sin første Mands gode Egenskaber; men det blev hun snart vænnet af med; thi Gravers kunde ikke lide det. Det var værre at faa andre Folk vænnet fra det. Man havde rigtig nok ment, han hastede mere med sine Foretagender, end han havde Raad til; men alligevel prisste man hans Driftighed og erkjendte, at han ogsaa i alle andre Henseender var en Hædersmand. Naar Gravers i sin Egttestands første Tid kom sammen med Naboer og Sognemænd, kom der ofte Udtalelser, som han maatte ærgre sig over paa Grund af det Nag, han var kommen til at nære til sin afdøde Formand.

„Kan du holde Egebjærg i det Spor, som Kjeld

har bragt den i, saa vil det blive en ndmærket Ejen-
dom," hed det.

(„Jeg giver dem en god Dag," tænkte Gravers.
„Jeg bryder mig ikke om den Vigtigpers Spor.“)

„Kjeld var ganske vist en dygtig Mand," sagdes
der ved en anden Lejlighed, „og han havde udmærket
Forstand paa Bondehaandtering; men i mange Tilfælde
havde han ogsaa en mærkelig Lykke. Hvad var det
ikke for et Held, at han fandt Mærgel i Arontorn-
bassen lige ved Agerenderne, saa han fik labet sig en
Kjøregrav, som der ikke er Mage til i mange Sogne.
Han levede ikke længe nok til at benytte den ret meget;
men nu ligger den paa rede Haand til dig.“

(Gravers sagde ved sig selv: „Paa rede Haand
eller paa rede Fod, det er mig lige meget. Jeg vil
ikke bruge Kjøregraven, naar Kjeld skal lovshnges for
den. Mon de Dumrianer ikke snart kan blive kjede af
at traktere mig med et dødt Menneske ved enhver
Lejlighed.“)

„Det er et smukt Enganlæg, Kjeld fik i Stand,"
sagde en Mand til ham en Dag. „Jeg kunde ønske
mig et lignende, for jeg har jo ogsaa et lille Vandløb
paa min Jord. Men der skulde nivelleres, og den
Kunst er jeg ikke helt fremmed for; men jeg mangler
Instrumentet. Kjelds Instrument er vel endnu til
Stede der i Gaarden. Det kunde du laane mig.“

„Det Struttement, du taler om, er bleven smidt
ind i Huggehuset blandt andet gammelt Skrab," svarede
Gravers. „Det duer vist ikke mere, om det nogen
Sinde har duet. Vækanlægget regner jeg ikke for
noget. Det er alt for kostbart at holde ved lige.
Trænger jeg til Hø, kan jeg nemt leje nogle Dages
Engslæt ovre i Blaaekær.“

„Det var en prægtig Samling af Malkeløer, Kjeld efterhaanden fik sig lagt til,“ blev der sagt en Gang. „Han forstod, hvad der var godt, og naar han satte sig noget for, fik han det gjerne sat igjennem.“

„Det er Kør som andre Kør,“ forsikrede Gravers. „Koen malter gjennem Tanden, og naar man stopper en Ko med Kjørnesføde, kan den sagtens malke godt. Jeg bryder mig ikke om Kør, de egner sig ikke for Egebjærgs Græsning. Jeg vil ikke have flere, end der haardt behøves til Husets Fornødenhed. For øvrigt vil jeg holde Stude og Ungkvæg.“

Lovtalerne over Kjeld var dobbelt ærgerlige, fordi Gravers var en saadan udmærket Mand i sine egne Tanker, hvorvel hans Dygtighed gik i en anden Retning. Han var nemlig haandsnild og kunde lave Riber og Mejekroge og slikt, som han jævnlig puslede med; ja, han kunde endog lodde en sprukken Thefjedel og klinkte et Stykke søndret Porcellæn. Af den sidstnævnte Færdighed havde han faaet Navnet: Gravers Klinker. Disse fine Færdigheder satte han særdeles højt, hvorimod Bondegjerningen — — Ja, tørste en Trave Korn og læsse et Læs Gødning, det kunde hver Tøsse, det kunde han ogsaa lige saa godt, som Kjeld havde kunnet det. Og saa søgte han i enhver Samtale at ned sætte sin afdøde Formand, og han lod Gjærningen svare til Ordene, i det han lod Mergelgraven staa ubrugt, lod Bækanlægget og andre Ting forfalde og afhændede Tid efter anden den gode Kobesætning. Han brød ogsaa med de tidligere Husvenner og omtalte dem med Ukvemsord, samt drillede dem paa forskjellige Maader. Blandt disse Venner var ogsaa Knud Sivertsen i Kjærgaard, og ham fik Gravers særlige Grunde til at have et Horn i Siden paa.

Gravers, skjønt han ikke var nogen dygtig Gaardbruger, var nemlig temmelig nærig. Da hans Avlsdrift forsømtes, blev det ofte knapt for ham med Græsningen, og saa førte han sit Kvæg over i Blaatjær, hvor han saa tøjrede et eller to af Dyrene i sin egen Englod eller en Mabolod og lod de øvrige gaa løse, hvorved de nærliggende Enge led meget. Gjerne, der boede i andre Byer, kunde ikke altid staa og være Engvogtere, og da Knud i Kjærgaard var en bestemt og paalidelig Mand, saa fik de ham til at passe paa med den nærige Egebjergmand. De betalte maaske Knud en Smule for hans Umage; men i hvert Fald tog han sig alvorlig af Sagen og fik snart Gravers tvungen til at tøjre paa sit eget og maale til Skjellet.

„Og det skulde den Satans forbandede Rott hund helst ladet være at blande sig i,“ sagde Gravers, der var stærk i at give sine Uvenner Hodingsnabne. „Jeg har dog aldrig“ — forsikrede han — „ladet mit Kræ med Vilje gaa ham for nær.“

Kone og Børn maatte nu heller ikke holde Omgang med Folkene i Kjærgaard, og det var ikke saa lille et Savn i Førfstningen; thi ikke blot havde Knud Sivertsen været Kjelds bedste Ven; men begges Koner var ogsaa særdeles gode Veninder. Ja og Børnene: Frederikke havde holdt Poul over Daaben, og siden kaldte hun ham altid sin egen Dreng, og Anna Kjeldsdatter, der noget nær var lige gammel med ham, var hans tidligste Lege søster. Men det fik en brat Ende, fordi Gravers Klinker vilde det, og da de to Gaarde var adskilte ved det store Kjær og desuden laa hver i sit Sogn, saa var det mange Aar, at de forðums Venner slet ikke saa hinanden.

Men saa kom det Aar, da Ræven havde faaet Bane til Rjærgaards Høns. Det Aar herskede en vedholdende Tørke om Høsten og Efteraaret, derfor var der meget lidt Græs paa Gravers Klinkers slet dyrkede Jorder, saa der var stor Trang til at græsse i Engen. Næsten hver Dag sendtes Hornkvæget der ned, og en af Drengene, Laur's Peter eller Johan, skulde vogte det.

„Men i Morgen skal al Verdens Drenge samles i Gjærup Krat for at plukke Krusbær," sagde Laur's Peter om Lørdagen til sin Halvsøster. „Fader siger, at Johan skal saa Lov til at gaa med, fordi han er den mindste; men jeg skal blive hjemme og passe Kreaturerne i Blaafjær. Paa den Maade er det ikke rart at være den største."

„Og da jeg er endnu større end du, saa burde jeg vel tage Ubehagelighederne, saa meget mere, som jeg dog ikke gaar paa Bærplukning," svarede Anna. „Kan du saa Lov til det af Fader og Moder, saa skal jeg gaa i Rjæret og være Hyrde, og du kan gaa i Krattet at sanke Bær."

Drengen fik Tilladelsen, og da Søndagen kom, traf Anna med Røerne og Studene ad Blaafjær til. Det var netop Dagen efter, at Rævesangsten havde fundet Sted paa Røgildbjærg; men det vidste hun jo intet af endnu.

Anna Kjeldsbatter var en høj, smækker Pige med kraftig Sundhedsrødme paa Kinderne og fulsort Haar, der krøllede saa stærkt, at hun havde ondt ved at styre det. Det sorte Haar og de brune Øjne var en Arv fra Faderen, og det mentes ogsaa, at hun havde arvet en god Del af Faderens Forstand og Dydighed. Ret meget havde hun dog ikke haft Lejlighed til at gjøre

sin Vilje gjældende; thi naar Gravers roste sig af, at han aldrig havde lagt bred Haand paa sin Stifdatter, men overladt hendes Optugtelse aldeles til Moderen, saa var det ganske vist til Ære for ham, da han ellers var saadan en Krafiler, men det lod ogsaa formode, at hun havde faaet sin Del af Moderens Tøjelighed, ligesom hun ogsaa nu i sin voxne Alder lignede hende i tæffeligt Væsen.

Stjont Hornkvæget blev tojret i Engen, skulde der dog holdes Øje med det, da det ellers let kunde rykke sig løs i den bløde, tørveagtige Kjærbund; men for Næsten var der ingen Besvær ved Bogtningen. Det var oven i Kjøbet en meget smuk Septemberdag med Solskin og flyvende Sommer og glimrende Insektspind over Grønsbæret. Gravers's Kjærlod var ikke holdt bedst i Orden med Vandgrøfter og slegt, saa der var sure Pletter med gult Mos i Steden for Græs og med Tranebærranker, der med deres spraglede Bær snoede sig hen over Mostuerne. Paa andre Strøg stak den smukke, blaa Enzian sine pragtfulde Klover op mellem Græsset, eller den rødbrøstede Soldug øvede sin særegne Idræt at fange smaa Insekter med sine slimede Blade. Anna gik lidt omkring og pillede sig et Par af de sure Bær, der endog smagte muggent af Mosset, de laa paa, men det blev hun snart kjed af. Der var meget Kvæg længer vester paa i Kjæret, men der var ogsaa Steder, hvor Østergræsningen var fredet og skulde slaas anden Gang, andre Steder, hvor det var slaaet og stod i Stak. Ved en saadan Stak i et Nabostifte satte hun sig med sit Sytøj, som hun havde medbragt hjemme fra.

Imidlertid gik Knud Sivertsen hjemme i Kjærgaard og saa ud over de store Enge, som han skulde

have Tilfyn med. Han vidste, at Gravers endnu var ufredelig somme Tider, han saa ingen Bogter ved hans Kvæg, og det forekom ham, at noget deraf var ovre i et fredet Naboefte. Saa sendte han Povl der over at se ad. Da Karlen nærmede sig, fandt han, at Kvæget ikke gjorde Skade; men han saa ogsaa, at der sad en Kvinde ved en Høstak. Han var nu ikke af de Ungervende, der løber gal efter ethvert Skjort, men han vilde dog nok vide, hvem det var, og om Gravers havde nogen Bogter med sit Kvæg eller ikke.

Povl og Anna havde ikke set hinanden nær ved i ti Aar, og det var et meget fornøjeligt Møde. Der var hundrede dejlige Minder at opfriske, og de havde Tid nok, den skønne Septemberdag. Hun havde maaste tænkt at skulle kjede sig, men det blev alt andet; thi de to Barndomsvenner blev som Børn igjen under deres Samværen. Han kom ogsaa til at omtale Rævesfangsten, og hun lo af, at Morten havde stjaalet Dyret. Pigen kjendte godt Morten, der var en af hendes Stiffaders saa Venner, og hun fandt, at en sliq Streg lignede ham saa udmærket. At det var paa hendes Faders Mark, Povl havde hjemført Hønsedyben, var der ingen af dem, der lagde Vægt paa, thi en Ræv var et Skadedyr, og Folk vilde jo da ikke gjerne have deres Høns bidt ihjel. De talte da ogsaa om deres Fædres Uvenskab, som de begge fandt, var en kjedelig Sag. Endelig stiltes de med et varmt Haandtryk. Der var noget, der lyste i begges Øjne, som godt kunde ligne en nytændt Elstovslue, og da han gik, vendte han sig flere Gange og hilste, medens hun stod ved Høstakken og lod, som hun syede. Det var kjendeligt nok, at ingen af dem ønskede, at dette Møde skulde blive det sidste.

III.

Morten Bro var, da han stjal Ræven, en trediveaarig Karl, der ikke var høj af Væxt, men tht af Omfang og havde et trindt, rødglinsende Ansigt, hvori et Par snedige Øjne ligesom svømmede i Fedt. Han var fødtovre i Gjerup, hvor han havde Tilhold hos sin Fader, der tillige med en Husholderske levede af en lille Aftægt. Morten var dog ikke meget af Tiden hjemme, men fartede om hist og her, hvor der kunde være en Smule Fordel at opdrive; thi han drev paa alle de Nagler, der kunde glide. Han prangede med Stude og Ungkvæg, som han indtingede paa Græs og Foder, hvor han kunde. Han havde ogsaa Bier og Faar, som han satte til halvt med en eller anden. Saaledes havde han sat baade et Faar og et Bistade til halvt med Anna Kjeldsdatter i Egebjerg, da hun var en halvvoxen Tøs, og saa havde han jo tit Wrende der for at se til Sagerne. For Pigen var det kun Navneværdi, da Gravers tog hendes Del af Udbyttet.

„Men Nabnet er ogsaa nok,“ sagde Morten, „for en saa klog og god og fjøn, lille Pige maa have Lykken med sig, det kan ikke være andet.“

Og Pigebarnet lo af ham; thi hun kunde godt lide at blive rost, og der var ogsaa ganske god Lykke med hendes og Mortens lille Fællesjendom.

Men nu var Barnet blevet voxent og var over thve Aar, og nu var hun mere ligegyldig ved den tykke Prangers Lovtaler. Bierne og Faaret havde hun endnu Lov til at kalde sit; men den Rettighed satte hun heller ikke Pris paa længer, eftersom hendes Stifader betragtede og behandlede det som sin Ejendom.

Dagen efter at han havde stjaalet Næven, og netop mens Povl og Anna snakkede og legede og lo ovre i Kjøret, kom Morten til Egebjerg, hvor han blev hænket og stjæket og strax begyndte at holde en lille Jubelpræken om Frederikkes og hendes Datters Dejlighed og Dyder, og om Gravers's og hans Søners Kløgt og Vittighed. Derefter gif han over til Festens alvorlige Del; thi nu skulde det overlægges, hvilke Bistader man skulde tænke paa at overvintre, samt hvorledes Gaarets Ungel og Uld skulde deles. Morten vilde helst have Penge for sin Bart, saadan plejede det at ordnes, men Gravers paastod, at han i Fjor var bleven narret ved det, og det vilde han have Opregjsning for i Aar. Det tegnede ikke til Enighed, og saa afbrød Morten Underhandlingen for at føre noget andet i Tale.

„Det er sandt,“ sagde han. „Jeg saa i Gaar, der var Skattegravere paa din Mark.“

„Hvad mener du med det?“ udbrod Gravers.

„Jeg mener, at Povl Kjærgaard og Thomas Damsted var ved at grave Næve ud i Røgildbjerg.“

„Naa, det var ikke andet,“ sagde Gravers ligegyldig. „Ja, der er fuldt op af Næve i Røgildbjerg.“

„Nej, andet var det ikke,“ sagde Morten, der øjensynlig følte sig stuffet ved den Maade, hvorpaa Nyheden blev optagen. „Nej, og de havde naturligvis bedt dig om Forlov. Uden det vilde det da have været alt for dristigt mod en Mand som dig at grave i din Mark.“

„Gu' minsjæl havde de ikke spurgt Forlov“, svarede Manden, der nu først fik en Fornemmelse af, at der var overgaaet ham en Krænkelse. „Hvad Djævelen

mon de Rakker = Åsner vilde sig ind! — Gik de Ræven?"

"Det ved jeg ikke. Jeg kan heller ikke sige, om de vilde grave ham ud. De vilde maaske snarere røge ham ud. Men jeg gik fra dem, for jeg havde rigtig nok en Tvivl om, at du havde givet dem Lov. Knud Rjærgaard har jo nu en Gang bildt sig ind, at han vil være Konge over Blaatjær, og Sønnen skal vel være Kronprins og udvide Regeringen til dine Lyngbakker med baade Ræve og Rævegrave."

"Ja, jeg skal Kronedød krone og prinse ham! Jeg skal studse hans Øren, den Ujel! Jeg skal tørre hans Næse med en Flintesten, saa han skal huske det, til han igjen kommer i mine Rævegrave at rode."

Saaledes blev han ved at skjælde og true en Stund, medens Morten sad med et smørret Grin om Munden, til sidst tyssede han dog paa den brede Mand og sagde, de maatte heller overlægge, hvordan han ret sølelig skulde komme Rjærgaardsfolkene til Livs til Tak for deres Overgreb. Morten gav Raad, Gravers lovede at følge Raadet.

To Dage efter kom der fremmede til Rjærgaard i et Vrende, som var uhørt der i Gaarden. Det var nemlig to Stævnevidner, der forkyndte for Povel en Indkaldelse til Forligskommissionen i Anledning af, at han skulde have drevet ulovlig Jagt paa Gravers Egebjergs Enemærker. Baade Fader og Søn blev forbavsede. De forsikrede, at han slet ikke havde jaget, ja havde ikke en Gang haft Vøksen med. Det kunde Stævningsmændene naturligvis ikke sige noget til, de havde kun at forkynde Brevskabet.

Gravers havde skaffet sig at vide, at ulovlig Jagt straffedes med Bøder, og at disse tilfaldt Ejeren af

Jagtretten. Han, der selv havde Jagtret paa sin Mark, kunde altsaa vente sig en Pengeindtægt. Efter den dagældende Lovgivning var Mulkten 100 Lod Sølv, og da en Specie vejede 2 Lod, antog han, at der maatte kunne indvindes 100 Rigsdaler, hvilket jo var en ganske fjøn Sum for ham, der jævnlig var i Pengetrang.

Dette gjorde ham end mere ilter efter at faa noget gjort ved Sagen; men det var navnlig Povl Rjærgaard, han vilde til Livs, hvilket passede godt nok, da han var formuende eller i det mindste en formuende Mands Søn. Thomas Damsted nyttede det ikke at faa domsfældt, da han intet havde at betale med. Koen og Gripen og den Smule Bohave, han havde, var laant eller lejet eller pantsat.

Egebjergmanden og Povl mødtes altsaa for Forligelseskommisjonen, og endstjont Manden slog paa den store Tromme, var Povl uforknht. Han havde ikke gaaet paa Jagt paa Egebjerg Mark, sagde han, heller ikke havde han der fanget nogen Ræv, saa han skjønnede ikke, at den gode Gravers kunde have nogen Tiltale til ham. Gravers derimod frævede, at han skulde betale de 100 Daler i Bøde. Forligskommisjonen foreslog, at Karlen skulde betale Værdien af Ræveskindet, stjont han ikke havde faaet det. Et saadant Forlig vilde dog ingen af Parterne indgaa, hvorfor Sagen henvistes til Rettergang.

„Men han lader nok være at søge Rettergang,“ sagde Knud Rjærgaard, da han hørte det. „Han har vist mere nødvendige Ting at bruge sine Penge til.“

„Ja, især da han umulig kan vinde Sagen,“ sagde Thomas Damsted, hvis Ord altid blev tillagt

megen Bægt i alt, hvad der angik Jagten, altsaa ogsaa i nærværende Tilfælde.

Smidlertid kom efter et Par Uger Stævningsmændene igjen og indvarslede Povl til at møde for Domstolen.

Baade hos Sønnen og Faderen baagnede nu en liden Tvivl om, at Sagen dog maaske ikke var saa overmaade ren og klar. En og anden, som de talte med, bestyrkede dem i Tvivlen, og de begyndte at tiltræde den Mening, at Povls Færd virkelig var i Strid med Jagtloven, skjønt han hverken havde haft Væbne eller Hund med og heller ikke havde vundet noget Jagtbytte.

For at faa Visshed derom gif Povl saa en Dag over til Procurator Hørby og spurgte om hans Mening, og det var just ikke behageligt, hvad han fik at høre. Bøden kunde rigtig nok næppe gaa over 50 Rigsdaler; thi en Bøde, der var bestemt i Lod Sølv, kunde afgjøres med halvt saa mange Daler; men de 50 Daler var allerede meget; det var mere, end han selv kunde udrede uden sin Faders Hjælp, og Knud vilde blive ærgerlig over paa den Maade at skulle betale Penge for Sønnens dumme Streger. Der var et godt Forhold mellem Fader og Søn; men den sidste besad allerede den Slags mandige Tølelse, der vil fuldt ud spare til sine egne Handlinger.

Han vilde gjøre et Forsøg paa Forlig med Manden underhaanden, og han gif lige strax til Egebjerg, hvilket ikke var meget af Vejen, da han gif hjem; han kom der om Aftenen, lidt efter at Lyset var tændt.

Om Manden var hjemme! spurgte han Drengene, som var ene i Stuen.

Nej, han var ikke.

Om han da ikke snart kom?

Det vidste de ikke; om han ikke vilde sidde ned?

Jo, det vilde han nok, især da han hørte Kvindestemmer hinsides en lukket Dør, og den ene af disse Stemmer havde en Klang, som han huskede grant siden forleden Søndag, saa meget mere, som han maaske havde hørt den ved Sammenkomster, der havde fundet Sted i al Stilhed en Gang eller to senere. Snart aabnedes Døren, og Moder og Datter traadte ind og bød ham velkommen. Det var ærlig ment, men det var et Spørgsmaal, hvem af dem der var mest glad ved hans Komme. Moderen ytrede dog sin Glæde mest aabenlyst. Det var saa mange Aar siden, hun havde set „sin egen Dreng“, sagde hun, og nu var han bleven saa stor og smuk og mandig, og hvad der var endnu mere, han var, efter hvad Rygtet fortalte, en brav Svend, der holdt Guds Ord og Bud i Værelse og aldrig havde voldt sine Forældre og Venner nogen Sorg. Da hun stod med ham paa sine Arme og udtalte Daabsløftet paa hans Begne, følte hun godt, at hun paatog sig et Ansvar. Siden havde det føjet sig saa, at hun ikke havde formaaet andet end at bede for ham, men ikke mindre Grund havde hun til at glæde sig over, at han havde artet sig saa vel.

Føvl mindede den venlige Kone om, at det dog ikke var for hans Dyds Skyld, at hendes Mand havde ladet ham stævne.

„Dyd eller Udyd“, sagde hun. „Jeg mener ikke, at det er noget saa slemt, du har gjort. Men Graveres er noget egen somme Tider. Han lader sig let snække for af Ufredsstiftere, og saa var der det Uvenskab, der tidligere var til Stede imellem begge Familier, og som nu syntes at have faaet ny Næring. Jeg er meget kjed af dette Forhold.“

„Det er jeg ogsaa,“ svarede Povl. „Det var en ubetænksom Handling af mig med Ræven, navnlig paa eders Mark, og den vilde næppe fundet Sted, hvis jeg havde givet mig Tid til at spørge om min Faders Mening. Jeg synes dog ikke, Skaden er saa stor.“

„Skade! Nej, der er jo ingen Skade sket, og havde du skudt Ræven, mens den løb med Hønseneovre paa eders Mark, det havde du jo haft Ret til. Men Gravers synes, det er en Ringeagt, der er vist ham, at I gjør saadan noget paa hans Mark uden at bære ham ad.“

„Men derfor kommer jeg nu for at bede ham om Forladelse. Det faldt mig ikke ind, at det kunde være en Fornærmelse; men da jeg nu ved, at han anser det derfor, er jeg villig til at erkjende min Uret. Jeg haaber, han ikke vil være uforsonlig.“

„Det haaber jeg heller ikke,“ sagde Konen, „skjønt — alligevel —“

Hun standsede, som hun ledte efter Ord; men saa tog den yngste Søn fat og udbrød:

„Han vil vist have nogle Penge!“

„Hys! Hold din Mund, Dreng, naar andre Folk taler. — Ja, jeg er rigtig nok ræd for, at han vil forlange nogle Penge,“ sagde Konen.

„Ja, det vil jeg ogsaa finde mig i, men saa stor en Sum, som han forlangte ved Forligskommissionen, kan jeg ikke indlade mig paa. Mit Vrende her i Aften er baade at bede om Forladelse og byde ham en Pengebøde. Jeg har tænkt at tilbyde ham en fem Rigsdaler eller lidt mere. Vil han ikke være nøjet med det, saa faar han ingen Ting.“

„Men hvis saa Sagen gaar til Dom, og der

bliver bestemt en langt større Sum, hvad saa?" spurgte Datteren.

"Saa faar han endda intet. Det er min uroflørlige Bestemmelse," erklærede han. "Hen imod en halv Snes Daler kunde jeg vel skrabe sammen og afse til Afsoning af min Forgribselse, men heller ikke mere. Naar alt kommer til alt, ejer jeg slet ikke nogen Ting. Det tilhører alt sammen mine Forældre, og Øvrigheden skal nok lade være at tage det. Det værste, man kan gjøre mig, er at sætte mig paa Bånd og Brød i nogle Dage, — 10 eller 15 Dage i det højeste."

"Jh nej da!" fo'r Anna Kjeldsdatter op.

"Ja, det vilde jeg rigtig nok nødig," sagde Konen.

"Det er jo heller ikke behageligt, men en rask Karl holder det vel ud, og at affone en Pengebøde paa den Maade er der ingen Bænere ved. Det sagde Prokuratoren. — Han sagde ogsaa, at naar jeg gav Manden gode Ord og bød ham en Femdalersseddel eller saadan, saa var det Dprejsning nok for en saa lille Fornærmelse, og det var ligesvem — ja, det sagde han: ligesvem Pengegribsked, naar han ikke vilde være nøjet dermed."

"Hør, min Dreng!" sagde Frederikke. "Vil du følge mit Raad, saa gaar du hjem. Jeg tror ikke, det gjør nogen godt, at du kommer til at tale med Gravers nu. Jeg maa heller tale med ham først og saa lade dig vide, hvad der er at gjøre. Jeg vilde saa nødig, og det vilde Anna ogsaa — og Drengene med, det forstaar sig — at denne Sag skulde tage alt for slem en Udgang. Jeg kan ikke love dig noget, for i saadanne Sager er der andre, hvis Raad Gravers stundum hører mere efter end efter mit. Men jeg skal gjøre,

hvad jeg kan, for at der kan komme et Forlig i Stand, der ikke skal være dig for haardt."

Han stod strax op for at gaa. Hans Gudmoder kysjede ham til Afsked, og han gad gjerne ogsaa have kysjet den høje, smukke Datter, der stod ved hendes Side. Og Datteren skulde maaske slet ikke været uvillig til i dette Stykke som i saa meget andet godt at følge sin Moders Exempel. Men saasom hverken den ene eller den anden af dem havde Mod til saa stort et Bovestykke i andres Nærværelse, saa blev det derved. Imidlertid skiltes han i Venskab og god Forstaaelse fra hele Familien saa nær som Manden, men han var jo ogsaa den vigtigste og vanskeligste.

IV.

Lidt efter kom Gravers hjem og var ledsaget af Morten Bro. Saa længe denne var nærværende, vilde Frederikke ikke gjerne have omtalt Povl og hans Anliggende; men da Manden spurgte, om der havde været fremmede, blev hun nødt til at rykke frem med, hvilken Gæst der havde været. Han so'r strax op og kaldte ham ved Ogenavne, og da hun fortalte, at han vilde give fem eller maaske endog ti Daler for, at Sagen maatte falde, saa kysjede han ad det og svor paa, at han nok skulde lære ham til anderledes at spytte i Bøssjen.

„Men,“ sagde en af Drengene, „han sagde, at han heller vilde sidde paa Band og Brød end betale saa mange Penge.“

„Paa Band og Brød!“ raabte Morten. „Ja lad ham saa komme til det! Saa siger jeg Velbekomme!“ Men det sagde Gravers ikke. For ham var det ikke ganske det samme; thi han havde gjort Regning paa en klæffelig Sum og havde paatrængende Brug for den. Det blev nu drøftet mellem de to Benner, om dog ikke Knud Kjærgaard kunde tvinges til at betale Bøden for sin Søn. De fandt, at der ikke var gode Udsigter til det, og Morten syntes da ogsaa, det var overmaade morsomt, om de selvøslende Kjærgaardsfolks Søn, der blev saa vel omtalt af alle, som kjendte ham, dog kunde blive sat i Tyvehullet for at tære Band og Brød som en anden arm Synder.

Det var jo ogsaa ret mærkeligt; thi saa vidt var Morten Bro endnu ikke naaet med alle sine Kjæltringestreger.

Da han forlod Huset, gik Gravers med ham og fulgte ham hen ad Bejen.

„Det kan være, jeg alligevel helst maa gaa til Forlig!“ sagde han.

„Er du tozset?“ udbrod Morten.

„Nej, jeg er fattig og har ikke Penge at føre Sagen igjennem med. Og den kan gjerne blive kostbar, for Knud skal have sagt, at det skulde blive mig en dyr Historie at saa hans Søn domfældt.“

„Na, pyt! Knud holder lige saa fast paa sine Penge som de fleste andre. — Kommer du i Forlegenhed for Penge, saa kan jeg skaffe, og det vilde jeg da ogsaa heller, end at du skulde lade en saa retfærdig Sag falde.“

„Na, hvad, retfærdig? Du tog jo den røgede Ræv og flaaede den og solgte Skindet. Jeg kunde lige saa godt anlægge Sag mod dig for ulovlig Sagt. — Hvad Pengene angaar, saa skylder jeg dig alt for mange.“

„Nej, ikke for mange. Det var Synd at sige; men det kommer vi nok ud af, især naar du vil lade mig saa Anna.“

„Hvilken Anna? Hvad er det nu du finder paa?“

„Jh, din Datter, din Stisfætter. Er der anden Anna i Egebjerg? Ellers synes jeg, det er godt dansk. Det har for Resten været min Tanke længe.“

„Hvad for noget? Har du talt med hende om det?“

„Ja, mange Gange.“

„Og hun har sagt Ja?“

„Ne—j, det kan jeg just ikke sige. Hun har let ad mig; men noget rigtigt Svar har jeg ikke faaet.“

„Na, er det ikke andet. Jeg har jo selv hørt dig sidde og bable om, at hun var saa sukkersød og rosenrød, og at du vilde tage Livet af dig for hendes Skyld, hvis du ikke kunde saa hende. Brøvl og Sludder var det jo da. Ved du, hvad hun sagde om dig en Gang?“

„Nej, lad mig høre det.“

„Hun sagde:

„So højere Aben flyver,
jo lettere ses dens Hale;
jo værre Morten lyver,
jo friskere glider hans Tale“.“

„Naa—aa! Det er noget, hun har læst i en gammel Bog en Gang.“

„Det kan nok være. — Men har du nogen Sinde

snakket med hende om Kjærlighed og Egtteskab anderledes, end du har snakket med Sene andre Piger."

"Om saa var? — Af disse Sene Piger har jeg endnu ingen faaet til Kone, og nu kan det snart være paa Tiden for mig at blive stadig og saa Sted og Stavnhold. Jeg har nogle Skillinger, og det har hun ogsaa."

"Det er just Ulykken! Hendes Skillinger skal jeg rykke ud med, naar det kommer saa vidt, saa du kan nok begribe, at jeg ikke længes efter at saa hende gift. Hvordan man kunde finde paa at tillægge Pigebarnet saa mange Penge af den usle, forgjældede Gaard, det gaar over min Forstand."

"Det forstaar jeg nok: den Gang var Gaarden anset for meget mere, end den nu er; men vil du da heller, at Povl Kjærgaard skal have hende? Vil du heller, det skal bero paa hans Raade eller Unaade, om du snart skal blive tvungen til at udbetale hendes Fædrearv?"

"Povl Kjærgaard? Den Stralbhøg! Han skal have Djævelen og ikke min kjønne Stisdatte. — Men det mener du vel heller ikke noget med. — Ved du noget?"

"Jeg ved, at mens de vare Børn, var de meget sammen, og at man da prægede dem Dreng fulde om, at de skulde være Mand og Kone, saaledes som kloge Forældre altid er færdige til at sætte deres Unger Glue i Hovedet, før de lærer at pudse deres Næse. — Som om Hvalpene ikke tidlig nok kunde hitte paa saadant noget af sig selv! Ofte faar den Slags Brøl intet at betyde, for i den Tid Tøse og Dreng voger op og tit ikke er saa overdrevent rare, saa lærer de hinandens Unoder at kjende og kan komme til baade

at skjændes og slaas og blive saa lede ved hinanden som Hund og Kat. Men disse to har været holdt borte fra hinanden i Sømmeltiden, og det skulde undre mig, om deres fornyede Bekjendtskab ikke skulde blive des mere hedt."

"Men jeg ved ikke af noget fornyet Bekjendtskab at sige," forsikrede Gravers.

"Naa, ikke det? Nej, de byder maaske ikke dig til at overvære deres Sammenkomster. Men der er da paalidelige Folk, der har set dem i timevis gaa og staa og sidde sammenovre i Blaafjær. Og nu har han været her i Aften, og de har maaske mødtes tiere. Og det maa jeg sige dig, min gode Ven: du forstaar dig ikke meget paa Pigesøjne, naar du ikke kunde se, hvor nær hun tog sig det, da vi talte om, at Thyren skulde straffes. Sagen er dog vist ikke kommen videre endnu, end at den kan forpurre."

Gravers blinker hvor paa, at den skulde forpurre, hvad det saa skulde koste, og saa drøftede de, hvorledes det skulde ske. Sagen om den røgede Ræv skulde drives saa skarpt, som den kunde. Den skulde gives i Hænderne paa en Sagfører, der ret kunde tumle Povel og hans Fader; thi denne skulde drages ind i Historien med, saa blev han nok saa arrig, at han aldrig vilde tillade sin Søn at indlade sig med Anna. Imidlertid skulde Gravers med sin Kones Hjælp saa hende stemt for Giftermaalet med Morten, og dette skulde bringes i Stand saa hastig som muligt. For det første skulde Morten rykke ud med de fornødne Penge til Rævesagens Fremme. Morten paastod ogsaa, at han nok skulde vide at sætte sig i Undest baade hos Frederikke og hendes Datter, og denne Forsikring støttede han paa den Erfaring, at han ved ufortrødent at skamrofe Folk

i deres aabne Øjne havde bundet Yndest hos mange. Der er jo slet ikke saa, hvem den plumpeste Smiger kan glide i som smeltet Smør.

Efter at denne smukke Overenskomst var sluttet, stiltes det værdige Par og gik hver til sin Side.

Gravers Klinker begyndte strax at prøve paa at faa de unge Folk klinket sammen, og endnu samme Aften omtalte han til sin Kone Morten Bros Frieri. Dette faldt dog ikke i god Jord paa den Kant; thi Frederikke kunde slet ikke lide Morten, der, som hun sagde, var ikke stort bedre end en almindelig Kjæltring, da han vilde baade lyve og bedrage og desuden var et ondt Menneske, der havde sin Glæde af at stifte Klammeri og føre skikkelige Folk i Ulykke.

Men hvis Pigen var eller kunde blive vel stemt over for et Egteskab med Morten, saa vilde dog hendes Moder lade være at fraraade det, sagde Manden.

Nej, det vilde hun slet ikke love. Hun havde altid været villig til at rette sig efter sin Mand i alt, hvad der var rigtigt og godt eller endog ligegyldigt; men han maatte ikke forlange, at hun skulde se paa, at et af hendes Børn styrtede sig i øjensynlig Ulykke, uden at redde det, om hun kunde. Til sidst gav Konen sig til at græde og spurgte, hvordan han kunde ønske, at Anna, der jo altid havde været ham en god og lydig Datter, skulde fare saa ilde. Han kjendte jo dog saa godt Morten Bro og vidste, at han var en Slyngel.

Og Gravers, der ikke var vant til at møde Modsigelse i sit eget Hjem, blev underlig til Mode og begyndte at tvivle om, at Foretagendet vilde lykkes. Hans Tvivl blev næsten til Visshed, da han den følgende Dag saa smaat omtalte Sagen til Pigen selv, thi hun afviste Tanken derom med den bestemteste Uvilje. —

Da Morten den næste Dag indfandt sig for at høre, hvad der var udrettet, sagde Manden, at han frygtede for, der ikke var noget Haab.

„Snak!“ sagde den lille tykke og brystede sig. „Enhver Pige kan lade sig overtale; men Træet falder ikke for det første Hug. Lad mig komme til at overøse hende med søde Ord den ene Tid efter den anden, og brug saa du din Myndighed, lad os saa se Tiden an. Eller vil du maaske heller sætte hende af til Povel?“

„Nej, det vil jeg netop ikke, ham gad jeg unde en anden Behandling; men hvad du siger om at bruge min Myndighed, er ikke saa let en Sag. Hvad skal jeg stille op med en voren Stiefdatter, hvis Opførsel der ikke er Grund til at klage over.“

„Jh, du skal fare op og skabe dig gal og kyse baade hende og Moderen en Forstræffelse ind. Saa er jeg jo ved Haanden for at trøste dem. — Du ryfter paa Hovedet! Har du ikke Lyst til at hde mig Bistand? Sig mig det saa, at jeg kan vende mig et andet Sted hen, for nu er det min Agt at fæste Bo, og dertil behøver jeg de Penge, du skylder mig. Gaar jeg Anna, saa vil jeg jo se at skaane dig.“

Samtalen endtes med, at Gravers lovede sin kraftigste Bistand.

V.

Morten kom nu oftere til Egebjerg og søgte at gjøre sine Høser grønne hos Kvinderne, hvormed det dog syntes, at han ikke havde stort Held med sig. En Aften kom han der og traf ikke Gravers hjemme, hvilket i den senere Tid flere Gange havde været Tilfældet. Han spurgte, hvor Manden var, og fik til Svar, at han var paa Grævlingeagt. Dette Svar havde han faaet et Par Gange før, og det undrede ham, da Manden aldrig før havde ytret nogen Tilbøjelighed til Jagten. Morten kom nu igjen næste Dag og traf Manden, og efterat han havde forrettet et ubethdeligt Vrende, sagde han:

„Du var nok paa Grævlingeagt i Aftes.“

„Jeg var saa.“

„Og det var du ogsaa i Forgaars Aftes — og i Lørdags Aftes.“

„Vel var jeg det.“

„Har du fanget noget?“

„Nej, ikke ret meget.“

„Ja, hvad vil det sige? Naar du ikke har fanget en eneste Grævling, saa har du jo slet intet faaet.“

„Nej, men jeg venter jo at faa.“

„Du gjør Fanden, gjør du. Saadan noget duer du ikke til. Det forstaar jeg vist bedre. Skal jeg komme i Aften og gaa med dig paa Jagt?“

„Tak skal du have; men den Slags Jagt er det nok ikke godt at være flere om. Desuden gaar jeg slet ikke paa Jagt i Aften, formodest at jeg skal et andet Sted hen. — Ved du, at nu er Dommen falden over Povel?“

„Ja, jeg har hørt det. Han skal jo bøde 50 Rdlr. Der faar du en god Bommestilling.“

„Men jeg faar den nok ikke. Det skal være Alvor, han vil astjene den ved at tære Vand og Brød.“

„Jh, da velbekomme ham! Det er mere morsomt, end om du fik Pengene, for de var jo snart opbrugte. — Hør, du kunde dog sige mig, naar du en Aften skal paa Jagt, og saa kunde du tage mig med.“

„Ja, det kan jeg jo da ogsaa, skjønt der er vist ingen Lykke ved at være to.“

Da de skiltes ad, sagde Morten til sig selv: „Han gaar Fanden ikke paa Grævlingejaagt! Hvorfor skulde han vel saa have saa meget imod at jeg gik med. Nej, der maa være noget andet, han gaar efter. En kunde snart tro — Konen synes ikke at være rigtig tilfreds med hans Aftenudflugter. Imidlertid er han jo snart en gammel Mand —. Det kunde da ogsaa tænkes, at han gik et Sted hen og sad og spillede Kort; men saa skulde han ske en lille Ulykke, fordi han ikke tager mig med. Jeg skal ellers nok se at passe ham op herefter, at jeg kan saa at vide baade, hvor han har sin Gang, og hvad han gaar efter.“

Morten lod, som han gik hjem, men vendte tilbage ved Aftenstid, hvorpaa han opholdt sig i Gaardens Nærhed paa et saadant Sted, at han kunde holde Øje med, om nogen kom eller gik.

Han havde staaet paa Vur en god Stund, da han saa Gravers komme ud og gaa nord paa fra Gaarden. Det var heldigt for Morten, at det var klart Maaneskin, og han var ogsaa heldig med, at Manden var ikke langsynet. Han saa sig rigtig forsigtig om til alle Sider, men desuagtet kunde Morten følge efter ham og beholde ham i Syne uden selv at blive set.

Vejen nord paa fører til Trentmølle og videre bort; men Gravers fulgte den kun op over den flade Agerbanke, saa forlod han den og drejede vester paa ud over den vejløse Heide. Der ude ligger en anseelig Ræmpehøj, som kaldes „Dvarredys“, og som indeholder et stensat Gravkammer. Dette var en Gang blevet aabnet af en oldkyndig Mand, hvad Gravers villig tillod og var behjælpelig med, imod at han skulde have de Skatte, der fandtes, eller i det mindste Pengeværdien for de Gulv- og Sølvfager, der bragtes for Lyset. Han havde haabet, der skulde findes umaadelige Rigdomme, men Haabet skuffede; thi der fandtes foruden nogle muldne Ben intet andet end Redskaber af Flint og nogle saa Ravstykker. Siden havde Højen været i Fred, og den stærke Gravbygning med den snævre, stensatte Indgang var endnu i Behold.

Gravers saas nu at stile efter Dvarredys, hvor Morten vidste, der skulde være en Hule, men som han ellers ikke kjendte videre til. Han saa Manden bukke sig ned og forsvinde ved Højens sydøstlige Side.

„Jeg tror minsæl, Væstet krøb ind i Højen!“ udbrød Morten. „Han maa altsaa hverken være ræd for Bussmænd eller Bjærgmænd. Naar, det er jeg da heller ikke, og skulde der være nogen i Højen, som Gravers er Ben med, saa bider de vel heller ikke Hovedet af mig.“

Han bukkede sig ned og vilde krybe ind paa alle fire, men han fandt Forhindringer. Der var et Lyngknippe i Gabet. Han lyttede et Øjeblik, saa hørte han nogen slaa Staal mod Sten der inde. Han var ikke overdreven glad ved at tage Lyngknippet bort, men han trykkede det forsigtig sammen, hvorved der frem-

kom en Nabning, saa han kunde se, der var tændt
Lys inde i Højen.

„Er du der inde, Gravers?“ raabte han.

Intet Svar. Lyset blev øjeblikkelig slukket.

Karlen gjentog sit Spørgsmaal og begyndte at
trække Lyngknippet ud; men det blev holdt fast inde
fra, medens Gravers dog nu bekvemmede sig til at
svare, at han var der.

„Hvad bestiller du?“ spurgte Karlen. „Driver
du Grævlingeagt her inde ved Lys?“

„Ja, jeg tror nu nok, der er Grævlinger i Højen,“
forsikrede Manden. „Desuden naar jeg er ude om
Aftenen, plejer jeg at gaa her ind og koge mig en lille,
god Kop Kaffe.“

„Det var dejligt! Jeg har i Aften saadan en
uftyrlig Lyst til en Kop varm Kaffe. Jeg kan da vel
saa noget med.“

„Saa var det slemt, du ikke kom lidt før, for nu
har jeg des værre druffet hver Draabe.“

„Ja, det ved du jo nok, er en forbandet Løgn,
for du er jo lige nylig krablet der ind. Jeg har fulgt
dig i Hælene hjemme fra din Gaard.“

Nu blev Lyngknippet skudt til Side, og Gravers
kom tæt hen til Karlen, der laa ved Indgangen.

„Morten!“ sagde han. „Du er min Ven! Du
maa ikke røbe mig.“

„Da vil jeg først vide, hvad det er, jeg ikke maa
røbe. Hvad bestiller du der inde?“

„Jeg — jeg — det er noget, som Frederikke
paa ingen Maade maa vide. — Jeg mødes om Af-
tenen der inde med et lille Pigemenneste.“

„Se, som jeg ikke var nær ved at gætte det. Men

hvor tænker du at komme hen, naar du dør, din ugudelige Skjælm?"

„Naa, naa, vi er jo alle Menneſker.“

„Ja, eller Græbſlinger. Hvem er ſaa den tobenede Græbſling, du gaar paa Jagt efter om Aftenen?"

„Det maa du ikke vide. For Reſten kommer hun viſt ikke i Aften, da hun ikke er kommen. Hvor agter du dig hen nu?"

„Hjem. Skal vi ſlaa Følgeſkab ned til Egebjerg?"

Ja, det kunde de jo. Ende i Egebjerg tændte Morten ſin Pibe og nyttede Lejligheden til at ſige nogle ſkønne Ord til Anna Kjeldsdatter, ſaa bød han Godnat og gif. Dog, for det første ſøgte han ikke hjem ad, men vandrede atter ud paa Heden. Det var noget uventet, at Gravers Klinker, hvem han troede at kjende til Bunds, havde en Hemmelighed for ham. Den maatte han endelig have Rede paa, om det var muligt. At Gravers ſkulde holde lønlige Møder i Højen med et Kvindemenneſke, kom ham noget utroligt for; men hvis det var ſaadan, var det ham om at gjøre at ſaa at vide, hvad det var for en Dulle; thi det kunde der muligvis ſlaas Mønt af paa en eller anden Maade. Han mente ogsaa, at Gravers maatte kun blev hjemme ſaa længe, til han, Morten, kunde være af Bejen, og at han ſaa atter kunde gaa paa „Græbſlingejaſt" i Dvarredhys.

Ud til Dvarredhys gif han da, og der gif han Skildevagt den hele lange Maaneſtinsaften. Det var en kold Fornøjelſe, dog, han holdt nd til en Timestid efter Midnat, men han mærkede ikke et Menneſte i Højens Nærhed. Han hørte Hundene bjæffe ovre i Gjærup, og han hørte et — ſom det ſyntes — ikke

ganste ædru Menneſte bræge en Drifkeviſe nede ad Trentmølle til, ellers var alt umaadelig ſtille.

Men kunde Menneſtet ikke have krøbet ind i Højen og underſøgt om der var nogen, eller om der ellers var noget mærkeligt. Jo, det kunde han rigtig nok; men han turde ikke. Han plejede vel at ſige, at han hverken var ræd for Buſſemanden eller for Ganden, og Bjærgtrolde troede han da ſlet ikke paa; men han var alligevel ikke faſt nok i ſin Bantro til, at han ved Nattetid vovede at trænge ind i Gravhøjens Bælgmørke. Dog, han lovede, at han ſkulde komme igjen og underſøge Hulen, naar det blev Dag; thi rigtig nok kunde der ogsaa da være mørkt der inde, men det havde mindre at bethde, naar Dagens Sol udgød ſit Lys over Højen og dens Omgivelſer. Han gik altsaa hjem og ſov nogle Timer, men tidlig om Morgenens var han paa Vej til Dvarredhys.

Indgangen var let at finde, men den var ſnæver. At krybe paa alle fire forſlog ikke; han maatte lægge ſig plat paa Maven og ſaaledes bugte ſig frem, hvorved han af og til ſtødte ſine Albuer paa Gangens Sideſten. Efter at han paa den Maade havde arbejdet ſig et Par Favne ind i Højen, udvidedes Gangen pludſelig til en Stue, hvori han kunde ſtaa oprejſt uden at ſtøde ſit Hoved mod noget.

Han havde medbragt Lys og Svovlstikker — Strygſtikker kjendtes den Gang ikke. — Da han havde ſlaaet Ild i ſin Tjørtonde, ſik han ſnart Lysen tændt, og nu kunde han frit tage Vejligheden i Djenſyn.

Han beſandt ſig i en anſelig Tætteſtue, der holdt 6 til 7 Alen i Længden og henved 4 Alen, hvor der var bredeſt. Tre mægtige Dæſtene dannede det mere end mandshøje Loft og hvilte paa opretſtaaende Side-

stene af fornødent Antal og Højde. De vældige Blotke i deres naturlige Skikkelse sluttede naturligtvis ikke tæt sammen alle Begne, men Mellemrummene var udfyldte med mindre Sten, og det hele var sammenføjet med Omhu.

I Begyndelsen syntes han ikke, der var nogen videre Mærkelighed; men snart opdagede han i en Krog en lille Bunte Tørb og Tørbekul, og saa fandt han ogsaa et Ildsted eller i det mindste en lille Dynge Aske; en gammel, dog brugelig Ildpuster fandtes stukket ind ved Loftstenene.

„Det lader da virkelig til, at her er Røffensjob paa Færde somme Tider,“ sagde Morten. „Det har maaske sin Rigtighed med, at her laves Kaffe. Jeg ser dog hverken Kaffeande eller Flødepotte. Men sligt bringer vel Kvinden med, for at det er et Kvindsfolk, han holder Kaffeelskab med, det er saa rimeligt, som noget kan være. Men hvem Fanden mon hun er? Det er maaske — nu — jeg kan ikke tænke mig det; dog, jeg skal nok se at saa det opsnuset.“

Han saa nøje efter baade oppe og nede, i det han gjentagne Gange gik rundt med det tændte Lys. Endelig lagde han Mærke til en mindre Sten, som nede ved Gulvet var indsat for at udfylde Abningen mellem to større. Ved Berørelse fandtes denne Sten at sidde ganske løs, og i det han tog den ud, skjønnede han, at der var et hult Rum der bag ved.

„Hallo! Her finder jeg nok Madstabet“, sagde han og rakte sin Arm ind i Abningen.

„Das ist was anders!“ Disse Ord, der nok omtrent var alt det tydt, han kunde, udraabte han uvilkaarlig, i det han til sin store Overraskelse fremdrog af det skjulte Gjemmested en Jærnstøbeske, der

bar Mærke af at være brugt for ikke ret længe siden. Nu rakte han der ind igjen og fremtog i haandsfuldvis nyistøbte Spesier, der for det meste var mindre vellykkede. Ogsaa usforarbejdet Tin fandt han der inde i den lønlige Bunke, som han dog ikke undersøgte til Bunds; thi nu vidste han, hvad han vilde vide.

Gravers Klinker havde anlagt en Spesiefabrik i den gamle Kæmpegrav, derfor den store Hemmelighed og Foregivendet om Kassefogning og Kvindefjelskab. Morten Bro var dog mere fornøjet med den Opklaring, der nu var fremkommen, da han beregnede, at den kunde være mere fordelagtig. — Han glemte usfortøvet Sagerne, hvor han havde taget dem, og beholdt kun et enkelt mislykket Møntstykke. Saa gik han ned til Egebjerg, men gjorde dog en temmelig lang Omvej, for at det kunde se ud, som han kom fra Møllen.

Gravers sad for sin Bordende med en hel Del sønderflaaede Kopper og andet Stentsøj og Verkar foran sig, han var ved at klinker; thi de itubrudte Sager, der sendtes ham rundt omkring fra til Klinkning, samlede han i Bunker, at han paa en Tid kunde gjøre en større Mængde færdig. Han var alene i Stuen, da Morten kom. Denne slog sig ned paa Bænken og tændte sin Pibe, saa sagde han: „Smid det Snabs ud ad Vinduet!“

„Det kan jeg ikke, det er ikke mit.“

„Nej, det er sandt! Du tjener Penge ved det. Du sagde en Gang, der kunde tjenes mere ved din Klinkning og sligt end ved at dyrke Egebjergs Jorder. Er det din Mening endnu?“

Gravers skottede lidt forundret til sin gode Ven. Han syntes endnu mere brosig i Dag, end han plejede at være. „Jeg mener,“ sagde han saa, „at enhver

Skilling er god, som man fortjener paa en ærlig Maade."

"Ja, det har du Ret i. Og en Fortjeneste, som man ikke kommer saa helt ærlig til, er ogsaa værd at tage med. Profitten lugter aldrig ilde. Har jeg ikke Ret i det?"

"Men den Skilling er da ærlig fortjent, som man faar for at flinke Folks Tallerkener og Fade," svarede Grabers undvigende.

"Ja, vist. — Men iblandt anden Snak: Kan du ikke bytte mig en Femdalersejddel og give mig Sølvpenge for den?"

"Jeg tror det nok," sagde Grabers og gik hen til sit Skab og hentede to hele Spesier samt en Daler i smaa Mønt, og saa fik han Sedlen. Morten puttede de modtagne Penge i Lommen uden, som det lod til, at se paa dem. Et hurtigt Blik havde dog sagt ham, at Spesierne var hjemmegjorte og oven i Kjøbet maadeligt Arbejde.

"Hør!" sagde han derpaa: "Kast nu de Tallerkener paa Møddingen og følg saa med ud ad Bejen. Jeg har noget, jeg vil snakke med dig om."

"Er det noget, der er magtpaaliggende, saa kan jeg jo godt følge med dig uden at smide Skaarene bort," sagde Manden. Derpaa kaldte han ad sin Kone, lod hende gemme Klinkningsfagerne til siden, og saa fulgte han med Morten.

"Jeg saa ikke Anna," sagde Karlen, da de kom uden for. "Er hun ikke hjemme?"

"Jo, det tror jeg nok. Jeg ved da ikke bedre; men hendes Moder havde maaske sat hende til at bestille noget i Køkken eller Bryggers."

"Anna er næsten aldrig i Stuen, naar jeg kom-

mer, og er hun der, faar hun strax travlt med at komme bort. Hvad er Meningen dermed?"

"Ja, hvem kan udgranske Pigernes Mening!" sagde Gravers dybsindig.

"Jeg tænker, du kan udgranske noget. Sig mig en Gang for Alvor: Vil Tøsen have mig til Mand, eller vil hun ikke?"

"Skal jeg sige dig Sandheden?"

"Ja, for en Forandrings Skyld, om ikke for andet."

"Jeg tror, hun vil helst være fri."

"Saa! Maa det vil hun? Du vil vel ogsaa helst være fri for at faa mig til Svigersøn?"

"Nej, det vil jeg ikke sige. Jeg har gjort, hvad jeg kunde; men hvordan skulde jeg bære mig ad med at tvinge en voren Stidsdatter? En Karl som du behøver da heller ikke at skaffe sig en Kone paa den Maade. — Ja, jeg har heller ikke glemt, at jeg skylder dig Penge; men dem skal du faa ret snart. Jeg tror nok, jeg er kommen over min værste Pengetrang og vil kunne bedre klare mig herefter."

De havde sat sig paa et lynggroet Dige ude ved Bejen, og det var, som deres Natur og Væsen i Dag var forbyttet; thi Gravers var myg og indsmigrende i sine Ord, hvorimod Morten var spydig og bitter. Sidstnævnte sad og saa hen for sig, derefter tog han igjen til Orde: „Du tænker altsaa, at du skal faa store Ting ud af din nye Profession!"

"Hvilken ny Profession? Hvad mener du?"

Morten svarede ikke, men tog ligesom i Tanker de to nye modtagne Spesier op af Lommen, legede med dem imellem sine Fingre, fremtog saa af en anden

Somme den mislykkede Støbning, han havde medbragt fra Dvarredhys. Han betragtede de tre Møntstykker nøje.

Gravers Klinker iagttog hans Bevægelser og blev baade rød og bleg.

„Den ene er det pure Skarn,“ sagde Morten og betragtede Møntstykkerne. „De andre to kan løbe med i en snæver Bending og i Halvmørke, men gode og gangbare er de minsæl ikke. Jeg tror ikke, du bliver rig paa den Maade. Du maatte næsten heller gaa paa Græblingejagt efter Kvinder og holde virkelige Raffegilder i Dvarredhys end brænde dine Tørv for at øde dit Tin der inde.“

„Hvad agter du at gjøre?“ stammede den stjæl-vende Gravers. „Vil du tie med, hvad du ved?“

„Aa, ja saamænd; men kun paa to Betingelser.“

„Og hvad er det for nogle?“

„For det første, at du aldrig mere laver falske Penge, for du kan dog ikke lave dem saadan, at de duer noget.“

Gravers nikkede til Tegn paa sit Samtykke.

For det andet, at jeg saa snart som muligt faar din Gaard og din Stisfætter.

„Hvad for noget? Min Gaard? — baade Pigen og Gaarden?“

„Ja, for jeg har nu al Tid tænkt mig, at de to skulde følges ad. — Skulde vi nu ikke en Gang snakke sammen uden at strø Sukker paa vore Ord. — Jeg nægter ikke, at jeg kan Jandens godt lide den lange, fortnakkede Tøs med hendes Ildøjne; men Gaarden vil jeg ogsaa have. For dig er den ikke noget værd, for du passer den som en So; men i dygtige Hænder kan den blive en meget god Ejendom. Jeg tænkte, at alt kunde gaaet med Dempe, derfor har jeg gaaet og

lirket for Moder og Datter; dig har jeg Tid efter anden laant Penge. Men naar du vil smøge af dig, og Tøsen skal have Lov til at ryste Næse ad mig, og naar du end ikke undser dig for at give mig falske Penge for min gode Femdalersseddel, saa maa vi helst saa Sagen i Orden med en Studs."

"Gud naade mig arme Mand! Jeg ser ingen Redning; hvad skal jeg dog gribe til?" sukkede Manden og vred sine Hænder.

"Det kan jeg sige dig: Du skal allerførst sørge for, at Knægten derovre faar sit Vand og Brød, Anna er ærefjær og vil ikke synes fuldt saa godt om ham, naar han har siddet i Gullet. Saa skal du fortælle din Kone, hvad du har bedrevet, og at du kommer i Slaveriet, hvis du ikke faar mig til at tie, og at det derfor er nødvendigt, at jeg bliver jeres Svigersøn. Lad hende saa tumle med Datteren, for at Frederikke vil gjøre alt for at frelse dig, det er der vel ingen Tvivl om."

"Nej, det er der ikke; men hvis Anna alligevel ikke vil?"

"Jo, vist vil hun, naar du bærer dig rigtigt ad."

Begge tav. Morten sløjtede et Dansestykke. Han tog atter Tinspesierne frem og lagde dem alle, tre paa Hånd, i den venstre Haand, han ordnede dem, eftersom de var mere eller mindre mangelfulde. Saa rejste han sig, i det han sagde:

"Du kan trygt give dig Fanden i Bولد paa, at disse tre Gyre skal komme i Øvrighedens Hænder, saafremt du ikke inden otte Dage skaffer mig dit og Anna Kjeldsdatters Sa."

Uden ret mange Ord bød han Farvel og fjærne sig; men Gravers blev siddende længe paa Diget

med sine bitre Tanker. En vejfarende der kom forbi i nogen Afstand, forsikrede, at han sad og græd. Der er ogsaa al Grund til at tro, at han baade i denne Stund og siden efter kæmpede en haard Strid med sig selv. Der var dog Maade med hans Slethed, og navnlig havde han Hjærte for Hustru og Børn. Han forstod, at det vilde være at stille dem og sig selv under Morten Bro's Tugtensris, hvis man nu gik ind paa den udkastede Plan, og den kom i Stand; thi den Trusel, som anvendtes, vilde ikke dermed være borte. Den kunde anvendes til enhver Tid. Mortens Ondskab, som han længe havde kjendt noget til, havde jo nu afløret sig i det hele Omfang.

Men derunder skulde de uskyldige ikke lide, han selv alene vilde bære Følgerne af sin Brøde.

I det nærmest følgende Par Dage gik han tungsindig omkring og tog sig ingen Ting for, men syntes ligegyldig ved sine Anliggender. Han tog tit sin Tilflugt til Salmebogen, hvad ikke før havde været hans Bane. Det var dog især en enkelt Salme og egentlig nærmest kun et enkelt Vers i denne, han holdt sig til. Han lærte det uden ad, og hvor han gik og stod, hørtes han at nynne:

„Omspændt af Vengstelse mit Hjærte gruer;
Retsfærdighed med Dom og Straf mig truer.
O, ve mig, om jeg skal til fulde bøde
for al min Brøde!“ *)

Konen søgte at trøste ham. Hun havde kun sjælden kunnet faa Luffet op for hans indesluttede og ofte vrantne Sind, og det kunde hun heller ikke nu;

*) Ev. chr. Salmebog Nr. 280.

men der havde dog altid været et ganske godt Forhold imellem dem, og hendes fromme Trøsteord syntes ogsaa nu at gjøre ham godt. Det samme var Tilfældet med Stisfatterens venlige Deltagelse. Men Drengenes Munterhed kunde han ikke taale, og navnlig kunde han ikke lide at høre de grove Ukvemsord, som de dog havde lært af ham selv.

Den Tid stundede til, da han skulde betale Renter, men han havde kun faa Penge, og Konen troede, det var det, der var i Vejen. Hun vidste, at han havde ventet at laane dem af Morten, men det var maaske slaaet fejl. Hun mente dog, det var der ingen videre Fare ved. De Penge kunde han nok opdrive enten et eller andet Sted. Hun troede stadig, at det var i Anledning af disse Penge, han paa sin Tungfindigheds tredje Dag gif hjemme fra.

Han gif dog ikke til nogen af de Mænd, hun havde foreslaaet, men gif over til Knud i Kjærgaard, som hun ikke havde turdet nævne. Han bad Knud om en Samtale i Enrum, og de gif ind i Kjærgaards Storstue.

„Jeg er gaaet her over,“ begyndte han, „fordi jeg gjerne vilde slutte Forlig med dig og din Søn.“

„Tak skal du have!“ svarede Knud. „Det vil jeg ogsaa gjerne. Det var en Tossfestreg med den starns Ræb; men det var ikke hans Hensigt at fornærme dig. Hvor meget forlanger du saa, han skal give i Bøde?“

„Han skal ingen Bøde betale.“

„Birkelig? Det skal jeg ikke glemme dig. Men har du maaske andet at forlange?“

„Ja, jeg vilde forlaugne dit og hans Vensteb for mig og mine.“

„Hvordan skal jeg forstaa det?“ sagde Kjærgaardsmanden noget mistroisk. „Mener du maaske, at jeg skal frasiage mig Tilshynet med Engene der ude?“

„Nej, det bryder jeg mig ikke om nu; men jeg vilde bede dig om at tage dig lidt af min Kone og Børn, hvis der skulde ske noget uformodet med mig.“

„Ah, Herregud Mand! Hvad har du i Sinde?“

„Jeg har ikke noget ondt i Sinde, men jeg har gjort noget, jeg ikke maatte, og det kan hænde, at Øvrigheden lader mig sætte fast en af Dagene. Det vil da blive vanskeligt for dem der hjemme, og jeg vilde gjerne skaffe dem en forstandig og paalidelig Raadgiver. Vil du være det?“

„I Guds Navn! Ja, saa godt jeg formaar. — Men kan der ikke gøres noget for dig? — Hvad for en Ulykke har du gjort?“

„Det saar du nok at vide. — For mig kan der intet gøres. Men nu har jeg dit Løfte, og jeg ved, du vil holde det, og jeg ved ogsaa, Frederikke har Tillid til dig fra forrige Tider.“

Han vilde nu ikke mere tale om den Ting. Man hød ham Mad og Drikke, han spiste ubetydeligt, men drak et Par Dramme. Poul Knudsen blev kaldt ind, og Gravers tog ham i Haanden og tilgav ham hans ulovlige Nævesangst. Folkene i Kjærgaard havde al Grund til at være tilfredse med Gæsten, men de fandt, at han var noget underlig, og Knud selv, der havde talt saa længe med ham i Enrum, men ikke vilde sige, hvad det var om, syntes næsten at være smittet af hans Særhed, saa urolig som han syntes at være, siden Gravers var gaaet.

Samme Dag angav Manden sig selv som Talsmænd for Herredsfogden, som beholdt ham med det

samme. Han gjorde fuldstændig Rebe for Forbrydelsen. Rødsfaberne og Raacæmnet til Falskmøntningen samt det mislykkede Støbegods fandtes efter hans Anvisning, ligesom det heller ikke opdagedes, at han havde udgivet andre falske Penge, end de to Spesier til Morten Bro. Da han saaledes fuldstændig og frivillig havde tilstaaet, var der ingen Grund til at behandle ham med Haardhed i Baretægtsarresten. Slægt og Venner fik let Afgang til at besøge ham Tid efter anden, medens han sad og ventede paa sin Dom, og de fik ogsaa at vide, hvorfor han angav sig selv.

Hadde han fulgt Mortens Opfordring og bekjendt Forbrydelsen for sin Hustru og sagt hende, hvilken Pris Slyngelen forlangte for sin Tavshed, vilde hun kommet i det pinlige Tilfælde at skulle vælge mellem sin Mands og Datters Ulykke. Det kunde maaske ogsaa blevet svært nok for Pigen at holde Stand mod sin Moders Bønner og Overtalelse. Derfor valgte han selv. Han havde været tvær og sær og smaalig i mange Forhold, men her stod han foran en stor og alvorlig Afgjørelse og saa valgte han, som en Mand burde vælge.

Falskmøntneri er en stor og samfundsfarlig Forbrydelse, der er og maa være haard Straf undergivet. Uagtet der var mange formildende Omstændigheder, blev Grabers idømt 4 Aars Slaveristraf; men før han førtes bort for at udstaa Straffen, indsatte han Knud Kjærgaard til Værge for sin Kone og sine Børn, ligesom han ogsaa gav sit Samthkke til et Vgteskab mellem Povl og Anna.

Det blev derefter Povl, der varetog Styret i Egebjerg, og hans Fader tog sig for at klare de værste Gjældsposter, blandt hvilke Gjælden til Morten Bro ansaas for mest paatrængende. Bemeldte velnærede Ungerfvend snoede sig heldig fra Falskmøntnerhistorien, i det han nægtede at have lovet Tavshed. Folk troede dog ikke paa hans Nægten, og hans lumpne Hensigt med den vakre Anna Kjeldsdatter vakte megen Harme imod ham. Det var dog ikke det værste, men da han en Gang var i Kortspil, opdagedes det, at han havde Reservetrumfer i sit Værme, og saa gav Modspilleren ham saa eftertryffelige Tærst, at han blev en Krøbling for Livstid. Kort efter døde hans Fader. Hans Penge var snart forbrugte, og saa nødtes han til at ty til Fattigvæsenet. Han blev sat til at tage Føden paa Omgang i Sognet, men var skyet alle Begne for sin flemme, bagtaleriske Tunge.

Da Gravers kom hjem fra Slaveriet, fandt han sin Familie i bedste Velgaaende. Povl var gift med Anna og havde allerede faaet Gaardens Abling bedre i Skik, end den havde været, i den Tid Gravers stod for den. Nu blev Gaarden overdraget til den unge Mand, og til de gamle blev der bygget Hus i Nærheden. Gravers var ganske stikkelig, som det lod til. Nu opholdt han sig mest inden Døre og dyrkede sine Smaakunster, hvoraaf han havde lært nogle flere i den Tid, han var borte. Penge lavede han dog ikke mere, og det gjorde hans Sønner heller ikke; thi skjønt de lignede ham i Fingerfærdighed, syntes de ikke at have arvet hans Unoder.

Agnete.

Fortælling af

Henrik Pontoppidan.

n mørk og taaget Novemberaften — en af disse Aftener, hvori Bonden „beder sit Fader=vor med Hønsene“ — kjørte en gammel Karosse oppe paa den gamle, forfaldne Landevej, der med god dansk Sendrægtighed, i de taaligste Svingninger og gennem de vildeste Slugter, fører fra Højlandet ned imod de store Mosedrag og Skovene ved Nørrefjær.

Nedsunken lige til Djnene i en hvid Gummisrakke, og med den lange røde Næse stuktet ud gennem Slidsen paa den opslaaede Krave, sad Rusken foroverbøjet mod den fine Støvregn, der uophørlig dryssede ned, og som nu paa ottende Døgn trofast havde opfyldt Mellemrummene mellem Hagelbygger og formelige Skybrud.

Paa Bunden af de dybe Dale, i hvilke Vejen hvert andet Øjeblik, ligesom i vild Glæde, hovedfuldsstyrtede sig ned, var der næsten livsfarligt at passere. Stjæret fra Bognlygterne, der som to Hyskegler trængte ud gennem Taagen, vuggede hen over vandfyldte

Grøfter, drukkende Marker, grædende Træer, ensomme Hytter. Og selve den alderstegne Karossje fultede i sine Hjedre og stønnede i sine Røler som en gammel skrøbelig Olding, der har kjendt bedre og ærefuldere Dage.

Paa dens Døre var der ogsaa malet baade Baabenstjølbe i hvidt og blaat og Egekrans i Guld. Men skjønt den en Gang havde nydt den Lykke at være selve Grevindens Brudevogn, og ofte i hine minderige Dage havde været det hemmelige Gjemme for Elstovsspøg og Hvisten mellem Atlast og Silke, tydede dens Udseende nu — overstænket til op over Vinduerne, som den var — ikke desmindre paa, at den hørte til de udrangerede. Og skulde man regne efter de gemyttlige Bissefmæld, hvormed den gamle Livkust nu og da fordrev Tiden paa Bussen — eller den spøgende Hilsen, han uden videre sendte ned efter en stakkels Bondedone, der med Skjorterne over Hovedet og bag en uhyre Paraply kæmpede sig frem gjennem Bejstantens Bløre, var det heller næppe en af selve de grevelige Hærskaber, der sad i Sy under dens buklede Overtræk.

Det var det heller ikke. Det var blot en lille Præstedatter, som hed Agnete.

Hun sad sammenkrøben i Hjørnet af det rummelige Sufke og stirrede frem for sig med blegt Ansigt og halvaaben Mund.

Lygtestjæret, der fandt Vej gjennem de duggede Kluder, faldt ind over en simpel Sørgekjole, i hvis Skjød et Par hvide, buttede Hænder laa foldede — et nøddebrunt Haar og to store, mørke Øjne med denne egne, underlige Dybde, som Øjne faar efter mange Rætters uafbrudte Graad, og som med Ansigtets fordrejede Træk og de sitrende Læber forklarede den

svage Duft af Kranse, og den lille Mindelse af Karhol, der omgav hende.

Mellem Stunder, naar et Pistesmæld fra Bugten eller et pludseligt Skump af Bognen vakte hende af hendes Drømmerier og mindede hende om, hvor hun var, rettede hun sig hurtig op, strog med en energisk Bevægelse Haaret bort fra Panden, talte Pakkerne og Badsækkene, der laa paa Sædet foran hende og bed sig i Læben.

Der kom da over hende noget af en stærk Beslutning, noget, som en Rusten til Kamp, der fik hendes Kinder til at brænde, hendes Hænder til at skjælve.

Men efterhaanden som Bognsjeernes Buggen, som al det gamle Læders Knirken, Dørenes uafbrudte Klirren og Regnens Perlerasklen paa Ruderne virkede ind paa hendes overtrætte Sanser, sank hun dog atter ind i sin Krog. Og inden hun selv vidste det, fløj hendes Tanker tilbage til den tomme Præstegaard bag Pilehegnet, som hun netop havde forladt, og hvor nu kun en forglemt Krans, en døende Glød i Ovnsken og nogle sammenstuvende Møbler fortalte om et Hjem, der var splittet, en Lykke, der var bristet.

I denne brune Hjørnestue med de høje Paneler havde Agnete for første Gang aabnet sine mørke Dje. I den styggefulde Have, den overgroede Gaardsplads — i den lille Verden fra Stalden til Staffehaven, fra Pilehegnet til Andedammen, var hele hendes Liv løbet hen og hun selv voxet op til den stærke lille, attenaars Brunette, som nu for første Gang skulde forlade den.

Da hun var otte Aar, døde hendes Moder og en lille Søster, og fra den Dag havde hun levet ene med sin tavse Fader, som hun i Dag havde stedet til den

evige Hvile, og hvem hun havde elsket over alt paa Jord og i Himmel.

Han havde været en af hine stille Kæmper, der paa sine stærke Skuldre bærer et langt Livs Spot, Haan og Foragt uden at bøjes. „Stodderpræsten“ var han spottende bleven kaldt blandt de store. Og selv de fattige og fortrykte, hvis Sag han havde gjort til sin egen, forstod ikke altid denne tavse Særling, der paa Apostelvis vandrede fra Sted til Sted for at blotte Uret og lindre Nød — trods al Forfølgelse bestandig lige ubøjelig, og skjønt selv ramt af tunge Sorger og haarde Tilfiskkelser lige stærk og uroffelig, saa at til sidst ogsaa Døden fandt for bedst at komme som en Tyv om Natten for at sætte ham Seglet for Munden.

Om Aftenen var han kommen hjem fra Sygebesøg langt borte i „Mosekjærshusene“ — sund, stærk, med Taagen hængende i sit tvedelte Skjæg og i sin Lovemanke; og da Agnete den næste Morgen i sin Chemise hoppede ind for som sædvanlig at give ham et Morgenkys paa Sengen, laa han med Haanden under Kinden som et Barn og stirrede ud i Stuen, men med brustne Øjne.

Hun havde de første Dage været ganske som lamslaaet af Fortvivlelse. Noget gamle snakkesalige Tanter, hvem Faderens tavse Alvor og spartanske Levevis i mange Aar havde holdt borte fra Huset, indfandt sig nu igjen for at tage sig af hende og begyndte strax med stor Ofsættighed at ordne alt til en saa vidt muligt anstændig Begravelse, træffe alle Forberedelser og samle Efterladenskaberne.

Af disse var der ikke mange. Det var ikke ganske uden Grund, naar de gamle Damer under deres ivrige Efterføgen i de tomme Skuffer og lustige Skabe rystede paa deres betænksomme Hoveder og sukkede. Den døde

havde haft fine Begreber om de Ting, som Rust og Møl kan fortære; og det kunde maaske have set galt nok ud for Agnete, dersom det ikke havde været saa heldigt, at den svagelige Enfegrevinde paa Nørrefjær netop paa samme Tid søgte efter en ung, vakker Pige, en Slags underordnet Selskabsdame, der ved Klaverspil og Piquet kunde adsprede hende i hendes Sygdom.

En af Tanterne tog spørenstregs der over i fort Silferobe og med en hel Svalerede paa Hovedet, og der blev ikke liden Sykke blandt de fjære Slægtninge, da hun ved Tilbagekomsten kunde melde om den naadigste Modtagelse.

Agnete gjorde ingen Modstand. Som en ganske viljeløs Ting lod hun de andre raade for alt og sad blot og hulkede i sit Bømmetørklæde. Først da hun paa denne Aften, efter Jordsættelsen, sad i Bognen og under Tanternes trestemmige Formaninger og Advarsler mærkede Lugten af Selesvæerte og rullede bort gennem Pilelaagen — først da gik det egentlig ret til fulde op for hende, hvad det var, der var foretaget med hende, og hvortil hun førte.

Kun en Gang før havde Agnete set Grebinden. Det var endda flere Aar tilbage, ved en Bispevisitats i en af Nabo sognets Kirker, hvor hun pludselig midt under Prædiken var bleven rød ved at opdage en Guldborgnet rettet imod sig fra Pulpituret. Det var vel overhovedet alt, hvad hun nogen Sinde havde mødt fra den Kant. Men allerede fra sine første Barnedage havde dette unge Hjærte indsuget et stille brændende Had, en begejstret Foragt for alt det store og rige, under hvis Haan og Forsølgelse han havde set sin Faders Haar graane.

Dette knejsende Herresæde, hvis Navn aldrig var

blevet nævnt i deres Hjem, uden hans Øjne brændte, og hans Pande rynkedes af Forargelse, havde været blandt det første, der fik hendes unge Blod til at banke. Med en hemmelighedsfuld Rædsel havde dets straalende Fester, dets larmende Jagttog og Fallerne i de mørke Ringgrave, hvorom hun havde hørt saa meget fortælle, spundet sig ind i hendes tidligste, trodsige Barnebrømme. Endnu kunde Synet af dets guldglintende Spir over de fjærne Skove og over Mosemændenes fattige Boliger saa Blodet op i hendes Kinder; og naar Faderen kom hjem med sit mørke Måsyn og sine sammentrukne Bryn, fløj hendes Tanter strax der hen som til hans Mismods rette Kilde.

Og nu førte hun, hans Datter, snart ind gennem dets Portel!

...Hun var hurtig bleven rolig og besluttet. En jvulmende Følelse af Begejstring og brændende Trods, der i et kort, ligesom glintende Minut havde betaget hende oppe paa Kirkegaarden, da Faderens saa, men trofaste Venner sænkede hans Kiste i Jorden, blussede atter op i hendes unge, fhyrige Hjærte.

Sket var sket; nu vel. Men var der ikke i dette ligesom en Stemme fra selve Himlen? ...Var det ikke, ligesom en fra Mørket hvistede hende i Øret, at hun — hun var den, der var bestemt til at tage Kampen op med den dødes Sværd — og i selve Fjendernes Lejre.

Hun følte sig saa guddommelig stærk med et, — som den fhyrige Bæbner, der ved Nattetid, og med sine Baaben skarpt slebne under Rappen, sniger sig ind i den befæstede Borg — for at hævne.

Hvordan var det nu med de gamle Tanter? — De havde jo dog saa mindelig bedt hende at være paa-

passelig og huske paa, at hun gik ind i Landets første Familie. Hun skulde jo sige „hendes Raade“, ikke sandt — og helst kysse Grevinden paa Haanden første Gang, de mødtes. Hun havde jo ogsaa saa meget naadig erindret hende fra hin Bispevisitation, havde de sagt — og endogsaa fattet Godhed for hende, var det ikke saa?

Agnete smilte, da hun, ligesom ud fra en Taage, erindrede disse Ord....et kampberedt Smil. Hun hævede Hovedet, foldede Hænderne fast i Skjødets og svor i Stilhed, de skulde føle, hun var Præsten Thorshøjns Datter!

Vognen kjørte nu ned ad den sidste, stejle Bakkefraaning. Agnete stod hastig Vinduet ned, ligesom for at faa Luft, og skimtede under sig gennem Regnstøvet det mægtige Mosedragts mørke Øde, hvorover Taagerne hvilede som i Moderfjød.

De rumlede over en Bro. Vejen drejede, og fra dens højre Side skinnede en Række kummerlige Vys ud i Mørket. Det var „Moseskjærhusene“. De laa der, Side om Side, som en lang og sørgelig Historie — sammensunkne over den fugtige Mosgrund og støttende sig til hinanden i deres Affældighed, ligesom de Mennesker, de husede.

Over de hvide Stykker, der var hængte for de smaa Vinduer, men som kun dækkede disses nederste Halvdele, kunde Agnete, i det hun kjørte forbi, se helt ind i Stuerne. Rum paa Rum, Hjem efter Hjem, det ene trangere og tristere end det andet, for hende forbi i al sin dagligdags Møgenhed og fortalte i Forbifarten sin kummerlige Historie.

Hist stod et udtæret, halvt afslædt Fruentimmer i en hullet Særk og holdt en osende Tællepraas hen over en bred Seng med sex slumrende Barnehoveder.

Manden var sunken sammen af Træthed og sov med Handen mod Bordpladen, medens en ung, bleg Pige rørte en Bugge i Krogen.

Her sad en gammel, værkbruden Mand ganske ene paa en Bænk i en tom og nogen Stue med sprukne Væbægge. Andre Steder var man endnu i Færd med Maaltidet og halvsøv omkring de dampende Kartoffelskade. . . .

Nu drejede Bejen atter og fortsatte ind i det flamme Mørke. Agnete lukkede Øjnene. Med dette Billede af Nødens Glendighed i sin Sjæl vilde hun træde frem for Grevinden.

Til venstre oppe mellem Bafferne laa Byen med Bøndernes store Gaarde, det skinnede ud gennem Runderne som blanke Lanterner. De kjørte ind i en lang, bælgmørk Alle. Hestene sjappede, Skridt for Skridt, og Hjulene pjaskede som i lutter Vand. Dryppende Træer, det ene efter det andet, gled dem ustandselig forbi som sorte Spøgelses.

Agnete flyttede sig utaalmelig paa Sædet. Dette syntes ingen Ende at ville tage.

Men da hun pludselig mellem 2 Stammer saa et Lys fra selve Slottet, kom hendes Hjerte heftig til at banke.

Hun foldede atter Hænderne fastere i sit Skjød, besluttet, uroffelig. Og i det de rullede ind over Borggaardens Brolægning, samlede hun i sidste Øjeblik for sig Billedet af sin stærke Fader, ligesom for at styrkes ved hans Velsignelse.

Bognen holdt uden for Hovedtrappen, midt ud for selve den store, ærværdige Bygning, der med sine Taarne og Spir, skummel og tavst, ragede op i Regn- mulmet. Alle Vinduerne var mørke. Kun inde fra

den rummelige Forhal, hvorhen Taagen uhindret fandt Vej gennem den aabne Dør, kastedes et stærkt Lys ud over den høje Flisetrappe og dennes snørklede guldforsirede Jærngelænder.

En lille galant Tjener, en sand Gummibold paa et Par Gamascher, hoppede ned ad Trinnene og slog Bogndøren op med et høfligt Bux, i det han strakte Halsen frem ligesom en Fugl og indsmigrende kigede op med det ene Øje.

Agnete rettede frampagtig sin skjælvende Krop, modtog med fornem Kulde den Haand, han under Nedstigningen havde raakt hende, og viste med en bydende Haandbevægelse, der først fik den lille Gummimand til at studse, derpaa til at smile, hen imod Pakterne paa Sædet, i det hun med faste Skridt steg op ad Trapperne.

I den højloftede Forhal, hvor Gulvet var lagt i sorte og hvide Fliser som et Skakbrædt, brændte Lamper paa Pillerne mellem høje, egemalede Døre, der ligesom med en højtidelig Stumhed var sig bevidste, at de lukkede for en Helligdom. Mægtige Hjortetakker var plantede over dem som glubste Bogtere. Og de blanke, messingforgyltde Haandtag skinnede aristokratisk omkring med et: Rør mig ikke.

I det Agnete henne i et Hjørne fik Øje paa en hel Forsamling af mer eller mindre galoneret Dyende, mandligt og kvindeligt, rettede hun sig end yderligere — men blev dog ligesom lidt blegere i Kuløren, da de alle paa en Gang høje og deres salvede Hoveder og derpaa atter hvissende og smaafnisende trak sig længere ind i Krogen. Med en Tand i Underlæben, bankende Tindinger, stod hun der som en Dronning midt paa Skakbræddet og stirrede udfordrende hen imod

Dørene, som ventede hun i næste Øjeblik at se Grevinden træde ud ad en af dem.

Dette skete imidlertid ikke. Derimod kom en Kammerjomfru hen imod hende fra Gruppen med et bekyttende Smil, og samtidig hoppede Gummimanden ind med hendes Pакker.

„Grevinden modtager ikke i Aften,“ sagde han, i det han atter struede Halsen ud af sit hvide Halsbind og knib det ene Øje sammen med en fortrolig Blinken. „Hendes Raade har trukket sig tilbage for en Time siden.“

„Hendes Raade har givet Ordre til fuldkommen No paa hele Slottet. Hun modtager ikke i Aften,“ gjentog Kammerjomfruen med en Slags medlidende Doceren over for Agnetes forbavsede Miner. „Vil Frøkenen være saa venlig, skal jeg følge Frøkenen op paa Deres Bærelse,“ fortsatte hun og viste hen mod en smul Trappe, der gik op fra Baggrunden.

Hvorledes Agnete lykkelig kom op ad de mange tæppebelagte Trin, hvorledes hun kom igjennem en lang, mørk Gang og ind i en lille, polstret Veste af bløde Tæpper og tunge Portierer, med Blomster og Puder, og duftende af de fineste Blande — det forstod hun egentlig aldrig. Men da Kammerjomfruen havde tændt en Armstage paa Bordet og var forsvunden, sank hun tungt ned paa en Taburet.

En Følelse af Harm, eller af Flovhed, eller af Befrielse eller lidt af alle disse Dele, fortumlede hende ganske. Denne stærke Anspændelse, der saa brat slappest, Bognen, der endnu rumlede og skumlede i hendes Hoved, Mørket, Regnen, det pludselige Lys og Tjenernes Snusen — al Ting svimlede et Øjeblik rundt

for hende, og det varede en Stund, før hun helt kom til sig selv.

Alligevel aandede hun ligesom lettere nu. Hun havde jo dog været standhaftig. Og hun lovede sig selv, at denne nye Forhaanelse, der saa aabenbart var beregnet paa at ydmyge hende, ikke skulde gøre hendes Ryg mindre rank, naar hun i Morgen stod Ansigt til Ansigt med Grebenden.

Med et haanligt Blik saa hun sig om i sin polstrede Veste — paa disse Fløjelsjæder, disse Brykselertæpper og Marmorbaser, der skulde imponere hende. Hendes Dine løb skjodesløst hen over disse bløde Silkepuder og ind i en hvid Kniplings-Alkove, der stimtedes bag Portieren; og i det hun følte, hvor hun foragtede det, tænkte med Stolthed paa deres egne haarde Hestehaarsstole der hjemme i Præstegaarden, deres Fyrreborde og tomme Gulve.

Men Tiden løb. Hvad skulde der ske? . . . Hun begyndte at ængstes i denne store Stilhed, hvori ikke en Lyd fra hele den mægtige Ræmpebygning trængte ind. Rummet's tunge Bellugt gjorde hende ør. Lyseflammerne's Væben fortumlede hende; — ja selv denne bløde Glans over disse Stoffer, i hvilke Djet dog ikke kunde lade være at fordybe sig, — denne gnistrende Silke, dette Kniplingernes fine Fangenet og Spejlenes aabne Favn — det betog hende alt sammen til sidst med en pludselig Angest, som om hun befandt sig ene med en Fjende, der stirrede paa hende med tusende onde Dine.

Fra et Taarnur et Sted over Gaarden hørttes ti højtidelige Slag.

Hvad skulde der ske? Vilde Jomfruen komme tilbage? Eller ventede de maaske, hun gik i Seng?

Hvorledes skulde hun i det hele bære sig ad? Vilde der ingen komme her op? Eller hendes Kofferter...?

Hun følte for første Gang ret, hvad det er at være ene — ganske ene. Og i en dyb og stille Graad bøjede hun Ansigtet ned mod sine Hænder og bad til Gud og sin stærke Fader om Mod og Kraft.

Men pludselig sprang hun op, tørte hurtig Øjnene, strøg med den hende egne, energiske Bevægelse Haalet bort fra Panden, og stillede sig rank op paa Gulvet med Haanden paa en Stolerøg.

Hun havde hørt Trin paa Gangen, og Kammerjomsfruen kom ind for at melde, at der var serveret i Spisestuen.

„Godt,“ svarede Agnete kort, tog, lidt famlende, efter et lille Tørklæde, som hun kastede om Skuldbrene, og fulgte Jomsfruen.

Men der var ikke ganske den samme Sikkerhed i hendes Bevægelser som før; og da hun kom ned gennem Forhallen, hvor en kæmpemæssig Ruff med mørkeblaa Fløjels Anæbenklæder endnu stod paa Toppen af Glisetrappen og hvilede sammen med en Fædeburspige, turde hun ikke møde hans Blik. Spisestuen laa lige for og var baade stor og høj. Et langt Bord stod midt hen ad Gulvet, og paa dets ene Endestump var der bredt en Dug og dækket for Agnete under to Armstager, hvis sex Bys druknede i Salens skumle Mørke.

Da hun havde taget Plads ved Bordet og var bleven ene, og medens hun ventede paa, at en Anretning vilde komme, saa hun sig frygtfuld om.

Paa en Buffet langs med den ene Væg stod store Bakker og Boller af Søl, Vinkander og lueforghyldte Skaaler. Paa Billederne mellem de malede Felter hang gamle, sjældne Kobberfager og Porcellæn. Fra Loftet

hang to mægtige Krystal Øjsekroner, i Krogen en gammel Rustning. Men da hun kom til Felterne, tog hun hurtig Øjnene til sig og blev blussende rød.

Var det muligt? . . . Der stod en splitternøgen Kvinde rav=ret op og ned midt paa Bæggen. Ved hendes Fod laa — hvad var det? — en blottet Mand! . . . I Feltet ved Siden af var en Nymfe ved at bade sig. Og saa vidt hun kunde se det gennem Mørket og af de gamle Billeders sprukne Farver, såd hun omgivet af lutter nøgne Mænd og Kvinder, der favnedes eller smykkede sig.

Hun havde næppe faaet standset sit Hjertes Slap=pen og trukket Øjnene til sig, før en Dør ved Siden gik op for en lang, tør Djener der med en Serviet over Armen og med et alvorligt Ansigt bukkede stift for hende og derpaa stillede sig hen bag hendes Stol, hvor han, stum og ubevægelig som en Træmand, samvittighedsfuldt blev staaende i tre Skridts Afstand og med sin Serviet over Armen.

Agnete vidste ikke, hvad hun skulde gjøre. Dette begreb hun ikke. Af alt, hvad der endnu var mødt hende, var dette dog det uforklarligste. Uroffelig, uden at hun saa meget som hørte ham, blev han staaende bag hendes Ryg, paa hvilken hun ligesom kunde føle hans Øjne hvile.

Endelig traadte han et Skridt nærmere og sagde med en Stemme, der mindede om en vindtør Dør, der knirker:

„Ønsker Frøkenen muligvis ikke at spise?“

Det gav et Stød gennem hende. Ivirg søgte hun med Øjnene hen over Opbækningen. Men det var hende desuagtet ikke muligt at opdage andet end

et Par Afjætter med Sølvetøj og Afier, et Saltkar og en Smørkande.

„Nej,“ sagde hun kort.

Dg i samme Nu var Tallerkenen, samt det hun havde antaget for en Smørkande, forsvundet fra Bordet, en ny skudt ind foran hende, et Glas Vin skjænket op, og Træmanden atter, stiv og stum, paa sin Plads tre Skridt fra Stolen med Servietten urokkelig over Armen — alt saa godt som lydløst og med en Maffiness Afuratesse.

Agnete saa ned i Tallerkenen. Den Ret havde hun aldrig set. Den forekom hende endog saa besynderlig og fremmedartet, at hun blev ganske forvirret. Under fortvilede Forsøg paa at afgjøre, hvorledes den skulde spises, glippede efterhaanden Forstanden helt for hende. Hun blev siddende og stirrede ned i den forunderlige Ret, rød og svimmel, og turde ikke se op — søgte til sidst kun de nøgne Mænd og Kvinder, der dansede omkring hende, og disse Djne bag Stolen, der ligesom aandede hende koldt ned ad Ryggen.

Da passende Tid var gaaet, blev imidlertid uden videre Tallerkenen taget bort, og atter en ny skudt ind i Stedet. Dette var noget, hun kjendte: Koteletter med Kartofler.

Men nu vilde Uheldet, at netop som hun af al sin Magt samlede sig sammen for at opretholde sin Vre, tabte hun sin Gaffel, der, med en stærk Klirren og Gjenskyd fra Salen, faldt ned for hendes Fødder.

I et eneste Nu kastede hun sig over Stolerhyggen i en voldsom Gullen.

„Sag vil hjem! Før mig hjem!“ raabte hun og trykkede Djnene ned i Armen.

Træmanden, for hvem et saa besynderligt Tilfælde

endnu ikke var indtruffet i hans lange Praxis, og som altsaa ikke vidste, hvorledes han i dette havde at forholde sig, blev uroffelig staaende paa sin Plet, blot med sine Djenbryn løftede en ganske lille Kjende.

Til sidst maatte han dog træde to Skridt frem; og i det han lod Armen med Servietten synke ned til Laa=ret, oplod han atter sin knirkende Dør med de Ord:

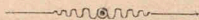
„Onsker Frøkenen muligvis ikke mere Spise?“

„Seg vil hjem, jeg vil hjem, . . . Far! — Far!“

Han gik ud med sin Serviet, og Kammerjomfruen kom ind.

Da Agnete efter en søvnløs Nat om Morgenens blev kaldt ind til Grebinderen, modtog denne hende fra sin Lænestol med moderlig udstrakt Haand og med et lille, umærkeligt undersøgende Blik bag sin blanke Guld=lorgnat.

Og efter den første Abdiens havde Agnete baade sagt „Deres Naade“ og kysset paa Haanden.

Aep Terps vilde Plage.

En Fortælling fra Sønderjylland

af

Isac Brelen.

Di befinder os i Fangel, en Kirkeby, der ligger paa Østkysten af det nordlige Sønderjylland. Lærer Svane og Clara Terp var hemmelig forlovede. Hvorledes de havde lært hinanden at kjende og var komne til at elske hinanden, det hører slet ikke med til Historien; derimod skal det strax siges, hvorfor Forlovelsen var hemmelig. Det var den af den simple Grund, at Nødvendigheden syntes at byde det. Baade Svane og Clara havde den rigtige Følelse, at Kundgjørelsen om den vilde møde den stærkeste Protest fra hendes Faders Side; thi hun var vel vidende om Faderens Planer med hende, nemlig, at hun skulde giftes med Fætter August i Angel, og at der til Sommeren skulde gøres en Rejse der ned i den Anledning. Desuden var Svane en Husmands søn fra Tønder Egnen og Seminarist uden Embede, der paa ubestemt Tid fungerede for den syge Degn, saa det vel kunde være klogest foreløbig at holde deres Kjærlighed skjult for alle, og i den Retning havde de hidtil haft Held.

Clara var i sit tyvende Aar, ikke høj af Væxt, men hendes Figur var fuld af Ynde; hendes hele Væsen vidnede om Friskhed og Ungdom. Hendes Øjne, der overstrømmedes af stærke, mørke Bryn, var dybe og havde en Glans uden Vige; over dem hvælvede sig den rene, kvindelige Pande. Hendes Hjerte var blødt som et Barns, og hun var elsket af alle, ikke mindst af Sognets fattige, der gjerne søgte til Jep Terps Gaard.

Svane var fire Aar ældre, en smuk Mand med et udtrykfuldt Ansigt. Han var høj og slank, lidt mørk var hans Hudfarve, Øjnene mørke, Håret sort og kruset. Hans Stemme var blød og velsklingende. Han var en dygtig Skolemand, punktlig i Udøvelsen af sin Gjerning.

Jep Terp, Gaardejer og Hestepranger, var den første Mand i Byen, ikke alene ved sin store Velstand, men ogsaa ved sin fremragende Dygtighed, derhos var han i høj Grad godmodig og hjælpsom. Nagtet han ofte i hele Maanedes var fraværende paa Hestehandel, havde han i mange Aar været hædret med de største Tillidshverv, og intet kunde forhandles og vedtages, uden han var til Stede. Han havde ualmindelig gode Kundskaber; de to sidste Aar før Konfirmationen havde han gaaet i Haderslev Skole. Hans Dnske var derfor, at hans Børn skulde nyde en omhyggelig Undervisning, og da han troede, at det maatte den blive, naar han i Steden for at lade dem søge Degnekolen holdt Huslærer til dem, saa blev en saadan antaget, da den ældste af hans tre Drenges var otte Aar gammel. Clara havde haft Ophold hos Fæsteren i Haderslev og havde gaaet i Instituttet der.

Men Jep Terp, der ellers levede i god Forstaa-

else med alle Menneſter, var ſaa uheldig, at han i de ſenere Aar ikke ret længe havde kunnet beholde en eneſte af dem, hvem han betroede ſine Børn til, uagtet han lønnede dem godt. Det ſtore Antal, ſom havde nydt den Gæſt at være Lærere for hans Sønner, var alle rejſte der fra, fordi Eleverne havde gjort dem Livet ſaa ſurt, at det var uudholdeligt.

Den ſidſte, Hr. Stube, var flygtet der fra om Natten; hans Ophold der i Gaarden maa regnes ud i Timer; han kom ſamme Formiddag, ſom han ſtaf af i den natlige Stund. Han var en forhenbærende Kieler-Student, c. 30 Aar gammel. Paa ham var intet ſtort uden Haarvægten; med Undtagelſe af den røde Næſe med det lille Griſeøjje paa hver Side, en ſmal Pandeftribe over og to fremſtaaende Kindknogler neden under, var hele Hovedet et eneſte Bildnis af en lang, bølgende, laadden Maſſe af ſnavſet rødgul Farve.

Drengene havde moret ſig med at ſe, hvem af dem der kunde rummes i Tørvekurven, hvad der ogſaa lykkedes for dem alle. De indgik derefter et Væddemaal om, hvorvidt Hr. Stube kunde ſaa Plads i den eller ikke, og de fik ham med Lethed til at bevife ſin Ubetydelighed. Han forſvandt med Glans paa Bunden af Kurven; men da han gjorde Forſøg paa at komme op igjen, blev det ham betydet af hans Elever, at han foreløbig beſt maatte blive der nede; de vilde bare forſt have lidt Løjer med ham. — De tog da hans Sengetæppe, kaſtede det over Kurven, bandt det faſt og begyndte at hejſe Hr. Stube op under Loftet under en gemhytlig Opfang, der aldeles overdøvede den uhykeliges uhygelige Bønner om Lov til at komme ned paa Jorden og ſlippe ud.

Men der var ingen Barmhjærtighed hos disse smaa Uhyrer. Rebet fastgjordes til Raskelovnen, og Kurven blev snurret rundt ved Hjælp af Afeskuffe og Jldtang, saa Studenten blev søslyg paa denne ægte Rundrejse over Jorden. Drengenes Løjer fik først Ende, da Søster Clara kom til og befriede den arme Mand.

Historien om, hvorledes Jep Terps vilde Plage i en Haandebending havde gjort det af med deres nye Plageaand, gik fra Gaard til Gaard i Fangel; men den Historie, som vi nu skal høre, og som tildrog sig nogle Dage senere, gik hele Sognet over og endda et godt Stykke ind i Nabosognene.

Ole Olsen var en af Byens Gaardmænd; han var Enkemand, og hans eneste Barn var Sønnen Peder, c. 13 Aar gammel. Ole var en dygtig Landmand, men han forstod ikke at opdrage sin Peder, der fik Lov at gjøre, hvad han lystede, og galt var det, at hans Vyst ikke gjerne førte ham til Skolen, saa hans Forsømmelser var utallige; Ole maatte sædvanlig op med nogle Skillingen, før Sønnen tog Vejen til det forhadte Sted. Han stod derfor ogsaa langt tilbage for sine jævnaldrende. Svane havde da ogsaa gjort sig megen Umage for at lokke Drengen til sig; men denne var uimodtagelig for den Slags Midler.

Saaledes stod Sagerne, da Svane og Ole var til et Møde paa Kroen. Efter Mødet udtalte sidstnævnte i fleres Paahør, at han havde ventet sig noget mere af den unge Lærer; men han var naturligtvis som alle andre, siden han ikke bedre end den gamle Degn havde kunnet saa hans Peder til at søge Skolen; en dygtig Lærer vilde nok vide Vej og finde paa et

Middel. Han vilde lige godt have betænkt den Lærer, der havde formaaet det, med ikke saa lidt. Da nu Jep Terp, som ogsaa var til Stede, mente, at Ole selv bedst maatte forstaa den Kunst, og at det da var en meget let Sag for en Fader at saa sin Søn til at møde hver eneste Dag i Skolen, saa sagde Ole: „Ja, det kan jo synes saa for jer andre; men ser du, da Peder's Moder døde, lovede jeg hende, at jeg vilde være god ved Drengen, der den Gang vel var 7 Aar gammel, og jeg har ikke kunnet nænne at tage ham anderledes end med det gode; jeg syntes altid, at han blev slaaet haardt nok, da Vorherre tog hans Moder. En Skam er det, at jeg ikke har kunnet finde Hjælp hos Læreren. Jeg har da aldrig forbudt dem at flø ham, naar han fortjener det; men jeg kan ikke selv gjøre det. Den gamle Degn mener jo, at jeg skal sende Drengen til Kristiansfeld i Huset hos en Lærer, han kjender; men det gjør jeg nødig; thi jeg kan daarlig affe Drengen, som ellers er stikkelig i alle Retninger, og det bliver vel ogsaa mere, end jeg evner. Men kanske jeg skal nødes til det alligevel.“

Ebane havde paa ingen Maade følt sig ilde berørt ved Oles Udgydelser, som var skete i al Godmodighed; han smilede ligesom Jep Terp og flere, som om den Sag ikke vedkom ham.

Næste Morgen gaar der Bud fra Ebane til Ole Olsens Gaard med Forespørgsel, hvorfor Peder ikke er mødt i Skolen. Der kommer det Svar, at han rimeligvis er breven over til sin Fæster i Grindstrup. Da anmoder Lærere fire af de største Drengene om at gaa ud i Skolehaven og skære sig nogle gode Høsselskjæppe. Han selv gaar ud i Stalden, finder et Stykke Reb,

lægger det i en Gjulbør og udsteder derefter en Marschordre af følgende Indhold: De fire skal begibe sig til Grindstrup, opsoge Mette Jensen's Gaard og anmode Skulkeren Peder Olsen om at følge med dem i Skole. Gaar han ikke godvillig med, da skal de bruge Rebet til at binde ham med og Trillebøren til Transporten. Han bad dem at behandle Sagen med fuldt Alvor og ikke paa nogen Maade gjøre Løjer med den; et lille Nap kan forresten ikke skade Peder.

Der er Folk, som mener, at Begrebet „Agtelse“ kun har Tilværelse blandt vogne Mennesker og ikke blandt Børn; men den Mening er aldeles fejlagtig. Flid og Sædelighed vinder Kammeraters Agtelse, og det skal nok til sine Tider vise sig og tydelig lægges for Dagen, hvorledes Børnene paa deres Maade ringeagter det Barn, der udviser Trods eller vedblivende er ulydigt og dovent. Og Peder havde da heller ikke i nogen synderlig Grad sine Medelevers Agtelse, saa at Læreren's dristige Handlemaade for at føre ham til sin Pligt tilsaltte dem i høj Grad og vandt deres Bisald.

Der kom derfor et usædvanligt Liv over Ungdommen; den fik uhindret Lov til at tage sig visse Friheder, som under sædvanlige Forhold paa ingen Maade tilstededes. Fra det Øjeblik de fire forlod Skolegaarden, var alles Dine fæstede paa Vinduerne, der vendte ud ad den Kant, hvor Grindstrup ligger.

Patrouillen drager hen ad Bejen gennem det smukke Winterlandskab og ind i Mettes Gaard. De finder Peter siddende nok saa lunt ved Siden af Kæfelovnen ligesom en gammel Bedstefader. Fasteren tager venlig imod Drengene; men Peder trykker sig paa sin Plads og skeler til Dørene; det hjælper ham ikke det mindste, thi de er allerede bevogtede.

Da Mette Jensen hører, hvad Vrende de kommer i, da ler hun og siger: „Gud ske Lov for den Skolelærer, saaledes skal han have det, den sthygge Knægt; det er just til Pas for ham. Sidder han ikke her næsten hver eneste Dag i Kaffelovnskrogen og skulker fra sin Skole. Vede og drikke gjør han som den flittigste Arbejder, men give en Haandsrækning, nej, der skal vi have det. Der er ikke den mindste Skam i det lange Spektakel. Tag I ham bare med!“

Men Peder har ikke den ringeste Øyst til godvillig at gjøre Folgestab. Saa kom de da frem med Rebet; men lige meget hjalp det. Saa maa de gjøre kort Proces; i en Fart er han bunden og baaren ud i Hjulbøren, hvor meget han end spræller, slaar og bruger Mund. Fasteren sender Tak og Hilsen til Læreren.

Allerede i Gaarden faar Peter en Tølelse af, at det værste endnu er tilbage; thi her staar Pigerne i Bryghusdøren, og Karlene kommer ud af Voen; alle peger Fingre ad ham, og under deres Haanlatter ruller Børen af Sted.

Det besynderlige Optog af de fire store, bevæbnede Knægte, der drager af Sted med Kjøretøjet, havde allerede paa Vejen til Grindstrup vakt Opmærksomhed, og overalt, hvorfra det var blevet iagttaget, gjordes der alle Haande Gisninger om dets Hensigt. Da det nu kom tilbage, og Gaaden viste sig løst ved den bundne Arrestants Tilstedeværelse, da strømmede store og smaa ud af de mange Huse og Gaarde, der ligger ved Vejen, og vor Peder maatte gennemgaa en sand Skærpsild. Den var drøj nok; thi uafsladelig regnede det ned over hans arme Hoved med Spot og lidet smigrende Tilraab.

Og da nu Toget er naaet op paa Bakken, hvorfra

det kan ses i Skolen, da gaar Svane ud mod dem alle, fordi et saa sjældent Besøg skal modtages paa en værdig Maade.

Da Peder derefter er ført ind i Skolestuen, tildeles ham nogle Rap af Spanstrøret, fordi han har foraarsaget sine Kammerater saa megen Ulejlighed. Det betyder ham dernæst, at den Behandling, som han nu har været underkastet, kun er Begyndelsen til den Kur, Læreren har besluttet at foretage med ham for at helbrede ham for Skulfesyggen, og at han nok skal vide at finde ham, hvor han end gemmer sig.

Dog, det skal strax siges her, at der ingen Fortsættelse behøvedes; thi Peder er fuldstændig kureret. Den næste Morgen da Svane staar op og ser ud ad Vinduet, da staar Peter Olsen allerede uden for den endnu ikke aabnede Skoledør. — Ole lod intet høre fra sig, imidlertid ikke foreløbig.

Fra sin Gaard havde Jep Terp set den Modtagelse, som Peder fik paa Skolen. Han kommer ind nok saa fornøjet og siger: „Det var da Satens til Karl, den Svane; saadan uden videre at lade Drengen arrestere i Grindstrup og kjøre ham i Trillebøren i Skolen. Den har Ole ikke tænkt sig; men der er noget krabat i saadanne radikale Midler.“ Og nu faar hans Kone og Clara hele Historien med dens Begyndelse den forrige Aften i Kroen, med dens Udvikling og Slutning, og den morer dem alle. Men Jep gaar længe op og ned i sin Stue, i det han vedblivende behandler sin venstre Arm med den højre Haand, saaledes som hans Bane er, naar han er ret inderlig fornøjet, og af og til høres endnu et uvilkaarligt: „Satens til Karl, den Svane!“

Nogle Dage senere sidder han en Eftermiddag ikke

lidt misfornøjet der hjemme; men det er da heller ikke saa underligt; thi Sønnen har været paa Spil om Forniddagen og faaet deres alvorlige Overhaling af ham; nu sidder de indespærrede paa Skolen. Zep har lige modtaget en Skrivelse fra en Ven i Glensborg, hvem han har anmodet om at skaffe ham en Lærer. Denne skriver, at en saadan har været antaget af ham, men nu havde trukket sig tilbage, da han havde erfaret, at Huslærerne ikke ret længe kunde trives paa Terps Gaard.

Det var til at ærgre sig over; Gutterne, som han har sat til at skrive, kan han høre støje der oppe; saaledes har det snart gaaet i mere end en Maaned; det kan dog umulig blive ved; selv skal han rejse, men tør ikke forlade Hjemmet, før en Lærer er kommen. Han er meget mistrøstig.

Da kommer en af hans Naboer ind til ham, og i Samtalens Løb faar han at vide, at Svane om nogle Dage vil forlade Byen, i det Degnen nu atter er saa rast, at han kan holde Skole.

Da Naboen har forladt ham, kommer Zep ud i Køkkenet, tænder sin Pibe og fortæller, at nu kan han faa en Lærer, og det netop en saadan, som de trænger til, og at han strax vil hen og fæste ham, og da Moder og Datter forundret spørger, hvor han vil faa ham fra, erfarer de, at det er Svane, han mener. — Da maa Clara nok skynde sig med at gjøre sig et Vreende ind i Spijskammeret for at skjule sine blussende Kinder.

Zep Terp gaar da over i Skolen og beder Svane om at tage over til ham som Huslærer, og denne ser ogsaa lige strax saa inderlig glad, ja næsten lykkelig ud, da Tilbuddet gjøres; men Terp har da heller ikke et Øjeblik tvivlet paa, at Svane gjerne tog over

til ham. Dog, det glade Udtryk svinder snart, og nu ser han næsten modfalden og bedrøvet ud, og Jep faar et bestemt Afslag. Det virker paa denne, som om han havde faaet et Nap af Rudepisten hen over Ansigtet. Og da han nu spurgte, om han maaske var bange for at dressere hans vilde Plage — thi med det Navn bleve de nok hædrede paa Skolen og andre Steder — da erklærede Svane, at han intet Sted hellere tog hen end til Terps Plage; men han kunde ikke; thi gjorde han det, var han ingen ærlig Mand. Det kunde Jep naturligvis ikke rigtig finde Rede i, det var efter hans Mening ligesom noget Baas, og han forlod Læreren i Brede.

Og nu fik Piben en hel anden Lyd; det velmente Prædikat, som Svane hidtil var hædret med af Jep: „Satens til Karl den Skolemester!“ var nu forandret til: „Satens til Jæ og Toss!“

Men vi ved, at Jep var Hestepranger. Havde han en Gang kastet sit Dje paa et smukt Dyr, som efter hans Skjøn var sejlsfrit, da maatte han komme i Besiddelse af det, og var end Hindringerne store, da forstod han først ret at sætte alle Kræfter ind paa Opgaven og naaede i Reglen sit Maal.

Da hans Brede til Svane havde sat sig lidt, maatte hans Kone gaa hans Vrende og forsøge at overtale ham; hun havde særlig faaet Baalæg om at bøde ham en meget høj Løn. — Men Udsaldet af hendes Mission var det samme, og Jep var uhyre utilfreds.

Sen ad Aften kommer der et Brev fra Svane; det lyder saaledes:

Hr. Jep Terp.

Naar jeg i Dag havde modtaget Deres Tilbud om at blive Lærer for Deres Børn og saaledes for en Tid fundet Optagelse i Deres Familie, havde jeg ikke handlet som en Mand med Vre, og med Guds Hjælp ønsker jeg at indrette mine Handlinger saaledes, at jeg ikke behøver at blues for mig selv.

Da Forholdene er som nu, anser jeg det for min Pligt at gjøre Dem bekendt med, hvad der hindrende stiller sig i Vejen.

Alt i nogle Uger havde jeg nydt den Lykke at vide mig elsket af Deres Datter, som jeg fattede Kjærlighed til fra første Gang, vi mødtes. Vi havde intet Haab til, at vor Kjærlighed vilde vinde hendes Faders Bifald, og har derfor maatte holde den skjult, i det vi stode paa, at Vorherre nok vilde finde Vej for os.

Havde jeg i Dag grebet den Lejlighed, der bød mig, til at snige mig ind i Claras Hjem uden at gjøre Dem og Hustru bekendt med vort Forhold, vilde jeg have gjort mig skyldig i en uhæderlig Handling.

I det jeg har gjort Dem bekendt med ovenstaaende, beder jeg Dem ikke at nære uvenlige Tanker om mig og ikke gjøre Forsøg paa at berøve mig Modet til frejdig at arbejde hen til at bane mig en Vej, saa jeg en Gang med Rette tør bejle hos Dem til Clara.

Jeg har besluttet alt i Morgen at forlade Fangel.

Jeg beder Dem at bringe Deres Datter en
Hilsen fra Deres ærbødige

Evane.

Jep Terp, der sidder alene i sin Stue, har læst Brevet. Hans Ansigt er alvorligt, der spores ingen Brede. Længe sidder han saaledes med Brevet i Haanden; Clara er Gjenstand for hans alvorlige Tanker.

Endelig gaar han ud, hvor de syssler med Aftensmaden. Han rakte sin Kone Brevet uden at ytre et Ord og satte sig ind i Stuen igjen. Da kommer Clara ind, lægger sin Arm om hans Hals og sin Kind til hans, saaledes som hun saa tit plejede, og siger: „Fader maa ikke være bedrøvet og vred; det var ikke rigtigt af mig at have Hemmeligheder for Fader. Men vi vidste jo ingen Udvej.“ Og Faderen drager hende ind til sig, og Tilgivelse er der i rigeligt Maal i hans Ord: „Jeg havde jo ikke ventet dette; dog, Svane er en Stadskar, og du kunde være falden i værre Hænder. Men endnu faar I ikke Lov til at være Kjæresten eller at være forlovede; det kan kun ske paa Betingelser. Gaa nu ind og lav dig til, for han skal vel have Svar, og det er bedst, at du bringer ham det.

Saa kysede han sin Pige, og nu forfattede han efterstaaende Brev, hvis Indhold vandt hans Kones Bifald.

Hr. Lærer Svane.

J Besiddelse af deres Skrivelse maa jeg meddele Dem, at jeg blev ubehagelig overrasket ved at høre, at De er bleven Kjæreste med Clara. Paa den anden Side har Deres honnette Adfærd lige over for mig ikke kunnet andet end indgyde mig Velvilje og Agtelse for Dem.

Jeg har da besluttet en Afgjørelse, som jeg haaber, at De kan og vil tiltræde, og den er saaledes:

Clara tager en af de første Dage til min Sø-

ster i Gaderslev, og De tager over til os, ikke som Svigersøn, men som Huslærer for Jep Terps vilde Plage.

Deres Opgave bliver at tæmme disse, og alt Kjæresteri lægges paa Hylden. Har De saa inden Udløbet af et Aar løst denne Opgave til Tilfredshed, saa forsøg kun at træde frem og bejle til Clara hos hendes Forældre.

Jeg haaber, at De følger hjem til os med Clara, saa vi oven paa en kjedelig Dag kan faa en fornøjelig Aften.

Deres Jep Terp.

Svørledes de unge Menneſker var til Mode ved at læse disse Ord, behøver vi ikke at undersøge. At de begge sølte sig saa lykkelige, det stod da tydelig nok at læse i deres Øjne, da de traadte ind i Terps Dagligstue, hvor Svane modtoges med stor Hjærtelighed baade af Fader og Moder. Snart kom ogsaa Sønerne ind og blev præsenterede for deres nye Huslærer med de Ord: „Ja, her har jeg da den Dre at føre Jep Terps vilde Plage frem for deres Lærer. De kjender dem alt af Udseende, kan jeg tænke, og hvad det angaar, da er der ingen skjulte Fejl paa nogen af dem, det kan jeg Gud ske Lov indeſtaa for; det er Kjærnefram alt ſammen. Men nu ſkal de dresſeres, de trænger til det, ſaa de kan ſlippe det Ogenavn, ſom de nu forreſten kan tilkomme med Rette, det indrømmer jeg. De ſkal tæmmes, og De er Karl for det, det ved jeg. Kjör dem i ſtram Vine, brug Stangmîle og Piſt, kjör dem træet i Brakmarken, men ſörg for at aflevere ſdem tamme og lydige. Jeg er jo meget fraværende; men hvad enten jeg er hjemme eller ikke, Drengene er Deres, og derfor ſkal De ogſaa have Lov

til at raade over dem i alt. — Og nu skal vi have lidt Mad, og Plagene kan vel ogsaa faa et Hjerdingkar Havre, ikke sandt Mo'er?"

Og hverken Svane eller Drengene saa forkyttede ud, da de gik til Bords, Drengene var kjønne og kjække, 10, 12 og 13 Aar gamle.

At det er velbegavede Børn, ser Svane snart, og hvad det angaar at faa dem til at være lydige, det nærer han ingen Frygt for; thi han kjender sine Kræfter og ved, hvad han skal tjene for, og det giver Mod.

Og Clara? Ja hun er ogsaa vis i sin Sag, nemlig at Svane vil naa Maalet; thi hun har ogsaa Kræfter, der skal sættes ind derpaa, og disse Kræfter vil ikke forsejle at hjælpe ham, som hun elsker saa inderlig, til at sejre. — Det, hun raader over, er den Magt, der ligger i den store Kjærlighed, som den ældste af Brødrene, Fritz, nærer for hende.

Der er en udmærket Stemning ved dette Familiebord, hvor Svane atter hydes velkommen med hjertelige Ord, som vel er tydelige for de fire indbiede, men som faar Børnene til spørgende at se op til Faderen; de slutter sig dog villig til Ønsket og tømmer deres Glas til Bunds.

Derefter sidder Principal og Lærer en Stund i en fornøjelig Samtale, i det de ryger af Jeps store Merstummere; Drengene lytter til, men viser tidlig Tegns til, at de enten er anstrængte af Dagens Møjsommeligheder eller kjæder sig, thi de er ikke fri for at gabe. — Svane gjætter den rette Marsag og spørger, hvor Korrene er henne. — Dem havde de da ingen af; Faderen spiller ikke, og Lærerne har gjerne siddet paa deres Bærelse om Aftenen. Da tager Svane Dren-

gene med over til Kjøbmanden og kjøber et Spil. — Snart har han lært dem baade Snip, Smur, Sorte=Per og Røde=Anders. Søster kommer med Nodder og Tøbler og deltager i Spillet; Drengene er i deres Gs. Saa lærer han dem nogle Kortkunster, og selv Jep og hans Kone trækkes med ind i den leende og glade Kreds. — Og da der saa kommer Toddy ind til Faderen og Gæsten, betror denne Jep, at nu har han gjort Begyndelsen med Dressuren, og da Jep for=undret spørger hvorledes, faar han at vide, at den første Betingelse for, at en Lærer kan røgte sin Gjer=ning med Held, bestaar i at faa Børnene til at holde af sig; derfor har han benyttet sig af den Vej, som han denne Aften har til sin Raadighed, nemlig at spille Kort med dem og gjøre dette interessant for dem; senere bliver der nok andre Ting, som de kan more sig i Fællesskab med. Og Jep Terp maa ind=rømme, at han hellere vil se sine Børn more sig i ufylldig Tidsfordriv end vide dem ude hos Dyndet eller paa Gaden.

Aftenen endes med Musik og Sang; Svane spil=ler med stor Færdighed paa Klaveret, og han synger meget smukt.

Da han saa takker for den behagelige Aften, flok=kes Drengene om ham med Spørgsmaalet, om han saa kommer Dagen efter, og alle tre følger de ham ud ad Porten, og da han er ved at gaa ind ad sin Dør raaber de endnu et Godnat over til ham.

Jep Terps sidste Ord til Hustruen den Aften var: „Det er lige godt en stolt Karl, den Skolemester, en brilliant Fyr. Jeg fortryder ikke, at jeg tog Sagen paa den Maade, og ved ogsaa, at du er fornøjet med det; thi du saa altid saa glad til ham, saa jeg var

nær ved at blive gal i Kalotten af Skinsyge;" og saa tog Sep sin lille Kone, inden for sine store Arme, hvor hun helt forsvandt inde ved hans ærlige Hjærte, og gav hende et Kys, og det var hun lige saa glad ved som ved det første, hun fik for mere end 20 Aar siden; thi deres Kjærlighed var evig ung.

Clara gik ind til Drengene for at hente Lyjet; der laa de allerede og sov med Undtagelse af Frits, den ældste, der sloges med Sønnen, thi han ventede Clara, der hemmelig havde bedt ham om at holde sig vaagen.

Clara fortalte nu Frits, hvorledes hun og Svane holdt af hinanden, at hun nu drog bort til Fæster, for at han kunde saa Lejlighed til at tjene for hende i et Aar. Nu kom det jo an paa, om Frits vilde yde dem sin Hjælp; thi ellers vilde det jo mislykkes, og hun vilde da altid blive ulykkelig, naar hun ikke kunde blive Svanes Hustru. Hun bad Broderen at være en god Dreng og under hendes Fraværelse at holde af Svane, som han holdt af hende. Hun maatte have et bestemt Løfte af ham, thi ellers kunde hun ikke rolig rejse bort.

Og den raske tretten Aars Dreng følte sig baade glad og stolt over, at den kjære Søster følte saa megen Tillid til ham, at hun betroede sig til ham. Det var jo en stor Opgave, han fik; han kunde bidrage til at gjøre hende lykkelig; det vilde han da saa gjerne; han skulde nok holde af hendes Ven, som han alt syntes godt om.

Næste Dag sidder Clara i Vognen hos sin Fader, alle har sagt Farvel til hende, og de er komne forbi Gadefjæret; da ser hun tilbage, hun vender sig om; thi hun synes, at noget pusler bag ved hende. Da ser hun Frits; han er løben bag Vognen og kommer nu trav-

lende hen til hende for at kysse hende endnu en Gang og for at tilhviſte hende: „Du kan stole paa mig, kjære Søſter!“

Da ſaa Svane holder ſit Indtog i Gaarden, ſaar han en Modtagelſe ſom en kjær bekjendt; men Frits var ikke til Stede.

Da Læreren har ſaaet anvist ſit Bærelſe og der ordner ſine Sager, bankes der beſkedent paa Døren, og Frits træder ind, rækker Svane Haanden, ſer ham frejdig ind i Øjnene og ſiger: „Jeg ſkal nok ſe at være en god Dreng, ſaa De kan holde af mig, ligesom Clara gjorde.“ Og Svane klappede ham paa Kinden og ſagde: „Ja ſaadan ſkal det være; Tak ſkal du have. Vi ſkal være gode Venner og holde ſammen, ſaa ſkal du ſe, hvor det kan være morſomt og rart.“ Og ſaa hjalp Frits ham, ſaa alt ſnart ſtod paa ſin rette Plads.

Den Aften var næſten lige ſaa morſom ſom den forrige; men Huſalsen manglede, det var godt at mærke, mente alle.

Næſte Morgen var Jep Terp til Stede ved den første Underviſning, i Religionſtimen; derpaa tog han Aſſked med ſine Gutter og Læreren; han formanede Drengene til Lydighed og Flid og anbefalede Svane i Tide et godt Spanſkrør, — og ſaa rejſte han med et ſmukt Kobbelt Heſte til Glensborg.

Sex Uger derefter vender han tilbage, og hans første Spørgſmaal gjælder Drengene. Da hører han af Huſtruen, at hun under hans Fraværelſe, der ellers altid plejede at bringe hende ſaa megen Værgelſe og ſaa mange Bryderier med Børnene, ligesom havde troet ſig i Himmerig. Børnene var komne ſaa godt ud af det ſammen, og Svane holdt de ſaa meget af, at de

ikke nænne at gjøre ham imod. Og saa Frits, ja det var ligesom et helt Vidunder, den Forandring der var sket med ham; han var nu næsten den flinkeste af dem alle, saa rolig og flittig. Og saa skulde han se deres Skrivebøger og Stilebøger; det var da mageløst alt sammen. Han vilde blive glad.

Men det er han allerede; dette var noget andet end ellers, naar han kom hjem; thi han havde hidtil været vant til at blive modtaget med Klager i Mængde.

Tep gaar da fornøjet oven paa, og glade kommer de ham ogsaa der i Møde.

Og han faar snart en Følelse af, at nu er der kommet den rigtige Gænge i Tingene, — og dog er der endnu ikke kjøbt Spanstrør.

Skoletimerne var som et Bennemøde, hvor enhver medbragte en levende Følelse af, at de vilde nyde godt af hverandre, og derfor glider de saa let, disse Timer.

Og uden for Skolen er Tep Terps Dreng ikke mere som vilde Plage, vel er de kjække og raske, men gjør sig ikke bemærkede ved Uartighed og Vildestab.

Om Aftenen er de hos Læreren i Dagligstuen; han er kommen længere med dem end til Kortspil; han har naaet til at give Interesse for saa mange nyttige Ting. Han har ikke tvunget dem ind paa noget, men draget dem med sig ved selv at syssle snart med et, snart med et andet; de begynder med frivillig at give ham en lille Haandsrækning, og snart er de ihjelsatte som han, kun drevne af deres egen Lyst.

Nu snitter de i Træ, binder Børster, fletter Kurve og laver smaa Paparbejder.

Tep Terp synes, at han aldrig har været saa glad ved sine Dreng som nu.

Og saaledes gaar Vinteren. Skovbunden grønnes, Bærken slaar atter sine Triller; den store Natur, hvor alt har ligget i Dvale, er nu ligesom et stort Bærksted med idelig Travlhed, alle Kræfter rører sig, og over Menneskene kommer en uimodstaaelig Trang til at komme ud og se den store Udsfoldelse skride frem og at følge den med beundrende Øje, indtil alt endelig staar i fuldendt Skjønhed; det er jo for Menneskets Skyld, at den store, evige Forhyngelse fter paa Jorden.

Evane maa ud med sine Elever; han elsker hver en lille Plante i Skov og paa Mark; han har med Kjærlighed sytlet med hele den store, vidunderlige Verden, der møder det opmærksomme Øje i alle de smaa Dyr, der vrimler paa Blad og i Mos.

Her er meget at se for hans videbegjærlige Dreng, der hidtil aldrig havde lagt Mærke til Planter og Kryb, og snart findes paa Jep Terps Gaard tre smaa, ivrige Botanikere og Insektsamlere. Særlig finder de Fornøjelse i at sytles med Sommerfugle og Biller.

*

*

*

Og saaledes gaar Vaar og Sommer; Efteraaret melder sig med stærke Storme, Blad og Stilk gulnes og hvirvles om i sælsom Dans.

Vinteren følger efter. Evane trættes ikke, han røgter sin Gjerning med Lyft og Iver; Børnene elsker ham og ser op til ham med Agtelse. Zulen staar for Døren; alle glæder sig til den. Alle forbereder sig til en kjær Gjæsts Modtagelse. Jep Terps blanke Brune er allerede travede af Sted i den tidlige Morgenstund

til Haderslev for at hente Clara. Der holdes ingen Skole.

Hun kom med Smil, hun ser saa lykkelig ud, da Faderen tager hende fra Bognen og sætter hende forsigtig ned. Og saa kommer de alle og byder hende saa hjærtelig velkommen, og bag Blomsterne i Vinduet skimter hun sin Hjærtenskjær; ja, det var dejligt at komme hjem til den, man har kjær. Og Frits er ikke den mindst glædesstraalende, thi han har med Kyssjet modtaget Ord, der gjorde ham glad og stolt.

Men inde i Stuen nærmer hun og Svane sig rødmende til hinanden og nøjes med at trykke hinanden i Hænderne. Da tager Jep Terp til Ord: „Hvad synes du, Mutter, om vi allerede i Aften lader Svane faa sin Julegave; han har saamænd ærlig fortjent den.“ Og saa fører han Clara hen til ham, lægger hende i hans Arme, i det han siger: „Her har De det bedste, vi kan give Dem; Gud velsigne eder begge.“ Da blev der en Jubel i Stuen; det jublede i de to elskende, Børnene jublede over, at den kjære Svane skulde være deres Svoger, og Forældrene var ikke de mindst glade.

Da Bogen stod Brud, stod Clara for Herrens Alter med sin Svane; som sønderjysk Brud var hun smykket med Brudekronen; den, der ej ved sig ren, kræver ikke den af Præsten.

Den gamle Degn var afgaaet ved Døden; Jep Terp og Svane fjørte til Provst og Amtmand, og Embedet i Fangel blev besat med Svane, der nu drog ind i Degnefsolen.

Der hen førte han sin Clara, som blev ham en trofast Hustru.

Der havde nu været rig Anledning til at lade

mange komme med til dette Bryllup; men Læseren maa nøjes med at vide, at det var haade stort og prægtigt, som det sømmede sig for den rige Jep Terp.

Da Svane om Morgenens efter sit Bryllup saa ud ad Vinduet, stod Ole Olsens Peder uden for den endnu ikke aabne Skoledør og medførte den Betaling, som hans Fader havde tiltænkt Svane, fordi han i sin Tid havde forstaaet at faa Peder til at søge Skolen. Betalingen stod der i Form af Oles bedste Ko, den hjælmede, der tog første Præmie paa sidste Dyresfue, og det var ingen ringe Gave; Jep Terp havde for-gjæves budt ham mange Penge for den.

*

*

*

Nu er der alt gaaet mange Aar, siden det store Bryllup stod i den rige Gaard, Skulde du, kjære Læser en Gang naa op paa Skamlingsbanke, da kast Blikket imod Syd, og du vil opdage en Landsby med sin Kirke, som ligger nær ved Stranden. Det er Fangel. Mellem de høje Træer vil du se et langt Tag med tre Skorstene; det er den nye Skole, som blev opbygget for et Par Aar siden. Svane er endnu Byens højtagtede Degn, nu en Mand paa mere end 40 Aar. Hans Clara har skænket ham fire Piger og to Dreng; den ældste, Datteren Bertha, opkaldt efter Mormo'r, er alt en Ungmø paa 17 Aar.

Jep Terp har sin daglige Gang i Skolen, og han forsommer intet dermed; thi han er nu hverken Gaardejer eller Hestehandler. Frits har Gaarden, Brødrene er bosiddende paa andre Gaarde; men i den hyggelige Bolig ved Gadefjæret lever Jep af sin rigelige Ustægt

og i god Forstaaelse med den hele Verden, dog først og fremmest med sin lille Kone; thi deres Kjærlighed er evig ung, og den er Kilden til alle hans mange gode Egenskaber, der har vundet ham alles Agtelse og Hengivenhed og gjort ham til en lykkelig Mand.

Per Hansens Bryllup.

(Vestjællands Folkefest fra Byrkerne.)

af

Anton Nielsen.

o, nu var det Alvor!

Det forsikrede Maren Jens Niels sin Nabokone, for hun havde selv mødt begge de gamle, da de gik ind i Præstegaarden. Og hvorfor skulde de ellers følges ad der hen, dersom ikke det var for at bestille Bysning til i Morgen.

Jeg var den Gang en Dreng paa 14 Aar, saa det er nogle og fyrretyve Aar siden. Da jeg hørte denne Oplysning, løb jeg strax ind og fortalte mine Forældre det. For dem var det en velkommen Tildeude, thi det var Degnesolk, og altsaa kunde de vente stort Offer, da der maatte blive et stort Bryllup.

De unge Folk, som var henved de tredive, havde saamænd ogsaa gaaet og ventet længe nok, for Per Hansens Moder vilde ikke have en ung Kone i Gaarden saa længe hun selv kunde „rokke med Dreene“. Men de unge fik ellers Skyld for, at de allerede havde været Kjæresten i Skolen, og saa havde de altsaa haft en meget lang Ventetid. I alle disse Aar var de ikke

„forlovede“, de vilde ikke en Gang hedde „Kjærestefolk“ eller at „være gode Venner“. Nej, den Dag, da Forloberne tog op til Præsten, da blev de unge forlovede, og saa Dagen efter var der Forlovelsesgilde og Deklaration, men før den Tid skulde Sagen holdes saa hemmelig som muligt.

Vi boede lige ved Siden af Brudgommens Forældre, og vi Børn, som havde hørt om dette store Gaardmandsbryllup, der var i Vente, vi passede paa og lagde Mærke til alt, hvad der stod i Forbindelse dermed. Søndag Morgen saa jeg godt, at Per havde saa mange Vrender ud ad Gadeporten, og somme Tider stod han længe og kigede ned ad Bejen. Men naar han opdagede, at nogen saa ham, da trak han sig tilbage. Endelig hørte han en stærk Bognrummel, det var Bruden, der kom med alt sit Udstyr. Per skyndte sig nu ind i Gaarden; han kunde ikke være bekjendt at staa ude paa Gaden, for saa kunde jo alle Folk se, at han længtes saa meget efter Sofie.

Nu kom der to Bogne, svingende fulde af Sengklæder og Møbler. Der var Sofies store, grønmalede Klædekiste med Ravn og Narstal, der var hendes nye Dragtiste og saa et stort Klædeskab med mere. Skabet blev allermest beundret af Tilskuerne i Døre og Vinduer, for det var den Gang et sjældent Stykke hos Bønderne. Jeg var paa den Tid baade nærvær og nysgjerrig, derfor listede jeg mig ind igjennem Haven og tittede ind i Gaarden. Sofie var paa den forreste Bogn. Per hjalp hende af, tog hende i Haanden og sagde „Velkommen“. Det var saa tørt, som det kunde være, men de unges Øjne skinnede af Glæde, og de var saamaend gjerne faret om Halsen paa hinanden, derjom bare det havde været anstændigt. De kunde

nok have Grund til at være glade, nu deres lange Ventetid var forbi. Og denne Dag og Nat begyndte deres Samliv som Ægtefolk; det var den egentlige Bryllupsnat. Gildet, som kom, naar der var udløst, hed „Gjæstebuddet“, da var efter Bøndernes Tale „Brylluppet“ for længst afholdt.

Det var en smuk September Søndag. Per og Sofie kom snart ud i Haven, og jeg maatte trække mig tilbage, dog ikke længere, end at jeg kunde se, hvad der foregik. Inde i Væsthuset var de ikke saa anstændige, for der blev et rædsomt Rygsferi. Jeg var meget forarget over det, for jeg syntes, det var nogle dumme Narrestreger. Snart efter blev der kaldt paa de unge, de skulde spise Frokost. Pers Broder, som hentede hentede dem, fik Ole paa mig. Han var lige saa gammel som jeg, og vi var gode Kammerater. „Anton! Kom her ind, saa skal du se!“

Jeg fulgte nu med ham ind i Stuen, og i Øverste-stuen saa vi Brudeseugen, der allerede var redt, endvidere alle Brudens Møbler og nogle vældige Stabler af „uldent og Vinred“, som endnu ikke var indfarteret. Møblerne var alle af Fyrretræ med Oljefarve. Malingen var broget og udført med skrigende Farver. Ole og jeg syntes nu, det var rigtig fint. Bønderne havde ikke finere Bohave den Gang.

Saa vilde jeg gaa, men jeg maatte ikke for Ole; jeg skulde blive hos ham hele Dagen. Det vilde jeg gjerne, da jeg havde været hjemme og faaet Forlov.

Nu ringede det anden Gang.

„Det er sandt, der skulde jo en i Kirke her fra Gaarden for at høre, om der blev lyst rigtig. Jeg maa nok hen at tage Kisteklæderne paa!“ sagde Pers Fader.

„Nej, du skal s'gu blive her!“ sagde Sofies Fader. „Hvem skulde ellers holde mig med Selskab saa længe. Lad Per eller Sofie gaa, eller de kan følges ad. Det er jo dem, som det kommer mest ved,“ mente han.

Men nu begyndte de andre Mænd og Koner at raabe, at det kunde slet ikke gaa an; det var slet ikke „passjende“.

„Men saa kan ogsaa Ole gaa,“ sagde hans Fader.

„Nej, jeg vil ikke, Fa'er, for det er saa kjedeligt,“ svarede Ole mismodig og rev sig i Haaret.

„Jo, du skal, min Dreng! Du ved jo nok, at der skal nogen til det værste. Anton kan jo følge med.“

Nu blev det da vedtaget. Ole kom i Klæderne, vi fik en Bid, og derpaa gik vi, efter at have modtaget en Formaning om at høre godt efter, naar Præsten „lyste“. Men inden vi kom af Sted, var der blevet samlet fire Mand til en Firkort. Per blev tvungen til at være Fjerdemand, men det var let at se paa ham, at han maatte trøste sig ligesom Ole med, at der skal nogen til det værste.

Da vi kom af Kirke, var der Middagspisning, derefter Forevisning af Mark og Udhave; saa Kaffe, saa Kortspil, saa Mellemmad, saa Kortspil, saa Aftensmad, saa Kortspil, saa Kvældsnavvere, og saa endelig tog de fremmede bort. Og hvem der blev glade, det var Per og Sofie. Dagen havde været lang for dem. De havde trolig benyttet enhver Lejlighed til at knibe ud for at samles i Enrum, men de var strax blebne attraperede igjen.

Det var Forlovelsesgildet og det egentlige Bryllup. Men endsfjönt det var stemmende med Skik og Brug, saa var der dog adskilligt, som tydede paa, at Jolf

den Gang havde Bevidsthed om, at saadant et Bryllup var vel tidligt.

Skjønt de unge levede, hver Dag i Fryd og Glæde og var sammen saa meget som muligt, saa fulgtes de dog ikke officielt ad.

Da de blev budne til et Barselgilde, gik Sofie Aftenen i Forvejen hjem til sine Forældre og fulgte med dem til Gilde, ligesom Per fulgte med sine.

Og da endelig langt om længe Gæstebudsdagen var nær, da rejste Bruden fra sit nye Hjem til Gildesgaarden, hendes gamle Hjem, Aftenen i Forvejen; ligesom om hun aldrig havde været der før.

Men inden de naaede saa vidt, var der adskillige Ting, som gik for sig, som dog ogsaa skal fortælles.

Otte Dage før Brylluppet begyndte Bedemanden at gaa omkring. Det var en midaldrende Mand af Brudens Familie. Han skulde gaa omkring, og han skulde være forsynet med en Kjæp; maaske det skulde være en Slags Marskalkstab. Det er vist, at Kjæppen havde noget at betyde, for naar en Pige blev sendt ud for at bryde til Barselstue (Kvindegilde), da havde hun Kjæp. Af Skjelmeri glemte hun somme Tider Kjæppen i en bestemt Gaard; det betød, at hun ventede, at det næste Barselgilde skulde holdes der.

Bedemanden maatte være rap til Fods, da han skulde til mange Steder paa en kort Tid. Alligevel var der adskillige Bryllupsgæster, som han kun naaede at give en eller to Dages Barsel, men det gjorde ikke noget, thi de vidste i Forvejen, at de skulde med.

Der skulde nemlig indbyses:

Alle Husmænd, som arbejdede paa de to Gaarde. Endvidere: Præstens, Degnens, Jordemoderens, Ladesfogdens og Smeddens.

Endelig Brudeparrets specielle Venner og Veninder.

Af hele denne Skare skulde igjen udvælges:

To Brudepiger.

To Brudekoner.

To Brudekarle.

To Brudemænd.

Disse Par blev tagne af den nærmeste Familie, den ene af Parret paa Brudens, den anden paa Brudgommens Side.

Der var altsaa noget at bestille for Bedemanden; han havde da ogsaa faaet en Hjelper.

Samme Bestillingsmand maatte ogsaa være udrustet med en Fordøjelsesevne som en Struds, da han paa hvert Sted skulde have Mad, Brændevin og Kaffe. Det blev allermindst 10 Maaltider om Dagen. Og strax efter denne Omgang skulde han jo saa, tillige med alle de andre, spise Gildemad i 3 Dage.

Vi havde naaet Dagen før Brylluppet, men endnu havde Bedemanden ikke været hos os. Min Broder og jeg var meget urolige; vi var bange for, at Degnens ikke skulde bedes med. Vore Forældre trostede os med, at han skulde nok komme, min Ven Ole havde ogsaa sagt, at vi skulde naturligvis med; men alligevel blev jeg dog meget glad, da min Broder kom springende ind i Haven til mig og raabte:

„Anton, nu kommer Bedemanden!“

Seg kom jo strax ind i Stuen, hvor nu hele Familien blev samlet. Da det var sket, traadte Bedemanden hen midt i Stuen og begyndte, henvendt til Fader:

„Seg skulde hilse saa flittig fra Per Hansen og

Sofie Rasmusbatter, om de og Madammen og Anton og Ferdinand vilde være saa gode at møde ude hos Rasmus Jensen i Morgen Kl. 9; spise Frokost med dem, følge med dem til Kirke og tilbage igjen, spise til Middag og til Aften og holde dem lystig med Mad og Drikke og Dans og Musik og blive der en Dag eller to, ligesom deres gode Vilje figer til."

Dette Foredrag haspede han af med stor Færdighed og ikke uden en vis Højtidelighed. Han stod med Stokken i den ene Haand og Hatten i den anden, og først da Fader havde takket for os alle, satte han sig ned. Nu først kunde han tale om andre Ting, men dog helst om dem, som vedrørte Brylluppet. Han fortalte os da, at det skulde være et „Suppebryllup“, i Modsatning til ringere Gilder, hvor der kun blev opbartet med Grød og Fisk. Saa meddelte han os ogsaa, at han havde Ordre til at bede Gjæsterne om at tage deres egne Skeer med.

Nu fik han sin sædvanlige Opbærtning; han gjorde sig snart færdig og for af.

Vi Børn blev nu rigtig glade over den fuldstændige Sikkerhed, vi nu havde, for at komme med; Bedemanden havde jo endog nævnt vore Navne.

Men endnu gladere blev jeg om Aftenen, da min tro Ole kom ind og skulde hilse fra sine Forældre, om Anton ikke maatte følges med ham og Per næste Morgen tidlig.

„Det er vist noget, du selv hitter paa Ole?“ sagde Fader.

„Nej — jo — nej, Mo'r har sandelig givet mig Lov til det.“

Det kneb nu svært for mig at faa Lov til det,

for Fader syntes, det var for galt at komme saa meget til Gilde, men for Dets Skyld blev det da tilladt.

Men endstjønt vi er saa nær ved den store Dag, er der dog lidt endnu, som gik forud, at fortælle.

Der var Føringsgilde i Brudens Hjem et Par Dage i Forvejen. Det var Indsamlingen af Gæsternes Naturalhjelper til Brylluppet. Fra hver Gaard blev sendt to Høns, 1 Snes Æg, 1 Stykke Smør og 1 Flaske Fløde. Smørret var dannet til i en Top som en Kransekage omtrent. I den spidse Top var der en Del Kruseduller, og mange Prydelser saas langs ad Siderne. Ornamentet i Almuestil var trykket rigtig paa. Formerne til disse var dannede af raa Kartofler. En saadan Smørkegle hed et „Smørslag“, og det var en Gre for vedkommende Husmoder at sende et paa en 4—5—6 Pd. og saa at kunne pynte det fint. Disse Smørslag, eller da de fleste af dem, var kun Skueretter, saa længe Gildet stod; thi der var intet at bruge dem til, da man altid fik Smørrebrødet færdigt. Men efter Gildet blev Smørslagene æltede sammen og solgte.

Tjenestepigerne eller Døtrene overbragte Føringen. De blev beværtede flot med Mad og Kaffe, men gik, efterhaanden som de havde spist.

Aftenen før Brylluppet fulgte Per Hansen Sofie over til hendes Forældre. Han maatte saa gaa ene hjem, stakkels Per!

Om Morgenen Klokkerne ringede om aftenen mødte jeg hos min Ole. Kvindesolkene havde meget travlt med at dække Frokostbord til alle Bymændene. De skulde nemlig komme kjørende med deres Familie for at følge Per Hansen hen til Brudehuset.

Efter at Frokosten var overstaaet, jatte Vogntoget

fig i Bevægelse under Anførsel af Brudgommen. Der var 3 Stole paa hans Vogn, saa der var god Plads til Ole og mig. Vi var stolte af at kjøre foran. Ole var vis paa, at der var ingen af de andre, der kunde kjøre omkring os, selv om de turde. Nu gik det ellers, alt hvad Hestene kunde trave ud. Og da Vognene ved et saadant Optog skulde kjøre saa tæt bag efter hverandre som muligt, saa var der stor Fare for at saa en Vognstang ind igjennem Vagsmækken. Naar der var saadant et langt Vogntog, og den forreste Vogn standsede eller gav sig til at kjøre sagte uformodet, da var der altid nogle Vagsmække, som blev masede. Men deres Gjermænd tog sig det ikke saa nær, de var jo i Festsstemning, og det hed sig da:

„Det skulde være et daarligt Gilbe, hvor ikke noget gik i Stykker.“

Inden vi kom til Gilbegaarden, hørte vi Musik. Det var to Spillemand, som stod uden for Stuedøren og blæste af alle Livsens Kræfter. De blæste saa nederdrægtig falsk, saa at selv jeg kunde høre det.

Brudens Familie og alle Gaardens Folk kom ud og tog imod os. Nogle Karle med skinnende hvide Forklæder tog imod Hjoretøjerne og stubede dem sammen paa den mindst mulige Plads; der blev ikke spændt fra, da der ikke var Staldrum. To Skaffere, ligeledes med hvide Forklæder, kom nu frem med Smørrebrød, Vblestiver og Brændevin, som de bød Gjæsterne, og ingen af Mandfolkene fik Lov til at slippe ind i Stuen, før de havde faaet en Bid og en Snap.

Nu begyndte de andre indbudte at komme, og hver Vogn eller hver Fodgænger blev modtaget med et Stykke paa Klarinetten og en Forskrifning af Skafferen.

Stuerne, saa vel som en stor Tærskelo, betrukket

med Lagenex, blev snart fulde af Gjæster. De tog sig en solid Frokost af skaaret Smørrebrød og Dramme. Væbskiverne, som var de eneste Rager, der blev opbærtet med under hele Brylluppet, blev altid spiste først. Kaffe vankede der ikke denne Gang, man sparede mere paa den i de Tider end nu.

Bruden havde ikke ladet sig se endnu. Hun skulde nemlig „flettes“, og det var et sent Arbejde. „Flettetøj“ var et Stykke, som kun fandtes i enkelte Gaarde; det blev saa laant hele Sognet over, naar der var Brug for det. Denne Prydelse var en rund Skive af tykt Pap, saa stor som en Desserttallerken. Den var kantet med Guldbagramaner og besat med store Glasperler, Borperler og Pailletter paa en Bund af rødt Silketøj. Denne Skive blev anbragt i en lodret Stilling paa Brudens Baghoved. Hendes Haar blev strøget glat og stramt tilbage og flettet ind i nogle Huller paa Skivens Rand. Brudepigerne havde samme Haarpynt.

Naar en Brud var frugtommelig, og Folk vidste det eller kunde se det, da vovede hun ikke at møde med Flettetøj, det vilde blive anset for en stor Frækhed.

Gaardens Folk havde travlt med at lave Brudevognen til, og Køkkenets Besætning pakkede to store Madkurve, hver forsynet med en Flaske Brændevin.

Endelig var alle Gjæsterne ankomne og fodbrede, og nu var alt i Orden. Paa den første Vogn var Brudekonerne og Musikken. Derefter kom Brudens Vogn med 3 Agestole. I den midterste sad hun og tronede ganske alene, og bag hende begge Brudepigerne, foran en Kjøresvend og en anden af Følget. Derpaa Brudgommens Vogn. Han sad ligeledes alene

i en Stol og bag ham begge Brudekarlene, foran et Par andre.

Derefter kom en Vogn med Brudemændene og saa hele Brudens Familie, den nærmeste kjørte hende nærmest. Nu fulgte alle Bymændene fra hendes By. Saa kom Brudgommens Familie og Bymænd; den, der havde det ringeste Kjøretøj, kjørte bagest. Ole og jeg var i den bageste Afdeling, og vi talte 25 Vogne.

Da det gik i strygende Fart, var vi ikke længe om at naa Kirkebyen, hvor mine Forældre boede. Vognene kjørte ind i Skolegaarden, og de, der ikke kunne rummes der, maatte blive ude paa Gaden. Spillemændene, som havde blæst hele Vejen, var de første, der kom af Vognen. De stillede sig op ved Indgangsdøren til Skolen og klemte paa igjen. Alle Kvindfolkene gik ind i deres Bærelser for at lægge deres Overtøj, som bestod i en Frakke og en stor „Kysse“ af Pap. Det var en smuk Efteraarssdag, saa de kunde let undvære det, men selv i den haardeste Vinter sad de i Kirken uden Overtøj. Mandfolkene havde aldrig Overtøj med ved Kirkefærd.

Længe inden vi naaede Byen, havde vi hørt, at der blev kimet paa Kirkeklokkerne. De blev nu ved usfortrødent, indtil Skaren var kommen ind i Kirken, og da denne laa tæt op til Skolen, saa blev der lavet en dejlig Koncert af Rimerne og Spillemændene.

Optoget gik saaledes for sig: først Bruden, derefter Brudepigerne, og bag dem Brudekonerne, saa Brudgommen med Brudekarle og Brudemænd. Saa kom alle Kvindfolkene og derefter Mandfolkene uden at følge nogen bestemt Orden.

Da Brudeparret traadte frem for Alteret, stod Brudepiger og Brudekarle tæt bag ved dem, hvorimod

Brudekoner og Brudemænd ikke kom længere, end til Korsbøren.

Efter Bielsen fulgte Dfringen i samme Orden. De gamle Koner sad og passede saa nøje paa, at Cerimoniellet blev fulgt, og dersom en af de officielle Personer blot gjorde en halv Vending til en fejl Side, saa skulde de nok saa det at høre.

Brudeparret fulgtes ad ud af Kirken, uden dog at have fat i hinanden. Men inden de kom uden for, blev de modtagne af de rædsomme Klarinetter, der trolig blev ledsagne af Rimerne.

Kvindfolkene gik nu ind for at saa deres Tøj paa, hvilket ikke var nogen nem Sag, da Frakkerne var snævre, og Kjoleærmerne var saa posede, at de kunde rumme en halv Skjæppe. Ingen Kvinde var i Stand til at tage sin Frakke paa, uden at en anden stoppede Posæærmerne ind. Og der var ikke megen Plads til at tumle sig paa.

Medens dette gik for sig, samlede Mændene inde i Skolestuen og fik sig et Stykke Smørrebrød (en Stumpe) og et Par Slurk af Flaflen. Derefter begyndte Hjemtjørselen, under stadig Musik og Rimen. Nu var Brudgommen og hans Følge foran.

Vi naaede Gildegaarden og steg af under Musik. Bøndernes Karle var nu mødte for at tage Kjøretøjerne hjem. Mændene gik ind og fik atter en Stumpe og en Snaps eller to, medens Kvindfolkene, med Undtagelse af Brud og Brudepiger, klædte sig om og afslagde Kirkedragten: sort Kjole og sort Hue med Guldgalonær, mulig skiftede de ogsaa Korsklæde.

Endelig efter en Times Forløb bad Skafferen Gæsterne om at „heje sig til Bordene“. Brud og Brudgom satte sig for Bordenden, derefter paa

begge Sider deres Piger, Koner, Karle og Mænd, saaledes at Kvindfolkene sad nærmest ved Bruden og Mandfolkene nærmest ved Brudgommen. Nu fik Spillemandene deres Fiol op af „Kølben“ og begyndte at spille en Bals enstemmig. Derefter blev Suppeskålene baaerne ind, og Gæsterne fik halet Skeerne op og begyndte at lange til Skålene. Dybe Tallerkener var endnu ikke komne i Brug. I hvert Suppeskål var en kogt Høne, fuglerunde Kjødboller, som var trillede ud mellem Hænderne, Melboller, Ris, farvet med Safran, foruden de sædvanlige Rødder og Urter. Foran hver Person stod en Tallerken af brændt Ler, men der var hverken Kniv eller Gaffel, og naar en vilde have et Stykke af den svømmende Høne, da tog han hende i Kardusen, og med sin Kniv eller med Fingrene rev han da et Stykke af, som han tog hen paa sin Tallerken. Præsten og Degnen med deres Familie sad ogsaa ved Brudebordet, men de havde været saa forsigtige, at tage Kniv og Gaffel med. I Glaske gammel Vin blev delt mellem Brudebordets kvindelige Gæstemedlemmer, ellers blev der til alle Mandfolkene skænket Brændevin til den varme Suppe.

Da Spillemandene havde givet et Par Numre her i Dagligstuen, gik de op i Øverstestuen og spillede der; saa ud i Loen, hvorefter de kom tilbage til os, og saaledes blev de ved at skifte, saa længe Maaltidet varede.

Efter Suppen kom Ørefjød med Peberrod, men da det tog nogen Tid, inden den nye Anretning kunde komme i Orden, fik Mandfolkene fat paa deres Mærskumpiber, og hvem af dem, der sad saa, at de kunde slippe løs, gik en lille Bending ud i Gaarden eller i Haven.

Nu gik det løs paa Drekjødet og det blev ikke sparet, for det var en sjælben Ret i den Tid.

Da alle var færdige, kom Skafferen og holdt følgende Tale, der blev ramset op som en Lektie:

„Nu skal jeg paa de unge Folks Vegne takke eder alle sammen, Mænd og Kvinder, Karle og Piger og Børn, fordi I saa villig er komne til Stede paa deres Hædersdag. Og nu skulde jeg bede eder om, at I vilde holde eder lystige med Dans og Musik, saa længe I behager, og ikke glemme at unde Spille-mændene en lille Skilling.“

Derpaa tog han en af de saa Porcellænstallerkener, der var i Huset, og holdt den hen for Næsen af Brudeparret, der gav en Mark hver. Hver af Gæsterne kastede nu ogsaa en Mønt paa Tallerkenen, og det klang fornøjeligt i Spillemændenes Øren. Mens Indsamlingen gik for sig, stod de og gned deres allerlystigste Stykke. Det sædvanlige Bidrag til Tallerkenen var 4 Skilling for Mand, 2 for Kvinden og 1 for Børn. Foruden disse Spillemandspenge var det god Skik, at alle Mandfolk, hvad enten de havde danset eller ikke, ved Afstedden trykkede en af Spillemændene 8 Skilling eller 1 Mark i Haanden, med det samme de sagde Godnat. Men da enkelte kunde være saa snedige at gaa deres Vej, uden at tage Afsted med Musikken, saa blev denne Indsamling, som ingen kunde smutte under, foranstaltet.

Da Skafferen havde faaet alt, hvad han kunde vente, overrakte han Tallerkenen til Forspilleren, der modtog den „synlig rød“ og sagde til Bordselskabet: „Mange Tak, alle sammen!“ Derefter gik Musikken og Skafferen ind i næste Stue for at brandstatte Folket der.

Samtalen ved Brudebordet gik temmelig trøbt, kun Præstens og Degnens Familier tog Del i den. Bønderne undsaa sig i deres Nærværelse for at lade Munden løbe.

Og jeg blev snart kjede af at sidde der, vi løb ud og ind, men tilbragte ellers den meste Tid med at sidde i de fraspændte Bogne ude i Gaarden og knalde med Rjørepistene.

Nu blev der almindeligt Opbrud ved Bordene og en frygtelig Trængsel ved Brudebordet, thi alle skulde give Brudeparret Haanden og sige „Tak for Mad“. Man skulde ikke synes, at det var saa nødvendigt, da Gjæsterne jo selv havde lagt Mad til. Efter at de unge Folk var takkede, skulde Gjæsterne til at takke hverandre indbyrdes, og der var jo en uendelig Stikken paa Næven. Endelig kom da alle Gjæsterne uden for. De, der boede i Nærheden, gik hjem for at se til Kreaturet, og de tog saa til hvert Sted en lille Flok af de udenbys. Flere af de fremmede gik ud paa Spasereture i Omegnen, en stor Flok gik til Kirkebyen for at se mine Forældres Have, der var berømt for sin Veliggenhed. Der blev altsaa kun saa tilbage i Bryllupsgaarden. Men for dem blev nu Brudebordet dækket paa ny. Der var Manden og Konen i Gaarden, de havde ikke været til Bords, men deltaget i Opvartningen; saa var der Spillemændene, Røgekonen og hendes Stab, Skafferen og endelig Gaardens mandlige og kvindelige Tjende.

Da dette Maaltid var forbi, begyndte Oprømningen i Loen og i Overstestuen, for at gjøre dem til Danselokal. Borde, Bænke og alle Møbler blev slæbte ud, saa at begge disse Steder blev forandrede til tomme Rum. Derefter blev der langs med Bæggen dannet

Bænke, som kun bestod af løse Brædder, lagte paa Bænke. I Øverstestuen var dog Hjællene belagte med Hestebækkener.

Hele denne Mellemakt varede saa vel et Par Timer. Derefter begyndte Gjæsterne at samles igjen, for nu skulde de have Kaffe. For Enden af Brudebordet tronede „Præstemadammen“ med en vældig Kaffe-kande af Kobber, ved Siden af hende sad min Moder. Præstekonens Bestilling var at skjænke Kaffen, og Degnekonens at komme Fløde i. Enhver af Gjæsterne takkede og gav Haanden til begge Madammerne, der svedte dygtig over det varme Arbejde og over de varme Haandtryk.

Inden de alle havde faaet Kaffe, var det blevet mørk Nat. Nu kom alle Omeguens Karle og Piger, som var indbudne til at danse.

Oppe fra Øverstestuen hørte man nu Lyden af Fioler, der blev stemte, og nu styrkede vi alle der op og passede Stuen saadan til, at vi næsten ikke kunde røre os. Vi skulde nemlig se Brudedansen; det var saa vigtigt. Saa spillede Musikken en findig Vals, og Skafferen borede sig ind i Stimmelen. Han var jo Ordensmarskalk, og han fik da ogsaa skubbet Brimlen saa meget til Side, saa at der blev en lille rund Plet fri midt paa Gulvet. Nu kom Per Hansen og Sofie frem, de dansede ganske alene. Da det var et smukt Par, og da de dansede godt, saa det kjönt ud og fremkaldte en Bisaldsmumlen. De drejede sig kun nogle saa Omgange; det lod ikke til, at de holdt af at give Forestilling. Derefter dansede Brudeparret, Brudepigerne, Brudekarlene, Brudemændene og Brudekonerne saaledes indbyrdes med hverandre, saa at hvert af disse Mandfolk fik danset nogle Omgange med hvert af Kvind-

folkene. Det var værst for Jens Jensen, en af Brudekarlene, for han kunde slet ikke danse; der var ikke Takt i ham.

„Naa, Jens! Nu skal du have fat i Sofie,“ sagde Skafferen.

„Kan jeg dog ikke blive fri!“ udbrød han.

„Du er jo af Lave, Menneſke! Hvor kan du blive fri for at danse med Bruden!“

„Kom nu bare, Jens! Den korteste Pine, er den bedste,“ sagde Bruden og tog fat i ham.

Jens vred sig og skuttede sig, men hun tog ham og slæbte ham rundt nogle Gange under Tilskuernes larmende Munterhed. Endnu fire Gange blev den stakkels Jens taget i Rakkén og slæbt omkring af Brudepiger og Brudekoner.

„Gud ſke Lov!“ sagde Jens, da han blev sluppen af den sidste Kone. „Nu skal jeg dog ikke sætte min Fod her tiere i Aften.“

Han tørrede Sveden af sig og forsvandt i Mængden. Da de reglementerede Danse var udforte, kundgjorde Skafferen, at nu var Dansen fri for alle og enhver, hvorfor han opfordrede Folk til at more sig. Nu begyndte Folk at fordele sig. En hel Del ældre Mænd søgte ind i Dagligstuen eller Sovestuen for at faa sig et Slag Rort. De gamle Koner søgte hen i Krogene, enten i den ene eller den anden Stue, hvor de forslod Tiden med al Slags Byladder, med Snustobak og Hovedbandsæg. Det hulede noget oppe i Storstuen, men da der endnu var for mange, gik den ene Spillemand, fulgt af en lille Flok Ungdom, ud i Loen. Det var mest Tjenestefolk. De blev ikke vist der ud, men de mente selv, at det var dem, der skulde udbandre. De vilde jo hellere have danset i Øverste-

stuen, for der var Tjællegulv, hvilket var en stor Sjældehed i en Bondestue den Gang, men for at de ikke skulde føle sig trykkede gif Per Hansen selv med i Flokken.

Han havde imidlertid ikke været der et Kvarter, før der kom Bud efter ham. Strax efter kom Ole springende hen til mig:

„Anton! Kom ind i Stuen. Skynd dig!“

„Hvad er der?“ spurgte jeg.

„Sofie skal have den sorte Hue paa. Skynd dig nu!“

Jeg løb bag efter ham ind i Dagligstuen, men kunde ikke se andet end en Flok Kvinder, iblandt hvilke den høje Per Hansen ragede frem som en Mikonge. Men Ole og jeg banede os igjennem Mhyngen, og vi saa da Bruden siddende paa en Stol, medens to Koner havde travlt med at løse hendes Haar ud af Flette-tøjet. Det var sent, og det gjorde ondt en Gang imellem, og Sofie sagde: *Av!*

„Ja, du kan være glad, at du slipper saa nemt,“ sagde en af Konerne, „for det var egentlig Per, der skulde gjøre det.“

„Ja, jeg var ikke bleven færdig i de første fjorten Dage,“ sagde Per.

Nu da Haaret var udløst, blev det redet og rullet op i Rakken paa sædvanlig Maade.

„Naa Per, værsgo! Nu kan du ikke blive fri længere!“ sagde en af Konerne, i det hun rakte ham en ny, sort Atlastes Hue med en bred Guldbort.

Per tog den og satte den paa Sofies Hoved; derpaa bandt han Hagebaandene og gav hende et ordentligt Smækkys.

Alle Kvindfolkene lo og gned sig i Hænderne.

„Naa, er det nu godt?“ spurgte Per Hansen.

„Ja, nu maa du gaa; det var godt gjort,“ blev der svaret.

Nu var Sofie ikke Brud længer, men Kone. Den sorte Hue var Tegnet paa hendes Matronebærdighed.

Begge de unge Folk opholdt sig skiftevis i Øverste-stuen og i Voen, og de fik rørt deres Ben godt, skjønt de slet ikke fik Tid til at danse sammen. Hvert eneste Mandfolk ansaa sig nemlig forpligtet til at danse med Sofie, ligesom ogsaa Per Hansen følte sig forpligtet til at give hvert dansende Kvindfolk en Svingom. Men de kunde jo ikke holde det ud i det uendelige. Ole og jeg traf dem en Gang inde i Sovesamret; for vi rendte jo og snusede alle Vegne. Sofie sad paa Pers Skjød og tørrede hans vaade Ansigt med sit Lomme-tørklæde, der med Tugt at melde lignede en Karklud.

Da Klokken var ti omtrent, blev Kortspillerne jagede væk af Skafferen, naturligvis paa en pæn Maade. Bordet blev nu dækket med Saltmad, Smør, Brød, Ost og nogle skjændig fede og harde Kullepølser. Her gik nu Folk til og fra og spiste, saa længe Gildet varede; der kunde ikke længer blive noget sluttet Bord. Kortspillerne var de første, som tog sig et Foder. De trængte nu endelig ikke saa haardt, thi de havde haft Brændevin, Ol og skaaret Smørrebrød paa Bordet hele Tiden, og de havde heller ikke glemt at forfriske sig saa jævnlig. Men nu tog de sig en ordentlig Aftensmad med tilhørende Dramme, hvorefter de maatte vige Pladsen for andre, lige saa hungrige Sjæle. Der var nemlig hele Aftenen, med en lille Times Mellemrum, blevet opbartet med Tørmad hele Huset over, ogsaa i Danselokalerne.

Kortspillerne, det var de ældre Gaardmænd. De

var nu blebne husvilde, derfor søgte de op i Øverste-
stuen i sluttet Trop.

„Maa vi bede om en findig Bals!“ raabte en af dem. Den kom, og nu greb hver af Mændene sin egen eller en anden Mands Kone og drejede rundt. Det gav en ordentlig Appels, naar de alt imellem gav nogle Stamp med deres stive Støvler. Ungdommen trak sig aldeles tilbage, men morede sig kostelig over de gamles Dans og over deres Løjer baade med Koner og Piger, for nu var de blebne morsomme. Men de fik snart udrajet. En efter en trak de sig ud af Dansen, gik ud i Gaarden og hjalp Karlene at spænde deres Bogue for, hvorefter de kom ind igjen og begyndte at sige God Nat. Det var en lang Historie, thi hvert Menneſte, som forlod Gildet, ſkulde tage Afſted med alle de andre. Da de ſagde God Nat til Spillemanden, fik han ſaa et Haandtryk, ſom var i det højeſte en Mark værd, men Brudgommen fik et, ſom var mere værdifuldt, i det han fik Brudegaven, ſom beſtod i en eller høijt to Rigsdaler.

Efterhaanden var nu alle ældre Folk liſtede af. Mine Forældre var ogſaa tagne hjem, men jeg havde, af ſær Naade, ſaaet Lov til at blive og følges med Ole. Ungdommen danſede til Kloſten to. Derefter fulgtes vi ad i en ſtor Flok, alle vi, der ſkulde til vor By. —

Næſte Dag, ſom var en Søndag, ſkulde de nygifte til Kirke „at hente Geld“. Det ſkulde altid gaa for ſig førſte Søndag efter Brylluppet.

Bed Kirketid kom Per Hanſen kjørende flot og raſt i Fart for ſin unge Kone. De ſad i én Stol, og der var ingen andre paa Bognen. En halv Snes Bogne med den nærmefte Familie fulgte dem. Da der

var Barselstads i Kirken den Dag, maatte de unge Folf op at ofre tillige med Barselsfolget, for ellers kunde gjerne Barnet, som blev døbt, tage „Heldet“ fra dem.

Der var adskillige af Byens Folf gaaet i Kirke blot for at se de nygifte. De var i Brudestadsen endnu, men Sofie havde jo kun den sorte Hue. Der var ellers ikke noget særligt ved Brudedragten, naar Flettetojet var borte. Sofie havde en Kjole af sort Merino, hvidt, flart Forklæde og et rød-blomstret bredt Silkebaand med Søls-spænder til Bælte. Peder Hansen havde Frakke og Buxer af mørkeblaat Badmel, men Vest af mørkeblaat Klæde og Cylinderhat.

Da Kirketjenesten var forbi, ansøgte jeg underdanigst mine Forældre, om jeg maatte tage til andendags Bryllup, „for jeg var buden, og Ole havde sagt, at det blev meget morsommere den anden Dag.“ Men mine Forældre, som selv vilde blive hjemme, var saa ubarmhjærtige at nægte mig det. De sagde, at jeg havde gjort det godt nok den første Dag. Jeg maatte altsaa blive hjemme, men mine Tanker var til Bryllup hele Dagen, og jeg længtes efter at faa fat i Ole for at faa at vide, hvordan det var gaaet til. Men det blev først om Tirsdagen, da det hele var forbi, at jeg kunde faa Ole i Tale.

Der var da saa ikke sket noget mærkeligt. Gæsternes Antal havde været noget mindre. De havde faaet Risgrød og Bergfist til Middag. Der var kun blevet danset i Øverstestuen. Søren Hansen og Niels Nielsen var blevne fulde og de havde flaaedes, da de var blevne Uvenner om Kortspillet, men var blevne skilte ad, da Søren Hansen havde faaet en blodig Næse. Det var ellers et Par ansete Gaardmand, men det var ingen Skam i den Tid ved saadan en Bejlighed. Man

dag havde der været stor Frokost for de nærmeste af Familien, og samme Aften var saa Per Hansen og Sofie komne kjørende hjem, og saa var endelig Gildet forbi.

Saaledes var Oles Referat, hvortil han endnu føjede den Bemærkning, at „det var en grov Hob Mad, der var blevet baaren om til de fattige, baade den første og den anden Dag. Og til tre Gaarde, hvori der var shge Folk, som ikke kunde komme med til Gildet, var der ogsaa baaret Mad.“

„Naa, hvor naar kommer vi nu til Gjæstebud igjen, Ole?“ spurgte jeg.

„Jeg ved ikke. Jo, jeg ved da, jeg kommer med naar jeg selv skal giftes.“

„Hvem skal du giftes med?“

„Jeg skal have Rasmus Ssens Maren, hende, Sofies Søster.“

„Hvor ved du det?“

„Jo, for jeg hørte, at Moer og Hans Pederssens Kone snakkede om det. De vidste ikke af, at jeg stod lige ved. Saa skal du være min Brudekarl, Anton. Det bliver morsomt! Du vil vel nok?“

„Ja, det kan du nok vide,“ svarede jeg villig.

„Men de bløw indda Løwn,“ for at tale med St. Blicher.

En Løfter.

Skitse af Joh. Skjoldborg.

endum Præstegaard laa slet ikke saa ilde. En rigtig gammel Præstegaard bestaaende af fire sammenbyggede Længer med Portaabning, Storkerede og en meget stor Have.

Den trak sig tilbage i Havens grønne Bølger, hvor den laa saa blødt i det vuggende Løv, i Farve og Duft med glad Sang over sig fra hvert Træ. Naar man kom fra Vest, saa det ud, som det hvide kalkede Kirketårn med de store Jærnanfre og sin mørkerøde Teglstenshat dukkede op af dette Løv-Hav; det bibragte Stemningen et stille, vist højtidsfuldt Moment, især naar Kirkekloffen klang. — Her kunde være kjønt.

Bejen førte ud fra Porten og ind mellem Møddingen og Undedammen. Fra Dambredde hældede den gamle Pil sig ud over Vandet. Den havde været gammel i Mands Minde; Drengene krøb ind i dens hule Stamme og ud i dens tørre Grene; mager, rynket og skeletagtig stod den og spejlede sig — og bøjede sig dybere og dybere. Men naturligvis! den havde været ung en Gang, ung, blomstrende og rank. Drengene knækkede Grene af den gamle Pil til at rode med og

fifte efter deres Smaastibe, som sejlede paa Dammen, — barbenede og snabede pjaftede de om under Latter og Graad. Venderne snadrede og rabbede, og oppe paa Møddingen stod Fruens mange Søns og skrabede og kaglede. Og saa kunde man som oftest her gjøre Regning paa „Søren Staldkarl“, Ruff m. m. Han stod her saa ofte og saa meget, at han næsten hørte med til Landskabet. Hvilende sine Forlemmer paa Skovlestastet stirrede han tilshyneladende dybsindig paa det brogede Liv, der udfoldede sig for hans Blik, og som var Genstand for hans filosofiske Betragtninger. —

Nu kom Frøken Hølst — Husbestyrerinde hos den gamle Herre paa Kragelund — gaaende ind mod Præstegaarden. Søren fik godt nok Haanden til Skyggen, men den havde aabenbart imod opadgaaende Bestræbelser, da den blot fik rykket Huen længere ned i Panden for atter tung og dvæst at synke tilbage i sin forrige Ro. Han forandrede ikke sin Stilling, men drejede kun Hovedet, saa han kunde følge Frøkenens Bevægelser. Hun nikkede og lo; hun lo altid, naar hun saa Søren: han var saadan en morsom Størrelse! — Saa dansede hun elastisk ind over Stenbroen i Porten, hvor den fede „Karo“ vraltede hende i Møde med logrende Hale, for at hendes bløde Haand kunde glide klappende over dens runde Ryg; men i Dag fik den et lille Spark — Na! — Dit dovne Væst! Og man hørte en klar Latter bølge op under Porthvælvingen.

Da hun var borte, grinte Søren: Hø! — he! he! Han syntes, Frøkenen var en løjerlig Fremtoning. — Derpaa sendte han med en inderlig tilfreds Mine sin gjennemtyggede Stangsfraa ud i Verden i en stor Bue, der kunde opfattes som Tankestreg med Punktum, thi

nu samlede han sig sammen og forsvandt gennem Staldøren.

Præstegaarden beherskede sine Omgivelser; og saa derfor laa den ikke saa ilde. Der var nok Gaarde i Byen, som var lige saa store, men hos dem alle gjorde sig gjældende en vis Lavhed i Forbindelse med adskillige Skjævheder og udsfejende Tilbøjeligheder. Kun nogle saa Mænd havde flyttet deres Gaarde ud paa Marken, ellers laa hele Byen samlet i en selftabelig Klynge, og Præstegaarden stod som en gammel, smilende Belærværdighed med hvidt Halsbind mellem mer eller mindre haardt medtagne Forsaldenheder.

I de fugtige Vårstider maatte man sjaafe sig gennem Solet i Lendum — for Byen laa egentlig i et Gul — men om Sommeren kunde der være lummert. Vakterne holdt den friske Vind ude, den tunge, støvmættede Luft hang over Byen, gjennembadet af Solstraaler, men trykkende, døsig, død og dorst hang den alligevel, — og Lendumerne strakte sig gabende efter deres Middagsføvn.

Karljen var Navnet paa den unge, nye Præst Lendum. En høj Mand med et blegt Ansigt, et Par særdeles lyseblaa Øjne med en flammende Ild og et ubestemt, svømmende Udtryk, som om han saa Synet eller var beruset. Halvt undertrykte Støn og Suk arbejdede sig op i ham som Udtryk for de aandelige Kærelser, der dønnede i hans Sjæl; men han var ogsaa nylig bakt.

Han vilde lufte ud her, udfive det forsumpede, opdyrke; han vilde vække, opvække; det var hans Maal.

Lendumerne havde aldrig hørt Mage til Præst. — Saadan en Røst! — Som det kunde synke i Folk!

Som en skummende Elv fossede hans Tales styr-

tende Strøm i halsbrækkende Voldsomhed; — — saa kunde den sagtne i Farten og Kraften, blive svagere og svagere, do hen til en stille Hvissen, for atter lige paa en Gang, for man vidste det, at hæve sig til det mest stærkende, næsten hvinende, og stundum overanstrengte sig i en pibende Hvæsen.

Dette gjorde Indtryk paa Folk, saa længe det var nyt; Præsten blev beundret, og Tilhørere strømmede til, men han havde alligevel et Ord at søre, der slog dybere ned, thi han var en alvorlig Mand. Han fremholdt Kristus som det lysende Forbillede og krævede med Styrke: — Selvpofrelse! — Selvhengivelse! — Det var Grundtonen i hans Prædiken.

Han troede allerede at have en vakt Kreds om sig og sad tit i sit Værelse med den højre Albue paa Bordet, Tommelen bag Øret og de fire Fingre over Panden og glædede sig over sin Forkyndelses foreløbige Frugter; . . . men der maatte tages bedre fat! . . . Ja! — større Resultater — virkelige Resultater! . . . Og han brændte i Nidkjærhed og feberhed Attraa efter Frugterne, Høsten . . .

Søren Staldkarl hørte til dem, der mente, at Pastoren ikke var saa „hel rigtig i Ho’det“. — De kjørte fra Annexkirken.

„Dykkes Hr. Pastor ikke, Rugen staar godt i Mar?“

„Høstens Dag er nær, og den skal afmejes, men der er en anden Høstens Dag, Søren, paa hvilken . . .“

„Jov, det er re’ele nok! — hm! — hm!“ kaldt Søren ind med en betænkelig Mine, som han vilde forebygge et Anfald, og der krusede sig et Smil ved Mundvigene. Saa vendte han Skraaen og gav den fjærmer et Tjat.

Frk. Holst kom jævnlig i Præstegaarden. Var

her en lidt trist Stemning, kunde det godt hælde, at hun tog Fruen om Livet og svingede hende rundt under Latter og Spøg. Luften maatte renses, naar Frøkenen kom.

— „Hvor De er stærk, Frk. Holst!“ — sagde Fruen
jaa.

Den alvorlige Præstemand vidste stundum næppe, hvorledes han skulde forholde sig, og han tyktes, der maatte siges eller gøres noget, naar der blev for livligt. Thi saa snart han begyndte med et forberedende hm! — hm! blev hun saa udsøgt høflig og betitlede ham Belærværdighed til hvert andet Ord. Dette var dog overdrevent, og han holdt slet ikke af Tønen — — skulde hun ville — — hm! — hm! Men saa kaldte hun ham søde Hr. Pastor Karlsen eller endog blot søde Pastor Karlsen, og saa — hun var dog et rart Menneske, Frk. Holst — — og et smukt Menneske — — saa lo hun. Ja, nu vidste han hverken ud eller ind, vidste ikke, hvor han var, og hvor han havde hende. Det blev kun til hm! — hm! Og snart lo de alle.

Saadan kunde det gaa, men sommetider skar de virkelig sammen.

Frk. Holst var som det friske Vindpust, der strøg ind om Præstegaarden; om det end til Tider kunde blive vel stormende, var det dog altid forfriskende.

Derfor savnede Fru Karlsen hende tit.

Pastor Karlsens unge, nydelige Frue med det fine, lille Hoved og de skarptformede Træk sad ofte ved sit Skab, men hun syede ikke meget. Hun tænkte. — Hvor Baldemar dog havde forandret sig! — Hun mindedes — ja, der var saa meget, . . . der var nu den Aften, de havde gaaet sammen i hendes Faders Have, uden at det var muligt at saa sagt noget, — hvorledes de saa

havnede i Tremmelysthuset, ad hvilket den vilde Vin vandt sig op, der nede i det sydvestlige Hjørne — hun saa det saa tydelig . . hvorledes deres Hænder saa — tilfældig — mødtes, og hun mærkede denne underlige Fornemmelse, som en elektrisk Berøring, med sød Sitren i alle Nerver . . . saa var hun gledet ind i hans Favn, og deres varme Elskovsstrang havde faaet Løb, Lust . . . — Dette første Kys! Og dette første Favntag! . . . De var saa forlovede! — Og Tiden derefter! Hvilke rige Dage, lyksalige Dage med Lys, Farve, Duft, Musik . . . og saa Brevene! — disse allerfjæreste; . . og Ferierne! . . .

Nu var de gifte. Men Baldemar var alt for lidt hos hende, Han var ude i Sognet eller paa sit Studereværelse. Og det var, siden han var bleven vakt, — bevidst kristen, som han kaldte det. Men dette kunde ikke være noget rart, saadan som han var bleven. Nu forleden Dag den yndige Hyazinth var bleven odelagt, den Baldemar selv havde givet hende, da hun var saa blomsterfjær, — da hun saa klagede sig, begyndte han at tale om at blomstre i Guds Rige . . . Og den Gang hun havde været saa uheldig at vælte Blæk ned over det dejlige Tæppe, en Bryllupsgave, ja, hun havde virkelig grædt, — men saa havde han talt om at aftvætte Syndens Pletter . . . Det var da ikke noget at sige! Paa den Maade kunde man da slet ikke have det hyggeligt. — Syndens Pletter! Ja, det forstaar sig, men det mente hun ogsaa nok

Han var saa optagen, og det var vel af Kristendommen, af sin Gjerning, og hvor kunde han ikke tale med Glød, Brand, Kraft. Ja, det var vel godt, men hun syntes alligevel ikke, det var saadan, som det skulde være; stundum var det endog uhyggeligt for hende,

og hun kunde sidde i Kirken og næsten blive bange for sin kjære Baldemar, ræd, for det var ligesom, det var en anden, — — det var ikke rigtig den Baldemar, hun elskede — elskede. — Hvor vilde hun ikke gjerne, at han skulde udrette noget rigtig meget godt, men hun hadede alt, hvad der vilde tage ham fra hende, hadede det, ja, det gjorde hun . . . Men hvis det nu var Kristendommen? — Det var forfærdeligt! . . . Kunde det være Kristendommen? . . . Hvis det nu var den? . . . Var hun en Kristen? . . .

Var der noget, han holdt mere af end hende? — De andre, Menigheden, hans Gjerning? — Hun vidste det ikke, troede det ikke, men hun trængte saa haardt til Kjærlighed, især nu, for det var ligesom, der begyndte at hærde sig noget i hende; — hun blev tit angest, — — og saa dette med Kristendommen! — Der frøs noget i hende, tyktes hun. — — Hun trængte saadan! — trængte! — — Og Taarerne trillede ned over hendes hvide Kinder. Hun bad saa inderlig. — — Det kunde hun. — —

Hun skræmtes op.

Naa, det var Stine; hun troede, det havde været Frk. Holst.

Frk. Holst holdt ogsaa meget af at dvæle hos den rare Fru Karlshen i hendes hyggelige Dagligstue. Det var vel en Stue som de fleste med Møbler som andre Møbler, men der var nu mere indbydende end de fleste andre Steder for den havde med sine Tæpper og Blomster en underlig, indsmigrende Tone over sig af blød Zunderlighed og elskværdig Livlighed, af Varme og Ynde. Der maatte hvile noget af Fruens Aand der over, for man fik det samme Indtryk af hendes Personlighed, bestemt.

Kant sad saa Frk. Holst med Hovedet i kjædet Holdning, lidt paa skraa. En klar, rasfrundet Pande havde hun, en stærkbygget, højrygget Næse, en lidt overmodig frummet Underlæbe med en lille, fin Fold ved Mundvigene, der efter Omstændighederne kunde antyde Trods eller Foragt. Og saa et Par Øjne! smaa, mørke sad de under de fremtrædende Bryn med en varmeladet Gnist, der kun syntes at behøve en ringe Anledning for at udlades, flamme ud i spillende Lys. Der var noget frisk og frejdigt, kraftigt, modigt, noget uskæffeligt, næsten dumdriftigt over hende. Naar man saa hende med lidt sænkede Øjevipper, fintflørede Øjne og letaabnede Læber, saa hun ud, som hun kunde styrte sig ud i — ja, hvad som helst, blot det at styrte sig.

Hun havde meget at fortælle Fruen om sine faaede Streger, om hvorledes hun brødes med sit Hærskab og alle andre Autoriteter, — det var saa dejligt at brydes; — og der blev let og leget, og de havde det saa livligt. Til Tider kunde der blive stille i Stuen, tyst, lydløst, højtidsfuldt, og Stemmerne klang saa blødt, — men som oftest havde de det kvikt.

Fruen fulgte hende villig, thi hvor hun kom, var der altid Friskhed og Liv, man kunde næsten sige Sjov.

Hun havde drømt, at hun var Skjoldmo.

„Det kan De maaske blive endnu!“

„Nej, Fru Karlsen!“ — Hun var tilsyneladende meget alvorlig, — „ikke paa den gamle Maade — ikke en rigtig Skjoldmo, i Spidsen for en Hær! — Na! — Hvis jeg kunde!“

Og hendes Øjne funkede og glintede som Solstraaler paa blanke Vaaben. Men hun lo alligevel, og det gjorde Fruen ogsaa.

Præsten kunde saa komme; men det var tit for

Fruen som en Mislyd i Stemningen, naar hun hørte hans Trin, og dette smertede hende. Dog var hun glad, naar han kom, mens Frk. Holst var der, for hun var som oftest stærk nok til at beherske Situationen. Han kunde ikke altid godt med Frøkenen for den oppositionelle Duft, der var om hende, og dog havde hendes Selskab en for ham ubevidst Tiltrækningskraft. De havde krydset Klinger adskillige Gange, men der var dette betagende over hende, som gjorde, at han næsten altid maatte give sig. — Og som hun kunde le! En noget hensynsløs, men dog til en vis Grad civiliseret Latter, fremfor alt dog naturlig. Hun kunde le, saa Taarene stod i de klare Øjne, og hun rødmede af Anstrængelse. Man vilde maaske i Forstningen for-
bavses eller — som Præsten gjorde — ægges til at hærde sig, men alligevel løsnedes efterhaanden noget i en, og man maatte le med. Latteren flukkede op fra Brystet og hoppede ud i Stuen, helt hen i Krogene, hoppede som en klar Bæk over Smaasten, som en frisk Strøm skyllede den Støvet af Sindet og Humøret, saa det skinnede blankt.

Pastor Karlsen ventede paa Frugterne.

Det havde han gjort længe. — Han sad i sin Stol, foroverbøjet med Armene paa Knæene! — Noget efter laa han i Sofaen; — saa gik han op og ned ad Gulvet, nu var Hænderne paa Ryggen, nu i Lommen; — han saa paa Boghylderne, — saa ud ad Vinduet. — Han gik ud. Ludende og urolig bevægede han sig ud over Marken mellem Korn og Blommer. Han klippede med sin Spaserestof Hovedet af Blomsterne

ved hvert Skridt. Det var nu for Resten en Skam, men han havde saadan en underlig Øyst til det, — juup! Solens Efterskin stod over Bakkerne i Vest: luende dybt rød for neden, gaaende over i det mere dæmpede gylde=gule, der umærkelig fint stod sig ud i den rene, lyse Himmel. Og der tegnede sig for hans Blik et vidunderligt Landskab der oppe: Skove, Søer, Aaer, Borge — — fløret med en Støvregn af fintskaarne Solstraaler og med en overjordist Uforstyrrethed over sig, som om Himlens Fred spejlede sig der i. — Han maatte tænke paa Paradiset. —

Det fagre Syn var som en Ungdomsdrøm, der steg frem for hans Sjæl — en Ungdomsdrøm. — —

Saa lukkede Paradiset sig lidt efter lidt og døde hen i Skyernes Favn.

Da han gik hjem, mens Fuglene, Frøerne og hele Naturen nynnede den lange, travle Sommerdag i Blund, og Aftenens Stilhed ligesom hørtes, — da skred den fortflædte Skikkelse gennem det dugvaade Græs med forhøjet Savn i sit Hjærte. —

Han ventede paa Gjerningerne.

Det var dem, han vilde se. Det var det, der skulde vise, om han havde udrettet noget, om han kunde udrette noget. Men hvor blev de af? — Hvad blev det i Grunden til med det hele? — Hvor blev de af? Efterhaanden arbejdede han sig op i en sygelig, frampagtig Sindstilstand, der krævede Frugterne i Gjærningerne som et Bevis paa — ja, et Tegn, han manglede og maatte have; krævede det med Raseri, spejdede efter dem som en Redningsplanke. De maatte komme! De maatte. Der var noget i ham, der vilde tage det med Vold, fremtvinge dem, — det var, som det var Livet, Frelsen om at gjøre.

Derfor spejdede han efter dem som efter en Redningsplanke.

Han blev fanatisk, febrilsk paatrængende. Hans Begejstring blev stundum hul, hans Varme løjet, hans Højtidelighed falsk, fordi han skruede sig op, strammede sig op for Virkningerne — Tegnet! —

Han var saa nervespændt, at han syntes at maatte blive sprængt — sprænges! — Men han tænkte ikke Tanken ud, vilde ikke, turde maaske ikke

Saa var det Aften, Frk. Holst var i Præstegaarden. Hun sad i Sosaen og hæklede paa en Blonde. Naar hun bøjede sig over sit Arbejde, listede der sig en let Skygge hen og lagde sig under Brynets Buer, og Lyset legede over hendes klare Pande og sort glinsende Haar med den skære Skilning i Midten. Men naar hun talte meget og lo, rejste hun sig eller lagde sig tilbage mod Sosaens Ryg og viste sit stærke, aabne, kjække Ansyn med det funklende Øjepar.

Over det ovale Bord, der stod for ved Sosaen, var bredt et mosgrønt, dunblødt Plydsestæppe, der i svære, svulmende Folder faldt næsten ned til Gulvet. Paa den hvide, blomsterbroderede Lysedug under Hængelampen stod der det friskeste, mørkegrønne Venushaar, hængende overdaadig ud over Skaalens Rand.

Fruen havde lidt Sultetøj og Kager, og Præsten havde bladet i en nylig udkommen Bog. Før de vidste det, tog Samtalen en alvorlig Retning, og Frøkenen kom til at sige, at hun ikke brød sig om at være saa forfærdelig gudsfrygtig.

Det saa ud paa Præstens Miner, som om han havde faaet noget forfært i Halsen — hm! Mærkværdigt, at Frøkenen kunde tale sligt! Det var jo ligefrem — hm! — højt mærkværdigt, hun havde hørt

hans Forkyndelse saa længe — ! Vare man havde det rette Vaaben, for her maatte gribes ind — med Kraft — man maatte gaa hende paa Livet. Der dirrede noget af en ængstelig Hyrdes Klage i Tonen, den dryppede fra Ordene, da han med megen Salvelse tog til Orde:

— „Jeg kan ikke nægte, Frk. Holst, at det er med en høj Grad af Betyrning, jeg hører Dem tale saaledes. Dog haaber jeg — jeg haaber det — at De ikke er Dem det frygtelige deri bevist, eller at De i hvert Fald dog endnu“

Han kom ikke videre. Der var for Frk. Holst noget saa uimodstaalig komisk i Situationen, at hun ikke kunde dy sig. Latteren brød paa: den tændte i Øjet sit Glimt med Lys over hendes Ansigt, den bævede ved Munden og skjald i Øjekrogene, den tittede frem gennem hele Personen; hun bøjede sig rask, en Skygge af Lamekjaeden sløj over hendes Ansigt og forhøjede det skjælmste og spillende Udtryk. — saa lo hun, lo af hans Belærværdighed!

Hun var kjed af det for Fruens Skyld, ogsaa for hans, men hvad skulde hun gjøre. —

Fruen saa ængstelig til sin Mand, der blodrød i Ansigtet rejste sig og ilede ind i sit Bærelse, hurtigt som en Flygtning.

Hvor der blev uhyggelig stille i Stuen efter den Latter. —

Frk. Holst vilde have slaaet Gul paa Forlegheden, men Fruen saa saa tankesuld, henstirrende og utilgængelig ud; hun knækkede da sin Hællenaal, masede en Tændstikæske og krøllede Lysedugen. Saa stak hun i Galoscherne og forsvandt.

Præsten gik op og ned ad Gulvet i sit Bærelse,

Hy! — Hvor det var grimt gjort af Fx. Holst! Han var vred, meget vred. Men Breden var kort og blussende som en Svovlstikflamme, — for han skammede sig. Hvorfor? — Ja, det vidste han ikke, det var det uhyggelige, men han skammede sig, han var flov, saa han kunde krybe i Jorden. — Og det havde hendes Bletter gjort? — Hvorfor havde hun let? — — Han havde dog talt saa alvorlig! — — Hvorfor flygtede han? Hvorfor søgte han sig som en slagen Mand? Hvordan havde han egentlig haft det i den sidste Tid? Det havde faret ham som en Kuldeghysning gennem Rygmarven. Det havde været, som han maatte „holde den gaaende“ for en Faldit, paa Pumperne. — Han havde løjet for sig selv og andre, — vist sig brændende og begejstret, uagtet han dog havde følt sig undermineret, udhulet. Derfor var han bleven komisk, og derfor havde hun let; — — havde hun ikke Ret? — — Nu saa han, at der var noget galt paa Færde, — nu saa han det . . .

Men hvad var der i Vejen? — — Havde han ikke med Nidkjærhed røgtet sit Kald? — Havde han ikke samlet . . . Men det skar ham med Lynets Hurtighed ind i Sjælen: Han selv vilde gjøre Menneffene gode, saa de skulde bære Frugt, og saa vilde han selv glæde sig over sit Værk, hvad han kunde udrette. Hvis de ikke bar, ærgrede han sig, saa maatte han tage bedre fat, for han maatte kunne . . . hvor grueligt! Det var jo at storme Himlen og sætte sig selv paa Tronen! . . . Men han syntes dog, han havde taget sin Gjerning saa varmt op som en Guds Gjerning? — Ja det var i den første Kjærlighed, det havde han, men siden var dette gaaet i Urede for ham: Kristi og hans Væ. Han var bleven overmodig, ja meget værre —

Og saa siden, da Frugterne ikke viste sig, saa blev han fortvivlet næsten. Ja, det maatte jo gaa saaledes. Det var i disse Dage, at der var undfanget et Skrig i hans Sjæl, et Røbskrig, der havde siddet ham saa kvælende i Struben og fortrukket hans Ansigt. Nu maatte det have Lust. — Var det ikke, som Selvfølelsens Trolldom var brudt? — Det var det, at han saa sin Personlighed, Hr. Pastoren, Velærværdigheden sammenklattet med Smerten, Angeren. Saadan som Pastor Karlsen led den Aften, havde han aldrig lidt.

Fruen anede, at hendes Baldemar led, og hun maatte ind til ham! — dele med ham! — Han havde dog været saa god imod hende, saa kjærlig; Hun maatte ind til ham! — Forstyrrede hun! — lige meget! Hvor kunde hun sidde ene med sin Kjærlighed, naar han trængte? — Nu maatte der vist komme en Løsning!

Saa bankede hendes skjælvende, lille Haand paa, og hun fandt sin Baldemar i Kval. Men han slyngede sine Arme om hende med hele sin oprevne Sjæls lidenskabelige Styrke og Inderlighed, saa hun syntes sig borte i Favntaget og blive et med ham.

Der kom et Opgjør, et Opgjør til alle Sider. Men fra den Dag var Præsten bleven et andet Menneske, og han blev en sand kristen, for hvem ikke Gjerningerne, men Troen blev det lysende.

